NINA CERANU

AMERICANUL

(Cumpărătorul amintirilor)
roman

Timişoara
Eubeea, 2001

„*La început Dumnezeu a făcut cerul şi pământul*”, cel din urmă din materie, şi şapte zile, cu mâinile-I sfinte şi pricepute, l-a tot modelat până a putut să-i dea drumul, în rostogolire, în ceruri. Şi l-a populat cu oameni. Şi acestora le-a dat puterea de a opta. Şi unii au ales cucerirea, avariția, înşelăciunea, trădarea, preacurvia… Şi le-a cerut, într-un târziu, pocăință pentru iertare…

Şi-n lumea aceea m-am trezit şi eu…

A umbla pe şapte cărări, a avea sau nu cei şapte ani de acasă, a mânca sau a bea cât şapte, a lua şapte piei de pe om.

O mână, moale, flască, umedă, sinceră, mi-o strânge pe a mea şi la atingerea ei mă cutremur de parcă aş fi atins o broască.

„Nu se poate! Sunt singur! Numai dacă nu am vedenii"…, îmi trece prin minte.

Umezeala transpiraţiei mă pătrunde. În toropeala căldurii de dinaintea ploii, mă scutur ca de frigurile cele mai cumplite, de parcă un giulgiu de gheaţă mă înfăşoară strâns.

Şi, dintr-o dată, păşesc pe-o cărare luminată de luna plină, ieşită la plimbarea-i nocturnă. Fără nici un dor, fără nici o remuşcare, fără gust, fără culoare, fără promisiuni, fără certitudini, fără amintiri. Nu iau nimic, nu las nimic, nu pretind ca acolo, în acest început de reiniţiere, să descopăr ceva… Rude, prieteni… Nu mă vor însoţi nici regretele mele, nici ale celorlalţi… Trec dintr-o uitare în alta, cea din urmă binefăcătoare, fără formă, eu, o grămadă de carne nevolnică. Nu am conştiinţă, nici datorii, nici datornici, nu mă mai am nici pe mine însumi…

II LUNI A

A umbla pe şapte cărări

Doamna Anny, fixându-mă într-un fel anume, care-mi anulează puterea de reacţie, îmi zâmbeşte cu dinţii dumneaei albi-strălucitori şi mă întreabă :

— Ce-ai mai făcut, *mister* Tudor?

— Pe dracu' ghem, doamnă Anny! Iartă-mă că vorbesc aşa, dar nu sunt într-o perioadă fastă, îi spun aşezându-mă la rând cu alţi băutori, înşiraţi ca mărgelele pe-o aţă invizibilă. Nu se cunosc între ei. Şi nici n-are relevanţă pentru mine. Oamenii nu se pot trata la grămadă. Nici în cazuri medicale. Fiecare e un caz particular.

Mi se face negru în faţa ochilor, dar nu mă dau bătut, chiar dacă doamnei Anny îi par ceva bizar şi-i face semn unui individ, până atunci neobservat de mine, să nu mă scape din ochi

— Ai din ce în ce mai rare asemenea clipe, nu-i aşa? Acum ţi-e bine?

— Mi-e bine! Dar, cum trece timpul şi-mi analizez viaţa şi incapacitatea de a o organiza cum trebuie, cum mi se face lehamite de toate! îi mărturisesc eu, vinovat. Mi se pare că m-am născut din nou, că existenţa trecută, dacă am avut vreuna, nu mi-a fost deloc favorabilă, de vreme ce doresc cu ardoare să ies din ea, ca dintr-o apă adâncă.

— Fiecare din noi avem momente din astea… principalul e să nu disperi. Vine o vreme când realizezi că nu are nici un pic de importanţă unde trăieşti… E aceea a constatării inutilităţii vieţii. Atunci, patrie, popor, neamuri… nu ţi se mai par esenţiale. Te descoperi singur, gol, părăsit — oricâţi indivizi ai avea în jurul tău — deoarece îţi dai seama că nici unul nu are capacitatea de a lupta pentru tine, căci războiala cu viaţa e, în mare, solitudine. Regulile, chiar dacă par valabile pentru toţi, au multe particularităţi ce le fac unice.

— Eu zic să rămâi şi să dormi la noi în seara asta…, mă sfătuieşte, după câteva clipe de cercetare. Vine o trupă de artişti din ţară. Merită să-i primim cum se cuvine, nu crezi? Fac drum lung până aici… Şi convoc şi eu câţiva cunoscuţi…

Nu-mi place când devine analitică. N-o prinde. Nu e punctul tare al femeilor şi mai ales al celor cum e ea aici, în spatele barului, cu şorţul scorţos din pricina berii din halbe. Pretinde că în altă viaţă a fost om de cultură… Poate cultura mare, cucoană, căci mâinile te trădează! Unghiile roase de detergenţi nici acum nu au atâta calciu, cât ar trebui ca ea să le poarte lungi ca nişte gheare de mâţă veritabilă.

Din partea mea, doamna Anny poate să-şi ia zilnic o altă identitate şi eu n-am s-o trădez. Nu mi-am însuşit trădarea ca formă de viaţă. Oricând poate să-şi ia rulota în spate şi, pe-aci ţi-e drumul! Remorca cu băuturi e o altă parte din bagajul ei obligatoriu. Şi vestimentaţia pe care şi-o schimbă mai mereu, ca să pară una nouă. I-am înţeles strategia — e de altfel a tuturor femeilor —, când se simte inutilă, învechită, prăfuită, se duce la coafor sau îşi cumpără ceva cu ultimii bani rămaşi, ceva pentru sine, şi dintr-o dată dă utilitate insignifiantei sale existenţe. I-a intrat în cap că ea mediază întâlniri obligatorii între cei de dincolo şi cei de aici, că e un medium bun care cheamă spiritele benefice. Ce e drept, şi nimeni nu-i pune la-ndoială această calitate, e un centru de plasament de muncă la negru. La ea se cântă cu ora, cu ziua, cu săptămâna, dar cu luna niciodată, căci vechi aici sunt doar ea, camerista şi-o angajată cu ziua, care vine de două ori pe lună să deretice şi să-ntoarcă totul cu fundu-n sus, să-i scoată gunoaiele de sub paturi şi să-i dea jos pânzele de păianjeni de pe pereţi, dintr-o tradiţie ca la mama sa acasă. Rulajul muzicii e mare, nimic nu se perimează, şi artistul e mereu obligat să-şi înnoiască repertoriul. Versurile se încropesc chiar şi pe loc, în funcţie de auditoriu şi de starea lui de spirit. Dar spontaneitatea orală e caracteristică celor ce trec prin *saloon*-ul doamnei Anny. Pleacă unii, vin alţii. Fără ei, nimic nu mai e cum trebuie şi invenţiile nu sunt punctul forte al amfitrioanei mele, pe care o vizitez în zilele de curăţenie, când sala e închisă şi ea e mai relaxată, căci sunt seci şi nu au susţinere logică.

Stă şi-şi curăţă unghiile şi-mi ascultă lamentaţia mono-tonă, banală, pe aceeaşi temă… Ce-nseamnă — o invidiez în clipele acelea — să ai memoria capabilă să acumuleze orice informaţie?! Într-o zi mi-a trecut prin cap că supoziţia asta, cu posibilitatea ei de absorbţie a poveştilor, e una falsă, că nu e valabilă, iar ea e o humanoidă şi cipurile implantate în creierul ei sunt defecte, iar spusele mele trec cu uşurinţă pe lângă scoarţa lui lustruită, fără nici o asperitate.

— Dar mie nu-mi place muzica populară… că asta se cântă la matale, încerc s-o contrez. Şi nici nu-i timpul distracţiei. Măcar de-ar fi muzică populară… dar *kitch*-urile alea, încropeli de doi bani, care au doar meritul că respectă întrucâtva limba română…

şi gâdilă corzile sensibile ale celor plecaţi de mult şi chinuiţi de dorul ţării… Să fim serioşi! Şi costumele populare sunt nişte copii nereuşite ale celor tradiţionale…

— Nu mai fi şi dumneata aşa cârcotaş! Pe mine mă emoţionează numai să se vorbească româneşte. Şi cu războ-iul… nu avem noi nici o vină, dacă la asta te referi când spui că nu-i vremea petrecerilor. Să ştii dumneata că revigorarea stă şi-n puterea poporului de a trece peste durere. Viaţa merge înainte, mister Tudor. Am auzit şi eu unde s-a ajuns, că şi cei ce vin sunt afectaţi de ce se-ntâmplă la o palmă de loc de ei. Dar mai mult îi interesează să câştige un ban verde pentru zile negre.

— De ce nu te-nscrii într-o asociaţie ecologistă, doam-nă Anny? Ai fi bună de activistă…

— Nu râde de mine, *mister* Tudor! *OK*? Ştiu că faci haz de necaz, dar şi eu am destule probleme. Destule! Aş putea face crescătorie…

— Lasă asta… Prietena mea mi-a spus că se fac colecte pentru refugiaţi. Crucea Roşie adună alimente în magazine. Ieri am primit şi eu un fluturaş, dar, până să mă prind ce şi cum, deja plecasem din *market.* Dacă auzi ceva, anunţă-mă şi pe mine. Oricum, doamnă Anny, dacă am ajuns să vorbesc de război chiar cu preasfinţitul, episcopul de la o biserică rusească unde mai intru, căutând să pătrund în atmosfera ortodoxiei pure… Vă daţi seama de gravitatea fenomenului!

— Ei, lasă-mă, mister Tudor, chiar acolo ţi-ai găsit să-l descoperi pe Dumnezeu?!… Avem şi noi bisericile noastre… Ce cusur îi găseşti părintelui Golgoţiu, care predică dumnezeieşte? De multe ori plâng, că el şi-a păstrat vorba moldovenească.

— E altceva, acolo, la ruşi; nu mă implic, ca în biserica noastră, în tot felul de lucruri conexe. Intru, ascult, mă liniştesc şi plec alt om. Cunosc cât de cât limba, aşa că pentru mine e o plăcere să mă conectez la alte meridiane. Ieri, de exemplu, după un fel de masă, la care m-au invitat şi pe mine, asta pentru că mă tot vedea pe-acolo, au vorbit împotriva războiului. Spuneau că acuma <occidentalii> ne văd pe noi, ortodocşii, ca pe un fel de oi negre, sau cam aşa ceva, nu mai ţin minte exact cum s-a exprimat sfinţia sa. În orice caz, preotul a mai zis că religia nu îndeamnă la răzmeriţă şi nu aprobă războiul. Pe când tizul meu, domnul Golgoţiu, pare a fi mai degrabă un haiduc, mereu cu pistoalele le brâu. Şi figura lui exprimă asta. Un popă, pe lângă faptul că nu trebuie să fie frumos, e nevoie să fie spiritualizat. Or el, Golgoţiu, pocneşte de sănătate. O avea şi ceva firme, şi asta iar nu i-o pot trece cu vederea. Instituţia bisericii, în mintea mea, are alte dimensiuni… Iar războiul…

— Ruşii să nu vorbească despre război! Ei ce-au făcut în Afganistan, ce fac în Cecenia? se înfoie doamna Anny la mine.

— Să nu crezi dumneata, doamnă Anny, că tot poporul rus e războinic. Povestisem cu unul Saşa, student din Kiev, tot despre război. Nici el nu era de acord, dar vedea toată maşinaţia asta ca fiind a americanilor, un fel de demonstraţie de forţa cu care să le arate alor lor şi Uniunii Europene că ei sunt şefii. Studentului îi era frică să nu se ajungă la masacru şi, din sfidare în sfidare, Doamne-fereşte, la un conflict mondial sau nuclear!

— În rest, ce mai faci? se interesează doamna Anny, încercând să mă îndepărteze de gândurile negre.

— Sunt trist de absurdul situaţiei, şi că pe aici nu am făcut minuni de când am venit din ţară. N-am o pereche, o legătură stabilă, cineva lângă care să mă-ntorc seara de seară. Şi tânjesc după asta, habar n-aveţi cât…

— Dacă-i veni mai des la noi, ţi-aş recomanda eu o fată… vin destule, zău aşa. Şi unele chiar de admirat. Vor şi ele o situaţie…

— Nu mai am vârsta aventurii, doamnă Anny, dacă la asta vă gândiți. Şi căsătorie pentru interesul femeii nu fac! Nu sunt eu românul ăla care să meargă-n țară să-şi aducă fata de-acolo, pură…! Aş pleca mâine, dar nu să mă-nsor. Să dea Dumnezeu să se împace cât mai repede şi să se termine turul acesta de forță din regiune!

— Să te-audă Domnul! Că eu în afară de a mă ruga să fie odată pace, nu ştiu ce aş putea face, recunoaşte doamna Anny cu puțină ruşine. Dacă e de făcut vreo danie, o fac cu dragă inimă; sunt creştină şi mă doare sufletul când văd lume nevinovată care suferă. Dar să nu mă-ntrebi cum s-a ajuns la dorința asta de răzbunare… Cred că numai Dumnezeu poate să-i mai împace, conchide ea categoric, semn că încheiase discuția nedorită.

— În orice caz, occidentalii… îmi e mie oarecum clar că nu asta urmăresc acolo. Francezii mai fac ceva eforturi să-i împace, dar nu ei dictează, ci alții.

— Pe lângă tristețea asta cu… eu am sarcina să mă ocup de noii veniți… Ştiu, poate dumneata mă condamni, dar nu mă mai simt aşa de departe de casă. În primul rând, mulțumită faptului că vin ei aici şi, slavă Domnului, mă pot duce la una din cele trei biserici ortodoxe, care vor sărbători şi ele Paştele.

— Anul trecut am fost şi eu acolo şi m-am întâlnit cu alți români; unul din ei, cam de vârsta mea, stabilit aici mai de mult decât mine m-a invitat la ei la masă, în familie. Mi-au dat şi ouă roşii, din care am putut, la rândul meu, să le ofer şi studenților ce trec prin laboratorul meu, măcar să-mi dea binețe. După aceea am avut curajul, doamnă Anny, s-o sun pe mama, duminica dimineața, să-i spun Hristos a înviat… N-o mai făcusem de ani buni, şi mă apăsau cumplit vinovăția şi laşitatea de care dădusem dovadă. Toate mătu-şile mele erau în viață, ştiți? Nu sunt sigur dacă nu mi-o fi făcut slujbele de pomenire. Vocea mea n-a convins-o că sunt eu şi nu altcineva ce se dădea drept fiul ei plecat de aproape două decenii.

*

Am băut pe banii doamnei Anny, cât să-mi pierd mințile, ca porcul, cum ar zice mama. Careva dintre vizitatorii ei adusese palincă din țară şi măruntaiele mele luaseră de câteva ori foc, până se argăsiseră, ca în cele din urmă să nu mai simt nici un pic arsura, care se sfârşea cu un fel de abureală a stomacului meu transformat într-un cazan sub presiune.

La una din mese, îşi îneca amarul acel bărbat, inofensiv, cu sticla de gin în față. Părea să-şi alimenteze cu consecven-ță apetitul bahic iar doamna Anny îl lăsa în ale lui, cum făcea şi cu mine de altfel.

— Cine-i? am întrebat-o în una din zile.

— Dă-i pace! Un fel de proiecție a dumitale în timp. Un becher…

— Nu-mi place cum îmi meneşti viitorul, doamnă Anny. N-ai fi mata cea de-a patra ursitoare, dar, mă rog… De ce vine tocmai aici? Cum de nu şi-a găsit un alt loc?

— Pentru că-i de-al nostru. De câțiva ani… Ba, cred că o dată cu dumneata a poposit la noi. Mai întâi a cerut găzduire, vreo trei-patru zile, apoi, când i-am găsit de lucru, s-a dus, fără comentarii, paznic la depozitul unui grec, unde mi-am început şi eu ucenicia…

— Doamnă Anny, dar istoria se repetă întocmai. Şi eu am trecut cam prin aceeaşi filieră. N-o fi cumva paza noastră? i-am spus, iluminat dintr-o dată, privind-o întrebă-

tor, dar eram destul de ameţit ca să-mi continui investigaţia, mai ales că trecusem printr-o zi grea şi nici doamna Anny nu se arăta prea cooperantă.

— Fă bine şi nu mai veni cu supoziţii din astea, că soţului meu nu-i plac… El ştie una şi bună: că orice client e binevenit aici şi că banii n-au miros… Noi am trecut prin clipe grele, *mister* Tudor, şi avem şi doi copii cărora să le facem carieră, fata la un colegiu particular, 25.000 dolari pe an, şi băiatul… cu el e mai complicat…

M-am liniştit, moleşit ca de-o lovitură în moalele capului. Sosia mea, mai bătrână ca înfăţişare, dar în percepe-rea aceea putea fi de vină şi lumina slabă din colţul unde se camuflase voit, să-şi vadă de pahar şi de meditaţia profundă, din care nu scotea decât câteva: *Yes! Yes*! printre dinţi, scrâşniţi ca şi cum demonii s-ar fi luptat în mintea lui, cine să aibă câştig de cauză, s-a ridicat, îndreptându-se spre noi. M-am ridicat şi eu, şi l-am împins, mai ales că îmi aţinuse calea, căutând în mod vădit să mă înfrunte. Izul băuturii dospite m-a lovit în faţă şi m-am ferit, clătinându-mă.

Ieşisem cu chiu cu vai din sală, căci nu mai aveam aer şi căldura devenise lipicioasă.

Mergeam împleticindu-mă, când am sesizat cu puţinii mei senzori în funcţiune că cineva se grăbeşte-n spatele meu, mă ajunge, şi se opreşte la doi-trei paşi în faţa mea.

Îmi semăna atât de mult, încât, pentru câteva clipe, am avut senzaţia că parcă mă privesc într-o oglindă veche, cu apele îmbătrânite.

Grăbind pasul o bucată de drum, am mers împreună, adică el urmându-mă făţiş, revenindu-şi cu decenţă la poziţia de la început, de hăitaş, fără să se ferească. Mă-ntorceam să-l privesc, cu o teamă nedisimulată, şi el, într-un joc ambiguu, se punea-n dungă, încât era o continuare a umbrei mele, cu nimic mai consistentă. Nici unul nu vorbeam. Făcusem jocul acela absurd, pe o distanţă de câteva străzi. Privind în vitrinele market-urilor, eram singur. Nici măcar umbra nu i se zărea adăstându-mă să repornesc acţiunea de fugă-hăituire. Eu nu mă puteam împotrivi, trezit dintr-o dată din beţie, iar el mă studia cu curiozitatea cercetătorului care a prins o specie rară.

În faţa locuinţei mele ne-am oprit şi n-am făcut gestul, poate aşteptat, de a-l invita înăuntru şi el părea că mi-a înţeles rezervele, căci s-a retras la fel de neaşteptat cum apăruse, încât răsucirea mea greoaie, dezarticulată, nu-l mai găsise alături. Am rămas cu senzaţia de înjumătăţire, căci ce intra în casă nu mai era întregul pe care să-l recunoască Nene, când avea să vină din incursiunile ei.

Nu-mi văzusem încă vecinul, pentru că nu avusesem timpul necesar de cercetare şi luare la cunoştinţă a noilor modificări în structura socială a cartierului nostru, unde vecinătăţile se alcătuiau mereu, într-o altă formă, ca într-o piesă de teatru îndelung jucată, cu actori înlocuiţi de multe ori, din diverse motive.

Vecinul, din spusele lui Nene, se numea Mile Martinovici şi, ca şi mine, avea un program greu de ţinut minte. Pleca dimineaţa devreme şi apărea seara, alteori a doua zi, timp în care, probabil, muncea şi se întâlnea şi el cu vreo femeie, căci ea nu văzuse să fi avut şi-o soaţă.

*

Relațiile noastre n-au devenit prea strânse, nici după ce ne-am revăzut, nu fără uimire, la vreo săptămână de la acea urmărire de pomină.

Mi s-a părut imaginea mea cuprinsă de-o tristețe greu de suportat de semeni. Nu avea figura unui luptător, altfel nu s-ar fi explicat popasul lui prin cârciumi: Era a unui ins ce se obişnuise cu supuşenia impusă, chiar dacă nu avea o ținută adecvată, prin care să-i recunoşti calitatea şi s-o tratezi ca atare.

— Dacă n-ai fi un om viu, dacă nu ți-aş fi strâns mâna, mister Mile, aş crede că mi-am întâlnit conştiința rătăcită, intenționat, cu mulți ani în urmă. E drept că de atâta căutare ar fi trebuit să arate tare jerpelită…linşată, sfâşiată de prejudecăți, pusă la zid şi împuşcată de judecători de profesie, precum li se întâmplă dezertorilor, căci loviturile încep să curgă de la te miri cine, care-şi plăteşte polițele fără nici un discernământ, şi aceluia i se alătură alți doritori de răzbunare.

Nu mi-a răspuns imediat. Poate nu-i convenea minimalizarea la care-i supuneam identitatea. Sau poate nu înțelegea vorbele mele, căci a tăcut mai tot timpul cât eu am perorat despre o mulțime de fleacuri spuse în discuții de genul acela.

— Intrați? Haideți, să bem ceva! m-a invitat el. Nu mi-am închipuit că vom fi vecini, în case gemene… E o mare surpriză. Poate ar trebui să avem o explicație vizavi de întâmplarea aceea…

— Credeți? N-o putem lua ca pe o întâmplare? Căci, nu-i aşa, de fapt asta a fost.

— Cine mai ştie?! Cert e că v-am tot văzut la doamna Anny, pentru care, vă fac o mărturisire, am făcut un pic de pasiune, şi eram gelos cum stăteați voi acolo… şi vă priveați, lucru ce mie nu mi-a fost permis niciodată. Ce faci, intri?

— E puțin cam târziu. Poate altă dată. A tresărit când i-am strâns cu putere mâna înăsprită ca o pătură de pănură, mai aspră decât țineam minte să fi fost cele ale oamenilor pe care-i cunoscusem de-a lungul timpului. Încercam să fac asocieri cu ce ştiam, din memorie, fără să-mi reuşească vreuna, şi să fiu mulțumit de ea.

Poate era cel, cum bine ziceam, trimis să-mi scaneze conştiința?! Nu puteam scăpa de obsesia acelui gând. Sub aparenta blândețe să nu cumva să se fi ascuns vreun monstru din cei ce băgaseră-n răcori încarcerații, sau, mai târziu, pe cei din balcoanele revoluției?! Nu, nu putea fi vorba de aşa ceva, căutase să mă liniştească cealaltă jumătate din mine. Era un om normal, venit aici din dorința de schimbare… şi să cheltuiască mai puțin pe chirie.

*

Vecinătatea lui, mai ales când am aflat că era de peste Dunăre — iar până la Belgrad mi se părea o palmă de loc de la noi de-acasă —, avusese asupra mea efectul produs de vizita unei rude apropiate.

Şi unul şi altul vorbeam într-o engleză insulară, stâlcită, şi ne-nțelegeam ca naiba, dar foloseam un dicționar întocmit de fosta lui nevastă, nepublicat, un fel de esperanto al limbilor Europei Răsăritene. Cel mai în câştig eram eu, din vremea audienței foarte largi avute de Televiziunea Iugoslavă la noi, când învățasem o mulțime de expresii sârbeşti.

Era încercănat şi mi s-a părut foarte trist. O figură alungită, urâţită, cadaverică, cu barba crescută şi părul în dezordine, ca o perucă netunsă şi nepieptănată, mai ales că era cârlionţată şi, deci, greu de stăpânit de vreun frizer, ca să nu mai spun ce merit ar fi avut un pieptene care mie îmi era prea mult pentru începutul de chelie.

Întrând în casa lui nu mai ştiu ce cuvinte oi fi folosit pentru a-l îndemna la destăinuire, oricum ceva de complezenţă, în doi peri, pentru că venirea aici peste Ocean mă dezvăţase să particip afectiv la durerile semenilor.

— Nimica toată, mi-a răspuns el, vădit deranjat de curiozitatea mea. Doar oboseala de zi cu zi, şi faptul că nu mai realizez cum trece timpul. Am îmbătrânit… Azi am avut şi o comemorare…

Întrebării mele mute, i-a răspuns de-a dreptul agasat:

— Ce te-nteresează pe dumneata necazurile mele? N-am putut niciodată să-i sufăr pe cei ce se bagă-n sufletul omului şi vor să afle cu orice preţ ce tăinuieşte el acolo. Sipetul ăsta are o singură cheie. Şi-i a mea! Mă poţi ajuta cu ceva? Sunt lucruri care se spun, nu te supăra, şi altele… Lasă-mă-n pace! OK? Asta e! Vreau să rămân singur cu durerea mea!

La mimica mea de perplexitate, s-a mai înmuiat, dar eu eram gata să plec şi să-l las cu necazurile lui cu tot.

— Nu te supăra, dar nu e momentul să-ţi povestesc despre ea…

Faţa-i stacojie, tumefiată de băutură, intrase într-o descompunere abia simţită. Cum mai văzusem şi la alţii; începutul de decrepitudine nici pe el nu-l ocolise. Şi-a ferit privirea, ascunsă şi aşa sub pleoapele lăsate peste pungile ochilor. Mi s-a părut demn de milă, abandonat într-un fotoliu din nuiele albe de răchită, pe terasa îngustă. Cu umerii lăsaţi şi cu mâinile mari, noduroase, ocrotindu-se una pe alta, într-o tandră mângâiere, ca şi cum cineva ar fi avut de gând să le despartă, căzuse pradă unei amorţeli din care, cu uşurinţă, ar fi trecut, fără nici un resentiment, în moarte, pentru că n-ar fi priceput ce se-ntâmplă cu el. Semăna cu liniştirea dinaintea furtunii sau cu acalmia de dinaintea unui atac, când rivalii se tatonează, se cercetează prin binocluri, fiecare sperând să apară de dincolo mesagerul cu steag alb în vârf de băţ. Sau nu, mai curând cu aşteptarea unui condamnat la moarte, când vine clipa. L-am auzit vorbind, vocea coborând cu două tonalităţi ca dintr-un adânc de hău, unde se prăbuşise din neatenţie, într-un fel de strigăt deznădăjduit.

— Am primit şi un telefon ce m-a întors pe dos. Mama, că ea îşi mai aduce aminte de mine... mă cheamă acas', de parcă… Mă roagă s-o caut pe nepoată-sa din New Jersey şi să-i dau de veste acesteia că, în prăpădul de săptămâna trecută de-a-casă, când a fost bombardată Fabrica de Medicamente din Pancevo, i-au murit doi fraţi. Fraţii... ai mei… îmi cer bani... Iartă-mă, dar aşa mi se-ntâmplă ori de câte ori vorbesc cu oameni din ţară. Eu am timp de cheltuit?! Ei nu pricep că aici lucrurile nu stau chiar aşa pe roze cum îşi închipuie?! Oricum, nu mai pot face nimic. Şi de dus... acum... Nimeni nu poate înţelege distanţele de-aici. O cunoştinţă de-a mea a venit odată la o alta în Connecticut. Când am vorbit la telefon, a exclamat uimită: „Cum, nu vă pot vedea?" Well, nu, nu se poate! Dorea, spera s-o invit la mine?! Nici asta n-a fost posibil. Vezi şi dumneata cum stau. Ăsta nu e un cămin de care să mă simt legat şi unde să-mi primesc musafirii. O locuinţă de tranziţie, cum am avut destule în ultimii patru ani. Nu-mi mai pasă unde înnoptez, atâta timp cât buna şi credincioasa mea soţie a plecat de lângă mine. Venisem încoace cu dorinţa de a-mi cumpăra un mic ranch în afara aşezărilor urbane. Pe urmă am întâlnit-o pe ea, o rusoaică frumoasă… într-o primăvară… cu cinci ani în urmă… Liliacul din faţa casei mele înflorise... şi ea îmi apărea din puzderia de mov, suavă ca o

magnolie. Doamne, ce bucurie! Puțini oameni au avut norocul meu. Poți să crezi?! Mi se părea că nimic rău nu mi s-ar mai fi putut întâmpla de atunci încolo. Dar…

Uitase unde era şi vorbea o sârbească sărăcăcioasă, cenzurându-se, probabil şi din credința că n-o să-l înțeleg. Şi-a dat şi el seama şi-a exclamat cu ciudă:

— Ah, încep să pierd şi, ce-i mai grav, să uit subtilitățile limbii mele. Apoi a făcut o pauză lungă, încercând să se stăpânească. Trăsăturile feței i se schimonosiseră caraghios, a plâns. A continuat cu mare greutate:

— Am găsit-o la geam, aşteptându-mă. Era în privirea ei ceva trist şi derutant, îndepărtat, ca şi când mi-ar fi ascuns un lucru grav, ar fi tăinuit ceva îngrozitor, cum ar fi legătura cu un alt bărbat. Asta pentru mine ar fi presupus plecarea definitivă din viața mea. Ei, ce să-i faci… egoismul… Pe urmă, mi-era frică, cum avea statut de refugiată, să nu-i fi venit ordin de expulzare… În clipe ca acelea mă puteam gândi la orice era mai rău…

Duminica trecută am avut parastas de şase săptămâni de la… Sunt încă sub a lot of stress cu serviciul; am pe cap o întreagă gospodărie a cimitirului, tot ce intră pentru vecie în pământul cel hrăpăreț. M-am gândit adeseori că țărâna ne ține-n stăpânirea ei cât trăim, sub diferite pretexte. Ne desprindem cu greu de ea — patriotismul — şi, când am învățat să ne sprijinim cu siguranță pe picioarele noastre, ne cheamă înapoi să-şi împrospăteze forțele printr-o nouă fertilizare. Nu deosebeşte plantele de animale şi de oameni. Pe toți îi tratează la fel… Orice performanță e doar pasageră, efemeră, o plăteşti cu fidelitatea ta pământului din care te-ai născut. Totul trebuie cumpărat. La cimitir şi-n cimitir m-am învățat cu moartea, doar a mea, căci a ei m-a surprins. Nu cred că o să-mi revin repede. Poate niciodată. Sunt lucruri ireversibile. Moartea nu mi-o mai dă înapoi, dar nici eu nu am laşitatea sau curajul s-o urmez.

— De ce nu-ți cauți alt *job*? Ceva care să-ți distragă atenția de la… La cimitir nu-i un loc de muncă…

— Nu mă interesează.. Şi acolo trebuie să lucreze cineva. Mă ocup de tot ce e nevoie. Numai cioclu n-am fost, în rest… de la cărți de credit, la încălzire. Ăştia de aici ştiu să încarce slujba unui profesionist!

— Ce pregătire ai?

— Contabil, dar de zece ani… Îți dai seama ce meserie mai ştiu! Însă în *curriculum vitae* al meu am trecut meseria asta. N-am încotro, e nevoie de aceşti bani. Tac şi fac. Nu de mult am aflat că, deşi salariile se măresc regulat, bugetul cimitirului a rămas ca anul trecut. Şi mă confrunt cu destule probleme. Dar le scot la capăt, le scot! Şi asta le place lor al dracului de mult. Investiție minimă, profit maxim. Îmi lipsesc douăzeci şi cinci de mii de dolari şi de asta sunt într-o mare agitație, că am *meeting* săptămâna viitoare cu şefii mei şi trebuie să fac un raport către Stat cu toate întâmplările de anul trecut, câte materiale au circulat, câte am cumpărat, câți bani am cheltuit etc. Am mult de lucru. Ai zice că stau bine, dar numai eu ştiu câte am pe cap. Şi apoi aşa m-am săturat să nu pot să lucrez pentru mine… Trebuie să trimit un abstract pentru o conferință de folclor slav în aprilie şi nu ştiu ce să fac, nu ştiu dacă o să am gata materialul. I-am promis Rittei că o să prezint la NY, sau poate ar trebui să-i dau drumul pe ape mai tumultuoase, la o revistă prestigioasă din Europa. Am expediat ceva la Petersburg şi nici măcar nu mi-au răspuns că au primit lucrarea! Un exemplar o fi ajuns la o revistă din Belgrad, unde mi s-a cerut astă-vară, printr-o scrisoare, dacă avem ceva despre Sfântul Valentin care a invadat Estul cu... Nu le-am trimis, pentru că Ritta n-a făcut comerț cu astfel de lucruri în care nu credea.

Vorbea întruna, sărind de la o idee la alta, încât îl suspectam de instabilitate mintală.

— Habar n-ai ce efect întăritor a avut ea asupra mea. Era un om pozitiv şi, cum eu venisem destul de bulversat încoace, să mai fi dat şi peste… mi-ar fi fost fatal. Cel puţin perioada aceea tulbure am trecut-o cu brio, având-o pe Ritta în preajmă. A fost un personaj ce mă impulsiona şi pe mine să am coloană vertebrală. Păcat că s-a dus aşa de timpuriu. Nici din Belgrad n-am primit nimic, şi nici nu mi-au trimis o revistă la care m-am abonat! Tu, care eşti mai aproape de gândirea lor... Poţi să-mi traduci aceste întâmplări? Aceste tăceri ale lor? Noi nu mai reprezentăm nimic pentru cei de-acolo?! Eu am vrut să le trimit un dolar cu care să-şi cumpere timbre, că poate de aia nu-mi răspund! Când trăia Ritta, ea era mai pacifistă şi mă potolea vizavi de spiritul nostru balcanic. Poate că deja am uitat şi nu mai înţeleg sistemul lor de gândire... Pentru mine e la mintea cocoşului ca o instituţie de asemenea prestigiu să aibă decenţa să răspundă măcar un cuvinţel! Şi când te gândeşti că am scris la recomandarea unei persoane foarte influente de aici… Acum chiar că nu mai am nici o şansă. Cui îmi mai arde de folclor? S-or gândi de pe acum cum să reclădească ceea ce au stricat alţii. Dar edificiile din sufletele lor cine le mai ridică? Copiii morţi cine-i mai învie? Morţii de la groapă cine-i mai dezgroapă? Eu am crescut, şi cred că nu-i nimic rău în asta, în iubirea de ţară, aşa cum era ea dintodeauna, râvnită, hulită, călcată şi trădată. N-am scăpat bine de turci că au venit nemţii, başca turcii şi nemţii noştri… Ăia sunt cei mai răi şi mai de temut. Nu ştiu dacă eu, copil, am văzut asta sau poveştile bunicii mi-au marcat memoria, traversân-d-o cu inserţii, cu fleşuri cutremurătoare, dar parcă văd femei siluite în faţa copiilor… Oameni spânzuraţi pe la porţi… Ne asemănăm destul de mult, voi românii şi noi sârbii.

Am vrut să-i răspund, să-l contrazic, dar patetismul îl înfrigurase într-un fel ciudat: sudoarea îi brobonise fruntea şi înserarea înnegurată, prin care ultimele raze străbăteau din când în când, colora ca pe nişte pete de pojar.

— Aşadar, — a continuat el extenuat de la naşterea acea chinuită — cum să nu ai capul mare, când nebunii mei de subalterni se uită chiorâş unul la altul şi eu trebuie să-i ţin în frâu. Cineva, care n-a pus piciorul aici peste ocean, ar crede că natura umană e diferită! Aş! E poate mai rea, după cum ţi-ai dat seama.

A căzut, apoi, într-o muţenie obositoare, cu bărbia sprijinită forţat în piept, ca şi cum cineva ar fi încercat să-i frângă grumazul.

— Mai vorbim… a continuat el, nedecis. Nu am o formă prea bună azi şi sunt şi foarte amărât, pentru că nu ştiu cum să reacţionez la situaţia din regiune, mai exact, mi-a fost frică de riposta oamenilor de acolo, deşi eu personal nu am nici o vină. Din păcate, nu putem nici măcar să ne spunem părerea... totul e o farsă urâtă... De fapt, asta e ce mă doare. Oricum, sper ca ai tăi să aibă o viaţă liniştită.

Chiar dacă se eschiva de la o comunicare directă, de ce nu şi de la un pic de prietenie — ce, e lucru puţin ca un vecin să dorească să-ţi fie confident?! — nu voiam să pierd legătura cu el, esenţială pentru mine. Venirile, plecările neanunţate şi pripite ale Nenei mă derutau. Mă lăsau perplex. Fără replică. Şi aveam nevoie de comunicare. Puternica ei personalitatea intra în contradicţie cu imaginea mea despre cum trebuie să fie o soţie. O aveam vie pe mama de model. Un partener devotat. Care să nu-ţi iasă din cuvânt. Pe cea care-mi dăduse viaţă n-am auzit-o vreodată comentând sau împotrivindu-se unei decizii. Şi mama nu mai era de mult proprietatea cuiva. Rămăsese, însă, cu aservirea asta în sânge. O gheboşase. Nu mai reacţiona ca un om întreg care poate să ia

o hotărâre de unul singur. M-am tot gândit cum naiba reuşea, când tata dispăruse cam de timpuriu?! Mi-l aminteam ca fiind o mustaţă ţepoasă, mirosind puternic a tutun, şi două mâini mari, ca două azime calde, uşor transpirate, aşezate blând pe umerii mei colţuroşi, sau pe creştetul, mereu la o altă înălţime. Şi-am întrebat-o:

„Uite aşa! Mă duc în faţa fotografiei lui şi-l privesc. Îl întreb, şi-mi răspund ceea ce cred eu că m-ar fi sfătuit el să fac”.

„Râzi de mine, mamă?”

„Ia-o şi tu cum vrei”, îmi răspunsese ea, zâmbind misterios. Pe urmă m-am gândit că nici nu-i trebuia altceva decât să ia bine seama la femeile din jurul ei şi să le calce pe urme. Orice pas alăturea atrăgea după sine o mulţime de neajunsuri. Cum ar fi fost de pildă izolarea ei, ceea ce nu i-ar fi fost deloc prielnic când rămăsese singură, străină în satul acela.

Erau rari oamenii cu care puteam sta de vorbă. Despre vrute şi nevrute. Şi Mile Martinovici putea fi unul dintre acei buni ascultători. O pelerină de ploaie, ţinută în cui pe timp frumos. El aşa părea. Adăpost de vreme rea. Te privea cu atenţie, ca şi cum ţi-ar fi sorbit fiecare cuvânt, l-ar fi trecut prin filtrul său intim, l-ar fi înşirat pe-un fir şi, apoi, l-ar fi inserat în mulţimea de informaţii utile, într-o bază de date necesară.

*

Se făcuse târziu şi, peste întunericul înserării, siderat doar de lumina neoanelor, coborâse definitiv apăsătoarea plapumă de nori ce mă tulbura peste măsură. Atâtea catastrofe se abătuseră în ultima vreme asupra lumii, încât orice dereglare a normalului o simţeam ca pe-o ameninţare. Nene, în plecarea ei grăbită — căci în pripă se descotorosea de mine — , îmi lăsase un bilet sec:

„Merg la miting”. Lupta împotriva intervenţiei N.A.T.O. în Jugoslavia dura de mai bine de-o lună. Toată vacanţa şi-o petrecuse pe drumuri. Pancardele se odihneau în maşină şi, ori de câte ori se strângea un grup de protestatari, pe lângă cei statornici, Nene era de faţă, oricâţi kilometri ar fi trebuit să străbată. Într-o seară, au arătat-o pe unul din programe, — se oprise telecomnada, pentru o clipă, în căutarea vreunui film deconectant, care să mă sustragă stresului. Nu în prim-plan, dar nici ascunsă după trupurile altor luptători. De ani de zile activa într-o fundaţie ecologistă. Şi atunci i-am aprobat opţiunea ca fiind de viitor, căci am considerat că mai-marii acestor timpuri, în dorinţa lor paranoică de a conduce lumea, uită esenţialul; mergând pe acest drum, în scurt timp nu vor mai avea ce dirija, ce mulge, ce chinui — de aceea, era nevoie să se atragă atenţia asupra unor erori comise în contra umanităţii. Ce făcea ea în seara aceea viza tot acest scop. Manifestanţii nu se legau direct de agresarea unui popor, ci mai mult de distrugerea echilibrului ecologic şi de implicita suferinţă a unor oameni vinovaţi sau nu. La întoarcere, când, epuizată, căci fuseseră bruscaţi de forţele de ordine şi trebuiseră să se retragă forţat din faţa unei instituţii importante, cu puteri decizionale, s-a aşezat să se odihnească, i-am adus aminte de Cernobîl şi de repercusiunile acelei explozii asupra întregii zone. N-am pregetat să-i spun că şi acolo muriseră oameni şi-or să moară în continuare, de-a lungul timpului, din neglijenţa şi paranoia unor indivizi care au divizat lumea şi vor s-o conducă la infinit. Riposta ei a fost vehementă. Din ochi îi ţâşneau scântei şi era marcată de-o ură pe care n-o mai văzusem la ea până atunci:

„Eşti tâmpit? Cum dracu' de nu faci distincţie între una şi alta? Cum poţi să ţii parte unor criminali, care deliberat agresează, şi un accident involuntar? Nu avem ce discuta! Eşti un oportunist! Te ascunzi, dar caracterul îţi dă de gol ura faţă de locurile de unde ai plecat. Cum ai putut să te transformi într-un insular scârbos pentru arginţii primiţi aici?"

„Dar nu le ţin parte… E vorba de dreptate".

„Dreptate?! Te-ai întrebat vreodată ce simte nenorocitul de vecinul nostru când stă de vorbă cu tine, şi tu îţi expui punctul de vedere, iar inima lui se strânge îndurerată, gândindu-se la Belgradul sub asalt aerian?"

„Noi nu discutăm despre asta. El nici nu aduce vorba şi, dacă suferă pentru ceva, asta o face, tot cu mare decenţă, pentru nevasta lui... victima, iacătă, a Cernobîlului. Poţi să crezi?" am întrebat-o eu triumfător, cu credinţa că o dovedisem cu argumentele mele.

„N-am ştiu că din pricina Cernobâlului a murit Ritta…".

„Aşa e! Şi el ştie!"

„Asta nu schimbă cu nimic datele problemei. Atunci, el ar fi mai îndreptăţit de o mie de ori să urască orice formă de distrugere, involuntară sau nu. Dar n-o face. E mai deştept decât tine. Acum aflu. Săracul de el, îl căinase ea cu lacrimi în ochi. Da, nu te uita aşa, n-a pomenit niciodată, de frică poate…"

„Ce importanţă mai are, de vreme ce Ritta, cum îi spui tu, se plimbă acum prin spaţiul claustrant al acelei zone… Şi el tace. E un filosof în cimitirul lui. L-au învăţat morţii să tacă. Morţii sunt pildele cele mai demne de luat în seamă. Atâta li-nişte se lasă acolo, încât nici pomii nu au curaj să foşnească, nici ploaia să răpăie cu veselie, în verile cele fără de griji".

Nene se domolise. Se umanizase. Avea ochii plini de lacrimi. Şi-mi era aşa de drag de ea atunci! De-aş fi putut s-o păstrez aşa multă vreme… Dar mai trecuse ea prin clipe din acestea şi se transformase din nou în tigroaică. Şi mie nu-mi pria lupta cu sălbăticiunile. Frumoasă, dar dificilă. Armă albă!

„Ştii, Tudore, m-am gândit că locul acesta în care trăim e atât de bine compartimentat, că cei ce-au venit să-l cucerească erau atât de dornici de proprietate, încât şi cimitirele le-au făcut cu mare economie... uite... acolo... nişte pietre funerare solemne, reci, mai reci decât cele din cimitirele noastre. Nu cavouri, unde fantomele se-ntorc, nu pomenile ce se fac pentru morţi… Obiceiurile din insulele comunitare, cum e a voastră a românilor de pildă, dacă e adevărat ce mi-ai povestit că se dă mâncare şi haine pentru sufletul dispăruţilor, le par hilare unora ce nu pricep ce-nseamnă să dai de pomană pentru cineva care nu mai este..."

„Ce-ai zice dacă, mâine-poimâine, iei legătura cu vreun dispărut de-al tău, cunoscut mai devreme de mine, prin *Internet*?" am spus eu, fără nici o legătură cu discuţia noastră contradictorie, tocmai din dorinţa de a schimba subiectul.

„Tudore, eu vorbesc serios. Crede-mă!"

„Nu mă-ndoiesc, doar că vreau să te deconectez puţin de la reţeaua internaţională! Nu eşti tu salvatorul omenirii, nu vrei să-nţelegi? Jocurile, când se fac, nu-ţi iau opţiunile în calcul... Noi suntem doi oameni care stau laolaltă nu numai pentru a fi din când în când alături… în pat… Vreau o certitudine, un copil, vreau continuitate!"

„Eşti cinic, dragul meu, ca şi cum n-ai avea o mamă tocmai acolo...", mi-a spus ea, de parcă nu auzise plânsetul meu de la urmă.

„Şi trei mătuşi... şi pe Dumitru lui Dumnezeu... Dar, apropo, la mama mă gândesc când vreau să aibă un nepot".

„Nepot o să aibă când tu o să mă convingi că merită să-mi pierd libertatea. Ăluia nu-i mai purta tu de grijă, dacă e al Domnului...".

„Vorba vine... Toți suntem ai Domnului..."

„Nu mai spune! Poate şi cei din Jugoslavia... Tot Domnul o fi trimis mesagerii lui din N.A.T.O. să liniştească spiritele aprinse ale Balcanilor..."

„Nene, eu plec în țară. Vii cu mine?"

„În care țară? Ai una anume unde să te-ntorci? Şi dacă ar fi, eu în ce calitate ar trebui să vin?"

„De soție. Mama n-o să ne ceară actele, fii sigură. Ea o să se bucure că nu sunt singur".

„Nu, încă nu. Poate data viitoare. N-o fac din răzbunare că nici tu n-ai venit la ai mei… Eu am aici de luptat…"

„Poate e necesar să vezi cu ochii tăi ce se petrece de fapt acolo. Nu crezi? Lupta cinstită e pe baricade, nu de la distanță…"

Am tăcut. Cu Nene nu te puteai pune, nu că n-aş fi biruind-o cu argumente, dar riscam să se supere ireparabil. Nici nu ştiu de ce n-aveam curajul să forțez puțin nota şi s-o văd ce decizie ia. Scurtam o agonie. Din acest punct de vedere, legătura noastră era ciudată. Mamei i s-ar fi părut chiar neserioasă, dacă ar fi aflat că nu se baza decât pe-o necesară apropiere fizică, după care ne desprindeam cu uşurință unul de altul şi ne vedeam de protestele noastre individuale. Dar tot mama s-ar fi bucurat, dacă ar fi aflat că Nene îmi trezise sentimentul de apartenență la un grup etnic şi, astfel, nu mă înghițise globalizarea, atât de des pomenită, când nu mai ai nici un Dumnezeu.

*

— Zici că pleci în țara ta? m-a chestionat Mile Martinovici, închizând cu grijă uşa, care era cât pe-aci să se trântească de perete, din pricina furtunii ce amenința împrejurimile. Dacă te duci, am să te rog să-mi faci un comision. Nu-i mare lucru. Ce-ți dau să duci acolo, nu trebuie să ajungă într-un timp anume... vreau să spun că nu e necesar să nu te expui vreunui pericol ca să-mi faci mie pe plac. Dar e nevoie să fie acolo… De-o veni sfârşitul, e bine măcar promisiunea să mi-o fi ținut. Poate, pân' te-ntorci, o să mă mut şi de-aici şi nici n-o să-ți las adresa. Nici să nu mă cauți. Vreau să mi se piardă urma. Cheltuiesc cam mult pe chirie, şi la cimitir e un apartament pentru administrator aproape pe gratis. Poate m-oi aciua acolo…

Mile Martinovici nu era un tip pătimaş. Mirare, căci sârbilor li se dusese vestea de indivizi irascibili. M-am lămurit asupra firii lui abia când am aflat că maică-sa era din Banatul Românesc, din Pesac, şi că el avea multe rude în România.

În living-ul mic şi intim, cu o canapea şi două fotolii, de duzină, fără urmă de personalitate, cu un mic bar, garnisit din plin cu băuturi de tot felul, domina un perete, înnegrit cu poze de familie, cu înaintaşi de-ai lui, din lumi şi timpuri diferite. Vechi şi marcate de vreun transport impropriu, fotografiile aveau colțurile îndoite şi murdare, dar îndreptate de el cu grijă şi înrămate în rame pretențioase. M-am apropiat de ele cu o dorință fierbinte de a mă desprinde de prezentul apăsător, să mă transfer, măcar cu gândul, dincolo de granițele de apă al continentului nou.

O mireasă sfioasă, cu rochia îngălbenită, fie de la expunerea prea mare a fotografiei, sau Dumnezeu ştie dacă nu era aşa moda pe-atunci, părea o pată calmă, o oază de odihnit ochii.

— A cui e poza?

— A bunicii mele.

— Aşa erau miresele pe-atunci?

— Nu, m-a asigurat Mile. Miresele s-au dus la altar tot cu rochii albe, doar că fotografia e foarte veche. Bunica mea a plâns cât să moară că era vândută năsosului ăstuia, bătrân şi bogat, grecotei de prin sud, venit la ei în sat cu un comerț precar, achiziționând grâne ca să le vândă celor din vechea Eladă mai scump, dar tot au obligat-o să se mărite cu alesul lor. Şi mai suntem învinuiți de intoleranță… Au dat-o după el ca s-o facă doamnă, credeau ei pentru că grecul avea partea lui însemnată din ce reuşea să agonisească, dacă-i mergea bine, căci erau şi dăți când de după cotiturile stâncilor apăreau lotri şi-i vămuiau caravana. Din neamul lui, fără voie, mă trag şi eu.

Deci, una dintre afaceri a fost şi bunica mea, frumoasă, copilă neştiutoare, care cu greu s-a lăsat încălecată de mătăhălosul Ianis. Mărturisea mama că nici la bătrânețe buna Liubița n-a uitat, şi povestea cu lux de amănunte, parcă cu mințile luate, acel prim contact c-o piele cafenie, bătută de vânturile mării. Era ca un zeu rău când îl vedeai, dar tandru şi cu vorbe dulci, în cele din urmă, aşa că ajunsese s-o cucerească şi ea să-i dăruiască vreo patru copii, trei fete şi-un băiat, acesta din urmă frumos şi fragil ca un mesteacăn alb. Mama se îndoia de fidelitatea Liubiței-mame, mai ales în privința mezinului, ca să nu mai spun — asta eu am constatat — că nici un copil nu semăna cu celălalt. Ianis era mult plecat, dar venea şi pe neaşteptate, fără însă s-o prindă vreodată. Era cuminte, supusă, iubitoare. I se dăruia cu dor şi-i adormea bănuielile, dar am aflat că trecea, sub poala dealului, la un fel de schivnic aciuat acolo. Într-o zi, de acel izolat de societate nu s-a mai auzit. Dispăruse peste noapte, cum dispar gândacii în vârtejurile iscate de vânt. De-atunci, bunica Liubița s-a ofilit cu fiecare zi care se scurgea, fără să afle ceva de omul pădurii.

— Te-a afectat cumva faptul că le-ai moştenit tuturor câte ceva din caracter?

— Nu. Vezi, nu mi-am pus niciodată problema. Am considerat ca pe ceva foarte firesc să fiu rezultatul acelor încrucişări… Căci asta am fost noi, dintodeauna, nu numai la ai mei, dar sunt mulți care n-au ținut, cum fac alte nații, să se-ncuscrească numai cu de-ai lor… Au făcut-o şi cu țigani şi ne trezim acuzați de lucruri atât de grave, care altora li se trec cu vederea… Domnule, vigoarea unui popor vine din puterea lui de înnoire. Se vede clar că dacă faci pâine din drojdie proaspătă, iese un produs de calitate, iar dacă din aluat păstrezi de la o şarjă la alta, în timp, vei mânca azimă necrescută. Aşa se întâmplă şi cu căsătoriile între neamuri, căci, mai ales în sate, oamenii ajung, după o vreme, să fie, mai toți, rude între ei. De ce crezi dumneata că există state europene în care politica, orice culoare ar avea ea, propune o infuzie de imiganți? Ele ştiu ce risc presupune o închidere a granițelor. Astfel, că şi legile trebuie modificate, se iese din tradiționalism şi se introduc pachete de măsuri, permisive pentru oameni de alte etnii. Nu deschid larg granițele să fie invadați dintr-o dată, dau drumul în reprize scurte, pentru grupuri ce pot fi asimilate repede. Vrei să-ți pun muzică? m-a chestionat el, în timp ce furtuna se instalase cu deplinătate asupra oraşului.

Mă gândeam la Nene. Pe unde-o fi ajuns? Dac-o fi prins-o vântoasa? Ar fi bine să se oprească într-o parcare şi să aştepte în linişte decizia naturii. Totdeauna omul a fost sub capriciile vremii. Nesupusă femeie! O să-mi dea mult de furcă. Poate era mai bine când femeile aveau un anume respect pentru cuvântul bărbatului… N-aş enunța asta cu glas tare în fața lui Nene, fiindcă reacția ei feministă ar fi previzibilă: şi-ar încărca catrafusele toate în maşină şi şi-ar vedea de drum.

Deodată, răsunară primele acorduri ale unei muzici ascunse-n mine de multă vreme şi acoperite de blues-uri, rapp-uri, jazz-uri. Brusc, îmi trecură prin fața ochilor formațiile

cu care supravieţuisem în nopţile lungilor ierni geroase, *Bjelo dugme*, cu Goran Bregovi**č**, *Riblia čiorba*... Trompetele formaţiei lui luaseră cu asalt noaptea americană, însoţind, în cavalcadele lor, primii temerari balcanici, ce veniseră să întărească Lumea Nouă. Pe mine, un firicel de nisip, rătăcit într-o imensitate, mă cutremurau amintirile. Mile juca. Cu mişcări macabre, dezarticulate, bătătorea morminte, omora şi ascundea sub greutatea paşilor săi sentimente ce erau gata să se reverse peste fiinţa sa marcată de sunetele acelor ritmuri cu care crescuse. L-am urmărit cu atenţie. Cum trecea timpul şi obosea, cum chipul i se descongestiona, ajungând, în cele din urmă, să evoce o linişte de înger împuşcat. A căzut, fulgerat parcă de-un trăsnet, pe covorul adus de-acasă, ţesut de bunică-sa Liubiţa, cu motive greceşti, alb-maro şi negru, sobre, dar calde, purtând de pe-acolo, unde se însoreau viperele, căldura stâncilor încinse de soare. I-am pus un pahar de whisky şi el l-a dat peste cap ca pe-o băutură oarecare, încât mi-am dat seama că aceasta era medicamentul cu care supravieţuia de o bună bucată de vreme. Se mişca, pe covor, într-un neastâmpăr greu de stăpânit, cu zvâcniri convulsive, ca la epileptici. M-am speriat de moarte. Nu era de glumit ca un ins pe care abia l-ai cunoscut să-ţi moară-n faţa ochilor! E una să-i ştii bolile şi să poţi preveni, şi alta… El scăpa, conştiinţa lui se elibera de zonele afectate de păcate, dacă le-o fi avut — şi precis le avea dacă ajunsese aici, singur, şi-şi luase o nevastă bolnăvicioasă, tocmai ca să mai atenueze din greşelile săvârşite de-a lungul timpului —, iar eu rămâneam cu groaza în suflet şi cu conştiinţa încărcată, ca autor moral al morţii lui, îl provocasem la astfel de ieşiri şi nu ştiusem cum să-l salvez.

Cu mine nu era la fel. Eu aveam o altă poveste. Dacă rămăsesem aici, o făcusem sub imboldul credinţei că totul va fi provizoriu, că mă voi întoarce, după un timp, când voi considera că m-am desăvârşit ca om. Dar, mai apoi, au fost şi clipe de luciditate, când mi-am dat seama că din moarte nu s-a mai întors nimeni! Asta a fost pentru mine un fel de stingere aparentă, o moarte din care nu m-am mai putut trezi. Inima îmi pulsa, dorul muşca din sufletul meu, fără să pot lua, însă, decizia întoarcerii definitive. Nu-i doresc nimănui să treacă prin atâtea clipe de îndoială cum trecusem eu… Ştiu, sună ca un blestem ce spun acum. Orice zi de amânare îndepărtează curajul şi ideea de revenire. Mi-a povestit un cunoscut că avusese tăria să facă o astfel de experienţă, dar că se confruntase c-o realitate care-l determinase să se urce-n primul avion şi să poposească în rulota lui salvatoare. N-am putut să-l înţeleg. Eram la început agoniei mele şi credeam cu tărie că n-o să-i calc pe urme.

Din laboratorul meu, numai la câteva străzi mai încolo, intram în restaurantul doamnei Anny şi mă încerca sentimentul că am ajuns într-un spaţiu de zonă liberă. Nu mai era oceanul…

— Ce vină am eu? îl auzeam, ca din alt timp, pe Mile. Cu mirare îl descoperisem acolo pe covor, ca şi cum atunci l-aş fi văzut pentru prima oară.

— Am vreuna? Nu mă pot întoarce acasă… Măcar pentru mama şi ar merita să-mi înfrunt teama de a da piept cu realitatea. Tu eşti bărbat şi te admir. Nu vreau să fiu melodramatic. Nu-mi stă în caracter.

— Nici nu e nevoie, domnule Martinovici! N-am de gând să te judec. Eu aş fi cel mai puţin îndreptăţit a-ţi face proces de conştiinţă. Ştiu ce înseamnă să dai curs unei laşităţi încuibate în mintea ta şi pe care o numeşti fidelitate faţă de locul unde trăieşti! Nu te-mpiedică nimeni să fii şi loial, dar să nu uiţi de unde-ai plecat. Or, şi eu şi dumneata, asta am făcut. Am devenit loiali! Punem muzică de-acasă, plângem, ne

cutremurăm, ascultăm ştirile cu sufletul la gură, manipulaţi ca nişte copii de şcoală, pândim aeroporturile din care mai coboară câte unul de pe meleagurile noastre, cu alte informaţii, şi cam atât. Ce fac eu aici? poate te-ntrebi. Strâng date pentru o carte, dar sunt privitor ca la teatru, ca la cinematograf. Iau elementele deja prelucrate, cenzurate de agenţiile de presă, zic ele apolitice, dar mint, fac politica ţării respective, şi mă amăgesc că eu am dat gaură la macaroană. Curajul meu, pe care dumneata îl admiri, vine, poate — asta e! — vine dintr-un teribilism adolescentin, care vrea să-i demonstreze lui Nene — ai cunoscut-o? — că nu mi-e teamă să dau ochi cu inamicul-mama, pe care n-am văzut-o de atâta amar de ani, şi să mă conving dacă locul meu e aici, sau… De s-o dovedi contrariul… Am un job bun, plătit bine, mama ştie asta…

— Lasă, nu te mai chinui. Sau hai, descarcă-te, dacă crezi că eu sunt permeabil. Însă te-nşeli, amice! În afara suferinţei mele nu cred să fie alta mai mare! Pentru că e suferinţa omului laş. Toţi mă asigură că mă-nţeleg, dar ştiu că nu le pasă de mine nici cât e negru sub unghie. De Crăciun m-au invitat nişte prieteni la ei. A venit acolo şi-o cunoştinţă din ţară. Oamenii ăştia aveau ce vorbi, domnule, eu nu. Singurul meu subiect era moartea Rittei şi golul lăsat de ea. Le-am părut ciudat şi s-au cam sfiit să pedaleze pe temele lor favorite. Se născuse o atmosferă falsă, pe care am simţit-o apăsătoare şi obositoare din cale-afară. Doamna Petrovici m-a luat sub aripa ei şi a căutat să mă protejeze împotriva atacurilor soţului ei, care luase ceva la bord. Motivaţia lui era întemeiată. Ei nu puteau pleca; aveau trei copii, dar eu? Eu pe cine protejam? O amintire? Amintirile le poţi lua cu tine pretutindeni şi nimeni — nu s-a născut mijlocul de extirpare a memoriei — n-are dreptul să dispună de ele. Nici un savant din lume n-a descoperit unde sunt, sub ce cută a scoarţei cerebrale, ca să le elimine — şi eu aş renunţa la câteva. Domnule vecin, avea dreptate! Poate e timpul s-o spun aici — îmi pari de încredere — nu mă-ntorc… Mi-e frică de oameni, mi-e frică de… Cu toate că poate ar fi timpul să încerc o confruntare, acum când nimic nu mai seamănă cu ce-a fost! Mint? Exagerez? Nu-i aşa?

— Nu, nu exagerezi. Dar asta în ce priveşte timpul comparaţiei. Însă nu uita, şi să nu-ţi închipui că totul e aruncat în aer şi dumneata va trebui să cotrobăi prin ruine să descoperi trecutul, identitatea, ceva anume. În partea noastră nu sunt pagube mari… Privite dinafară, lucrurile par catastrofale… Pe asta mizez cel mai mult. Lumea-şi vede de treburi, se plimbă, oamenii se iubesc, participă la concerte. Trăiesc, deci. Avioanele au rostul lor. Sunt şi făuritori de ştiri şi mai târziu de legende. Se moare, dar mai mult se trăieşte. Cei de-acolo au pentru ce. Dumneata te prea laşi influenţat de ştirile de aici. Creatoare de falsitate. O parte din jurnalişti, e clar, sunt împotriva sârbilor: De ce? Nu ştiu. E un popor vulcanic, e drept… Şi nesupus… S-a dezlănţuit un război paralel: al informaţiei derutante, cu ramificaţii pe *Internet*… Aşa am fost informat…

— Informat… Eh! Ce mai contează?! Am spus-o cui m-a întrebat: sunt sârb, am o identitate anume şi nu mi-e ruşine cu ea! Dacă urăsc ceva pe lumea asta, îi urăsc doar pe cei care îşi iau identităţi false şi pe cei ce stârnesc ştiri. Ai zice că ştirile trec, se uită, că lumea nu este interesată de ele, dar nu, ele prind al dracului de bine la minţile needucate suficient, sau programate într-un fel anume. Într-o zi, un individ, de la nu ştiu ce ziar de-al nostru din ţară, voia să-mi ia un interviu. L-am refuzat.

— De ce, domnule? E necesar să afle lumea cu se descurcă cei de-aici care au ales „libertatea”, m-am arătat nedumerit.

— Cine vrea s-o cunoască, să repete experienţa. Nu semănă una cu alta… Cuvintele, *duşe moi*, sunt interpretabile. Zic una şi alta scrii dumneata acolo. Nu ţin la numele meu într-atât ca să nu-l văd ponegrit în ziare, cât ţin la faptul că sunt sârb.

Altceva nu i-am mai spus, cu toate că Ritta mă dezaproba. Era ascultătorul meu cel mai fidel şi-o făcea de frică să nu strecor în discursurile mele cine ştie ce grozăvii care să-i îngreuieze situaţia, şi aşa destul de critică. Dar ea era deschisă comunicării, ori de ce fel ar fi fost aceasta. Ar fi dat interviuri, sfaturi, ar fi emis crezuri… Scria, şi asta a fost explicaţia ce mi-a plăcut să i-o atribui. De asta mă străduiesc acum să-i fac cunoscute preocupările mele. Am văzut ce-nseamnă să fii vânatul ce fuge şi nu ştie niciodată când îl va ajunge glonţul. *Bog je sa nama*.

L-am privit pe Mile. Nici nu mai existam pentru el. Se lupta cu himerele din mintea lui. Copleşitoare. Mă afectau poate la fel de mult, dar nu ştiam să le dau formă.

— Nu, poate nu e timpul să… Ai văzut înecaţi? a continuat el parcă fără legătură.

— Am văzut. Vreo doi copilandri în timpul unei viituri a Dunării, ce umpluse canalele de irigaţii. Erau, când i-au scos cu furcile de fier, umflaţi şi vineţi, pe iarba abia odrăslită. Şi-n film, când s-a scufundat Titanicul…

— Dar mai mulţi? Reali? Bănuieşti oare câte trupuri o fi înghiţit Dunărea? La temelia hidrocentralei…

— Ceva, ceva am auzit, dar…

— Zeci. Ca să nu mai vorbesc de cei ce porniseră spre libertate. Întreabă-mă pe mine! De asta nu mă-ntorc. Or să mă-ntrebe morţii de ce i-am pus în saci de plastic… Sunt macabru? Dar e greu să ieşi dintr-un sac şi să-ţi găseşti loc în constelaţia de suflete moarte. Şi morţii suferă de claustrofobie. A mărturisit unul care s-a trezit dintr-o moarte clinică. Eram contabil în port şi mi s-a cerut să emit un ordin de plată pentru cumpărarea unor materiale consumabile. Am dorit să aflu ce fel de materiale erau acelea şi mi s-a spus că era mare nevoie de saci de plastic. Mult timp n-am ştiut de ce trebuia. M-am certat cu contabilul şef că mă puneau să fac cheltuieli suplimentare. I-am urmărit pe inşii aceia într-o noapte, sfătuit de cineva, care ştia multe despre trecerea frauduloasă a frontierei. Am crezut că am coborât în infern. Mă luptam, şi acum mai am vise din astea când morţii par nişte peşti uriaşi, ce se prăvălesc peste mine luaţi de apele viiturilor de primăvară. Dacă iadul e la fel, împrejmuit de trupuri…, atunci acela era iad, înfricoşător, pe pământ, la marginea Dunării, departe de debarcader, unde acostau vasele de mărfuri prohibite. Se lucra cu repeziciune, metodic: unul lua cadavrul de picioare, altul de mâini şi al treilea ţinea sacul. Aveau dexteritate. Totul se rodează, în timp.

— Asta sunt plăsmuiri de-ale dumitale…

— Ştii că şi eu m-am gândit? mi-a spus el, luminându-se şi agăţându-se cu disperare de posibilitatea asta. Mi s-o fi întâmplat în altă viaţă?! N-ar fi exclus. În plus, am şi imaginaţie… Mi-o fi povestit cineva? M-am surprins de multe ori preluând întâmplări ca fiind şi eu implicat în ele.

I-a trecut efuziunea de-o clipă şi s-a făcut pământiu la faţă, ca un canceros aproape de sfârşitul lumesc.

— N-aveau haine, n-aveau nimic după care să-i identifici. Când vroiai să treci frontiera, spre un necunoscut înfricoşător…, căci aşa îl percepeai în timp ce câinii grănicerilor îţi amuşinau urmele, aveai la tine, dacă nu toate actele, măcar ceva-ceva, cu care să dovedeşti că eşti un om, al unei ţări, nu humanoid confecţionat pe calculator, nişte bani… Vrei să-mi spui, vecine dragă, unde s-au dus toate astea? Actele în foc, vei zice, dar valuta?

Respira sacadat, ca şi cum ar fi depus un efort enorm. Îi mai lipseau spumele la gură. M-am speriat. Dar şi-a revenit repede.

— Am fost sfătuit să fug. Şi asta imediat după ce la voi s-a produs schimbarea. Într-o noapte mi-a bătut cineva la geam. M-am dus eu, că mama bolea. O figură necunoscută, tragică, ce m-a înspăimântat.

„Mile, ia-ţi bocceluţa şi dispari. Unde vezi cu ochii. Vecinii, la ei e revoluţie, or să treacă şi până la tine. A vorbit careva că ai fi fost complice cu grănicerii lor care trăgeau în fugari!”

Mai aveam ceva de comentat? Dacă fusesem numit, era bine să-mi încerc norocul? Să forţez soarta? Să aştept? Nu puteam s-o pun pe mama în pericol. Sau pe fraţii mei, oameni onorabili, cu servicii şi cu familie? Eu, mezinul, am tot tras scurta. Mamei nici nu i-am spus ce am de gând. S-o mai amărăsc? Mi-a strâns ceva haine, nişte bani, acolo… şi, când cocoşii cântau dinspre ziuă, mi-am văzut de drum. Purtasem eu corespondenţă cu Iova Destrovici, care locuia de vreo patru ani la Chicago, despre o eventuală venire a mea încoace, dar niciodată nu i-am zis: Gata! Acuma sosesc. Să-ţi mai spun că Iova era atât de pârlit, că îmi e ruşine de ruşinea lui, şi-acum, când mi-aduc aminte că nu avea nici ce mânca?! Nu avea nici unde sta şi lucra pe apucate. Iova, la noi era inginer zootehnist, iar aici zugrăvea, vindea bilete pe la meciurile importante, mai şi fura… Mi-a mărturisit că a dormit şi-n metrou. Dar a avut curajul să se-ntoarcă acasă, să moară acolo. Cred că simţea asta.

Eu am fugit, o spun pe-a dreaptă, să scap de coşmaruri. Într-o imensitate de oameni ar fi putut să mi se piardă urma. Dar nu-i aşa. Natura umană se dă de gol, ca şi a animalelor. Omul nu poate trăi singur. Eu am găsit-o pe Ritta, te-am găsit pe dumneata. Nevoia de comunicare ne trădează. Totul merge din aproape în aproape.

Se bat familiile într-un sat… pe fete, pe femei, pe averi, pe pământuri. Un conflict din acesta, întreţinut ca un foc în vatră… sub spuză, cu tăciuni mereu ţiuind a veste proastă… La noi în sat erau câteva familii de ţigani. De regulă, îi lăsau sătenii în plata lor, dar nici ei nu săreau calul. Aveau şi un pic de demnitate. O păstrau bătrânii lor şi-o impuneau şi celor tineri, încă sub ascultare. Dar, dacă ne gândim la obşti împărţite aproape pe jumătate între două etnii şi la faptul că fiecare ajunge, deodată, să-şi revendice supremaţia… Război între triburi, ridicat la nivel naţional apoi, întreţinut de… De cine? Poţi să-mi spui? Cine are interesul să ne dezbine? Sau ce interes are?

*

Vecinul părea că se distrează cu mine. Dacă îşi găsise fraierul?! Dacă aşa se comporta, plăsmuind poveşti, mai puteam crede că era un individ cu un comportament normal? Atâta doar că basmele lui erau interesante şi mă incitau.

— Ei, mi-a fost dat să trec prin atâtea…

— Cui nu? m-am răstit eu la el, pentru că se credea buricul pământului.

— Când pleci? m-a mai întrebat.

— Nu m-am hotărât. Asta se va întâmpla abia după ce-mi rezolv o serie de probleme presante.

— Vezi să nu se facă prea cald, că ştii ce greu e să călătoreşti.

— E în funcţie şi de Nene. Dar ce vrei să mă rogi? Să nu-mi dai vreun bagaj mare, şi aşa am destule. O dată la cincisprezece ani…

— Nişte dolari şi două colete mici. Atâta doar că unul e fragil şi trebuie să ai grijă mare de el.

— Eşti ciudat.

— Parcă numai eu? O statistică, ce se rezumă la cei ce stau pe strada noastră şi pe care îi cunoşti şi dumneata, ce-ţi spune? D pildă, croaţii, soţ şi soţie, de care mă feresc. Mă salută în engleză, cu toate că pot s-o facă şi în limba noastră… Ei sunt normali? Portughezi, ucraineni…

— Poate ţi se pare curios comportamentul lor, faptul că-şi aduc cu ei legile de convieţuire…

— Nu te-aş contrazice… Şi mie mi-a fost greu să mă acomodez cu Ritta. A murit şi încă nu ne pusesem de acord întru totul. La început, ţinea foarte mult la ale ei. A lăsat-o mai moale pe măsură ce beteşugul îi cotropea, ca un stăpân, fiinţa. sta pentru că nu-şi mai aparţinea pe de-a-ntregul. Boala obţinuse ceva drepturi, îi luase cu asalt şi mentalul şi-o manipula ca pe o păpuşă. O să râzi, dar o găsisem printr-o agenţie matrimonială, pe *Internet.* Tocmai în Toronto. Într-o comunitate puternică de ruşi. Poza ei inspira încredere. Date puţine, neconcludente, dar poate asta incită cel mai mult. Ne-am dat întâlnire şi, spre surprinderea mea, nu se deosebea prea tare de imaginea pe care mi-o făcusem. Azi ne-am întâlnit, la intrarea într-o staţie de metrou, şi, cam la o săptămână, că nu aveam unde sta, m-am mutat la ea şi-am început un mariaj de adaptare. Mulţi vin din ţară, căsătoriţi de formă, ca să ajungă aici. Eu n-am făcut-o. Mi s-a părut că-mi bat joc de mine. Era sub demnitatea mea. Mamei i-am povestit altceva, vezi să nu te scapi, dacă din întâmplare ajungi la Belgrad. Nu te sfătuiesc să te bagi în gura lupului, dar, dacă o faci, nu te-ntinde cu ai mei la vorbă. Sunt temperamentali, şi acum incitaţi şi de noua ordine internaţională. Nu mai au încredere în nimeni. Nici n-au vrut să audă de Ritta. Eu am fost de vină: am făcut imprudenţa să le spun că nu poate face copii. De atunci… Infirmitatea, n-o iau ca atare, nu le e milă, ci, din contră, o hulesc. Femeile nu sunt tolerante cu femeile. Poţi să crezi? Pentru mine a fost un şoc să descopăr că mama, pentru că ea făcuse trei băieţi, din egoism nu-şi dorea băiatul lângă o infirmă. Ştia că într-o astfel de stare nu ajung cele „cuminţi”, ci doar acelea care au făcut abuz de sexul lor şi cele care n-au vrut să fie mame. Asta din urmă, în viziunea ei, e o crimă şi mai mare.

*

Ne-am despărţit târziu, după miezul nopţii. O vreme tăcuserăm amândoi: eu pe fotoliu, el pe covor, cu sticla de whisky alături, picurându-şi în venele lui dilatate deja de la atâta alcool, elixirul care-i ţinea mintea întărâtată la maximum. Era ca un muşuroi de furnici, într-o foşgăială permanentă. Scornea, sunt sigur, mii de explicaţii ale faptelor lui trecute.

Când să ies pe uşă, s-a ridicat, ca lovit de-un trăsnet şi m-am tras de mânecă:

— Stai. Poate că nu ne mai întâlnim şi…

Am bănuit că dorea să-mi dea ce trebuia să le duc alor lui acasă.

S-a înapoiat cu două pacheţele şi nişte dolari.

— Toate să ajungă la mama. Mai ales banii. Ea are mai mare nevoie de ei. S-a scormonit în buzunar de unde a scos un plic împăturit.

— Uite aici adresa ei. Ea ştie cum să-i împartă. Spune-i să pună bine cutia asta şi, când o veni timpul să facă cele de cuviinţă. Am să vorbesc cu ea la telefon să-i explic totul mai pe-ndelete.

În faţa uşii, umbrele noastre s-au contopit din nou într-una singură. Răceala palmei mele s-a topit în începutul de arşiţă al labei lui uriaşe.

II LUNI A

Şi iată-mă captivat de viitorul meu personaj ***Aristică*** — fratele tatei. Sau, cel puţin, aşa aş vrea să fie. Mi se părea că nu-l văzusem din ’77, imediat după cutremur, la înmormântarea mătuşii Alla, nevasta-cadou primită din marele imperiu rus, după terminarea studiilor, pentru merite deosebite. Allinka venise cu vocea ei de stepă, înaltă, clară şi cucerise mai întâi mahalaua, cântând la „La doi voinici”, apoi se lansase mai spre centru cu ajutorul lui Panti de Catifea, şefa unchiului meu, prinsă de acesta în unul din momentele ei de umanism revoluţionar. Nici până acolo nu mergea ea cu adularea modelului paukerist, încât să accepte ca altă femeie să aibă succesul pe care ea şi-l dorise cu ardoare, dar să nu-i satisfacă un mic capriciu chiar şefului ei de cabinet, ar fi fost prea de tot! Semăna cu o lipsă de subtilitate politică şi era un fapt aproape condamnabil să renunţi la uşier, la scrib, la sugativa pe care o pui pe orice înscris, numai şi numai să-ţi satisfaci un capriciu de moment. Or, ea era acolo pusă-n slujba binelui, nu să se răfuiască c-o umilă femeie străină, înzestrată de Dumnezeu c-o voce superbă.

Mai târziu, lansarea fiind făcută, Alla trecuse definitiv graniţa mahalalei, spre centru, în caleaşca de vacanţă a partenerului de viaţă a lui Panti de Catifea acceptase şi acest sacrificiu, de parcă scaunul ministerial n-ar fi cunoscut decât forma fundului ei, iar cultura nu s-ar fi putut lipsi de serviciile ei incomensurabile.

Alla, asaltată ca de-un roi de albine de notele muzicale ce-i vâjâiau prin cap, n-a priceput niciodată că remarcabila ei carieră s-a datorat unei alte femei, şi că Aristică apelase la aceea, cu tot orgoliul lui, pentru a-şi respecta angajamentul scris către celula de partid ce i-o încredinţase pe Alla.

În Bucureşti, comunitatea rusească era destul de puternică şi unită. Alla se integrase binişor şi repede în structura sovietică. Suna şi era sunată la telefon, cânta la serate, ce mai, făcea mult pentru compatrioţii ei, din spiritul celor obligaţi să trăiască departe de patrie. Nu şi-a pus niciodată problema că mulţi dintre aceştia erau trimişi acolo cu misiuni precise. Ce-o interesa? Aristică pleca dimineaţa spre minister, iar ea îl urmărea cu privirea cum se îndepărtează, înconjurat de vânzătorii de ziare şi de câinii străzii. Venea lăptarul, veneau femeile de prin sate cu fructe şi legume la comandă. Trecea în somn… trecuse în somnul lung… cu sunetele acelea dragi în auz… N-o captiva nimic altceva decât să cânte în oraşul acesta aproape oriental şi bărbaţii s-o aduleze şi să-i strecoare în decolteu mii de lei, iar mai târziu un sac de bani, adus pe scenă, în preziua marii stabilizări, de unul care aflase cu o oră mai devreme ce necaz va cădea pe capul poporului. Gestul lui a fost mult comentat. Un ziar din dimineaţa următoare, cu cerneala încă neuscată, anunţa nebunia unui ins care a pus la picioarele cântăreţei sale preferate,

Alla Antimova Enchiţescu, un sac de bani; iar mai jos, cu litere de-o şchioapă, negre şi urâte, era tipărită acea catastrofă care, în zilele următoare, avea să le vâre gâtu-n laţ multor oameni de afaceri, care se văzuseră faliţi peste noapte de-o manevră bine studiată a guvernului.

Trăise nopţile mai toată viaţa ei. Ieşea pe-ntuneric şi se-ntorcea înaintea zorilor, într-o cameră cu ferestrele mascate de draperii. Singurul contact cu lumina îl lua în dimineţile de vară, de la geam… În toată existenţa ei, se pregătise de plecarea aceea nocturnă, din care nu avea să se-ntoarcă…

Şi el, desfigurat din cauza cutremurului, plin de răni, cu capul pansat, era sprijinit în două cârje solide, mai solide decât picioarele lui tremurătoare.

Nu renunţase la Aristică nici Panti, nici Alla… Mult timp fusese un ins cu două stăpâne. Pe fiecare le slujea altfel. Panti i-ar fi făcut copii, Alla nu dorea să nască, fiindcă sânii ei erau sortiţi unor roluri măreţe: să sprijine străvezimea rochiilor de dantelă, a voalurilor, nu să alăpteze…

Eram în spatele lui, şi-n spatele dricului, şi-al zecilor de admiratori ai Allei, şi-al muzicanţilor de la „Katiuşa". Moartea ei nu-l clintise. Călca demn, având-o model pe ministreasă, cu un cortegiu mai în faţă, cărei îi murise soţul tot în acel dezastru. Îl enerva mila cunoscuţilor, unii plân-gându-şi de fapt nefericirea proprie, accentuată de solemni-tatea acelei ceremonii.

Rămăsese un văduv trist şi neconsolat, hulit de mama, de cumnata lui, care, identificându-se cu Alla, transfera în felul acesta asupra lui oprobriul împotriva aceleia ce îi dăduse naştere, soacra ei, care nu le iubise pe nici una din nurori. Dar şi mamei cine-i intra în voie, ca să-l iubească pe „străinul din Bucureşti"?!, plecat de la vârsta de cincispre-zece ani la Liceul de Marină din Constanţa, şi care apoi — lung drum! — prin urcuşuri şi fofilări anevoioase, ajunsese şi se menţinuse şef prin şapte cabinete de miniştri, şantajându-i pe aceştia cu lucruri ce nici în vis nu le-ar fi povestit. Nu era de mirare că nici o plecare de ministru nu-l clintise şi pe el. Rămânea ca statuia unui leu la intrarea unei case, trecută de la un proprietar la altul.

Se-ntorcea în amintirea mea, de altfel destul de ambiguă, darnic în copilăria mea, şi zgârcit, până la avariţie, când eu aveam mai mare nevoie de ajutor, în timpul facultăţii. Curios e că nu-mi aduceam aminte prea multe lucruri despre el. Toate se estompaseră, de parcă mi le povestise cineva demult şi eu le preluasem fără detalii, seci sau ca şi cum m-aş fi trezit dintr-un somn nivelator de conştiinţe, un somn provocat de-o dedublare a personalităţii, sau de-o boală grea, dar nu conştientizată cât de cuvine din lipsă de dureri, care ne mână, de cele mai mult ori, la medic. Puteam fabula, dar aveam certitudinea că aş fi respectat — măcar în parte — veridicitatea în privinţa despre unchiului meu, singurul bărbat din familie care mai purta numele de Enchiţescu? Cu stingerea lui, şi-a mea, vezi bine, mai târziu, neamul va dispărea. Arborele se va transforma în cărbuni şi lumea va mai sufla în ei acolo, o dată, de două ori…

Duminicile mi le petreceam la ei, în Romană, într-un apartament spaţios, cu ferestre cât peretele, lentile uriaşe spre cer, unde mătuşa Alla mă găzduise trei ani încheiaţi, într-o încăpere de serviciu, dar îmi convenea de minune, pentru că eram cu totul izolat şi puteam să-mi duc viaţa nocturnă, cu prieteni de vârsta mea. Unchiul Aristică băga doar mâna pe uşă, cu câţiva poli, rupţi cu mare zgârcenie din ce punea şi el la o parte pentru cheltuieli „neprevăzute".

Cutremurul rupsese un cântec, căci eu aşa îmi închipuiam viaţa Allei; ca pe un fir cu mărgele de note, mai ales în copilărie, când se vorbea de ea ca de una bolnavă de

„ducă-se pe pustii”. Nu pricepeam de ce o femeie care cântă, căreia-i ies din gură fuioare de borangic, poate fi privită cu aşa suspiciune de soacră şi cumnată.

Casa avariată, căzută într-o rână ca un ins paralitic, fusese părăsită în mare grabă de chiriaşii speriaţi, fiecare mulţumit cu prima ofertă făcută de Primărie, în ideea că mutarea va fi provizorie şi, mai târziu, i se va da ceva corespunzător, conform rangului său social. Din întâmplare, sau poate nu, în acel imobil nu vieţuia oricine: fost greu să se găsească printre locatari un administrator, fiecare ţinând la poziţia sa.

*

Unchiul meu se mutase, într-o locuinţă modestă, cu trei camere, şi mie nu-mi mai oferise posibilitatea unui confort, altul decât cel de la un cămin studenţesc.

Pe acolo n-am mai trecut decât să-mi recuperez puţinele lucruri, dar cred că m-a minţit spunându-mi că au fost furate de echipele de intervenţie în timpul cutremurului.

Acum scriu toate astea detaşat, dar atunci când am păşit pe poarta clădirii ministerului, profilată pe cerul cu nuanţe de sepia, în jocuri de volume, plantată acolo într-o întrecere neloială cu nemărginirea cerului, copleşitoare, deschisă deasupra ei ca o cupolă uriaşă, aveam oarece furnicături prin mădulare la gândul întâlnirii cu un trecut scăpat de sub control de amintirea şi imaginaţia mea. Mi-era frică, mai ales, ca imortalizarea lui în albumul timpului să nu fi fost compromisă şi eu, căutând, prin mulţimea de fleşuri şi de fotografii, pe cele care mi-ar fi fost folositoare în cartea mea de reiniţiere, să nu le selectez pe cele reale. Gândindu-mă, îmi puneam întrebarea dacă un astfel de unchi există cu adevărat, sau dacă nu cumva eu voiam să-mi inventez unul, pentru viitoarea mea familie. Acum crescusem, părinţii puteau sau nu să trăiască, dar unchi, mătuşi era necesar să-i găsesc vii.

Cu reticenţa pe care o am faţă de locurile necunoscute, am trecut pragul clădirii monumentale, suspectat de un portar de paie. Nu întreba pe nimeni unde se duce, dar îl privea pe fiecare bănuitor. De fapt, poate era aerul profesional cu care se proteja şi el împotriva acelei munci de rutină.

Cufundat în propriile-i meditaţii, se uita ca prin sticlă la persoanele ce intrau şi ieşeau, unele strecurate cu sfiiciunea provincialului, altele cu aroganţa celui crescut în capitală, deschidea gura într-un bună-ziua silit, gâlgâit în gâtlejul său, ori din cauza unei boli incurabile, ori cu scârba insului pe care nu-l mai impresionează nici un firet, nici o medalie, nici o decoraţie, nici un celular sau o geantă diplomat. Toţi, pentru el, erau nişte umbre mişcătoare şi pe toate sigur le drăcuia printre dinţi — asta se vedea după mişcarea buzelor — şi parcă ar fi spus: — „ţi-ai dracului de îmbuibaţi!”

Nu mi-a răspuns nici mie la bineţe, dar la întrebarea dacă-l cunoaşte pe Aristică Enchiţescu a izbucnit în râs:

— Moşul ăla… bă… Da, să trăiţi, e aici. Atâta lume îl caută… ceva de groază… Dumnealui vine primu’ şi pleacă ultimu’… Privirea, învăluită de un zâmbet ironic, îmi sugera alt răspuns, nerostit: ,,Ăla de-l caută moartea pe-acasă?! Da, e aici. E o umbră pe la minister!” Cine nu-l cunoaşte?!… Tăcuse subit, văzând pachetul de *Kent* scos de mine din buzunar şi împins în faţă-i, pe o măsuţă îmbrăcată în pluş verde.

— Urcaţi dumneavoastră la etajul cinci, camera 255… Uitaţi, şi doamna tot acolo merge… şi-mi arătase o femeie tânără, îmbrăcată-n mov, ce se îndrepta spre lift.

Holurile mari, de să te plimbi cu maşina pe ele, cu ecou, erau pustii la ora aceea. Doar zumzăitul continuu al aspiratorului te ducea cu gândul că cineva mai şi muncea în ceasul acela din zi. Nu aveam de gând să fac un proces asupra spiritului nostru levantin,

dar nici nu puteam să nu constat că cei întâlniți pe coridoare — rari — erau toți trecuți de vârsta sacrificiului diurn. Tinerii nu se sculaseră încă. Ei puneau des de-o discotecă sau urmăreau cursul valutei nopțile pe străzile adumbrite de dragostea pe bani, flancate de peştii ce-şi aşteptau protejatele să le vămuiască. Material gârlă, să poți aduce din condei un roman bun, dacă-ți dă talentul ghes, dacă ştii să-ncherbi laolaltă cuvintele.

Capitalele, câte văzusem, din punctul acesta de vedere, semănau toate unele cu altele; atrăgeau ca fagurii de miere viespile şi bondarii oraşelor mici, dornici de carieră. Ei erau cei ce poposeau în sălile cu spectacole proaste ca să bifeze o „acțiune" şi să-şi diminueze handicapul de a fi tratați ca provinciali în discuțiile erudiților.

Liftul scârțâise, se legănase, însărcinat cu povara a cinci inşi absenți, distanți, unii în hainele lor cele mai bune. Cucoana roşcată, tânără, arătoasă, elegantă, cu părul cârlionțat ca de mieluță proaspăt fătată, cu accent franțuzesc, căutat şi controlat cu grijă, parfumată cu *Chanel,* cu degetele pline de argint şi onix, se proțăpise lângă mine, fixându-mă insistent şi, în cele din urmă, când calul troian ne lăsase la capăt de linie, mi se adreseze ca unui cunoscut de când lumea:

— Te ştiu de undeva…

— De la CNN… *(Vedeți doamnă Anny că mă cunoaşte lumea de pe-aici? Mă cunoaşte! Dacă v-aş fi povestit, nu m-ați fi crezut!).*

— Râzi, dar te-am văzut… Nu-mi aduc aminte unde, însă te ştiu… Poate erai cu nişte ani mai tânăr…

— Sunt deghizat, asta e peruca mea de lucru, altfel am plete…

— Aha, dintr-o fotografie…, nu ținuse ea seamă de ironiile mele căutate.

— Când m-am însurat prima oară, poza noastră de miri a fost expusă un an de zile în vitrina singurului atelier din orăşelul nostru. Şi orb să fi fost şi tot ai fi dat ochii cu… două chipuri de cretini, duşi cu forța la ofițerul Stării Civile.

— Nu de-acolo… Mi-aduc eu aminte… Acum trebuie să intru la domnu' ministru… Mi-a părut bine. Sunt Aneta Zuluf. Dacă m-aştepți…

Nu i-am răspuns, pentru că intrase grăbită în cabinet, iar din sens opus apăruse unchiul Aristică, cu o tavă cu ceşti murdare. M-am ferit să mă vadă şi m-am aşezat pe un fotoliu ce dormita în răceala culoarului cât o gară moscovită.

Unchiul Aristică trecuse la un pas de mine, fără însă să-mi dea vreo atenție, pentru că după el se ținea scai, cu umilința cuvenită, un bărbat înalt, tuciuriu, adus de spate, cu o geantă diplomat în mână.

— Dom'le Enchițescu, ce naiba, doar mi-ai promis că mă bagi la ministru… Vin de la 500 de kilometri, schimb două trenuri şi când colo… E vital pentru mine! De convorbirea asta depinde soarta mea. La noi, la Inspectorat, e pe țeavă altul. Dacă eu nu mă mişc repede… Înțelegeți? Sunt convins că se duce de râpă totul şi insul acela pune mâna pe ceva ce nu poate stăpâni…

— Aşteaptă, domnule… Te asigur că schimbarea, care vine după alegeri, o să-ți fie favorabilă. Ăsta de-acum a lăsat totul baltă; nu mai stăpâneşte nimic ca lumea. E şi de-nțeles!

— N-am timp! Acum sau niciodată! Dau oricât, dar să n-aştept, spusese insul, cu îndârjirea celui restricționat şi care juca totul pe-o carte. Dusese mâna la buzunarul de la piept al sacoului de vară de culoarea nisipului şi scosese de-acolo un plic. Ferindu-se să fie văzut, i-l pusese unchiului Aristică pe tava cu ceşti murdare. Şi mai adăugase: Poate reuşeşti să deschizi portița spre comunicare…

Fără să protesteze, ruda mea îşi continuase drumul, ca şi cum, sub tava sa, mita ar fi activat un microfon foarte sensibil.

Nu, nu era de abordat acolo; l-aş fi umilit şi i-aş fi stricat bucuria micilor găinării la care se expunea la cei şaptezeci de ani ai săi, în locul unde venea să-şi întregească pensia, mai ales că-l strigase careva ca pe o slugă:

— Dom'le Enchi, vino domnule, mai repede să-mi tragi la xerox fişele astea!, şi-l văzusem alergând cocoşat spre uşa ministrului.

Insul negricios rămăsese descumpănit, apoi se aşezase pe locul eliberat de mine, oftând trudit. Aducea cu el emanaţia călătorului din trenul ce străbate distanţe mari, unde schimbarea e continuă.

*

Ieşisem cu oarecare grabă, de parcă m-ar fi aşteptat cineva la o anumită oră, şi mă îndreptasem către staţia de troleibuz, din apropierea unui monument, într-o perioadă respectat, dar acum caricaturizat de cei care nu învăţaseră să conserve epocile, trecutul, pentru a avea la ce face referire când lumea începea să uite că vine din vremi de glorie şi de mărire. Murmuram ca un tâmpit o poezie de-a Mariei Banuş, din copilăria mea, când memoram cu plăcere orice versuri:

Iată Doftana!
Pe aici, pe unde am trecut,
A fost locul de luptă unde ei au căzut.
A fost locul de foame şi chin,
A fost paharul până-n vârf cu venin.
....
S-aducem copiii aici, lângă pietre,
Să simtă răcoarea nestinselor vetre.
Cu fruntea lipită, lipită de zid
Să simtă copilul ce-nseamnă partid.
....

Monumentul era îmbrăcat ca o paiaţă. Câinii vagabonzi ai capitalei, sub el, ciorile cerului, deasupra, şi oamenii, fiinţe gânditoare, alăturea, înfriguraţi de griji.

Pe străzile lăturalnice, într-un oraş vechi, asediat de cei care-i doreau răul, transformându-l din Micul Paris într-o caricatură de capitală occidentală, caldarâmul fumega, plombat în cariile timpului cu asfalt încins. Ţiganii rezemau gardurile, stâlpii şi zidurile, leneşi şi indiferenţi, cerşetorii, în meseria lor veche de când lumea, ca şi prostituţia, tânjeau după un strop de răcoare, căutaţi de muşte şi câini.

Clar, viori dintr-un alt timp îmi asediaseră auzul, şi cu el memoria, dintr-o altă vreme, când o conduceam pe Elvira la gazda ei, în cartierul Tei. Şi-mi revenise în minte prima noastră apropiere trupească, chinuită de o dorinţă prea mare, un eşec de altfel, pe malul lacului, pentru că ne prinsese un miliţian vigilent şi era cât pe-aci să ne ducă la secţie.

Mă târâsem ore-n şir prin capitală, printre oameni insipizi, cu conştiinţele lor minimalizate, la unii, dar de scopuri precise, frumoşi şi urâţi, cu structurile fizice modificate şi gravate parcă şi pe feţele lor pline de expresie, cu poveşti în minte, căutând să-mi întipăresc fiecare modificare produsă de-a lungul celor douăzeci de ani în fizionomia animalului de povară ce fusese şi mai era oraşul câmpiei absolute.

Vechimea metropolei nu mă mai convingea. Nu avea, ca-n alte părţi, pensionarii ei, ieşiţi din tradiţii de familie, în centru, să pună politica la cale. Nu mă convingea şi pentru că prea acceptase schimbările, că se primenise cu haine la fel de vechi şi de uzate, aduse de aiurea, că primise sub poalele ei de femeie atâtea şi atâtea naţii şi procreaseră împreună omul nou, fără identitate, ce strângea şuruburi, dar trecea cu aceeaşi dezinvoltură la volan sau la sapă. Nu era o virtute, cum s-ar crede la prima vedere, era, mai degrabă, o lipsă de profunzime, deloc benefică, fiindcă nu era nimic de căpătâi, pe care să-l transmiţi mai departe urmaşilor tăi, ei, acum, cu cercei în urechi, în geci din material sintetic, umblând crăcănaţi ca şi când ar fi avut hemoroizi, mestecând gumă, şi împroşcând cu invective, traduse incorect din limbi străine, pe lângă cele neaoşe, moştenite de bună-seamă de la *Oaie şi ai săi*.

Când ceasul arătase ora 5 după-amiază intrasem pe uşa blocului unde credeam eu că era încartiruit şi sechestrat de viaţă unchiul Aristică.

Nu avea nici o particularitate în plus faţă de alte blocuri: mirosurile casnice erau aceleaşi, de varză acră, de subsoluri inundate, de rufe puse la fiert, de ceapă prăjită, de transpiraţie cojită de pe trupuri de proletari calificaţi la locul de muncă.

În semiobscuritatea casei scărilor, apăruse în cadrul uşii unchiul Aristică, aidoma unui monument după comemorare, când coroanele încă există, dar florile sunt ofilite din pricina căldurii. Purta cu greutate, însă şi cu un pic de mândrie o burtă ieşită binişor peste cingătoare şi susţinută de turul unor pantaloni spânzuraţi în bretele. Mustaţa şi părul, vopsite, mă duceau cu gândul că am greşit numărul apartamentului, pentru că omul din faţa mea nu mai semăna cu cel zărit în fugă la minister. Cadrul oficial îl micşora în umilinţă, îl aservea vârstei şi rolului jucat, dar aici el se desfăşura în plenitudinea înălţimii sale (1,80 m!). Bastonul din lemn de cireş îi sublinia şi mai mult detaşarea pe care o recăpăta atunci când se afla în casa lui.

Se zgâise la mine prin lentilele ochelarilor fumurii ca de handicapat, căci ochii îl lăsaseră primii:

— Ce vrei, domnule? Asigurare, detergenţi la ofertă? Deratizare? Nu cumpăr nimic şi nu mă mai asigur! Cum mi-o fi soarta! N-o să mai deschid nimănui…

Şi a trântit uşa.

Dar cum eu nu luam mâna de pe sonerie, începuse să urle, scos din minţi:

— Domnule dragă, nu mai veniţi la uşa mea! Am spus-o şi-o repet, dar nu ştiu cum dracului de nu vă intră la scăfârlie! Nu arunc banii pe apa sâmbetei! Mai bine-i beau… Sau îi dau le curve…

Crăpase totuşi uşa din nou şi, scoţând capul prin deschizătură, îmi spusese:

— Mă mir că un ins serios, la vârsta dumitale, se ţine de fleacuri din astea! Alt serviciu n-ai găsit?

— Cu şomajul ăsta… Poate-mi cauţi mata unul pe la minister… Am văzut că-ţi merge bine. Des primeşti plicuri? Ce faci cu banii?

— De unde ştii de…? se speriase el dintr-o dată, apropiind uşa, gata să mi-o trântească iarăşi în nas.

— De fapt… Eu tot intru! Nu ratez ocazia de a mă achita de-o obligaţie. Un prieten de-al meu m-a rugat să vă caut şi să vă transmit ceva

— Lasă, lasă! Toţi încep aşa şi, după ce-i primeşti în casă, te strâng de gât. Eu n-aştept nimic de la nimeni. Şi fă dumneata bine şi vezi-ţi de drum!

— Chiar nu eşti curios nici un pic?

— Nu.
— Eu zic să mă primeşti în casă şi să stăm liniştiţi de vorbă…
Un moment de ezitare. Priviri piezişe. Apoi:
— Fie ce-o fi, se decisese el cu mare greutate.

Intrasem şi nu mă oprisem decât în mijlocul sufrageriei.
— M-ai căutat cumva şi la minister?
— Nu. Cu toate că prietenul meu m-a trimis mai întâi acolo…
— Atunci de unde ştii de?…
— Totul se aude. De la Europa Liberă. Ai uitat când îţi trădai miniştrii pe câţiva arginţi blestemaţi? Câte articole ai scris, şi cei de-acolo, luptători împotriva regimului comunist, ţi le-au transmis în eter? Se spune că ai săpat adânc la temelia regimului apus… Altfel cum de te-ar mai ţine ăştia pe la uşa lor? Sau şi acum practici aceleaşi sporturi?!
— Domnule, mă înspăimânţi! Baţi la uşa mea… Te primesc în casă… Asta-i curată nesimţire! Unde-i protecţia persoanei… Îmi spui toate grozăviile astea… prostu' de mine… m-am înţepenit aici şi te ascult…
— Altceva n-ai mai bun de făcut, scumpe domn! Vin de la capătul pământului să-ţi aduc aminte ce-ai căutat să uiţi cu disperare. Să-ţi reamintesc de banii împrumutaţi de la fratele dumitale, că erai dator vândut la pocher, şi doamna Alla nu ştia, altfel te-ar fi scos afară din casă, oricât de şef de cabinet erai, uşier pe la diverşi miniştri, bani pe care nu i-ai înapoiat nici în ziua de azi, dar pentru care ai dat o procură că, în caz de neachitare a datoriei, renunţi la pământ… Te-ai ţinut de cuvânt? Ştiu pe cineva care ar fi dispus chiar şi acum să activeze acel proces…
— Am ars hârtia! Numai de n-o fi făcut scorpia aia o copie… Că acum e posibil orice! De unde să-i fi înapoiat? Din amărâtul meu de salariu sau, acum, din pensie? Doamnă Zuluf! ţipase el, speriat, deschizând larg uşa de la coridor. Sări, că sunt atacat în propria-mi casă! Mă denigrează! Cheamă mata poliţia, că nu mai pot sta liniştit!
Nici urmă de doamna Zuluf. Era probabil în spatele uşii şi asculta şi ea, cu inima cât un purice, rezolvarea acelui conflict. Nu mi-a trecut prin minte că respectiva persoană era una şi aceeaşi cu cea întâlnită la minister.
Nu voiam să cedez cu una cu două. Clocisem ani de-a rândul răzbunarea asta. Dar nu luasem în calcul faptul că unchiul Aristică nu mai era cel din urmă cu douăzeci de ani, că îmbătrânise, vezi bine, altfel nu s-ar fi speriat el de nişte vorbe aruncate la întâmplare. Altădată era mare meşter să le pună laolaltă pe ale lui sau să le decodifice pe ale altora şi să le facă să ricoşeze ca şi gloanţele. Ştia să le înflorească şi să le dea semnificaţii noi.
Ridicase bastonul la mine, doar că puţina lui forţă se sprijinise în puterea mea de ins odihnit.
— Fii cuminte! Ştii că n-ai nici o şansă. Sau, dacă ai avea vreuna, e pentru că ţi-o ofer eu, conştient că forţele sunt inegale şi nu vreau să te umilesc. Cum crezi dumneata că ai să reuşeşti să mă pui pe mine jos? Mai bine m-ai invita la un pahar, să discutăm în linişte, fără să ne ştie vecinii, deoarece sunt multe poveşti de depănat. Nu rata ocazia de a te întoarce puţin în tinereţe. Să ajungi prin anii '77, şi mai departe de ei, încolo… Presupun că n-ai uitat drumurile la Hipodrom, mizele mari pe cai necâştigători… pe femei frumoase, care ţi-au mâncat banii şi cum au dat colţul s-au aruncat în braţele vreunui tânăr peşte… Flirtul cu Mitzi Dindelegan… Ce te-a mai măcinat cucoana aia,

ca pe mălai în piuă. Ajunseseşi să-i mănânci din palmă! Mai ai fotografia ei, pe care o ţineai ascunsă de soţia dumitale în tăblia uşii? Vezi câte lucruri cunosc?

Uite ce-i, domnule dragă, noutatea ar fi că te-am ales model de personaj, sunt scriitor şi am nevoie de aportul dumitale, de o colaborare necondiţionată… Priveşte-mă: sunt un duhovnic cu care ai semnat un contract de fidelitate şi căruia îi înfăţişezi zilnic greşelile şi reuşitele dumitale. Din astea din urmă, la anii ăştia, mai puţine. S-ar putea crea şi situaţia aceea de a fi ispitit să inventezi. Primesc provocarea. Îmi va fi greu, dar voi încerca să aleg meiul de cenuşă… Te prinzi? Te plătesc în dolari…

— Eşti diavolul în persoană! Şi cât am ţinut să nu dau ochii cu Întunecimea sa?! Hai, stai! Nu ştiu de ce, dar nu-mi mai e frică de dumneata. Nu-mi mai e frică! E un sentiment de eliberare şi-l simt ca şi cum l-aş fi aşteptat mult timp. Azi mi s-a arătat la fereastră o pasăre cernită. I-am dat firimituri de pâine şi, cum era blândă, am mângâiat-o, cu gândul că-mi mai spăl din păcate. Aveam credinţa că sunt un înger care, atingând-o, o va face ciocârlie sau îi va schimba culoarea penajului. În locul albului pe care-l aşteptam ai venit dumneata, la un fel de Judecată. Pre-judecată. Aproape că-mi convine. Finalul va fi mai puţin aspru. Sau, şi dacă va fi cumplit, am deja experienţe trecute. Am murit de multe ori şi-am înviat de fiecare dată promiţându-mi să nu mai repet greşelile din vieţile anterioare. Că toată viaţa mea a fost un calvar. O lungă încercare. Fără copii…

— Puteai să înfiezi unul…

— Uşor de spus. Dar Alla nu voia. Erau zile când ieşeam de la minister pe la patru şi nu mă duceam acasă. Mă aşezam pe-o bancă în faţa unei grădiniţe săptămânale de copii şi-i priveam de la distanţă cum se zbenguie. Le aruncam mingile scăpate-n stradă, numai să am prilejul să fiu alături de ei, să pun mâna pe ce puseseră ei mânuţa lor curată. Ba, o dată, a venit un miliţian la mine şi m-am tras la răspundere, de ce pândesc acolo. Oare nu aveam gândul să fur vreun copil?! Sau nu cumva eram pedofil?! Începuse deja moda cu boala asta şi nici nu se ştia bine despre ce era vorba, dar omul legii auzise de la educatoare şi crezuse că mi se potriveşte şi mie, cu toate că nu se vedea pe faţa mea vreun semn de suferinţă. Eram un bărbat cu un comporta-ment normal. Miliţianul nu era de acord, şi mi-a şi spus, cu părul meu vopsit cu unghiile ajustate de manichiurista pe care o căutam săptămânal, cu aceeaşi religiozitate cu care m-aş fi dus la spovedanie. Nici Allei, soţia mea — uite că-ţi vorbesc de lucruri atât de intime, de parcă ai fi preot sau ceva rudă cu mine şi nu te-ar surprinde atâtea amănunte —, nu i-am spus. Ce zici de asta?

— E firesc. Dorinţa dumitale de a avea copii… Acel eşec; ştiu destule amănunte. Cunosc şi faptul că te-ai dus la medic fără ştirea ei şi, când ai aflat că-i lipseşte (sau că-ţi lipseşte) puterea de a procrea, ai vrut să te sinucizi. Noroc cu şefa dumitale, căreia i te-ai spovedit, că a avut prezenţa de spirit să-ţi prezinte situaţii similare unde bărbaţi de vază din conducerea statului erau sterili, dar, cu inteligenţă, deveniseră taţi veneraţi de copiii lor. Şi nu unul, doi-trei… O dată îţi ierţi nevasta că te înşeală, dar de trei ori… Că doar n-o făcuse doar în perioada fertilităţii. N-o fi stat, biata de ea, cu termometrul să-şi ia temperatura. Dumneata n-ai avut curajul să priveşti realitatea în faţă şi să iei o decizie salvatoare pentru amândoi. Nici doamna n-a fost o femeie întreagă, iar de dumneata ce să mai vorbim!

— Dar amănuntele astea nu le-am povestit nimănui, niciodată! Vei fi fiind conştiinţa mea? E posibil să vină o zi când trebuie să dai socoteală?! Nu, că eşti necuratu'! Dacă vrei să mă omori, fă-o! Nu mă chinui, că nu suport teroarea şi tortura, locurile claustrante, dar nici pe cele libere, unele pentru că-ţi răpesc spaţiul de manevră

şi celelalte pentru că îţi dau unul prea mare, în care, dacă nu ai obişnuinţa mişcărilor precise, concise, te pierzi… Lângă pat sunt lumâ-nări, căci se mai ia şi acum curentul ca pe vremea celui hulit. Fii aşa de bun, aprinde-mi una la plecare şi strig-o pe madam Zuluf, vecina mea, că s-o fi întors din crailâcuri, s-o stingă 'mneaei, când o fi timpul, să nu ardă agoniseala. E tânără, frumoasă; un apartament ca al meu, şi ce-am strâns o viaţă, i-o întregi zestrea.. Fac şi eu ce pot, să-mi mai spăl păcatele tinereţelor.

— Cine-i doamna Zuluf?

— O creştină cumsecade. Ea ce-mi mai deschide uşa, că-n rest n-am pe nimeni.

— Neamuri?!

— O cumnată, dar sunt în proces cu ea pentru moşte-nire. Dom'le, schimbarea asta le-a dat de lucru avocaţilor şi i-a îmbogăţit.

— Te judeci cu neamurile, ca să-ţi laşi averea străini-lor…

— Ăsta e gândul meu. E o femeie tare de treabă. Am prezentat-o domnului ministru, dar dumnealui nu se poate ocupa acum de ea, că are în lucru o poetesă din provincie… E talentată şi doamna Zuluf… Dar cam curviştină. Nu te uita aşa… că-s om bătrân… Apreciez un suflet bun care-mi intră în casă şi nu are pretenţii. Neamurile nu mai sunt ca pe vremea mamei mele. Pun stăpânire pe tot pământul, pe pădure, pe vie, pe tot-tot şi nu mă lasă nici să calc pe-acolo. Şi cu hârtia aia… de care vorbeai mai înainte… parcă-mi aduc aminte că a rupt-o… cumnata asta a mea…

— Şi dumneata ai ascultat-o? i-am spus în timp ce mă aşezam mai comod pe canapeaua cu arcurile rupte.

— Mă pun cu necuratu'? Eu ştiu cum e cu muierile nevricoase. Şi-a luat frate-meu o muiere, cu toţi dracii din lume în pielea ei!

— Să lăsăm problemele cu rudele, sunt cunoscute de când lumea. Mai ales când se ajunge la averi…

— Şi pe cumnata mea o bagi în carte? Nici acolo n-o să scap de rubedenia asta? Atunci nu-ţi mai pozez. Caută-ţi alt fraier, care să se-ntâlnească şi-n pagini scrise cu neamuri ticăloase. Dumneata ştii ce spaţiu îngust e pe un format A5, cu literă mică? Ştii cum se sufocă eroii din lipsă de aer? Nu-i de mirare că autorul îi omoară în finaluri şi toate cărţile se termină sumbru, sau nu se termină, şi cititorul trage scurta, imaginându-şi fel şi fel de soluţii… Aşa că scuteşte-mă de vecinătatea acelei dezaxate! Că vârsta şi lipsa de preocupare i-au creat dimensiuni eronate?! Că nu mai are simţul realului?! E vina mea? Am fost pe-acolo anul trecut, sau în primăvara asta?! — nu mai ţin minte — şi m-am îngrozit de ce mi se povestea. Ia-o, domnule la Bucureşti, interneaz-o, fă ceva, că nu mai e chip cu ea, se rugau vecinii de mine. Dacă e nevoie, timp mai îndelungat… Ca şi cum ea ar fi ascultat de mine! Am încercat, ajungând să mă conving că lumea nu avea nici un interes s-o vorbească de rău, să aflu adresa nepotului meu, să comunic cu el şi să luăm împreună o hotărâre. Ţi-ai găsit! Nici dacă aş fi bătut-o nu mi-ar fi spus ceva. Era, am înţeles eu, protecţia ei de a rămâne singura care să se bucure de dragostea băiatului. Tot timpul a fost geloasă pe mine că aveam o poziţie socială şi bani destui să-l amăgesc pe Tudor — că aşa în cheamă. Când era tânără, n-a putut face nimic, că trăia biata maică-mea şi mai venea cu copilul pe la Bucureşti, dar, cum el a crescut, m-a tot defăimat, încât sunt convins că nici acum nepotul meu n-a scăpat de puterea ei de îndoctrinare.

— Te-ai străduit să-ţi apropii nepotul?

— Şi cu ăla ai treabă? Apăi dacă vrei să afli ceva despre el, trebuie să-l cauţi pe acolo pe unde s-a dat la fund, în vreo rulotă, în Lumea Nouă… Măcar el a scăpat de obsesiile mumă-si. Am încercat să mi-l apropii atât cât m-am priceput, cu lipsa de

experiență a omului care n-a avut copii şi n-a ştiut grija lor. Puteam să înfiez şi eu unul, cum ziceai, cum m-a sfătuit şi tovarăşa Panti…

— Dar asta ți-a fost sau nu ți-a fost iubită? Mie mi s-a părut un personaj diabolic! Ea te-a torturat cel mai tare! Fiindcă o iubeai, şi ea ştia, dar nu dădea doi bani pe şeful ei de cabinet, de vreme ce funcția şi relațiile îi permiteau să aibă orice subaltern… Ştii care a fost greşeala dumitale vizavi de această ministreasă?!

— Care, domnule, că văd că te pricepi la sfaturi. Nu-i de mirare, ai şi dumneata destui ani, dar ce mă miră e că mă cunoşti foarte bine şi-mi ştii şi trăirile ascunse…

— I-ai dezvăluit acel defect care-i scade bărbatului din farmec… Nu doamna Alla era stearpă, ci dumneata steril…

— Nu mă şochezi cu astfel de cuvinte. Sunt ca oricare altele. Cel puțin la vârsta asta nu mai fac un capăt de lume dintr-o infirmitate nu mai rea decât altele. E invizibilă. E o boală de domni.

— N-aş prea crede. Şi acum eşti afectat de ea…

— Ei, şi? Ea, în loc să se bucure că n-aş fi expus-o la un pericol în plus, că nu era lună să nu facă un chiuretaj…

— Femeilor le place, din masochism, să sufere… Şi dumneata erai un robot programat…

— Oricum, bine că nu mi-a fost iubită… Rar s-a uitat la mine ca la un bărbat… Când voia să se răzbune… O singură dată, în lift. Nebuneşte! M-a ocolit mult timp după aceea. Dar am considerat că nu trebuia să mizez pe asta. Era mai bine să rămân uşa ce o proteja de cei înscrişi la audiență şi scribul ce-i alcătuia discursurile… Avea şi bărbat frumos… Ăla era mare şef pe la sindicat. Sau mai ştii ce-a fost în mintea mea? Faptul că am plâns, când au dat-o jos, poate fi un semn de iubire?! Ce spui? Cum ai prezenta ieşirea asta în viitoarea carte? Ca o slăbiciune, ca un ataşament față de cineva cu care ai împărțit un anumit spațiu zece ani de zile? Sau pur şi simplu ca pe o pasiune? Crezi că eram îndrăgostit nebuneşte de ea şi n-aş fi conceput să văd altă persoană la masa înaltă de unde ea îşi sfida interlocutorul? Ori eram încercat doar de sentimentul că încetam să fiu protejatul cuiva? Am mai avut cinci şefi după ea, dar nici unuia nu i-am mai fost aşa de trebuință. Se schimbase lumea. Veniseră inşi cu autoritate, deschişi la minte, nu mă mai solicitau pentru fiecare fleac, cum o făcuse femeiuşca asta, la care țineam într-un fel ce te determină pe dumneata să spui că am iubit-o.

— Ceva, ceva ai simțit dumneata pentru ea, dacă doamna Alla era geloasă numai când îi auzea numele.

— O fi fost şi un pic din acest sentiment, altfel n-aş fi urmat-o ca un câine. Şi câte-mi făcea… Ştii că-mi e vecină? Vine cu mine, când n-o ologeşte reumatismul, până la poarta ministerului, câteodată şi intră. Fetele de la bufet îi pun în PCV ce le mai rămâne şi lor de pe acolo şi se-ntoarce acasă. Portarii o ştiu şi nu prea o lasă să intre. Ce crezi, o fostă comunistă… „Lăsați-mă, bă, să intru, că noi am construit clădirea! Aşa mare cum e… Cu sudoarea noastră! Şi voi v-ați făcut stăpâni!”

Şi ea e singură. Într-un timp, m-am gândit chiar s-o cer de nevastă. Făceam o mare greşeală. Nici acum nu mi-e bine, dar şi cu nevoia aia pe cap…

Stătea-n picioare, acum, sprijinit în baston, ca şi cum vizita mea avea să fie scurtă şi el trebuia să mă conducă.

— Mă duc la minister şi, cum dimineața e pustiu peste tot, am timp să rememorez multe din clipele trecute. O văd pe Panti pe coridoare, cu rochiile ei largi, pe jupoane înfoiate… Era ciudată, dar şi simplistă până la a o crede proastă, însă avea ceva ce n-am prea întâlnit la alții de-a lungul timpului. Acu' şi mai puțin, că nu mai primează grija

față de aproapele… La ușa ministerul venea de prin zona ei te miri cine. Pe fiecare îl primea şi stătea de vorbă şi-l sfătuia — cât o ducea capul — şi intervenea pe la diverse foruri, cu sorți de izbândă, pentru că era insistentă, îşi atingea scopul. N-ai să crezi, dar câtorva le-a botezat copiii.

— Dintre finii ăia îi mai deschide careva uşa?

— Pe dracu! Parcă au pierit cu toții. Îți dai seama că ar fi fost o floare la ureche să aleagă un copil şi pentru mine. Dar m-am lovit ca de un zid de oportunismul Allei. Mă bănuia că am eu un copil anume cu acea ministreasă şi că vroiam să-l recunosc…Eh! A fost de treabă Panti, dar contaminată pe vecie, fără să-şi dea seama, de microbul proletcultismului. Am încercat să i-l arăt la timpul potrivit, să-i spun că face prea des caz de dosarul ei, de originea ei sănătoasă, că va veni o vreme când i se va imputa tocmai acest lucru, cum mi s-a imputat mie, într-o vreme, arătându-mi-se dosarul cu file multe.

Mai vin s-o viziteze nostalgici, care mai trăiesc; are şi ea şaptezeci trecuți. I-am spus o dată ce mult am admirat-o… Dar avea o privire fixă ce m-a impresionat. Nu prea aude ce-i vorbesc.

Se întrerupsese brusc, pentru că se sufoca, aducân-du-şi aminte că eram un străin ce-i intrase-n casă, în acea după-amiază, o continuare a unei zile caniculare. Era boala lui dintotdeauna, acum accentuată de vârstă şi de anotimp. Îşi pompase pulbere mentolată pe nările largi, păroase, şi prin gura străjuită de proteză, şi mai jos, pe mandulele inflamate şi se rezemase de calorifer. Era locul — m-am gândit — care prin rigiditatea lui colțuroasă îl ținea conectat, prin durere, la viață, ca un aparat electric băgat în priză.

— Cu ea aş intra în romanul dumitale. De Panti vorbesc. M-aş plimba vreo două capitole… Cine eşti, omule, de mă obligi la confesiune? mă întrebase el strangulat de criză.

— Cel plecat în America, Tudor, unchiule Aristică.

A holbat ochii, gata să-i iese din orbite, a deschis larg gura, s-a lăsat pe marginea patului şi, de-acolo, a alunecat pe spate, mai întâi adunat ca de-o durere în pântece, cu mâinile strânse deasupra sexului, ca şi cum ar fi vrut să şi-l protejeze. S-a întins apoi, ca un muribund. Viscerele i se relaxaseră total, părticică după părticică, oscior după oscior, şi se lungise, dincolo de picioarele mesei, pe care cărțile de joc rămăseseră la începutul unei pasiențe.

Eram ca împietrit. Nu mă aşteptam la acel deznodământ. Credeam că mă recunoscuse, dar că juca un pic de teatru şi chiar simula surpriza, şi că, în final, vom conversa ca două rude care nu s-au văzut de mult şi între care fusese stabilită o relație specială, un gen de prietenie, şi mai mult decât atât învăluită în sentimentul că eram aparținători unui clan, unor performanțe intelectuale — căci, să fie clar, eram conştient de asta, îmi moştenisem tatăl, unchiul, şi prin ei bunicul: în spirit de aventură, avere şi ce-i mai grav, anume tare de comportament, pe care, conştientizându-le, căutasem să le înlătur. Şi când colo, presupusul meu personaj în romanul de reinițiere era gata să se ducă-n ceruri cu poveştile lui (inventate).

Amurgul se furişase, în sfârşit, prin ferestrele largi, acoperite de perdele grele, umbrind colțurile cu palide rămăşițe de lumină.

— Puteai să mă omori, băiete! Păi nu se intră aşa în casa unui om… Oricine ar fi el. Şi mai ales la neamuri! Oi fi tu nepotul meu, dar puteai să-mi dai un telefon… Neamu' prost, Tudore! Asta e! Mumă-ta da buzna peste mine în odaie, când mai mergeam pe-acasă, când eram şi eu… cu muierea… Ce crezi, dacă muream şi s-ar fi

auzit că un nepot a venit de la capătul pământului să-şi suprime unchiul… Nu contează mobilu'… Poate fi din răzbunare, poate pentru moşteniri… Dă-mi mâna să mă ridic! Hai, mă, dă-mi mâna! Ce, vrei să te implor? Adică, tu vii, mă sperii şi mă laşi aici…

N-am schițat nici un gest, n-am făcut nici un pas spre trupul greoi ce umpluse canapeaua. Eram ca înmărmurit, speriat, în mijlocul camerei, gata să dau bir cu fugiții. Nu-mi făurisem un plan de abordare a unei astfel de situații şi acum nu aveam soluții de a îndrepta răul făcut fără intenție.

Nu ştiam cum voi proceda cu mama… Nu aveam idee cum voi intra în lumea pe care o abandonasem cu atâția ani în urmă.

M-am îndreptat spre uşă fără să-l mai privesc. Îmi închipuisem altcumva întâlnirea cu el? Exista vreo regie pentru astfel de revederi?

— De-ar trăi tat-tu să te vadă… N-ar fi mândru nici un pic de odrasla sa… Tu cu mumă-ta semănați ca două picături de apă. Amândoi fără inimă! Spune-i, dacă te vezi cu ea, să-mi lase şi mie partea de pământ! Vreau să fiu înmormântat în sat la mine. Auzi? Acolo vreau să fiu dus! I-am şi spus doamnei Zuluf, că alt loc nu m-ar lăsa să mă odihnesc…

Tu ai vreunul, băiete?

Unchiule, am! Provizoriu! E privilegiul meu de a alege. Când m-oi sătura de el, mă-ntorc! Tu n-ai fi făcut aşa ceva niciodată. Din laşitate, de frică?! Nici nu mă-nteresează dacă ai avut un motiv. Fiecare îşi bifează acțiunile mai importante. E nevoie de amintirile astea când nu mai aveam de ales. Vor fi bucate alese pentru masa pusă de alții…

Totul sunase ca un blestem care mă fulgerase din urmă ca un bici de foc.

Cuvintele lui m-au lovit ca nişte alice. Mult timp mi-au vuit în minte. Întrebarea obsedantă era una reală. Coboram scările năuc, împuşcat de ideea că, într-adevăr, nu aveam un loc unde să veşnicesc. În avion „se repatriaseră" rămăşițele, în coşciuge, a trei temerari ca mine.

Dar mi-a venit o idee pe care am şi pus-o în aplicare: trebuia s-o găsesc pe doamna Zuluf şi să i-l dau în primire. Chiar că nu-l puteam lăsa aşa!

*

După ce sunasem la două uşi, în sfârşit, la cea de-a treia — apartamentul de sub cel al unchiului meu —, îmi răspunsese un glas de femeie.

— Sunteți amabilă să… Am o problemă, am adăugat cu o anumită reținere. Mă gândeam că trebuia să fie şi un soț în spatele acelei uşi, sau poate un iubit, în sfârşit un bărbat care s-o apere de cei ca mine, ce sunau în pragul serii.

— Cine e? întrebase din nou femeia.

— Un neam de-al domnului Enchițescu. Vreau să vă rog ceva… Dacă e cu putință, bineînțeles…

— Dar ce vă-nchipuiți, că sunt dădaca lui? Asta pentru că mi-a fost milă de el şi l-am ajutat de câteva ori, acum…

— Doamnă dragă… de fapt… o caut pe madam Zuluf. Pe dumneaei mi-o recomandă unchiul Aristică. Zicea că…

Uşa se întredeschisese doar cât să zăresc faţa interlocutoarei mele. Ca şi când aş fi cunoscut-o de când lumea — pentru că era Aneta Zuluf — m-am adresat cu îndrăzneală:

— Dacă tot vă lasă apartamentul, măcar aveţi bunul simţ şi deschideţi-i uşa din când în când!

— S-a întors fiul şi nepotul risipitor?! Aha! Cel puţin domnul Enchiţescu a tăiat viţelul cel gras?

— Din imaginaţia bogată a unei femei singure?! Ei, află — am trecut la tutuială — nici nu m-a recunoscut. De aici i se trage necazul din care te rog să mă scoţi. Are un fel de paralizie… Nu se poate ridica…

— Şiretlicuri de-ale lui. Aşa mă sperie şi pe mine. Ba a făcut-o, de cele mai multe ori, ca să mă determine să mă mut la el. Dar, domnule, eu sunt o femeie liberă, de treizeci de ani, care a trecut printr-o căsnicie… Am fost supusă unui regim de supliciu, devotată unui ins tâmpit, nu mă mai încântă atenţiile unui boşorog!

— Nu ştiu şi nici nu vreau să aflu amănunte… Du-te să vezi ce-i cu el!

— Mie nu-mi porunceşte nimeni! M-ai înţeles? Auzi, ori vii cu mine, ori ai grijă să-ţi rezolvi singur problema pe care ai creat-o cu bună intenţie. Ce-ai fi crezut: că te-ntorci după şapte mii de ani şi găseşti totul încremenit, îngheţat, aşteptându-te?! Oameni la fel de tineri, situaţii cunoscute…

— Te însoţesc, dar nu rămân prea mult, am tren la ora 22. Vreau să ajung la mama.

Strângând aripile transparente ale unui capot vaporos, Aneta Zuluf se fâţâise în faţa mea provocându-mă. Ducea cu ea, spre mirosul de tămâie şi ceară, un nor de parfum proaspăt, acelaşi Chanel după care aş fi recunoscut-o oriunde.

Încăperea unde unchiul Aristică zăcea în aceeaşi poziţie, de altfel comodă, se înviorase prin prezenţa acelei femei voluntare, care ştia locul tuturor lucrurilor din apartament, dovadă că intra des acolo.

Ochii moşului se luminaseră brusc văzându-ne.

— Ce frumoşi sunteţi! Cum eram eu cu Alla în tinereţe…

— Visezi, domnule Enchiţescu. Te întorci cam des în trecut…

— Nepotul ăsta al meu mi-a trezit dorinţa de visare, şi ce-i mai frumos decât să reînvii un timp din care răzbat amintiri frumoase!

Îl prinsesem amândoi de câte-o mână şi, cu blândeţe, îl ridicasem în capul oaselor care, parcă, nu-l mai ascultau: se muiaseră ca fiind din plastilină.

— Nu vă mai chinuiţi… mi-era aşa de bine! Parcă eram proaspăt scăpat din strânsoarea pântecului mamei. Fără griji…

— Mie să nu-mi faci figuri din astea, domnule Enchiţescu… Auzi dumneata…, se speriase Aneta, insistând să-l ţină în poziţia aceea care ei îi dădea linişte. Bravo, domnule, ai reuşit să mă termini!

— Dacă ai fost inconştientă… Oamenii sunt nişte jucării al dracului de delicate: se pot strica imediat ce le cumperi, sau pot să te ţină o viaţă…, i-am spus. Unchiule, să chemăm Salvarea?

— Nu vreau la spital! Prefer să mor aici, în casa mea!

— Ştii că ultima dată era cât pe-aci să nu te mai recupereze… Nu-ţi pare rău să dai ortu' popii acum când o să-ţi mărească pensia şi când ţi-a venit nepotul?…

— Eh, mofturi! Pensie, nepot… Două deziderate care pe unii i-ar bucura, dar eu am avut alte dimensiuni în minte… Ştiţi că visam să am măcar trei copiii? Măcar trei! Şi nu mi-a dat Dumnezeu nici unul. Unu! Atât. Să-i fi auzit şi eu gânguritul. Să mă fi trezit şi pe mine noaptea când îi dădeau dinţii. Să mă fi dus şi eu cu el la minister, la pomul de

iarnă, şi să-i şoptesc poezia când el s-ar împotmolit, speriat de barba moşului… Vedeți, asta ar fi fost mult pentru mine: să descind cu el, că era băiat, acasă la cumnată-mea, şi măcar s-o speriem, cerându-i pământul! Nimic din toate astea! De n-ai fi dumneata, Aneta… Ochii mei pe chipul dumitale îşi limpezesc privirile. Mirosul dumitale îl schimbă pe cel al odăii mele de moş. Ştii că mirosurile, oricât de puternice ar fi, rămân tot despărțite?! Le localizezi pe fiecare în parte…

— Nu-i pe moarte! auzisem glasul Anetei, rostit cu triumful omului căruia i se luase o povară de pe suflet, dar desluşisem în el şi un pic de regret pe care l-am interpretat în felul meu: adică dacă avea să se întâmple şi lucrul acela, acest timp era cel mai potrivit, căci coincidea cu venirea mea, şi o parte din răspundere o luam pe spesele mele. Mi s-a confirmat presupunerea când am auzit-o spunând cu cinismul cel mai cumplit din lume:

— Ştii cât costă o înmormântare acum? Fără zece milioane… Cât iau eu salariu pe trei luni…

M-am făcut că nu aud.

— Domnul Apostol, un cunoscut de-al meu, a glumit cu doamna până i-a dat popa ultima împărtăşanie, a intervenit unchiul Aristică cu prezență de spirit. A făcut asta probabil să n-o sperie. Ea tot spera, şi după plecarea parohului, că nea Mitică, secretar de stat ca şi mine, o să se scoale şi-o să-i facă cu mâna de la geam… Aşa şi eu… Mi-e un somn… Acopere-mă cu ceva… şi ridicați-mi picioarele, să mă odihnesc un pic…

Nu mă-nduioşa situația aceea. Atâtea locuri comune descoperisem… Vorbe banale, în spatele cărora se ascundeau jocuri ambigue, interese mărunte, cinci la leu.

Două labe uriaşe — unchiul Aristică era de pomină în sat; purta bocanci numărul 45, în armată trebuiseră să-i facă pe comandă; de aici îi rămăsese porecla de Talpan — tăiaseră greoi aerul, purtate de palmele micuțe ale doamnei Zuluf. Le lăsase apoi pe cuvertura de pănură şi ele se pierduseră aproape în întregime în smocurile de lână seină. Răzbăteau doar nişte unghii vineții, ca terminații ale degetelor noduroase, deformate de încălțămintea neadecvată.

Aidoma picioarelor, şi mâinile, cu piele cadaverică, se odihneau liniştite de-a lungul corpului. Doar burta proeminentă, parcă umflată cu țeava, neliniştită, ca un cazan dat în fiert, se ridica şi cobora sacadat.

— Că ce e românesc nu piere, / Şi nici nu va pieri…! mormăise mormanul de carne.

— O să-şi revină? întrebasem şoptit.

— Nu-l auzi? Desigur. Doarme un pic şi, când se trezeşte, cere de mâncare şi-un pic de vin. Îi fac un masaj, îl încarc cu energie pozitivă şi gata, mâine la minister…

— E o povară, nu crezi? Cum rezişti, mai ales că n-ai nici o obligație?…

— Vreau să-ți spun ceva: e mult mai simplu să nu fii implicat sufleteşte când faci ce fac eu. E un străin de la care aştepți o recompensă… Nu e o obligație, şi de aici libertatea cu care acționezi: Ai credința că poți renunța oricând. Ce faci, pleci?

— Ar fi timpul, numai că întâmplarea de-acum mă cam întoarse pe dos. Sunt şi aşa destul de obosit…

— Aş putea să-ți arăt oraşul…

— Altul decât pe cel care-l ştiu şi eu?! Am făcut aici facultatea, şi am pretenția că anumite zone le cunosc destul de bine. Aici m-am îndrăgostit pentru prima dată şi-am cutreierat cartierele, cuprins de romantismul înaintaşilor îndrăgostiți ca şi mine… Toate viorile din lume au concertat în sufletul meu… cu tristeți nemaiîntâlnite de atunci încoace…

— Frumos ce spui, dar să nu ai pretenția că orașul a rămas ca acum douăzeci de ani. Viori mai sunt şi acum, dar cu alte melodii, pentru urechile celor de la restaurantele unde se ghiftuiesc diplomați, parlamentari şi oameni de afaceri… Bine. Văd că te uiți la mine de parcă… Da, am fost şi eu pe-acolo, şi ori de câte ori am ocazia mă întorc cu plăcere: e un fel de avanpremieră la ce urmează să joci după aceea, sau un premiu ce ți se oferă pentru serviciile aduse țării tale. Bine, lasă, termin. Vrei să stăm aici şi să-ți pregătesc ceva de cină?

— E tentant.

— Cum doreşti. Sunt dispusă să îndeplinesc, cât mă pricep eu, îndatorirea de gazdă. Şi, trebuie să recunosc, o fac cu plăcere. Până Enchițescu se odihneşte, ce-ai zice să trecem dincolo la mine… E confort… putem sta de vorbă în linişte… O să-mi povesteşti ceva de pe unde vii… Nu că aş fi dornică, dar cred că ai verb. Mă mai delectez şi eu un pic. Apropo, ştii că moşul tău mă inspiră? Cele mai reuşite pagini scrise de mine până acum şi confirmate de specialişti le-am adus din condei servindu-l pe domnul Talpan.

O urmasem ca un idiot, fără o vorbă — dracu' ştie cum de n-am reuşit să spun şi eu o dată *nu* unei tentații! Acum nu-mi mai păsa. Chiar îmi convenea că puteam să amân întâlnirea de care îmi era cel mai frică: cu conştiința mea încărcată şi cu mama.

Apartamentul spațios, obținut, prin intervenții ingenioase, din alte două, probabil jefuit prin divorț de la un soț cu bani, era mobilat ultramodern. Mobila simplă, dar prețioasă, covoarele moi, în culori pastel, bej, maro-roşcat şi verde pal, dormitorul larg, la prima privire ca pentru doi inşi obezi, în mijlocul unei camere spațioase, lăsau loc destul şi unor tablouri ale unor nume în arta plastică românească şi care mie îmi erau necunoscute. Poate doar un Sabin Bălaşa, azuriu…

— E atâta lâncezeală în mizeria asta de viață, că, dacă nu prinzi clipa prielnică, poți să mori de plictiseală, se dezvinovățise ea. Am noroc că am pus mâna pe-un conac şi mă duc acolo ori de câte ori am ocazia. Îmi spăl ceața de pe creier, reziduurile matinale ale oraşului hulit şi iubit în acelaşi timp. Şi angoasele nopții, când mă trezesc singură într-un pat imens, unde nu-mi simt decât mirosurile mele de femelă fără mascul, unde nu văd decât culorile cu care mă-mbrac, preferate şi unice. Îndepărtez preludiul unei singurătăți ce va veni. Îmi dă târcoale. Pe aici o mai amețesc eu cumva… Acolo, în casa aceea, unde mereu mai descopăr câte ceva, nu am timp să mă plictisesc. Nu simt nevoia unei perechi. Ba, chiar m-ar incomoda. Nu sunt concesivă mai mult de o oră-două, cât simt nevoia unei apropieri. După aceea devine corvoadă. Atunci nu-mi mai aleg gesturile şi nici cuvintele. Se adună-n mine țăranca şi mahalagioaica. Cea din urmă, cu mari succese. Unchiul dumitale spunea, şi atunci nu l-am crezut, că cochetezi cu literatura. E adevărat? Uite, aş putea să-ți devin personaj în vreo carte viitoare…

— Unchiul nu fabulează întru totul, doar că expresia ”a cocheta” mi se pare că nu ia toate valențele a tot ce încerc eu să fac. Da, scriu. Am şi publicat. Mai mult am tradus. Aici sunt în documentare, să rescriu o carte pe care n-am publicat-o în urmă cu douăzeci de ani şi care acum e contractată cu un editor din New York. Un fel de paralelă inegală între trecut şi prezent. Între lumea asta şi cea de dincolo… În ultimă instanță, o redescoperire de sine. Căutarea unei noi identități. Nu m-aş supăra dacă eroii mei vor fi unii noi… Chiar şi tu…

— Dincolo-dincolo, sau dincolo pe alt tărâm?! Că-i o diferență… Pentru mine la fel de greu de…

— Lumea de aici şi cea de unde vin…

— Interesant. Asta înseamnă că vei sta mult şi că documentarea, ca să fie temeinică, presupune să fii în contact cu lume diversă. Pot fi una din motivele tale de reflecție, o persoană care să te introducă în medii diferite?

— Da, de ce nu? Numai că îmi va fi greu, căci nu te cunosc. Mi-ar trebui o perioadă de studiu… Or, unchiul Aristică zicea că te-a prezentat ministrului… Asta înseamnă că vei fi ocupată o perioadă de vreme, dacă nu cumva eşti deja prinsă.

M-am arătat uimit de faptul că dorea să-i rămână şi apartamentul unchiului Aristică.

— N-ai înțeles că te-am văzut în poză şi mă gândeam că o să apari într-un târziu şi, cunoscându-mă, o să mă iei în America? Să avem ce vinde, asta a fost mereu în gândul meu.

Glumea. Mi-am dat seama de asta când am auzit-o adăugând cu năduf:

— Apartamentul ăsta e al fostului meu soț. M-a lăsat să stau în el, pentru că el e ataşat cultural la o ambasadă. Mâine-poimâine vine şi o să mă oblige să eliberez casa. Cu toate că n-ar fi singura lui agoniseală. Dar, în ceea ce priveşte casa nepricopsitului unchi al tău, n-aş scăpa din mână ocazia de a-l freza cum trebuie. Are de unde. Şi cui să-i dea?! E decrepit rău dacă acceptă să-i slugărească pe-ăi de la minister. Pentru că luptă împotriva fumatului, mereu spală scrumierele de prin birouri şi cabinete, de-l arată ăia cu degetul. Când mă duc acolo mă fac că nu-l cunosc.

Explicația şi confesiunea ei nu m-au satisfăcut, sau poate nu-mi convenea atâta sinceritate de la o femeie pe care probabil n-aveam s-o mai văd niciodată.

— Ai fost însurat? Sau eşti?

— Nesemnificativ… şi mai ales nu vreau să vorbesc despre asta. O experiență dureroasă… nu-mi dă inima ghes să… Am venit să-i repatriez rămăşițele…

Vorbise cineva în locul meu, sau nevoia de a o şoca mă îndemnase să iau o identitate falsă?

— Trebuie să fii tare necăjit, trecuse ea peste spusele mele, cu nebăgarea de seamă şi lipsa de profunzime specifice femeilor… Mai mult nu te-ntreb. Nici de job, nici de dolari… Pot să-ți ofer ceva de băut?

— Cu plăcere.

Din mai multe sticle, pritocise ceva într-un pahar, cântărise din ochi cât din fiecare să intre-n compoziția cu care spera să mă determine să uit de bolnav, de mama, de mersul cu trenul şi de întâlnirea de care mă temeam mai mult decât de primele luni în America. Încălzise, numai o clipă, în podul palmei, fundul gros al cupei lunguiețe şi, vrăjită în felul acela, mi-o pusese-n față îndemnându-mă să beau, să uit, că viața e scurtă şi muzica de-acum are alte tonalități, nu e nici *rap* dar nici *blues,* e nedefinită, ca şi ce avea să se întâmple cu viața noastră de atunci încolo, că nedeterminismul e noțiunea pe care ea o susține cu ardoare în fața studenților — era lector la Facultatea de Filosofie —, nedeterminismul general susținea ea, — şi eu nu mai eram în stare s-o urmăresc cum se cuvine, — e alcătuit din o sumedenie de mici determinisme, că unchiul Aristică a ales-o pe ea dintr-un motiv foarte simplu: se hrăneşte din tinerețea ei, ca toți bătrânii, de altfel. Eu, dacă vreau…, nu-i nici o problemă… nu e o sfântă care n-a văzut alt bărbat în afara soțului… Oricum, s-au despărțit fără să fi şi divorțat, dar nu l-ar surprinde s-o găsească… cum eram noi atunci…

Cu paharul în mână, după ce adusese nişte sandvişuri, se aşezase lângă mine, aproape…

Răsuflarea ei îmi franjura lobul urechii drepte. M-am făcut că nu bag în seamă sceneta pe care începuse s-o joace, de tonul întâmplător, de lumina mică (să nu consume

curent), cu toate că pe fereastră amurgeala se furişa, învăluindu-ne cu transparenţa ei. Mi-ar fi plăcut un pic de tatonare, de amânare, de joc ambiguu, dar ea era prea directă, căci îşi dăduse jos capotul şi rămăsese aproape cum o adusese mama sa pe lume, cu aceeaşi piele alb-roză, strălucitoare şi, probabil, mirosind a lapte…

Prin uşa deschisă, ca să auzim ce se-ntâmplă în apartamentul vecin, pătrundeau gâfâiturile liftului. Aşa că era slabă nădejde să stabilim dacă unchiul Aristică se sufoca între un coborâş şi un urcuş al ascensorului…

Perdele cenuşii ale serii acoperiseră ferestrele şi, o dată cu ele, căldura ocupase, ca o altă fiinţă, încăperea, dar una mult mai prezentă decât mine şi Aneta, care era-n dreptul geamului cu un ventilator în mână, netezindu-şi corpul cu palele de aer răcit.

— Ce fac, domnule, ăia din Africa? Se trântesc pe jos?! Te mai miri că sunt aşa de puturoşi, dacă noi care… ne-nghit gunoaiele… în timpul ăsta. Nu bei? Hai, că unchiul tău nu se lasă rugat de două ori.

— Dar îi face bine băutura? Medicul ce zice?

— Eşti culmea! Crezi că sunt bona lui, să-l duc la pediatru pentru fiecare crampă din burdihan?! Mă confunzi! Află că l-am primit moştenire de la Zuluf, şi ăla un homosexual nenorocit… Şi ca să nu-l dezamăgesc şi mai rău pe bunul meu soţ, i-am promis că o să-i mai deschid uşa din când în când amicului său.

Un trup ca de cauciuc, dar fierbinte — şi avusesem dreptate: mirosea a lapte — se arcuise lângă mine, unde, răpus de căldură şi de aliajul cu limbi de foc din pahar, mă întinsesem doar pentru o clipă, credeam. Îmi vorbea în limbi străine, altele decât auzisem până atunci, ceva vechi, poate de când lumea, dar eu nu ascultasem îndeajuns de atent nici una din spovedaniile femeilor ce mă înconjuraseră ca ea atunci. Printre murmurele de apă dată-n clocot, de susur de izvor, de bulbuceala izbucului, răzbăteau crâmpeie din discursul ei erotic, dezlânat care, culmea, nu mă inhiba ca altădată, cu alte femei.

Am uitat de unchiul Aristică, de uşa deschisă la perete, de liftul ce gâfâia obosit, urcând şi eu către miezul nopţii, cu Aneta alături pe dunga divanului, fumând, într-un timp străin, cândva şi-al meu. În vis, îl simt ca şi cum mi-ar fi fost un frate siamez, două capete într-un trup deformat de povara unei singure minţi, care trage oricum la cântar mai mult decât una obişnuită.

— Ar trebui să plec, o auzisem. Am o invitaţie la Restaurantul Bucureşti. Trebuia să fiu deja acolo. Poţi să mă-nsoţeşti dacă vrei. E prima ta incursiune în prezent, o plonjare în cotidianul ce poate ori să-ţi sporească apetitul de cunoaştere, ori să-ţi inhibe mugurele curiozităţii. Bine de ştiut de la început e că ţara asta nu mai e cea zugrăvită de Rosenthal, în *România revoluţionară,* prin femeia aceea semeaţă, frumoasă şi dornică să-nfrunte viitorul. Cea de-acum e una modificată de conjuncturi, îmbrăcată-n second-hand-urile lumii occidentale. Copiii ei post-revoluţionari au trecut dintr-o aşteptare în alta, până la cea de-acum, care poate fi la fel de lungă ca şi cea precedentă. Ei au fost învelişul protector pentru o mână de oameni ce au hotărât pentru ei. Neatenţi şi necunoscători de mârşăvii, nici nu şi-au dat seama că se schimbase radical ceea ce mascaseră din inconştienţă.

— Nu te deranjez dacă vin cu tine?!

— Nu. În cel mai rău caz, o să-ţi fac vânt dacă s-o nimeri să nu te placă anturajul meu. Să fii pregătit şi pentru asta. Eu îmi dau sufletul să-ţi explic o mulţime de lucruri care ar putea să te surprindă şi, când colo, domnul se plictiseşte…

— Ai cumva impresia că m-am rupt definitiv de ce era aici? Eroare! Cei din puşcărie cunoşteau mai multe despre cei de-afară decât ştiau ei înşişi. Până acolo

ajungea esența, amănuntele nesemnificative în care se pierdeau ceilalți erau decantate ca nefolositoare făuririi istoriei viitoare. Crezi că este important că au murit cinci inşi într-un accident de circulație? Aş! E marcant că printre ei se afla un lider de partid. Rezultanta acelui ”regretabil eveniment”, după ce va fi pomenită dispariția fulgerătoare a distinsului om politic, o vor consemna, cu un adjuvant, inserat în coada evocării… Aşa şi cu mine…

MARȚI

(a avea sau nu cei şapte ani de acasă)

Fireturile şi uniforma portarului, noi, m-au dus cu gândul că intru într-un loc frecventat doar de inşi cu bani.

— Sărut-mâna, doamnă ambasador, a salutat el, încli-nându-se cu sinceritate în fața Anetei Zuluf. Chiar se întreba domnul senator Alexandru Vintilă ce-o fi cu dumneavoastră de nu mai veniți. Ceva necazuri? o întrebase el cu familiaritate.

— Fleacuri. Sunt toți?

— Toți, doamnă.Am dedus că e ziua domnului Vintilă… Toți invitații dumnealui sunt la patru ace…

— Cine-i Vintilă? am întrebat-o pe Aneta imediat ce-am dat colțul şi-am scăpat din raza de vizibilitatea a portarului.

— Un ins ce mă calcă pe nervi. Dar n-am ce face: e senator de Dolj şi mi-a promis că mă ajută să cumpăr conacul de care-ți vorbeam, în satul mamei mele… mai pe nimic… Nu ştiam că e ziua lui. N-ai ceva la tine să-i dau cadou?

— Doar ceasul. Dacă…

— Nu prea merită, dar nu vreau să mă fac de râs.

Desprinsesem ceasul de la mână, cu un pic de regret: era cadoul lui Nene şi nu-mi venea să mă despart de el pentru Vintilă, senatorul de Dolj.

Sala elegantă era plină ochi. Abia începuse cheful. La mai toate mesele veselia era-n toi. De undeva de lângă orchestră, apăruse un ins pitic, crăcănat, cu mijlocul încins de-o curea lată ca un chimir şi se avântase spre Aneta ca un vultur asupra prăzii sale

— Ce dracu' întârziaşi aşa?! Eram gata să plec! Mâine, cu avionul de dimineață, trebuie să ajung acasă: am cursuri. Cine-i…? o întrebase, avântându-şi bărbia înainte şi arătând spre mine.

— Un lector englez. Stă vreo două săptămâni la noi la catedră şi mi-a venit rândul să mă ocup de el. De asta… Poți să spui orice, că nu ştie nici o boabă româneşte.

Făcuse prezentările:

— Vintilă Alexandru

— Michel Martinovici…

Noul meu nume suna ca dracu' dar am înțeles mesajul Anetei şi i-am fost recunoscător că devenisem, din posibil participant la un dialog stupid, extenuant, despre cum e dincolo şi de ce noi, cei din diaspora, nu ne ajutăm frații de aici, un simplu privitor ca la teatru.

Fără să-mi dea atenție, Vintilă o luase pe Aneta de braț, cu familiaritatea insului ca făcuse asta de mai multe ori.

Nimeni nu ne dăduse atenție, fiecare fiind preocupat să-şi pună-n evidență personalitatea, acum accentuată şi de alcoolul scump, din abundență pe masă.

— După aia vii cu mine? Mi-ai promis, ce dracu'? n-o scăpase Vintilă pe Aneta. Dă-l încolo de lector, doar nu… Facem prezența şi te duci în ale tale, dar e nevoie să apar cu tine acolo… la sărbătoarea ambasadei, E vital. Nu uita că eu te-am făcut om, că din partea lui Zuluf nici o nădejde: ai fi ajuns tu cadru universitar când mi-aş fi văzut ceafa! Ieşeai la pensie de la biblioteca de cartier!

Cămaşa albă, mototolită, îi ieşise din pantaloni, iar mirosul de transpirație îi luase în stăpânire trupul frământat din dorința de a fi convingător în fața femeii frumoase.

— Să chem un muzicant…, se precipitase senatorul spre orchestră, iar eu avusesem răgazul să mă revolt.

— Te rog să te stăpâneşti! m-a avertizat Aneta. Ăsta e şeful Comisiei pentru Învățământul Superior şi am mare nevoie de el, mi-a răspuns ea la gestul meu cavaleresc de a-l pune la punct pe bădăranul şi insipidul de Vintilă. Uite, inşi ca ăştia fac şi desfac legile țării. Azi a fost în Cameră şi mâine va alerga să-şi țină cursurile la facultate, să nu scape din mână nici o posibilitate de venit. Şi este handicapat, fapt pentru care nu plăteşte impozit pe salariu.

Insul în cauză se tocmea cu un viorist s-o conducă la masă, ca pe o regină, pe Aneta Zuluf, despre care, sigur, istoria nu va pomeni nici un rând. Dar nici despre Vintilă. Despre mine? Nici nu-mi doream o asemenea cinste. Dar cum muzicantul nu se lăsase convins, Aneta venise la masă ca un invitat obişnuit şi se aşezase pe unul din scaunele goale, în capul mesei.

În stânga ei mă aşezasem eu, lângă un bărbat taciturn care nu-mi răspunsese la salut. Mai întâi, mi-am zis că aşa era firesc: de unde să ştie el engleză, dar apoi mi-am dat seama că nu-i conveneam nici un pic fiindcă se întorsese într-o rână, ignorându-mă cu bună ştiință. Urechile-i păroase erau înfundate cu un aparat auditiv Philips, ultimul răcnet, dar şi cu acel instrument, care amplifica însutit sunetele, el rămânea la fel de surd la ce se-ntâmpla în jurul său. M-am aplecat spre Aneta, antrenată la rându-i în discuție cu o damă corpolentă, se pare fără însoțitor, care, văzându-mă, se şi aruncase la mine ca o pasăre de pradă:

— *Please*. Dacă însoțitoarea dumitale, doamna Zuluf, se duce cu senatorul, nu mă conduci acasă? Stau prin apropiere. Bem ceva, ne odihnim şi poate mai prindem ceva din concertul de *rock* din Piața Victoriei… Nu te-ar tenta? Până dimineață poți s-o recuperezi pe profesoară şi să-i faci şi-un copil… Muțenia mea o făcuse să bată în retragere fără să dezarmeze definitiv. O luase pe Aneta la rând, supunând-o unui interogatoriu complex. Ăsta cine-i? Merită să-l cultiv? Stă mai mult în capitală? E mut?

— Nu. E un ins care a intrat din întâmplare aici şi mâine n-o să mai auzi de el... E şi puțin cam într-o ureche… Familii degenerate… căsătorii între neamuri… englezii ăştia… însăilase ea, explicații incoerente, însă şi aşa mă supăraseră.

— Tocmai de aceea mă interesează…

— Ai nevoie de conversație în limbi străine… o luase peste picior Vintilă. Crezi că tipul vine din pădurile virgine şi n-a mai văzut femeie până la tine?! Fii serioasă! De obeze e plină lumea, fii fără grijă! De când te ştiu, Constanța dragă, numai asta faci: vânezi. Prost obicei! Nu te-am auzit spunân-du-mi: „Sandule, de azi nu mai sunt singură. El e alesul meu” şi să-mi prezinți şi mie un bărbat, oricât de prăpădit ar fi. Mi-aş da imediat consimțământul. Şi o săptămână concediu, să te saturi de… Eşti o pacoste!

— Iar tu eşti beat, domnule senator! Zău aşa! Păi cum altfel ți-ai permite să-ți judeci aşa de aspru invitații?!. Următoarea campanie electorală nu ți-o mai fac eu!

— Ăsta-i circ! îi şoptisem Anetei. Vintilă al tău e un bădăran. Pentru o astfel de jignire, în America ar primi ceva închisoare. Şi tu l-ai putea da în judecată pentru hărțuire sexuală.

— Al meu pe dracu'! Poate nu i-ar strica un pic de popreală… Încearcă şi-l cunoaşte! Un ambițios care a eşuat în dragoste şi-n cariera universitară şi-o să eşueze şi-n politică. Dacă şi-a luat o astfel de secretară… Mai mare mila! Dar, pe de altă parte, l-ai pune la zid pentru ce le face semenilor săi şi mai ales colegilor, introducând o nouă lege a învățământului. Dar nu-i om rău…

— N-am nici un pic de considerație pentru cei care nu-şi cunosc limitele. Cred că e unul asupra căruia s-au răsfrânt negativ ambițiile unui tată ratat sau ale unei soții ce a visat un Făt Frumos…

În sfârşit, apăruse violoristul şi, îndemnat de Vintilă, se postase, împreună cu acesta, în spatele Anetei.

— Ce doreşte doamna, că pe calvalerul tău nu-l întreb? Poate el este într-o *holliday* şi merită să afle câte ceva despre noi. Ăsta ar fi cadoul meu: că nu-l dau afară şi-l îngădui la sărbătoarea mea.

— Cred că ştie deja destule, spusese Aneta cu scârbă vădită. Poate ar trebui să-i cântați, îl luase ea în râs, fiindcă-l vedea preocupat să-i intre negreşit în voie, *Oh, Susanna*, *Jingle bells, Happy days*, sau, pentru că e noapte, *Early to bed.*

— *Tank you,* Aneta, i-am spus, luminat la față, pricepând că dorea să mă implice şi pe mine puțin, aşa ca spusele ei să pară credibile.

— Au şi ăştia o cultură…

La urechea mea se dezlănțuiseră acordurile viorii nostalgice, bântuită de toate vânturile ce-i umblă tinerei toamne prin plete. Le-am recunoscut imediat şi m-au înfiorat, ca şi cum alături de mine, Elvira, cu douăzeci de ani în urmă, savura acea noapte de pomină.

Probabil că mă transfigurasem, iar insului nu-i scăpase transformarea mea.

— După cum vezi, Aneta dragă, vioara sună la fel de melancolic pretutindeni, numai că noi o punem cel mai bine în valoare. Se mulează perfect peste firea noastră nostalgică…

— Nu mai fi dumneata aşa de sigur… Zuluf povesteşte că muzica viorii îi ține moralul ridicat. Lasă, domnule, melancoliile şi cântă un *La mulți ani,* că trece timpul şi uităm pentru ce am venit aici, mai ales că trebuie să plec repede: domnul Enchițescu e bolnav. Numai gândul că nu ți-am adus omagiu m-a scos din casă…

Vintilă o privea prostit, dar ceasornicul scos de ea din poşetă, care încă mai purta căldura brațului meu, îl făcuse să se fâstâcească aidoma unui copilandru.

— Pentru mine? Nu se poate! Dar ăsta costă o avere! Totdeauna ai fost o doamnă! Zău aşa! Voi ce mi-ați adus, măi, zgârciților? Tu, Ioniță?! A, uitaşi! Lasă, mă, că or mai fi zile din astea… Până la un veac… Asta ți-e recunoştința?! Bine, mă! Oricum, Aneta, eşti un om pe cinste, care nu se uită la câteva zeci de dolari, sau cât o fi costând ornicul ăsta.

— Ia-l şi păstrează-l: Întârzie bătrânețea, crede-mă! O să se oprească timpul în loc. Şi tu ai nevoie de asta, ca să-ți păzeşti nevasta tânără. Că n-o să ai ce face, când n-o să mai prinzi a doua legislatură!O să stai acasă, cu normă de trei-patru ore pe săptămână la facultate, şi-o să freci menta între casa de la țară şi apartamentul din oraş, mereu pe

urmele femeii tale, care tocmai a plecat, mai înainte de a suna tu: „Aaa, n-a spus unde se duce şi când se-ntoarce… Îmi pare rău.” Crezi că Penelopele mai sunt proastele alea…

— Ei, fată, fată, eşti plină de surprize! Şi câte nu ți-am explorat… Ce m-aş bucura să mai întârzii pe-aici, să te descopăr definitiv, asta bineînțeles dacă Zuluf rămâne pe unde e şi dacă tu te laşi cunoscută! Chestia cu nevastă-mea e gratuită. Nici n-o cunoşti… Se oprise, pentru că Aneta se ridicase, cu paharul în mână, şi cânta.

Vioara plângea şi inşii de la masă rezonaseră gestului anterior al Anetei. Fiecare se scotocise prin buzunare şi-n fața lui Vintilă se-ngrămădiseră câteva fleacuri: stilouri, o Biblie de buzunar, o pipă, deşi profesorul nu fuma. Cel cu aparatul auditiv dusese mâna la ureche, probabil să-l potrivească, însă Vintilă luase intenția ca şi când colegul său din Cameră ar fi vrut să renunțe la serviciile acelui prieten de nădejde, pe care conta când era nevoie, dar îl scotea din funcțiune ori de câte ori spiritele se aprindeau şi țipetele atingeau note înalte.

— Ioniță, nu! Ține-ți aparatul! Lasă, bă, că şi aşa eşti destul de bătut de Dumnezeu! Nu mă baga-n păcat!

Ioniță însă îşi dusese mişcarea până la capăt şi se îndreptase către viorist, îşi lipise urechea de carnea viorii, cafenie ca o africană, şi-i zâmbise taciturnului, de parcă s-ar fi cunoscut de când lumea şi-ar fi avut cu el un secret.

— Ai fi crezut? Aude şi el… De când e-n Cameră n-a scos un cuvânt şi surzenia i s-a agravat, de la rumoare. Marele lui merit e că nu lipseşte de la nici o şedință. Ridică mâna la vot, pentru tot partidul său. E mai mulți la număr, cum s-ar zice.

Vintilă mă fixase, ca şi cum m-ar fi întrebat: „Ei, tu ce-mi dai?” Dar Aneta prinsese interesul lui pentru mine şi se răstise la el ca la un copil pe care l-ai prins cu mâna-n pachetul cu țigări.

— Să nu te faci de râs, că nu vreau să te mai cunosc! îl amenințase ea, pricepându-i intențiile. Vrei să ni se ducă vestea de pomanagii?

— Adică, după ce te monopoliză numai pentru el, acum nici să nu-l taxez?

Întinsese mâna. Ochii lui alburii, bulbucați, mă pironeau ca pe-un fluture dintr-un insectar.

— De la el nu vreau nimic pentru mine: mă gândesc să facă donație catedrei mele o linie de calculatoare. Pot să fie şi de la mâna a doua. Pentru studenții noştri sunt bune!

— Tu eşti beat! Du-te-n mă-ta, Sandule! îl înjurase un comesean, invitat şi el la aniversare. Te mai miri că cei din diaspora nici nu vor să audă de noi! Cum vine unul, cum tăbărâm pe el cu cerşitul.

— Am spus că nu pentru mine, ce dracu’! O fac pentru o cauză dreaptă… Şi el câştigă din două părți: aici face donația şi presa va consemna mărinimia lui şi acolo, unde tinerii noştri, pregătiți pe calculatoarele donate de el, se vor duce…

— Să-ți crească ție cota, când nu vei mai fi senator? Te-ai gândit că studenții poate nici nu au nevoie de calculatoarele tale *second hand*? Aşa s-a întâmplat şi cu ajutoarele primite prin nouăzeci… Cei care au contactat oamenii de bine din Occident şi-au făcut un titlu de glorie din sacii cu trențe şi noi ne-am umplut de boli de piele şi de molii.

— Spune-le tu, Aneta, că nu sunt chiar aşa de meschin. Povesteşte ce generos sunt, fiindcă ăştia mă cred un om de nimic.

— Dar te cunoaştem destul de bine, dragă Sandu, continuase insul cu nasul borcănat ca un ardei umplut. Doamna te ştie doar de doi ani… E cinstit să spun, că în răstimpul ăsta te-ai schimbat dar nu e meritul tău pe deplin; aici a intervenit, cu aceeaşi melodie, femeia asta pe care mai înainte o puseşi la punct: „Spală-te, Sandule, schimbă-ți cămaşa în fiecare zi, şi costumul de haine perie-l şi aeriseşte-l… Vezi ce cravată se

asortează. Şi nu uita să te speli pe dinţi. Uite, ia *tic-tac*-ul ăsta, împrospătează respiraţia grea... Vezi ce spui şi când”... Asta e: te-ai schimbat surprinzător de mult. Te-ai mai cizelat şi tu prin frecare cu oameni de rasă. Că, de tâmpit, nu eşti tâmpit. Doar necunoscător al fenomnului civilizator…

Ca să nu-i stânjenesc, că-şi spălau rufele în afara Camerei, m-am prefăcut că beau de unul singur. După două pahare, mimasem ameţeala şi îmi lăsasem capul pe masă. Deschideam ochii din când în când. În fleşuri scurte, apăruse mai întâi Vintilă, şoptindu-i Anetei vreo obscenitate la ureche, căci ea, crispată şi furioasă, îl împinsese cu violenţă şi el se lovise de colţul mesei.

— Vezi, de asta nu vin la petrecerile tale! Ţi-am mai spus că sari calul şi eu nu suport nici măcar să insinuezi ceva. Nu te vezi? Uită-te şi tu în oglindă, omule! Ce dracu’? Eşti…

Vintilă se înfuriase. Mărul lui Adam i se mişca neliniştit ca o pasăre în colivie.

— Femeile o să-ţi vină de hac. Dacă scapi de aia de-acasă, o să te omoare astea de pe-aici! adăugase Ioniţă cel surd, râzând fără măsură, cum numai handicapaţii o fac.

— Du-te-n mă-ta de papagal! Azi e ziua mea şi la anul nu ştiu de voi mai fi. Acum să cânte muzica, acum, că după aceea… ţipase Vintilă.

„*Frică mi-e că mor ca mâine*
Şi mă-ngroapă ca pe-un câine…”

Răcnea disperat. Atrăsese atenţia celor de pe la mesele vecine şi apăruse şeful de sală, dar toate intervenţiile aceluia dăduseră greş:

— Domnule senator, stăruia el, vă rog, sunt multe familii de diplomaţi aici… şi nu e cazul s-o dăm pe mahala într-un restaurant de cinci stele…

— Fac ceva pe stele voastre! Vreau să petrec cu prietenii mei şi tu, votantul meu, eşti dator să mă sprijini până la capăt. Din patriotism, mă! Din pur patriotism! Lasă-i dracu’ de străini! Nu mai pot eu de ei! Ce, le iau mâncarea de pe masă? Nu mai fiţi slugi, mă, că de la mine primiţi bacşişul gras, nu de la… Integrare NATO, de parcă ne cheamă să mâncăm pe gratis la masa lor. Ne ducem cu merindea de-acasă…

Aneta se prăpădea de râs. Era exact spectacolul ce-o amuza. Îmi făcuse cu ochiul, ca şi cum mi-ar fi spus: ”Ei, ce zici? Bun început, nu? Din poporul ăsta te tragi, şi ăştia de-aici ne sunt conducătorii. Orice ai face tu dincolo, când spui că eşti român, cu mândrie sau nu, e zadarnic. Eşti categorisit. Umblă, imediat, la baza de date, cu caracterizări precise, şi nu-şi mai bat capul cu tine.”

Apăruseră alţi doi chelneri, să-şi ajute şeful şi, toţi trei,. îl obligaseră pe Vintilă să se aşeze. Nici privirile dezaproba-toare ale unui grup de chinezi nu-l potoliseră pe senatorul Vintilă, căci în seara aceea împlinea cincizeci de ani.

— Domnule Ordilă, încercase Aneta să salveze situaţia, domnul senator e la jumate de veac. Încercaţi să treceţi cu vederea felul dumnealui de a marca evenimentul. E copleşitor pentru oricare din noi, nu credeţi?

— Da, doamnă, numai că… dumnealor…

— Mai bine aţi vorbi cu cei din orchestră să cânte *La mulţi ani* şi lucrurile s-ar încheia cum se cuvine.

— Aveţi dreptate.

Acordurile răsunaseră de îndată. Orchestra se ridicase în picioare, şi noi la fel. Vintilă era prăbuşit când se înghesuiseră în jurul lui să-l felicite şi să-l transporte ca pe

un mire târziu, la ieşirea din sală. Plânsese chiar la atenția lui Ordilă: o tavă cu pahare, pline cu şampanie frapată.

N-o mai văzuse nici pe Aneta, pe mine mă lăsase-n pace cu donația. Luase cadourile şi ceasul, secretara lui purta platoul cu ouă umplute şi două sticle de şampanie, şi dispăruseră în acordurile orchestrei.

Aneta îmi făcuse semn s-o ştergem şi-o urmasem cu un sentiment de amăreală în gură ca la o criză de fiere.

*

Noaptea țopăia către dimineață cu picioarele-i umflate de la cangrena asfaltului stimulat de căldura care nici către ora 3 nu se potolise cu totul. Vâscozitatea aerului putea fi comparată cu fibrele polinitrilacrilice dense, impenetrabile. Se lipea de corpurile ude şi rămânea pe ele ca o pelerină.

La televizor se transmitea un meci de fotbal, cine ştie pe ce program, şi bărbații întârziaseră în fața ecranelor.

— Cel mai uşor e de cucerit oraşul când sunt campio-nate din astea…, am auzit-o pe Aneta, care mergea cu un pas înaintea mea, căutând cu privirea un taxi liber.

— Ai dracului, când ai nevoie de câte unul, să dai cu tunu' şi nu găseşti! Şi se mai plânge poporul român că moare de foame! Să nu-i crezi pe oameni nici dacă-i vezi întinşi pe jos. Şi atunci să ştii că mimează, că joacă teatru. Ne-am transformat într-un fel de actori în spectacolul de umbre al oraşului. Țăranii, spre care tu te îndrepți acum, măcar au o mândrie a lor, o decență, ce-i face, din punctul meu de vedere, net superiori…

Nu aveam de gând să particip în nici un fel la filozofia ei, pentru că Aneta, cât văzusem eu, nu permitea intervenții şi inserții în discursurile ei. Oricum, urma s-o părăsesc peste câteva ore şi probabilitatea de a mă reîntâlni cu ea era de 1%.

— Aşadar, vei înfrunta opoziția… Aş vrea să fiu o păsărică ascunsă undeva şi să mă desfăt la scenele de întâlnire dintre tine şi ai tăi…

— Nu-i nimic de râs, crede-mă. Cel mult un oarecare comic de situație, când mama se va face că nu mă recunoaşte şi eu o să joc rolul insului străin de sat, căutând adăpost pentru o noapte…

— Să vedem ce-i cu Aristică al nostru şi te duc la gară. Să nu zici că nu sunt o doamnă…

— Una mare de tot, ce m-a primit în casa ei ca pe un musafir de soi.

— Păi de soi eşti, dar de unul rău.

— N-aş zice. Avem noi cei din familia Enchițescu, nişte tare de comportament, numai că asta nu-i dă nimănui dreptul să ne pună o etichetă aşa de…

— Lasă-mă, domnule, în pace! Păi tu pleci şi douăzeci de ani nu mai dai pe-acas'; nu contează motivul; oricare ar fi el, poate fi plauzibil, numai că mai poate fi numit şi pretext, şi atunci valoarea lui scade. Aristică e cum e, despre ai tăi ştiu destule, dar dintr-o sursă ce nu-mi trezeşte prea multă încredere. În orice caz, mi-am făurit o saga cu privire la neamul vostru. I-am şi văzut pe ai tăi, la ei acasă, în ambientul creat şi întreținut de ei ca un foc într-o vatră străbună. Crezi că m-am speriat când s-au strâns

cotoroanțele în jurul meu?!. Le simțeam mirosurile stătute, de cloțe ce n-au scos nici un pui, de muieri care nu şi-au mai mişcat fundul de multă vreme.

— Vai, ce vulgară eşti!

— Nu mă refeream la ce crezi tu, mă gândeam la vreo călătorie… Hotărârea de a se izola era a lor, nimeni altcineva nu putea să decidă pentru ele şi, totuşi, după o anumită vreme, am înțeles, nu mai au nici dorința de schimbare, pentru că înaintarea în vârstă aduce cu sine o statornicie ce nu e în avantajul bătrâneții.

Mă deranja felul de a judeca al Anetei, cu atât mai mult, cu cât era o străină. Însă aveam să mă despart definitiv de ea foarte curând. Intrase-n viața mea printr-o spărtură în cochilia unde mă ascunsesem douăzeci de ani, spărtură făcută din imprudență de unchiul Aristică. Sau eu o provocasem cu bună ştiință? Era o femeiuşcă, e drept şcolită, destul de frumoasă, dar care, din aroganță, mă aborda în felul acela, probabil ca să-mi taie din elanul, şi aşa puțin, cu care mă-ndreptam spre recuperarea, dacă mai era posibil de folosit un asemenea termen, a sentimentelor pierdute. Mă prinsese pe picior greşit şi profita cu neruşinare de acest lucru.

— Urci cu mine sau aştepți să-ți aduc bagajul?! mă întrebase convinsă că, misiunea mea fiind îndeplinită, nu mai am nici un motiv să-i fiu oaspete.

— Aş face un duş… Şi aş vrea, o oră, două să mă odihnesc… Dacă nu-ți cer prea mult…

— Ştii, mă gândeam venind încoace, ce crezi tu despre una ca mine?

— Are vreo importanță? Faci un sondaj de opinie pen-tru vreun jurnal la care scrii? Eşti o femeie normală…

— Normală, zici?! E generic termenul, dar nu-mi displace. Da, normală…, repetase ca pentru sine. Mă culc cu un ins… Doar din spusele lui, aflu că e neam cu vecinul meu…

— E vreo problemă?

— Nu. De plătit, m-ai plătit… ca pe o… şi mult mai bine decât câştig pe-un an încheiat… mă refer la salariul…

— Era doar un ceas… nu o plată în adevăratul sens al cuvântului. Nu lua gestul ca pe un capăt de lume… Consideră că a fost ziua ta; eu n-am ştiut, şi ce să-ți dau… ți-am făcut cadou ceasul. Nu-i ziceai tu lui Vintilă că întârzie bătrânețea?

— A lui, nu a mea!

— Vintilă ăla era bătrân de când l-a făcut mumă-sa!

— Ce mă miră foarte tare e că unchiul tău, despre care nu pot zice că e senil, nu te-a recunoscut. Cum îți explici asta?

— Nu mizez prea tare pe memoria oamenilor. Nu ți s-a-ntâmplat niciodată să nu fii recunoscută imediat?

— De multe ori, dar până la urmă…

— Vezi? Nu m-a recunoscut poate pentru că eram cea din urmă persoană pe care se aştepta s-o vadă! Cine ştie ce ştiri se vehiculau pe seama mea…

— Hai, s-o lăsăm baltă! Vino! mi-a spus ea, ridicând mâinile în semn de capitulare. Felul cum pui problema e dezarmant. Aveți voi, bărbații, o naivitate şi o simplitate în abordarea unor probleme pe care noi, femeile, le tratăm ca fiind capăt de lume! Ştii ce spunea un coleg de-al meu apropo de felul vostru de gândire şi de manifestare? Că bărbații rămân mereu copii, doar că jucăriile se scumpesc…

Liftul se opintise cu noi, până la etajul cinci. Descuiasem cu greu uşa şi străbătusem cu mare efort, din cauza oboselii, aerul vâscos ca o gelatină fluidă, până la divanul adânc.

Parcă cineva scuturase flori de crin în încăpere. Polenul mi se aşezase pe pleoape.

Pântecele Anetei, puţin bombat, ca de o falsă materni-tate, se lipise ca o a doua piele de mine, ca o hârtie de muscamor, şi mă trăsesem mai la o parte, gata să intru în hăul fără fund al somnului. Mata Hari, mă fulgerase un ultim gând, îmi va scana memoria, îmi va întoarce buzunarele sufletului pe dos, va verifica la Starea Civilă naşterea mea ca o conştiinţă a Occidentului, *trimisă în misiune pe pământul natal…*

Am făcut un ultim efort de a mă sustrage vrajei cântecului de sirenă cu care eram ademenit de această Circe, dar prea se lipise de mine şi prea ne afundam în uitare…

III MIERCURI A

Apocalipsa

— Dar ştii că dormi?! Două ore încheiate! Numai oamenii fără griji mai soilesc aşa. Şi muribunzii, ce şi-au încheiat socotelile cu lumea asta. Mă oprii, dedei combus-tibil la cai, luai şi pentru mine… Că-i drum lung de făcut… Nu ştiu de unde vii mata, da' pe ăsta de-aici nu-l faci ca-n palmă. Pe Stârmină, măi merge cum măi merge, că-i umblat, da' cum dai în drumu' Scăpăului, al închinatului să fiu dacă te-aş duce p-un milion! Poate acolo să te şi las… Că nu-mi înnod eu trăgacii, pretinii de toată viaţa, de dragu' unui strin… Io zâc că ăsta e un moft, şi cine şi-l permite, e om… poate să stea la autostop… dac-o trece vro maşină prin partea locului… Da' nu te ia nima cu atâtea bagaje. Ba o să-ţi şi dea cu tifla. O să oprească maşina mai mult de formă şi, când o să alergi cu primele sarsanale, o să plece ca din puşcă. De câte ori n-am văzut chestii din astea! De străini îşi bat joc cel mai des…

Un timp tăcuse, sugându-şi măselele cariate, încercând să pară preocupat de-o meditaţie adâncă, ce îl răpea prezentului.

— Hai, dă-o-nchinatului de treabă, că te duc! Dacă te suişi în trăsura mea…, spusese el după o clipă de gândire. Ne-om socoti noi. Dacă o să-ţi iau ceva, pentru cai o să te taxez. Poate ne alegem şi cu vrun glonţ în ceafă… că-n zâua de azi, poţi să mori din orice. Dacă mor eu, că şi asta se poate-ntâmpla, să laşi caii să se ducă-n lume, că altcineva n-o să le mai poarte de grijă… Mă cheamă Boboloacă Paraschiv… Ca să ştii ce-i spui Poliţiei când vine să facă cercetări…

— Nu-mi dai ceva-n scris, ca să vadă că nu te-am omorât eu?

— Nu, te las să te descurci singur.

— De fapt, care-i nume şi care-i prenume?

— Care cum. În cercificat e trecut Boboloacă prenume. Lume proastă, când m-am făcut eu…şi tata, beat mort.

— Neatenţi. Oricum, e interesant. Şi cum te strigă?

— Nea Bobo. De băjocură. M-am obişnuit…

Chitise din nou geamantanele, cu mare grijă, atent să nu le zgârâie. Între ele pusese iarbă verde, proaspăt cosită. Le şi acoperise destul de bine, aşa că nimeni nu-şi dădea seama ce ducem noi acolo. Apoi îmi făcuse semn să mă culc la loc.

Caii ţintaţi, negri, cu părul lucios, muşcaseră zăbala, nerăbdători.

— Îţi plac caii, dom'le? mă întrebase, căci nu-i scăpaseră privirile mele admirative.

— Îmi plac tare mult. Cândva, visam să am o crescătorie de cai de curse… Un vis ce a rămas în imaginaţia mea, nerealizat.

— Costisitoare gânduri. O crescătorie din aia e bogăţie. Eu am fost, dar nu acu', că acu' nu mai e nimic ca lumea, sau, dacă e, s-a privatizat, într-un sat din Banat, numai să văd o herghelie. Minune! Alta, de acest fel, eu n-o să mai văd niciodată. Da' de pe unde te aduce năcazu'?

— Tocmai din America.

— Nu mai spune?! se mirase el, însă părea neîncrezător pentru că hainele mele nu erau cu nimic deosebite de-ale lui: şi eu şi el aveam geci de blugi, a lui jerpelită — modernă! — şi nespălată, a mea, e drept, ceva mai curată şi nouă.

— Apăi dacă vii tomnai din America, te jupoi! Uite, trag căruţa icişea pe margine, scot cuţâtu' şi-l spăl în 'mneata! Ce zici de asta? spusese el, dezvelindu-şi nişte dinţi negri, într-un râs strâmb.

— Ce să spun? Faci rău că-ţi începi ziua cu o crimă. Nu-i păcat? Mai spre chindie, mai treacă-meargă să omori pe cineva, căci şi noaptea e o avanpremieră la moarte… Şi de ce vrei să mă ucizi? Ca să mă jefuieşti?

— Să-ţi iau auru' din gură… Ba, dă-l închinatului de aur, că-i ieftin rău! Să-ţi iau dolarii. Merge? Şi ceva din bagaju' pe care-l duci de cadou. Sau scalpu'…

— Ei, aici n-ai nimerit-o! Nu vezi că sunt chel? Nici dolarii, nici cadourile nu merită să faci o crimă. Şi, pe urmă, n-o să ai succes; eu sunt din echipele paramilitare ale N.A.T.O., am fost paraşutaţi azi-noapte. N-ai auzit? Cum n-ai auzit? În pădurea Crihala… O sută de bucăţi, unu şi unu. Ştiu *carate*, *judo*, *kung fu*… te bat măr, înainte de a ridica dumneata mâna la mine. Îţi convine o confruntare cu tehnica de luptă americană?

— Auzi, 'mneata? Nu de halea, cum le zici, mi-e frică mie, mi-e frică de cuţâtul albanezului; e mai al dracului decât… E ca şarpele: loveşte pe neaşteptate. Fulgeră şi arde! Şi e veninos. Omoară pe loc. Am ginerele plecat la sârbi, în armată. Mercenar. De sărăcie s-a dus, cu toate că ne-a aburit că din răzbunare. Da' pe cine să se răzbune, amărâtu' de el, că nu-l bagă nici dracu' în samă! I-am spus eu fetii mele să nu-l ia. Acu', e şi borţoasă… Să vezi ce-i moi cocoaşa!… Şi-o scot cu copil cu tot afar'!

— Păgubită de două ori…

— Păgubită, nepăgubită, dar tare neascultătoare. De când a dat cu nasu' de…Nenorocitu' ăsta a fost marinar. Şi ea fâţa-fâţa prin port, cu comerţu'. Lua de la vaporeni şi mergea cu marfa pââân-n vârfu' muntelui. Lucru greu, dom'le! O dată le-a şi jefuit careva şi-au pierdut, că erau două aventuriere, tot capitalu'.

Prostănacu' ăsta a pus ochi pe ea. Că era pe-un şlep de se legăna ca albia muierii mele. I-a prins războiu' alălant, cu Bosnia, pe la sârbi şi i-au ţinut ăia sechestraţi, vreo zece zile, fără apă, fără mâncare, fără toate alea, ca să-i forţeze pe-ai de la guvernu' nostru să calce embargou'. De-atunci, Nonu are ură, da' nu pe sârbii care nu i-a lăsat să plece, pe trupele alea ce trăgeau în ştimele Dunării, de ei au fost nevoiţi să zacă mai mult pe podele, să nu-i omoare. Ce grozăvii ne spune de pe-acolo…

Înainte să plece Nonu nostru, muierea mea şi cu mine, şapte zile ne-am uitat la cer, doar-doar ni s-o arăta vreun semn, ceva ca să ne dea de veste ce aveam de făcut. Că nu

l-am fi lăsat; fata bolea, în el intrase strechea, şi noi, ai bătrâni, ne dam de ceasu' morţii, fără să ştim încotro s-o luăm. Degeaba! Atunci s-a dus a mea la un om, Dumitru, i-a plătit cât i-a pretins creştinu', cre' că nimica toată, că şi a mea e zgârcită. Poate mai mult de gura lumii, vro două'ş'cinci de mii, că are şi el cheltuieli, de, ca tot nevoiaşu'. Sară de sară, sâmbăta, până spre miezul nopţii, a mea trecea pârleazu', şi Dumitru deschidea *Biblia*, fără vrun rezultat. Şi, la ultima încercare, când nu mai avea nici o speranţă, s-au rupt baierele cerului, strâns legate în curmeie de nori. N-am mai întâlnit aşa ceva de când mama m-a făcut! Eu eram în tindă şi m-a lovit lumina orbitoare, o flacără în formă de pară, roşie la rădăcină, şi, cum se-nălţa la cer, se rotunja, se-nnegrea, ştirbă şi pungită. Apele se luminaseră, se înroşiseră, spinările peştilor erau sângerii. Am văzut până departe, ca zâua, doar că luna era purpurie şi ea. Mai privisem pe la bâlci, aşa flacără, la ai de scoteau foc din gură, dar asta de-acum cuprindea pământul; avea în ea duhurile tuturor morţilor de pe la noi. Le răscolise pe toate cu puterea aceea nemaivăzută… Ei, muiere, i-am zis ali mele când a venit acasă, nu-i a bună. S-o trimitem pe fie-ta să se stârpească şi Nonu ducă-se învârtindu-se, unde-a înţărcat mutu' iapa, că de peste Dunăre vine sfârşitul lumii. *Apocalipsa"*.

Căruţaşul sporovăia liniştit.

De departe se vedea pădurea înecată-n marea de verdeaţă, prinsă în ceaţa unei dimineţi de septembrie. Ca după ploaie, vârfurile pomilor fumegau. Mergeam pe mijlocul drumului — (*nu dorisem să închiriez nici o maşină, ca să-i impresionez pe săteni, cu toate că doamna Anny mă sfătuise să o iau pe cea mai luxoasă şi să-i umilesc şi-n numele ei*); la autogară, mă tocmisem cu un căruţaş să mă ducă până-n sat — şi căruţa se legăna ca o femeie însărcinată.

Era tihnă — sfârtecată din când în când de câte-o maşină, ai cărei cai gâfâiau la deal, ambalaţi de nerăbdarea şoferilor —, o tihnă prielnică rememorării şi întoarcerii în trecut. Am înţeles graba automobiliştilor doar când un bubuit înfundat a răzbătut de dincolo de ape şi nori negri ne-au acoperit vederea.

— Face milionu' drumul ăsta? Face mai mult, vă spun eu, şi-a dat căruţaşul cu părerea, nicidecum speriat. Se vede treaba că se obişnuise cu răbufnirile bombelor. Ne bucurăm că nu-i la noi, dom'le! spusese el cu îngâmfarea celui ce conducea un turist şi putea să-i ofere un spectacol periculos. Conducătorii noştri ştiu cum să facă politica. Nu ţâfna aduce pacea. Cu toate că… nu strică şi-un pic de mândrie. Când te-ntorci acolo de unde zici că vii, spune-i domnului Clinton că face rău că se-amestecă la nişte străini în casă şi că se ia după mintea unei muieri. Noi ne tot stricăm vecinătăţile, şi cine-ţi sare în ajutor dacă nu cel de peste gard…

Eram la cheremul lui şi m-am abţinut de la comentarii.

Se zărea satul. Neschimbat. Cel puţin de la Pod nu se vedea vreo modificare. Şoseaua găurită, forată ca o gură de mină, şi căruţa mă hurduca de-mi dizlocase rinichii.

Cineva hotărâse să taie plopii pe care-i ştiam parcă din copilărie. Trunchiurile retezate erau capete chiluge, cranii ieşite din ascunzători. M-am înfricoşat de viziunea apocaliptică a momentului. Omenirea era în declin. Douăzeci de ani, ce sunt douăzeci de ani în viaţa unui om? Oh, mult!

Insul de lângă mine nu-şi dădea seama ce simt. Suferea şi el, dar din alte pricini. Îi înjura pe cei cărora le-a venit ideea să distrugă umbra drumeţului obosit şi însetat.

— Dom'le, ce nemernic! Merită pus la zid! Păi, treceam către târg şi mă opream la fântâna asta, la umbră, şi beam apă sălcie, dar rece, şi adăpam şi caii… Dacă din oamenii ăştia te tragi, te jupui de viu! mi-a spus cu ciudă şi m-a împuns cu degetul arătător. Ce-au pus, dom'le, în loc? A venit careva cu alt pomişor, să crească şi să înveţe

de la plopul falnic ce-nseamnă să fie de-ajutor, pe vânt şi pe ploaie, pe iarnă şi pe arşiţă, drumeţului cu creierul încins de soarele Dunării? N-a lăsat urmaşi călătorului…

Patetism desuet! În roman va suna ca un patriotism local. Când totul se duce-nainte, doi, trei pomi acolo… Îmi stătea pe limbă să-i spun că, dacă cei de-aici nu au grija lor, alţii de pretutindeni…

Fântâna nesleită, pentru că nu trecuse pe-acolo fata moşului din poveste, părea o pasăre uriaşă, cu gâtul ridicat spre cer, spânzurată, şi cu ciocul deschis spre pământ. Ciutura se legăna în lumină trecută bine de chindie, iar printre obezi se prelingea lumina luată-n răspăr de delăsare şi soarele ce se uita-napoi.

Nici un strop de apă, nici măcar un bob de rouă, nu umezise muşchiul ce învelea lemnul. M-am înfricoşat. I-am smuls hăţurile din mână şi-am strunit caii, întorcându-i în loc, gata s-o iau spre Vânj, dar mi-a venit gândul că eram un laş, că nu aveam curajul să mă confrunt cu realitatea, ca şi cum ar fi fost a unui străin. Merita văzut totul până la capăt. *Care capăt?*

*

Era la Primărie, pe podeţul vopsit în verde. Exact ca-n scenariu meu. Se odihnea. Liniştit. Fumând chiştoacele aruncate de alţii, şi acelea de la ţigări proaste. Căruţaşul oprise chiar în dreptul lui, ducându-şi mâna, în semn de salut, la şapca marca *Open* care-i adumbrea jumătatea de sus a feţei şmechereşti. Dumitru lui Dumnezeu (pe el mi-l alesesem să-mi deschidă drumul iniţiatic) n-a schiţat nici un gest de întâmpinare, de parcă nu ne-ar fi văzut, căci se uita drept înainte, mut, orb, împăiat, mumificat în hainele căpătate.

— Tare de treabă oameni, n-am ce zice! Sat de surzi, de muţi şi de orbi! Dacă toţi sunt aşa, ferice de dumneata, o să fii singurul normal de pe-aici. Sau azi o fi zi de legământ la muţenie... C-am prins, prin alte părţi, şi ziua de prostie... Nu te râde, că nu glumesc. Asta din urmă doare şi ăia zbierau ca dracu'. Făceau ca toate elea. Şi oameni şi muieri… Ştii că nu mai recunosc nimic din ce ştiam?!

— Auzi, hai să bem ceva şi să facem socoteala. Uite aici „La Trana". Ce zici?

— În "cariera mea" treceam des când tăia adevărata patroană, coana Trana. Făceam „conac". La dus, beam bragă. Durata conacului era mai mare la-ntoarcere. Când umbrele se călcau în picioare unele pe altele, lăsam caii-n spatele prăvăliei, cu un braţ de fân în faţă, şi ne puneam, eu cu clientul, pe un beut de ne suiau forţat vizdavoii Tranei în trăsură. Până pe Stârmină mai ţineam hăţurile cum foc' le ţineam, dar acolo era musai să opresc şi să mă culc. O oră-două de somn, la umbră, da' la discreţia hoţilor de drumu' mare, şi-o luam din loc, proaspăt ca şi cum atunci aş fi pornit la drum. Eu zâc că tinereţea e de mare preţ, da' şi tare necugetată. Asta nu-nţelege Nonu nostru. Că-l sfătuim numa de bine.

Dumitru lui Dumnezeu trecuse de la Primărie, peste drum, unde eram noi şi se aşezase cu o masă mai încolo, acum privindu-ne făţiş, cumva şi ameninţător.

— Ştiam mulţi oameni din sat, dar pe ăsta nu l-am văzut niciodată. De unde a apărut, ca o veste rea? mă întrebase el surescitat.

Eu îl recunoscusem pe Dumitru — cum aş fi putut să-l uit? — şi i-am răspuns lui Boboloacă:

— Când am deschis ochii pe lume, el avea vreo doisprezece ani. E cam surd şi nici nu vede prea bine. Dar ai dreptate, cum naiba de tocmai el ne-a ieşit în cale? Prostul

satului…, i-am spus eu convins că nimic nu se schimbase în scenariul vieții din așezarea aceea. Chiar dacă unele personaje dispar, şi apar altele noi, rolurile rămân aceleaşi, preluate, la intervale inegale, de inşi cu metehne asemănătoare; dar rămân intacte o parte şi din cele vechi.

— Auzi, să-l lăsam dracului, că-l văd paşnic, şi să bem ceva tare să ne taie greața. Asta fac ori de câte ori am presimțiri… Domnişoară, o strigase el pe fata ce adusese cel puțin o duzină de sticle de bere unui grup de tractorişti gălăgioşi, cu hainele pătate de motorină. Adă-ne, fii bună, de două ori câte-o sută de votcă-genocid! Te uiți ciudat la mine? Votca-genocid e cea mai dăunătoare din câtă se vinde în birturile noastre, dar aici alta nu găseşti…

Băusem, cu mare prudență, două-trei înghițituri, strâmbându-mă îngrozitor. El se făcuse că nu bagă-n seamă grimasele mele şi mă-ntrebase cu vădit interes:

— Nu prea-ți vine să dai ochii cu inamicu'… aşa-i? Şi continuase, văzându-mi stângăcia şi fâstâceala: Mai ai pe careva pe-aici, sau ai venit doar pentru vreo moştenire? Cum eu tăceam, el a adăugat: Dacă nu vrei, nu-mi spune nimic. Că eu multe le-ntreb ca să mă aflu-n treabă, să nu creadă clientul că-mi dă banii de pomană. Intră-n tarif şi un pic de discuție. E ca şi când te duci la curve. O cauți p-a frumoasă, dar ai grijă să ştie să spună şi ea măcar un banc de care să te râzi.

Îl priveam contrariat.

— Ştiu, ştiu, nu trebuie să mă priveşti aşa, ca să-mi dau seama cât sunt de guraliv. Dar nu prea am cu cine pune țara la cale. Ce, mereu duc americani cu trăsura?! Cu un noroc ca ăsta nu prea te-ntâlneşti decât… rar…

— Uite aici două sute de mii… Nu, nu te opune, te rog! Dacă nu-i destul, spune-mi; nu mă pricep la tarifele d-aici. Uite şi două pachete de țigări…

— Domnule american, nu te pot refuza… Chiar că aş fi vrut să fiu un domn, dar nu mă lasă angaralele pe care le am de plătit.

Întârziam cu intenția vădită de a prelungi clipa de libertate.

Inteligent, căruțaşul observase ezitarea mea. Zisese:

— Dacă vrei, te aştept. Poate-ai greşit satu' şi-o să fii nevoit să te-ntorci. Că satele astea aşa de mult seamănă unu' cu altu' şi nu-i greu să le încurci între ele. Se rătăcesc oamenii în case, în paturi, la muieri străine… Eu, oricum, nu plec, că tot n-am altceva de făcut, şi nu mă trage inima să mă-ntorc acasă. Vine nenorocitu' ăla să ceară bani. Zice că intră-n foaia de dotă.

— E periculos noaptea pe Stârmină…

— Pădurea asta mereu a fost un loc mai aparte. Eu zâc că e bine să le mai fie oamenilor frică de ceva şi de cineva. Şi, pentru mine, cineva e Stârmina. De când mă ştiu.

— Nu văd rostul fricii… Acum?!

— Acum e mai mare nevoie de ea. Codrul ăsta, dom-nule american, a avut puterea de a-şi bate joc de drumeț. S-a ținut cu haiducii, sau cu hoții, s-a cârdăşit cu ei, şi cel puțin eu, fricos cum sunt, i-am dus dorul, ca unei femei frumoase, la care nu ajungi pentru că-i prea scumpă şi o doresc mulți.

— Domnule, dumneata vorbeşti ca despre o ființă…

— Păi copacii nu respiră? Nu ei aduc ploaie? Dumitale nu ți-am fost teamă să calci potecile codrului?

— Nu prea i le-am călcat. Sau nu eram singur… Şi, pe urmă, am plecat de mult de-acasă, mai întâi în Bucureşti, apoi mai departe. De douăzeci de ani nu mai ştiu nimic de frica, frigul şi foamea de pe-aici…

Între timp, Dumitru se ridicase, ne privise din nou, cu şi mai mare luare aminte şi plecase către biserică, fără să ne fi învrednicit cu o vorbă. Albeaţa ochilor avea o strălucire nouă, fosforescentă. De la băutura-genocid privirile îmi erau ceţoase. Oamenii din faţa magazinului, nu departe de noi, încremeniseră în poziţii ciudate, copiii din curtea şcolii nu scoteau vreun sunet, maşinile alunecau fără nici un zgomot. Doar Dumitru lui Dumnezeu se ducea spre biserică, în pantalonii lui de doc, rupţi în fund, cu picioarele goale şi murdare şi cu părul încâlcit. Fluiera sâsâit un cântec numai de el ştiut.

— Oare aş putea să dorm pe undeva pe-aici?! mă întrebase căruţaşul. Cum eu mă eschivam de la un răspuns, a adăugat: Lasă, o să-ntreb eu, poate o fi vreo vădană care mai găzduieşte drumeţi singuri…

— Să mă ierţi dacă nu te chem la noi, dar nu ştiu cum o s-o găsesc pe mama...

Omul îmi coborâse bagajele şi le pusese lângă podeţul din faţa şcolii, apoi mânase caii mai departe, fără să-mi mai spună ceva, probabil mirat de vorbele mele.

Una, două, trei, patru, cinci, şase... Mă opinteam cu geamantanele din greu. Duceam două, le lăsam jos, mă-ntor-ceam şi luam alte două. Şi aşa până-n dreptul bisericii, unde mă aşezasem pe iarba arsă, prăfoasă, să-mi trag sufletul. Votca otrăvitoare îmi ardea măruntaiele.

III B

Biserica,

— (era nevoie şi de-o casă a Domnului în călătoria mea de reîntregire a spiritului înjumătăţit!) — zveltă, ca o fată ieşită pentru prima oară la horă, pe dâmbul umbrit de oţetari, prin albul zidurilor sale, cumva se împotrivea venirii serii.

Din turn, clopotul preluase tânguirea bronzului. Dacă Dumitru lui Dumnezeu se gândise să mă-ntâmpine, apoi găsise modalitatea cea mai bună să-mi ureze bun venit şi să mă ştie tot satul! Vorbele lui n-ar fi fost aşa de sugestive cum era sunetul metalului, lovit după un anumit tipic. Din firida zăbrelită a turlei, haşurat, el se uita în jos, sunt sigur fără să mă vadă, căci încă din copilăria mea albeaţa din ochii lui era ca o crustă de gheaţă. Subţire mai întâi, se îngroşase pe măsură ce trecuse vremea, şi îmbătrânise, peste un albastru de peruzea. I-o răsese, în copilărie, careva, cu o bucată de zahăr, dar nu temeinic, aşa că, dintr-un punctişor cât mai rămăsese, se lăţise repede şi cotropise teritoriul luminos. Însă vedea în lumină plină. Îl dusese un doctor, care fusese un timp în sat, la un specialist în Bucureşti dar o astfel de operaţie nu se putea face decât în Franţa sau Germania. Când venise Dumitru acasă, povestea că n-a plecat fiindcă nu ştia franţuzeşte.

Era un moment neobişnuit pentru bătutul arângului. Nici bronzul nu intra-n rezonanţă cu clipa aceea. Poate că trebuie în prealabil căutată, pregătită, căci nu exista solemnitatea necesară. Venirea mea, dacă aşa voise Dumitru să o scoată în evidenţă, nu constituia în faţa lui Dumnezeu decât căinţa de pe urmă a păcătosului. O ierta, dar n-o aplauda. Nu dorea s-o cunoască oamenii ca pe-o ispravă şi eu eram conştient de asta şi-mi era aproape ruşine.

Pe la porți ieşiseră sătenii şi priveau spre clopotniță, unde omul lui Dumnezeu se întrecea pe sine, jucându-se cu limba de bronz, spânzurată de-o funie, şi lovind-o de pereții răsunători ai paharului de aramă.

— E nebun! De mi-ar fi dat legea firii voie, l-aş mai pune la punct din când în când! Când a vrut să plece mercenar, pe front… l-aş fi lăsat de nu se-mpotrivea părintele. Era bun să care muniție soldatului… Şi-au mai fost şi alte ocazii să scape satul de el… Nu pot să-l iert pentru ce i-a făcut nevesti-mi!

Insul care vorbea — nu mi-l aminteam — era-n fața birtului, unul din cele zece câte existau în sat, cum aveam să constat în zilele următoare, şi părea un cunoscător al fenomenului din sat.

— Măcar acum ştim să ne ferim să nu mai plecăm pe câmp singure… îi răspunsese o mătuşă de-a mea oprită cu el de vorbă.

— Dacă-l prindeam atunci, îl omoram!… Dar ce dracu' o fi-n mintea lui de nu-i dă pace arângului, că n-are nici un motiv? I-a şi spus domnul părinte să cam termine cu… acum când… cu situația din zonă. Ieri, venind de la oraş, am văzut că peste Dunăre era camuflaj. Eu zic că şi noi trebuie să luăm măsuri de precauție, mai ales că avioanele survolează spațiul nostru. O să vorbesc totuşi cu şeful de post, să-l convingă să plece la Reconstrucție că-i puternic ca un bivol…

— Ai dreptate, dom'le primar! Aşa să faci! Da' să ştii că pentru strinu ăsta bate Dumitru arângu'! Nu vezi că e cu ochii pe el?! Cine-o fi, maică, cu atâtea alea dupe el? Parcă l-aş asemui cu careva, plecat demult de pe la noi, da' nu-i face ăla bucurie mumă-si… E neamu' dracu, că altfel nu zic. De-ar fi avut un pic de omenie ar mai fi trecut şi el pe-acasă…

— Să nu-mi spui că e băiatul doamnei Dina?!

— La el mă gândesc. A fugit, şi ea săraca l-a căutat şi-n Dunăre. Când auzea că a fost prins vrun fugar de grăniceri, se ducea să vadă de n-o fi Tudor. Îşi găsise un om pe-acolo, care o anunța… Într-o vreme, a tăinuit cu părintele să-i facă băiatului pomenirea; noroc că popa e om cu scaun la cap şi-a potolit-o, sau poate o fi ştiut el ceva… Vara asta a mea s-a potolit cu vremea da' se ducea la Dunăre, băga picioarele în apă şi chema ştimele… Şi eu dac-am îndrăznit să-i spun ce vorbeşte lumea pe socoteala ei, s-a supărat.

— …

— Poate ai fi auzit, că o luase la vale tare rău! A dus-o una din surori la ea, şi ce i-o fi făcut n-am de unde ştii, da' după ce s-a-ntors în sat, era veselă că numai floarea la ureche îi lipsea. Se țicnise?! Aflase ceva care-o liniştise?! Ea-n horă n-a mai jucat, la un bal nu s-a mai dus. Nici la rugă. Doar la şcoală şi-acasă. Şi când şi când la oraş. Şi-atunci prin port şi pe la gară…

— Ştiu poveştile astea…

— O fi Tudor, da' m-aş mira, continuase, ca pentru sine, mătuşa Ana, verişoară primară cu mama. Pentru strin să ştii că trage Dumitru clopotele… Ăştia, însemnații, au ceva altfel decât noi, ceva cu care recunosc mai repede semnele trimise de Al de Sus…

Se-ngâna ziua cu noaptea, care pe care să se ia-n stăpânire. Umbrele imprimau contururi noi reliefurilor.

Am dat bună seara şi am trecut, cu sentimentul că mă furişam pe un teren înstrăinat, pe care îl avusesem cândva în stăpânire, dar îl pierdusem prin neprezentare la un proces imaginar. Nu mă mişcam în voie, petrecut de privirile curioase ale consătenilor mei.

Clopotul se mai zbuciumase de câteva ori. În cele din urmă mai rar şi mai slab, apoi se oprise definitiv din zbaterea lui de vultur împuşcat, şi clopotarul, mai iute de picior decât mine, îmi trecuse în faţă, îmi luase din bagaje şi dispăruse cu ele după colţ. Avea obişnuinţa drumului făcut de milioane de ori. Nici nu-i trebuia vederea. Era ceva conex. Mi-am adus aminte de povestea unui nevăzător care, la o pană de curent, din mulţimea de inşi dintr-o sală de spectacol, era singurul ce cobora cu uşurinţă şi cu obişnuinţă scările imobilului. Acum eu eram orbul: bâjbâiam, căutând în memoria unui timp consumat, culoarea în care fusese vopsită casa noastră. Eram nesigur şi pe sentimentele mele.

Se ivise „mama". În faţa porţii, se oprise de vorbă cu câteva vecine, când Dumitru abandonase geamantanele lângă ea şi le dădea târcoalele muierilor, făcând tumbe, fără ca vreuna să-l bage-n seamă.

Nici mie nu mi-au acordat atenţie când le-am spus bună seara şi le-am întrebat unde aş putea să înnoptez. Probabil se perindau mulţi străini pe-acolo, aşa că venirea a încă unuia nu mai constituia un eveniment.

— Ce-o fi cocoană cu nebunu' ăsta… că n-a mai dat pe-aici de mai bine de-o lună. Ce l-o fi apucat de face giumbuşlucurile ăştea, ca la circ? Ce-ai mă, apucatule?

— Dacă dumneata îi dai atenţie?! Ia să nu-l bagi în seamă, să vezi că se duce-n ale lui. Nu-l ştii că de cum apare careva în sat ni-l aduce nouă încoace?! Vezi, Doamne, numai aici cinstita faţă s-ar putea încartirui şi bucura de găzduire onorabilă. Un neisprăvit. Şi când îl dau pe poartă afar', te superi pe mine, Lino! Ştiu eu ce fac! Ăsta mi-a mâncat zilele!

— Nu mai fi şi mata aşa arţăgoasă! Ştiu că azi se împlinesc… de când… Tudor…, dar nu e Dumitru de vină.

— Ştiu, Lino, ştiu! Dar ce-ţi veni cu ziua de azi? Eu n-am ţinut cont de ea niciodată.

— Ţi-ai găsit şi mata când să pleci de-acasă! mă luase în primire tanti Lina, vecina noastră, văduvă de război, cu care mama era mai mereu certată pe motive religioase, pentru că aceasta, trădând biserica ortodoxă, trecuse din tinereţe la Martorii lui Iehova, pe atunci o sectă abia înfiripată în sat.

Se întorsese cu totul spre mine, ignorându-şi cu desăvârşire vecina.

— Păi, pe prăpădul ăsta nu te primeşte nima-n casa lui, mai ales că am cam rămas numai muieri singure p-aici şi ne temem… Nu, maică, nu! Poate părintele să te ia la el, că are acolo şi nişte copii de refugiaţi sârbi. El e mai tânăr şi e şi voinic… Se înţelege cu autorităţile…

— De ce, Lino, ponegreşti, o faţă bisericească? E nevoie să afle străinii ce e la noi în sat?!

— Ho, că doar nu-l dedei la tribunal, doamnă! Lasă-mă-nchinatului, dacă nici aşa nu-ţi intru-n voie, eu nu mai ştiu cum să vorbesc! Şi mai zici că vrei să te pocăieşti în faţa lui Dumnezeu, dar dumitale nu-ţi ies din minte apucăturile din tinereţe. Poţi să faci o sută de pomeni şi danii la biserică, e tot degeaba! Nici oamenii n-or să te ierte în vecii vecilor!

Mama se grăbise să intre-n curte, supărată, dar mai aruncase o privire înapoi, ca şi cum ar fi avut o bănuială, mai ales că eu rămăsesem acolo, ţintuit de privirile ei insistente.

— Ziceţi că n-aveţi unde vă duce?! N-aţi avea, că e mic satul! mă luase ea peste picior. De-or veni ăştialalţi la putere, o să propun primăriei să facă un hotel pentru toţi curioşii de senzaţii tari! E rost de bani şi ei nu bănuiesc că acum se pot îmbogăţi. Ce sat

a fost ăsta şi ce-a ajuns! Sat de fruntaşi în producție. Primeam cinci lei la ziua de muncă, cinci kile de porumb şi cinci de grâu… Uită-te acu' şi să-mi spui ce vezi? Pământ nelucrat! Zeci de hectare. Trântorii ăia, care mă sperie noapte de noapte când se-mbată… fără servicii… Toți au trecut prin mâinile mele… Şi puteau să iasă oameni destoinici…

— Nu vorbi de alții, gândeşte-te la băiatu' lu' matale, care şi-a luat lumea-n cap… Şi uite că a trecut atâta amar de vreme şi nu vine să te vadă. Numai la bani îți stă gându'! Că nu te mai saturi! De parcă ai avea cui să-i laşi, păcatele dumitale! Nu-ți ajung nămeții de grâu şi pătulul de porumb…

— Cu tine nu mai am ce vorbi! În naivitatea mea, credeam că măcar acum, când o să ne despărțim o s-o facem în termenii cei mai amiabili…

— Da' un' te duci, dacă nu ție cu supărare întrebarea mea? nu se lăsase Lina. La închinatu', acolo te duci! Dacă nu mi-ar fi frică de Dumnezeu, aş spune că liliecii…

— În America, Lino! La băiatul meu, acolo o să plec, cât de curând. Unde nu mă ştie nimeni, să mi se piardă urma! Să nu te mai văd! I-am şi spus omului meu ce am de gând, şi el nici nu s-a bucurat, dar nici n-a zis că fac rău… Îl cunosc eu! M-ar vrea aici, paznic. Să mă ştie la mormântul lui, la tămâiat. Iacă, o să-i trag clapa; o să plec definitiv. Că şi mie mi-ar surâde să văd lumea altfel decât din cărțile de călătorie…

— N-a mai putut el de grija dumitale! Păi, din groapă ce-ar fi putut să-ți spuie? Măcar îți mai duci aminte cum arăta? Cazi rău pe vânturi, zău aşa! Să-ți ajute Dumnezeu să-ți ostoieşti doru' de băiat, că eu cred că de-acolo ți se trage răutatea! Măi sunt oameni pe care năcazu' i-a făcut câini…

Ca să-i arate Linei că e mai bună decât se crede despre ea, îi făcuse semn lui Dumitru să ia bagajele mele şi să le care în curte.

— Hai şi dumneata! Mă gândesc la Tudor al meu, că e prin străini… Pune-le acolo, Dumitre, şi du-te! Du-te, învârtindu-te! Să nu-ți mai faci drum pe-aici, că pun câinii pe tine! În casa lui Enchițescu n-o să mai intre bastarzii… Din cauza ta mă certai cu Lina.

Dumitru era acum sub clopotul de lumină al becului de la colțul casei. Proiectat de sus, snopul de raze îl micşora şi mai mult, încât, de pe treapta pe care urcasem cu emoție, vedeam o bilă uriaşă, căzută pe-un umăr, două brațe puternice, date-n lături, totul susținut de-un trunchi ca de cireş bătrân. Nu mi-a scăpat rânjetul lui.

— Nu-i de-ncredere? am întrebat-o într-o doară.

— Naiba mai ştie, domnule! Cât s-a schimbat lumea asta, nu m-aş mira să-mi dea în cap într-o zi… Câteodată mă gândesc că e şi el un amărât, bătut de soartă, dar când ştiu că băiatul meu a plecat şi eu am rămas să păzesc şi să spăl păcatele altora… E drept că ăsta mi-a crescut copilul… Mai bine decât o fată-n casă. Aveam încredere în el să i-l las pe-al mic chiar şi o zi întreagă. Eu mă duceam la şcoală, soacră-mea — cu munca, şi nevolnicul ăsta — de asta am acum remuşcări — pe-aci pe-acasă, cu treburile şi cu dădăcitul. N-auzi, mă, să pleci? Du-te la sifilitica aia! se răstise din nou la el. Şi cum Dumitru se îndreptase spre poartă, unde rămăsese aşteptând, mă luase pe mine în primire:

— Dar dumneata de pe unde vii? Cu ce treburi?

Mă provoca să vorbesc cât mai mult şi, cu toate că vocea mea se afundase în adâncimile unei alte limbi, cu accent străin, guturală şi răguşită de la tutun, mai păstra inflexiunile cunoscute de ea, fapt ce-i trezise unele bănuieli.

Făcea ce făcea şi se uita lung la mine, nu speriată, ci tot mai curioasă şi mai edificată. Când, în cele din urmă, descoperise ceea ce nici unei mamei nu-i poate fi ascuns, se repezise, gata să mă dărâme, într-un acces de bucurie furioasă. Mă pupase,

mă lovise cu pumnii ei mici şi iar mă pupase, plângând cu sughiţuri, fără văicăreli, ca un copil umilit pe nedrept.

— Mi se bătu mie ochiul drept, şi ăsta-i de bine, e bucurie. Hai, casa te-aşteaptă! Poate mai mult decât mine. Femei fără stăpân au fost mereu şi-or să mai fie, dar casele… fără bărbaţi în ele sunt văduvele cele mai nenorocite.

Mă-mpinsese să urc treptele casei noastre cu etaj, veche de aproape două sute de ani, spre camerele de la mezanin, unde venise Tudor Vladimirescu la o negociere cu Eteria.

Era la fel de fastuoasă ca-ntotdeauna dar nefuncţională, încât şi bunica, şi mama mai târziu, nu-i mai călcau decât rar pragul, trăind în nişte încăperi în curte. Clădirea era ca o îmbrăcăminte de gală, sau ca o veselă pe care o scoţi doar la ocazii speciale.

Aprinsese luminile de la colţuri şi dintr-o dată zidurile coşcovite, triste sub culorile multor zugrăveli vechi, se înzdrăveniseră de parcă ar fi primit o infuzie de viaţă. Iedera, ridicată-n fuioare verzi, lăsase lumina să alunece pe frunzele ei cerate.

— Ea te-a aşteptat, băiatul meu!

Mi s-a făcut ruşine şi milă. Redevenisem mic sub ciudatele ei tandreţi şi nu-mi mai păsa că mă pedepseşte ca întotdeauna. De multe ori, copil fiind, aş fi preferat să ţipe la mine, să mă bată, dar ea nu; mă săruta, plângând, şi asta mă durea nespus de mult. Mă simţeam dator să mă fac mare şi s-o ocrotesc. Nu pe mine se răzbuna atunci, pedepsea prin mine pe toţi care-o batjocoriseră de-a lungul vremii.

M-a abandonat, la fel de neaşteptat cum mă descoperise, şi, în scurt timp din casă, am auzit-o pe scări cum strigă ca opărită, din rărunchi, peste sat:

— Lino, veni Tudor al meu! N-ai vrut să crezi că o să vină! Da, fă Lino, Tudor e aici! a mai ţipat, ca după aceea hohotele de plâns să-i înece ultimele cuvinte. Tu ce stai, Dumitre, ca un prost în târg, intră şi sărută-i mâna lui Tudor! s-a recules destul de repede, înviorându-se ca o plantă însetată, udată bine la rădăcină.

Ieşisem să văd ce-i cu ea, când Dumitru a dat buzna, ca un berbec întărâtat să mă ia-n coarnele lui boante, dar am avut prezenţa de spirit să-mi smulg mâna prinsă cu putere şi trasă cu îndârjire spre buzele-i unsuroase şi pline de zgaibe roz.

— Nu, mă… Vezi-ţi de treabă! Mâini pupate… auzi! Ce, sunt popă? Doamne, mamă, dar dumneata eşti o intelectuală! Şi pe urmă… trecem în mileniul trei… Cum să-mi sărute Dumitru mâna…, am spus eu, amuzat şi încurcat de insistenţa cu care individul căuta să-i îndeplinească porunca mamei.

— Ba să ţi-o sărute, că aşa vreau eu! Numai nădejdea că vii ne-a ţinut în viaţă, Tudore!

Da, aşa vrea mama. Se putea pune cineva cu dorinţele ei?

IV JOI C

(*a mânca sau a bea cât şapte)*

Dunărea era crudă, virgină, ca un şarpe în amurg. Culorile armonizate, chiar dacă contrastau puternic: un cenuşiu al cerului, ce se acoperea de nori lânoşi, cum numai iarna îţi e dat să vezi, se difuzau coborând spre asfinţitul purpuriu. Apa,

lăsată în voia ei, fără opreliştea graniţei, venise sub streaşina drumului, pe deal, până la o sprânceană de pădure ce ieşea din unde, tulburând cu umbra-i deasă tremurul valurilor.

De departe le zărisem pe mal. De presupusele mătuşi vorbesc. Două în şezlonguri, una-n cărucior. Cele două semănau atât de mult una cu alta, încât mi-ar fost greu să spun care era una şi care cealaltă şi încercarea mi s-a părut obositoare şi lipsită de sens. Se țineau de mână într-o strângere disperată.

Spre ele mă conducea, cu un fel de sfială, Mucică, îndatorat pentru gestul meu de mare omenie, căci trecusem să-i văd. Repetase de câteva ori cuvântul prin care să-mi dau seama ce mult conta pentru el evadarea mea dintr-o lume lui inaccesibilă.

— Coană ***Constanță***, şi coniță ***Cici,*** şi pentru mata vorbesc, doamnă ***Calliopi***... uitați-vă cine-i la noi… tocmai de departe… Cu ce venişi, nană? Cu avionu', bag samă, că altminteri e cale lungă din …. Trecuşi şi peste Sârbia... Ce curaj, nană, ce curaj...

— Şi cu avionul şi cu trenul.

— Lor nu le e frică. Arătase spre mătuşi. Uite, cum să face zi, cum trebuie să le-aduc aici pe mal, că aşteaptă, fiecare altceva. Da' aşteaptă! Şi pe doamna cu coasa… Doamna Calliopi ar fi mai îndreptățită să mai creadă-n venirea cuiva, că ea a avut om, dar dacă l-au dus apele... Ailalte două aşteaptă ziua de ieri! Că altceva?! Păcatele lor! Coana Constanța — pe colonel, da' nu i-am spus c-a murit la azil... Şi conița Cici, ea a rămas cu mintea de acum… hă… hă... o cunună de mireasă. O vezi, de când e-n cărucior nu mai vrea să se spele, zice că nu schimbă vechea rânduială a lumii, de la întemeierea ei. Mi-era frică să nu facă păduchi, dar mi-au liniştit cele două, că, periodic, o îmbată şi-o spală în albie ca pe copiii mici. Când n-or mai fi ele... Ştiu ce gândeşti… Am milă, da, dar mi se termină şi mie bateriile. Altfel, cum o mai duci? continuase el curios să afle cât mai multe de la un om venit de departe, dintr-un spațiu care lui nu-i este clar definit. Pentru el eram una cu cei puternici, acum peste Dunăre, amenințând liniştea şi bunăstarea unor oameni, frați de-ai lui. Dar avea bunul simț să nu-mi spună verde-n față că nutreşte vreun sentiment anume față de mine. Citisem o carte de-a lui Chiril Tricolici, *Nebunul din Brent*, despre bombardarea Hiroşimei şi mă indignasem, la vremea respectivă, împotriva unora ce au schimbat destinul omenirii şi-au făcut să prolifereze, şi mai tare, ura între neamuri. Iată-mă, în fața lui Mucică, unul dintre cei fără nici o vină. Dar el nu ştia unde se limita puterea mea. I-aş fi putut spune că eram acolo, mai mult să-i dovedesc lui Nene, femeia mea, că nu aveam alt sentiment decât cel manifestat de ea prin participarea la demonstrații în piețele publice împotriva bombardamentelor N.A.T.O? Şi n-aş fi mințit. Dar cel mai corect e că venisem încoace să ne despărțim pentru o vreme, şi să avem, şi unul şi altul, timp să ne scanăm memoria şi să găsim ce ne deosebeşte. Şi peste toate, venisem pentru că eram îngrijorat de conflictul major în raza căruia se afla şi mama.

— Ei, cum s-o duci?! Ce prostii spun şi eu?! îl auzeam pe Mucică. Bine, nu ca aici... că la voi acolo nu bate nici vântul dacă nu dictează Casa Albă. Aici, cu războiul ăsta, am c-am pus-o de mămăligă! Ne termină, dom'le! Când mai dau cu bombe, se cutremură pământul şi la noi. Şi nu mi-e de mine, că, de bine de rău, am trecut prin tot ce lasă Dumnezeu omului să petreacă, ci de fetele mele, câteleşi cinci, care abia au deschis ochii spre viață. De ce, dom'le, să nu trăiască şi ele? De aici au plecat doi băieți şi s-au angajat în trupele sârbilor…

— Nu cred. Cum în ale sârbilor?

— Păi, nu ei sunt frații noştri? Francezii, americanii?! Gata! Am dat destui şi ălora. Numai oameni deştepți. Unu şi unu. Cum ar fi țara asta dacă s-ar întoarce înapoi toată

mintea strălucită de român? Te-ai gândit vreodată? De pildă mata, să vii acasă, cu ceva bani strânşi, să te pui să munceşti întinsoarea de pământ care-ţi revine de la părinţi şi de la mătuşi şi-ai să vezi ce nămeţi de grâne cari în pătule şi-n magazii. Sau să faci altceva... Orice. Să ajuţi... Sau să stai cu mâinile-n sân şi să muncească alţii pentru dumneata, că sunt destui care n-au nici o brazdă. Să dai cu camătă şi, când vine termenu', doar să strângi dobânda…

Mă surprindea gândirea, în aparenţă simplă, a lui Ion Mucică. De ce să nu recunosc: aveam de multe ori soluţii ca cea emisă de el, dar erau gânduri de noapte, scornite de imaginaţia înfricoşată de întuneric. Dimineaţa le uitam, sau le înlocuiam cu idei reale, dictate de limpezimea zorilor.

— Doamnelor, ghiciţi cine a venit să vă vadă? mă abandonase Mucică, devenit un fel de purtător de cuvânt între mine şi stafiile presupuselor mele mătuşi.

Fără să-i fi auzit bombăneala gurii ştirbe, trei perechi de ochi apoşi, inexpresivi, încercănaţi şi fără gene, s-au întors spre mine, căutând în memorie cu cine se asemăna bărbatul de patruzeci de ani care, nu departe de ele, într-o poziţie sfielnic-încurcată, le urmărea reacţiile.

— Vezi, s-au senilizat complet. Nu te recunoaşte nici una. E şi mult de când ai plecat... Şi-un om normal uită, da'mite ele, care… Erau de pe-atunci destul de bătrâne, ce crezi? Te deranjează înstrăinarea lor?

— ...

— E Sfetco de peste apă, aşa-i? şi-a dat cu părerea mătuşa Cici şi faţa i s-a luminat într-un surâs strâmb, din cauza parezei care abia atunci devenise evidentă.

— Ei, Sfetco, moş Sfetco! Ce prostii spui şi mata! Dac-ar mai duce-o, ar avea peste o sută de ani. Mata ai optzeci şi cinci... Ce mult trăiesc, domnule Tudor! Mult, mult! Mama, de-o vârstă cu doamna Constanţa, e oale şi ulcele de... Hai, mai zii un nume, nu te lăsa, o provocase el pe cea mai bătrână dintre surori. Celelalte două sunt doar la câte un an diferenţă în urma ei.

— Selim... turcul?

— Cu asta le întrecuşi pe toate! Zău aşa! Nu ştii că Selim s-a dus închinatului în Turcia lui, când au scufundat insula Ada-Kalé? N-a venit el să-şi ia rămas-bun?!... Ia adu-ţi aminte.

— Atunci... nu ştiu, păruse ea că se dă bătută. O fi ofiţerul de grăniceri, Vizante..., a încercat din nou.

— Vizante, pe închinatu'! De cinci ani a plecat la Techirghiol. S-a însurat şi s-a dus dupe nevastă. Şi pe urmă ăla ar fi putut să-ţi fi nepot. Ce dracu' le-ncurci aşa de tare? Poate ar fi bine să te ia acolo, să faci băi de nămol să-ţi tratezi reumatismele… şi scleroza…

— S-a însurat? a spus ea dezamăgită, foindu-se cu nelinişte în hainele negre de tafta. Vezi mata, cu el m-aş fi măritat negreşit.

— Doamne, mare-i grădina ta! râdea Ion de se zguduia din tot corpul lui şubrezit. Ia să vedem ce spun astea două fete: Care din dumneavoastră îl recunoaşteţi pe musafirul nostru?

— O fi vreunul din cumpărătorii casei?!

— Ce cumpărători, doamnă Calliopi? Ce minuni mai spui? Când ai dat anunţ că vinzi casa, că eu nu ştiu? Dacă asta aveţi de gând, puneţi-mă la curent, să nu cad de fraier când mă-ntreabă careva. Casă… dărăpănătura asta? Cine-o mai ia, şi, dac-o ia, la ce preţ?...

— Ți-e teamă că rămâi pe drumuri? Dar ce gând ți-ai făcut cu dărăpănătura, cum bine-i zici? Să nu-ndrăzneşti… E a nepotului nostru, să-ți iei gândul că-ți muți hoarda aici... liota de fete... N-ai putut să faci măcar un băiat, să ducă numele de Sântion mai departe? Că tat-to, mă, a fost om harnic şi merita măcar pentru asta să mai fie de-ai lui Sântion. O să ai la gineri, de s-or mărita toate, să-ți moaie oasele ca puzderia de cânepă...

— La răutăți totdeauna te-ai priceput, doamnă Calliopi! Fetele, Dumnezeu mi l-a dat. Iar cu voi, tot el mi-e martor, am făcut ce-am crezut că-i cinstit şi drept în fața lui. Mai mult decât atât... N-am profitat — se întorsese spre mine —, cu toate că mulți cred că m-am dat pe lângă ele să le moştenesc. Te-ntreb şi pe dumneata... Şi dacă-mi spui să mă retrag, eu asta o să fac. Nu vreau să mă bag cu sila în neamu' vostru. N-ai o țigară? a cerşit el fără nici o jenă.

I-am întins un pachet nedesfăcut de *Kent* şi el le-a palmat imediat şi l-a ascuns în buzunarul cât al unui bombonar din copilăria mea. A scos din pălărie un *Carpați* scuturat şi a aprins tutunul cu miros rânced, de păr nespălat.

— Obraz subțire..., se minunase el. Ele nu mi-au dat nici măcar o cămaşă din grămada rămasă de la diverşi… Crede bogatul săracului? În vecii-vecilor! Nu s-a văzut. Nu s-a pomenit, să facă vreunul ceva fără profit. Astea trei au noroc că, într-un fel, m-am ataşat de ele, şi mai e şi-un… n-are rost să vorbesc acum despre… dar nici să nu țin cont de cuvintele spuse sub prestare de jurământ. Am copiii şi...

— Ei, lasă! Nu vreau ca venirea mea să stârnească furtuni…

— Nu, că treaba e veche… Multă lume mă opreşte pe drum şi-mi spune ce zic ele. Te-ai supăra, treaba dumitale, dar eu m-am săturat de situația asta! Nu l-am omorât eu pe tata... Mâine să mă ducă la notar şi nu mă mai interesează averea lor...

Făcuse câțiva paşi pe mal, îndepărtându-se de noi, ca să se calmeze, trăsese trudnic din țigară şi aruncase chiştocul într-un tufiş cu iarba arsă de la secetă. Curând iarba uscată luase foc, iar el se grăbise să sară cu picioarele şi stinsese flăcările.

— Cu fumatul ăsta al tău, într-o zi tot o să dai foc pe undeva! îl luase în primire Calliopi.

— Mai lasă-mă-n pace! Mă tot pisezi la cap… Mai bine spuneți-mi una dintre voi dacă ați ghicit cine vă calcă domeniul? se întorsese spre ele, contrariat de lipsa lor de curiozitate şi de fantezie. Altă dată, vă interesează fiecare trecător şi acum, când vine cineva special pentru voi, nici nu-l băgați în seamă! E americanu', cucoanelor! Atâta l-ați bârfit, încât nu mă mir că faceți pe proastele şi nu vă aduceți aminte cine este! Afurisită rasă de muieri, domnule!

— Taci închinatului, că te-aude pescarul ăsta şi duce vorba mai departe. Nu trebuie să ne ştie lumea, Ioane!

De dincolo, străfulgerase o lumină puternică, după care se auzise o bubuitură înfundată, ca şi cum ar fi tras cineva cu tunul în vreo văgăună.

— Împinge, Ioane, căruțul, că vine prăpădul pe noi! a strigat cu glas stins mătuşa Calliopi.

— Ce dacă? Tot trebuie să murim cumva. Să-şi facă alții păcate cu noi, decât să ne luăm viața singuri, cum a făcut Tanța lui Nămete. Auzi, să te spânzuri!... Măcar mă scap şi eu de armata de muieri pe care mi le-a dat Dumnezeu în grijă!

Ion nu avea, de-adevăratelea, nici un pic de frică. Spectacolul de peste Dunăre nu era pentru el. Nici pentru babele lui. Lui îi era teamă să nu se otrăvească peştele şi să nu-i ardă focul iadului grădina de pe mal, unde muncise din răsputeri.

— Pe care din ele o iei în America, domnule Tudor? m-a întrebat în doi peri.

— Pe nici una. Ce să facă ele acolo? i-am răspuns, speriat, parcă, de acea posibilitate.

— Da' pe mama dumitale o iei?

— Ce-ți veni, omule? Cum s-o iau?

— Ea aşa se laudă, că pleacă în America. Vinde tot şi se duce la băiatul ei, care e om mare acolo.

— Mama glumeşte, Ioane! Nu pleacă ea de-aici, ştiu asta. Vă sperie pe tine şi pe mătuşile mele.

— Pe mine n-are de ce să mă sperie. Nu-i sunt nici un pic de rudă, aşa că n-are de ce să țină cont de mine. M-am rugat de ea s-o ia pe fata mea a mare, că are nevoie de ajutor. Crezi că a vrut?

Era clar că nimerisem în acelaşi viespar dintotdeauna, nepotolit nici de trecerea anilor. Aceleaşi nelinişti îi măcinau.

— Ioane, tu ai cu nervii, şi mă mir de unde, că în poliție nu te-au mai ținut, ca să te surmenezi, de inapt n-au mai avut nevoie de tine, că ăia de-acolo fac teste de inteligență, nu țin tot nărodu'. Tu n-ai fi fost acceptat nici ca mercenar, şi-ai fi făcut bani buni, mă crezi? sărise cu gura la el Calliopi. Ne crezi senile pe de-a-n-tregul? Păi, nu-i Tudor?!

Se vedea că nici ea nu era sigură sută la sută, dar plusa ca totdeauna.

Din vale, dintr-o luntre, cineva agita un peşte mare, cu solzi de aur. Îl ridicase deasupra capului şi crepusculul îl aureola în portocaliu.

— Vreți peştele, cucoanelor, sau bat la altă poartă? strigase pescarul.

— Spune-i, Ioane, că azi mâncăm mierte-fierte, n-am nevoie de mortăciunea lui.

— Vai, doamnă Calliopi, ce urât vorbeşti! Poate domnu' Tudor pofteşte la un pic de plachie... Pe-acolo, de pe unde vine dumnealui, nu se prea omoară muierile cu gătitu'!

— Bravo lor! Nu fac copii ca iepuroacele, şi nu se aservesc unui neghiob de bărbat. E democrație, şi încă una inventată de femei. Au grijă şi de ele, nu numai...

— Că dumneavoastră n-ați avut?! Mai bine haideți, invitați musafirul acasă. Poate o fi obosit... Lăsați filozofia!

Se părea că nu le interesez. Nici măcar Calliopi nu era încântată că ghicise cine sunt. Sau se prefăcea? Îşi rezerva plăcerea de a fi cu mine acasă, doar noi doi, fără ochii indiscreți ai surorilor şi ai lui Mucică!?

S-a apropiat şi pescarul cu crapul uriaş într-un coş de nuiele.

— Cât costă, omule, peştele dumitale? l-am întrebat, scormonindu-mă în buzunarul de la spate, unde aveam, schimbată, o sută de mii.

— Pentru americani, o lume întreagă! Libertatea pe care ei le-o iau oamenilor! Dar, dacă sunteți, cum spune lumea, cel plecat de demult în America, sau unde-o-ți fi, e pe gratis. Lor le tot dau... cucoanelor vreau să zic, nu americanilor, că pe ei i-aş omorî! Ne-au speriat peştele. Nu mai trage de când cu bombardamentele din zonă.

— Nu ți-e frică pe apă?

— O să mor de două ori?! Sau e mai bine să mă sting încet, de la poluare?

Priveam şi eu firul plumburiu al Dunării, desfăcută la picioarele noastre, ca o femeie în călduri. Meandrele ei intrau în malurile argiloase şi se pierdeau în micuța deltă. Petele negre ale pescarilor se mişcau în lotcile uşoare. Până aici se simțea mirosul mâlului şi al sudorii crapului neprins, în năvala aerului de chindie. Se strecura fierbinte şi înăbuşitor, cuibărindu-se prin toate ungherele serii. Mirosurile astea le ştiam pe toate, le aveam în simțuri. Acum doar mi se actualizau, e drept mai estompate. Dar şi nările

mele, dedate la smogul marilor metropole, le luau ca pe nişte zvonuri venite de departe, din amintire.

Am urcat dealul, fără tragere de inimă, fără gând să înnoptez la mătuşi, în hangarul unde poposesc vânturile de pretutindeni. Ele rezistă, naiba ştie cum, dar şi-n urma lor materială vor rămâne duhurile să stăpânescă împrejurimile. Degeaba îşi face Mucică socoteli, ele n-or să-i cedeze degrabă conducerea domeniului. Fetele lui, câteşi cinci, se vor mărita pe la casele mirilor, fără ca Ion Mucică să aibă plăcerea unui sprijin la bătrâneţe.

Cum înaintam, hardughia unde sufletele mătuşilor înnoptează mi se releva ca un peisaj din părăsitele oraşe ale locului meu de adopţie

— Vezi ce-a făcut furtuna din vara asta? Era să ne ia cu casă cu tot. Noroc că m-am nimerit cu ele, că ploaia care s-a pornit a dat năvală prin tavan. Cocoanele, speriate ca nişte păsărele rănite, se ghemuiseră într-un colţ. Ştii ce pacoste sunt pe capul unui om? Noroc că grănicerii le muncesc pământul şi, în schimb, le dau de mâncare, le plătesc impozitul... Iarna le dau un porc. E ceva... că altfel, nu ştiu ce m-aş face. Mai mâncăm şi noi pe lângă ele. M-au luat acolo ca un fel de administrator şi, mulţumesc lui Dumnezeu, nu mi-e rău deloc. Sunt protejat din punctul acesta de vedere. Mai greu mi-e cu fetele... Le cam caută militarii...

Calliopi, mai aproape de noi, l-a auzit şi l-a taxat cum se cuvine, în maniera-i originală, nemodificată de vârstă, dar devenită, din aluzivă la-nceput, directă, jignitoare.

— Două dacă-ţi vin cu burta la gură eşti un om bogat! Ţi-am zis: Dă-le, omule, undeva la internat. Ţi-ai găsit! Când am vrut să le fac un pic de educaţie sexuală, te-ai opus. Îl mâniam pe Dumnezeu! Îl loc să ştie să se ferească, mai bine să rămână borţoase, că tu nu le poţi păzi. Asta e clar!

— Te-am rugat, ca pe Dumnezeu, să pui o vorbă bună pe acolo pe unde ai fost activistă, că te ştie lumea, nu te-au uitat cu toţii, că tot ei sunt la putere, dar n-ai vrut! Acum taci! Măcar să nu te mai aud, doamnă Calliopi, că mă mânii şi vă las baltă.

— Mare pagubă! Cinci vor să-ţi ia locul. Mai bine vezi ce vrea muieri-ta.

Ion, avertizat, se grăbise spre focul uriaş ce se vedea nu departe de fântâna cu ghizdurile prinse-n păienjenişul muşchiului verde. Cumpăna se bălăngănea deasupra ochiului întunecat de apă, ca un cap uriaş de pasăre răpitoare. Mirosul de untură râncedă, din anul trecut, topită în cazanul de pe pirostrii, cuprindea împrejurările.

— Face nevastă-mea săpun, se dezvinovăţise el, surprins cumva că nu-mi aduc aminte de îndeletnicirea asta. Face şi pentru militari... Se anunţă ploaie... de asta se grăbeşte să-l fiarbă azi, că de primenit poate să-l primenească şi-n altă zi.

— E atât de scump săpunul pe aici?

— Şi cu untura ce să facem? răspunde el, retoric.

În vatra uriaşă a verii, sub ţestul căreia casa mătuşelor se scorojeşte an de an, peste căldura dată de Dumnezeu, mai era şi prigoria focului vesel. Cele două femei învârteau cu putere paleta uriaşă în pasta alburie. Făceau asta cu virtuozitatea cu care alţii ar cânta la violoncel. Dintr-un şip, Ana picura în cazan un parfum furat de la vreo fabrică de detergenţi şi mie mi se s-a părut că rostea şi cuvinte de vrajă, lega sau dezlega farmece. Se lupta în mine copilăria, regăsită în aceste nuanţe casnice. Crovul-heleşteu-piscină aproape secase. Invadat de trestie şi de papură, era un ochi de apă tulbure. Altădată, aici se spălau ţoalele şi se întindeau pe pelinul încins de soare. Jupoanele se resfirau în evantaie, fustele înflorate se desfăşurau ca şi cozile de păun. Se scoteau şi covoarele şi se însoreau în acelaşi fel. Praful încins avea alt miros, de drum de ţară, bătut cu

asiduitate de tălpile oamenilor. Fără chilimuri, casa respira uşurată. Se şi lumina. Podelele din scândură negeluită căpătau supleţea fetelor mari care se dezbrăcau de povara rochiilor de bal. Şi se odihneau, răsuflând uşurate.

Cu cât avansam spre casă, în amintirile mele uriaşă, cu atât aveam mai acut sentimentul de claustrare. Spaţiul, cu aerul vineţiu din cauza fumului, mă prindea în chinga neputinţei de a înainta. Era ca şi cum aş fi înotat într-o apă vâscoasă, gelatinoasă. Mă dureau picioarele. Nici cu mâinile nu mă puteam ajuta. Parcă erau de plumb.

— Ce ai, te simţi rău? m-a întrebat Ion îngrijorat. Nici nu-i de mirare: din pricina poluării. Aşa nu se simte, doar dacă ai ceva boli — ne-a spus nouă doctorul Miclescu, care vine periodic şi face raze oamenilor, că se vor prolifera alea de vatămă plămânii, articulaţiile, ba şi de minte parcă zicea ceva; nu se mai aerisesc creierii. De la atmosferă — ne-a asigurat el.

— Un fel de ameţeală. N-am prea dormit... Am trecut pe la unchiul Aristică, în Bucureşti…

Din nou, lucrurile pluteau, ridicate dintr-o ceaţă densă, sufocantă, greu de străbătut. Ion şi cele trei mătuşi erau deformaţi, contorsionaţi, strâmbaţi în funcţie de densitatea aerului. Dincotro venea un suflu proaspăt, într-acolo se-ndreptau să respire gurile lor, ca boturile unor peşti uriaşi, într-o apă saturată cu mizeriile unui veac aproape încheiat.

— Şi mie mi se-ntâmplă... să-mi pierd controlul. Am şi pătimit multe, s-a simţit Ion obligat să mă liniştească. Dar trece. Cum vine, aşa se duce. Ăla din Bucureşti ce mai face? Acu' un an a apărut aici, să-şi ia partea de la Asociaţie, dar anul ăsta… Îi mănâncă una ce-a strâns coana Alla o viaţă. Una tânără. Cu aia a venit pe-aici. A prezentat-o drept o nepoată, dar ce fel de nepoată putea să-i fie, că tăntica nu ştia nimic şi astea trei nici atât. Una din fetele mele l-a văzut când o ciupea pe aia de fund…

— Unde-i livada? am spus cu surprindere, ochiul meu negăsind pâlcul de pomi, la vremea asta încărcaţi de rod.

— Au tăiat-o. Îmbătrânise, e drept, şi era greu de îngrijit. Ce s-au gândit ele, că e mai bine să taie tot, să nu mai aibă nici măcar iepurii ce mânca… un pic de coajă acolo… Decât să aibă o poamă, două… acu' când organismele lor au nevoie de vitamine… Ceva roade tot mai dădea.

— Aici erau grajdurile…

— Le-au vândut unui întreprinzător, care şi-a făcut o fermă nu departe de şoseaua naţională. Le-am rugat să facem noi cu ceva în ele; o fabrică de prelucrat cânepa… Nu mai cultivă lumea, dar pământul e numai bun pentru această plantă… Ştiind că există fabrica, mulţi ar fi avut curajul să semene din nou. Şi ce recolte se mai scoteau de pe dealurile astea! A ars mama două legături de fuioare, că nu se mai ţese tort. Nu se mai cresc nici viermi de mătase… Nu mai pun nici mac.

— Şi ăla ce-a făcut în grajduri?

— Creşte cai. I-a adus de undeva din Dobrogea, cai a-ntâia, scumpi, crupă şi picior de alergat. Eu cu viitori mei gineri stăm şi slugărim, în loc să ne fi asociat cu cocoanele şi să împărţim pe din două. Acum să mă roage şi n-aş mai vrea.

— Cu mama aţi stat de vorbă? Ea ce-a zis?

— Dumneaei nu se bagă în treburile lor. Aici Calliopi dictează. Dar nici a matale nu-i mai omenoasă. Şi dacă eu n-aş fi ajutat-o… Cu un străin e altceva; îţi împregeţi să-l iei în casă, da' pe noi ne ştie, ce dracu'! Dumneata mai vii sau nu de-acolo, e nevoie de cineva să le-ngroape, şi eu n-am de gând să plec niciunde. N-am alt loc mai bun şi mai frumos. M-a legat cu mii de fire Dunărea. E ca o femeie plină de nuri. Nu mai

îmbătrâneşte, dom'le! Am tot urmărit-o. O fugăresc anotimpurile, nici oamenii n-o menajează, şi ea, primăvară de primăvară, ca o mireasă, se umflă-n rochiile ei bogate, îşi apretează jupoanele şi se pune pe nuntit. N-am văzut o mireasă mai a închinatului ca ea! Zău aşa! Gândeşte-te câţi se iubesc şi se spală-n ea. De la izvor pân' la vărsare. Naţii de oameni. O parte din drăgostele le mănâncă peştele, dar mai şi rămân. De-o puia Dunărea… Muierea mea e geloasă. Nici nu vrea să se apropie de apă. O urăşte. Las' că i s-a înecat un frate… Dar nu Dunărea a fost de vină. A prins-o într-o nuntă de-a ei şi n-a mai ţinut seama că vreo cinci copilandri se scăldau la un crovan. Înfierbântată, şi-a ieşit din albie. Pe toţi cinci i-a lăsat umflaţi pe mal. Acum, şi m-ar durea cumplit, o să-i vină de hac războiul ăsta.

— Nu cobi, Ioane. Ce tot vorbeşti tu de război? Cine şi cui i-a declarat război?

— Şi avioanele care ne trec peste creştet?! Şi bombele care cad?! Ele nu aparţin războiului?!

— O să se termine repede, spun. Miloşevici o să-şi dea seamă că expune un popor şi o civilizaţie şi-o să abandoneze fotoliul de preşedinte.

— Şi o fi altul mai bun, mai iubitor al neamului său?! Din altă parte?! Țin minte, când a murit Tito…

N-a continuat pentru că mi-a văzut dezaprobarea pe de chip.

— Ioane, hai să vorbim de altceva.

— Te deranjează? Nu trebuie să fii de acord cu mine. Mata nu mai eşti de-al nostru. *Dar de-al cui eşti, domnule Tudor? Eşti al cuiva? Ţi-ai găsit acolo alte rude, alţi fraţi? Şi dacă i-ai găsit: sunt ei mai buni decât noi? Mai cinstiţi?*

Patima din vocea lui Ion mă deruta. Bătea câmpii. Nici nu era de mirare, pe toţi îi năuceşte căldura, şi ţuica de dudă ce fierbe în cazanul militarilor. Scutură duzii de pe marginea şoselei naţionale pe prelate şi fac o poşircă acră, pe care abia poţi s-o ţii în gură. Dar lor, în lipsă de altceva, le place. Cocleala le atacă stomacul şi intestinele şi, pe lângă otrava alcoolului, se adaugă şi cea a aramei.

— Ioane, de când sunt incidentele astea la sârbi, ai mai trecut cumva dincolo?

— Războiului îi zici mata incident? Reduci totul la o hărţuială între bande? E război, domnule! Război! Şi nu mă duc dincolo, să ştiu că se împarte aur de cum treci graniţa! Alţii au curaj. Muierea mea a fost săptămâna trecută. Dar n-a trecut de Kladovo. A lăsat acolo nişte marfă şi se mai duce peste o săptămână. Uite, vezi, mi-a spus el şi m-a tras în luminiş, cam în dreptul ăsta, în casa aia cu etaj, stă cu neam de-al muierii, Pavle. Vrei să iau legătura cu el?

— Vreau, am spus la întâmplare, convins că Ion o să-şi uit curând promisiunea.

A plecat şi s-a întors cu oglinda din baia mătuşilor, a pus-o într-o poziţie anume, încât parcă aduna în ea toate mănunchiurile soarelui ce *se uita înapoi*, din asfinţit.

Trei-patru manevre făcute cu îndemânare, după un anume tipic, şi de dincolo s-au repetat semnale identice, e drept la intervale ceva mai mari.

— A priceput Pavle că vreau să iau legătura cu el. Să nu crezi că n-au văzut şi grănicerii semnalele noastre. Şi ai lor şi ai noştri. Să nu te miri dacă, peste câteva minute, vin băieţii în vizită. Ai actele la mata?

— Le am. Dar nu văd legătura…

— E război, domnule! Război! Nu al meu, nu al dumitale, nu al lui Pavle… un văr de-al muierii mele pe care l-am întâlnit abia acum cinci ani, la Tismana, la Înviere. E rudă mai de departe…

Din vale, pieptiş, urcau trei vlăjgani în haină militară, bronzaţi. Nu păreau încrâncenaţi şi nici puşi pe harţă.

— Ce-ți spusei? Te rog să vorbești mai puțin. Lasă-mă pe mine să duc tratativele.

Unul dintre tinerii grăniceri, un caporal, aranjându-şi ţinuta regulamentar, sau cum credea el că e mai aproape de norme, vestonul asudat de să storci apă din el şi transpiraţia da să curgă din ţesătura sărătoasă, cu pantalonii căzuţi pe vine din pricina mâncării, bag seamă puţină pentru nevoia lor de calorii, cât să le întreţină arderile profunde din organism, cu bocancii prăfuiţi, butucănoşi, ce îi strângeau în stomacurile lor labele argăsite ca nişte piei, se apropie.

— Domnule Mucică, vrei să-mi spui — îşi asumase el riscul de a fi conducătorul grupului, chiar dacă celorlalţi nu le convenea subordonarea forţată — ce erau semnalele făcute cu cei de dincolo? Vrei să te mănânce puşcăria? În vreme de … dumneata te-ncumeţi să…

— N-am ştiut că nu-i voie. Cu cine închinatului ne luptăm? Cu seceta? Păi, atunci procedai bine; cu oglinda chem ploile. Or să se sloboadă cred că peste o săptămână. Oglinda ţine loc de paparude, n-aţi ştiut? Pe la dumneavoastră nu-i la fel? glumea Ion destins. Îi ştia el pe ţângăii ăştia, naivi, dar şi de temut în acţiunile lor eroice. Acum trei ani împuşcaseră, bine că nu mortal, un pescar ce trecuse un pic de mijlocul Dunării. L-au somat şi insul n-a răspuns cum se cuvine avertismentelor lor. Au tras. Aşa că el i-a stăpânit de la început pe cei ce sunt acum în ciclul II, cu care relaţiile s-au învechit. Le e un fel de tată, aici, departe de familiile lor, de unde au plecat.

— Nu noi suntem în război, ce dracu! Noroc că nu-i aici domnul locotenent, că-l ştii…

— Nici nu trebuie să afle de încercarea mea de a-l convinge pe neamul meu de peste ocean că suntem mai ceva decât la NASA. Aţi văzut? Cu oglinda l-am înştiinţat pe Pavle că am ceva să-i spun. Al dracului, a prins imediat şmecheria!

— Te rog eu să nu ne mai faci greutăţi.

— Vă promit. Dă-le mata, mi s-a adresat, câte un Kent bravilor noştri apărători, să se dedulcească şi ei la tutun parfumat.

— Ascultă, Ioane, — i-am spus după ce militarii s-au întors spre postul lor de pază, liniştiţi — nu fără rost te întrebai dacă treci dincolo… Un vecin de-al meu de dincolo, m-a rugat să-i fac un serviciu, să le duc părinţilor lui nişte mărunţişuri. Nu m-aş aventura până acolo… Cu statutul meu…

— Te linşează. Nu te sperii, zău! Nu ăi ca Pavle, că Pavle e de-al nostru, dar sunt alţii care, când aud de americani… Acum nu ştiu, dar o să mă gândesc eu cum să le trimiţi oamenilor cadourile din America. Măcar e ceva de soi? Merită să-ţi expui pielea?

— N-am căutat, că nu-mi stă în caracter… E drept că poate fi o bombă şi, în inconştienţa mea, am trecut-o prin aeroport…

— Te depistau ăia la control, nici o grijă. Zici că nu ţi-a spus ce ai de predat?!

— Nu. S-o fi gândit că n-o să-l servesc, dacă aflu ce le trimite.

— Eşti curajos.

Cuvintele lui Ion m-au pus pe gânduri. De la venirea în ţară nici nu m-am mai gândit la pachetele acelea. Le-am lăsat lângă patul din odaia mare, pe care mama mi-a pregătit-o să dorm în ea. Aproape că nici nu le-aş mai fi distins între ale mele, căci multe le ambalase Nene.

— Ştii ce zic eu: te duci acasă, vezi ce-ai purtat prin avioane, dacă n-o fi ceva să se strice… Apoi găsim noi o cale să ajungi cu ele la destinaţie, chiar de-o fi să mergem pe sub pământ, să nu ne depisteze ai dumitale, că de forţele NATO mi-e mai frică. Nici pe sârbi nu-i subestimez. Au şi ei fixurile lor, şi pe bună dreptate.

*

Ce primăveri veneau aici! Cu ce pompă! Parcă peste noapte, pomii se împodobeau cu flori albe şi roz ca nişte rochii de domnişoare de onoare, sosite la nunta acestui anotimp. Ieşeam noaptea să le prind mireasma în poalele cămăşii, să mă-nvălui cu ea şi să mă-nalț spre refugiul din visele mele, cu personaje plecate prea departe.

Mucică se-ntorsese din drum şi smulsese peştele din mâna omului cu pantalonii suflecați până deasupra de genunchi. Pe picioarele insului se zăreau câteva lipitori scârboase, negre, cu un cap zvâcnind în aer iar cu altul prins de pielea păroasă.

— Vorbim noi şi de preț, îl liniştise Mucică.

— Bine, dar... e pentru american...

— Am înțeles.

Ce străine îmi erau toate astea. Celor de-aici nici nu le pasă. Sentimentele bătrânelor s-au diminuat într-atât, că pentru ele nu reprezentam decât un musafir poftit la cină şi nimic mai mult. Pentru Ion, un ins bun de jumulit. Aşa îl tratau şi pe bietul Selim, turcul cu prăvălia pe Strada Mare. Îl chemau de urgență, şi el venea cu sufletul la gură, în speranța că poate s-o fi răzgândit Cici, pentru care făcuse pasiune grea, bolnăvicioasă, ca să-i spună, după ce se juca, afurisita, cu răbdarea lui, că nimic nu s-a schimbat, dar că nu e pierdut totul, dacă el renunță la religia lui. Ei, cum să renunțe? El nu era bărbat? La fes renunțase. Şi se ferchezuia mai des. Strânsese bani să cumpere fabrica de cărămidă şi voia să vândă prăvălia. Îşi făcea mâna că vine să negocieze cumpărarea micuței vile a lui Arion, ca să fie cât mai aproape de ele şi de crematoriul ce arunca foc pe nările ferestrelor. Renunța, de dragul lui Cici, la pavajul oraşului, la Strada Mare, la taifasul cu prăvăliaşii de seama lui, numai să stea la fundul unei femei uşoare, ca mătuşa asta a mea.

L-am prins destul de bătrân. Ramolit rău, era tot în odaia scundă şi vindea aceleaşi mărfuri: cuie, sticlă de lampă, gaz, fitile, lumânări, muscamor, naftalină. Mai pleca, înainte de sărbători, c-o trăsurică borțoasă, trasă de-un catâr năpârlit, şi, începând din Şimian, până ajungea la conacul mătuşelor mele, îi dădea creştinului orice avea nevoie.

Ce-a mai rămas din triumful copilăriei mele asupra demenței lor? În naivitatea mea, aveam impresia că reuşeam cu giumbuşlucuri să le scot din încrâncenare. Aiurea! Rosturile erau stabilite dintotdeauna. Mă primeau ca pe-o fandoseală, ca pe-o jucărie, de sărbători, şi, când se săturau de mine, îmi făceau vânt înapoi la mama. Nu erau obişnuite la greu, cu un copil capricios, sau cu un adolescent incomod, cum promiteam să devin. Bolnăvicios din fire, orice curent de aer mă atingea şi ele nu avea nevoie să vegheze gâlcile mele inflamate, nici să le maseze cu gaz lampant. Eram pacostea mamei, n-avea decât să se chinuie ea cu mine, dacă m-a făcut din deşeuri, cu un om marcat de boala iresponsabilității. A vrut să fie bogată, acum n-are decât să se spele pe cap cu banițele de grâu şi...

„I-a găsit tata un băiat din Kladovo, dar nu i-a plăcut Drinei noastre. Îl avea în minte pe Iustin, văduvoiu... Na, că mă luă gura pe dinainte! Ei, chiar văduvoi n-a fost, dar tot s-a ținut cu aia şi i-a făcut un copil, pe Dumitru lui Dumnezeu...” Eram prea mic şi prea jucăuş să dau atenție spuselor lor veninoase. Doream să le intru-n voie.

Explorarea domeniului începea cu mersul în vârful picioarelor şi cu vorbitul în şoaptă, căci măcar una era dincolo de ziduri cu amantul, într-o înţelegere tacită.

Îmi era aproape imposibil să înving tentaţia de a le umbla în cuferele doldora cu amintiri colorate care, mie, copil, îmi luau minţile. Parfumurile, aliniate, ca ţintă într-un posibil antrenament de tragere, emanau nu ştiu ce arome — afrodisiace, am aflat mai târziu —, nemaîntâlnite de mirosul meu nededat la mirosne, nu mă duceau cu gândul că prin ele, cele trei ar fi putut să comunice cu divinitatea, că sufletele lor, o dată ce aveau să-şi ia zborul în fărădeforma universului, se purificau, astfel, pentru veşnicie. Alăturea, rujurile râncede, dar cu coloritul încă viu, nu mai atinseseră de mult buzele veştede. Se sleiseră din lipsa căldurii umane. Mă tentau însă capsulele lor strălucitoare, lucrate cu migală de mâna unor artizani, vestiţi la vremea tinereţii gazdelor mele, surorile mamei, sfintele din poveste.

Ca să ajung la inima lor — minte de copil! — încercam să mă pun bine cu fiecare în parte, fără să ştiu că ele funcţionau ca un tot, că orice defecţiune a complicatului lor organism era resimţită de toate trei deodată. Mătuşa Calliopi se autoinvestise cu funcţia de şefă a micului grup de babe slute. Ea le ţinea din scurt pe celelalte două, şi pe mama când avea prilejul să se afle în preajma acesteia. Ea era şi administratoarea casei cu cinci camere, cu baie, în care vana ocupa jumătate din încăperea igrasioasă, pe jos cu plăci mozaicate şi cu veceul pe care niciodată n-am îndrăznit să mă aşez, de frică să nu mă-nghită gaura neagră ca o gură de moşneag fără dinţi.

Ion m-a poftit în prispa largă, la masă, aceeaşi din copilăria mea, în acelaşi loc. Aerisit, îmi pria de minune, până când, din urmă, ne-au ajuns mătuşile, ca nişte păpuşi dezarticulate.

— Ia loc, Tudore, hai ia loc. Nu ne aşteptam să vii, zău aşa. De ne anunţai, se pregătea şi muierea mea cu ceva mai ca lumea că nu suntem nici noi în pădure. Dar, şi aşa, ne descurcăm noi cumva, să te primim ca pe un oaspete de seamă.

De lângă cazan îl auzeam vociferând şi-l vedeam dând nervos din mâini, explicându-le ceva celor două femei şi arătând spre mine. Nu-mi păsa de el. Era un om străin, care căuta să-mi intre în voie, gândindu-se la un profit de pe urma venirii mele.

— Ne distrăm un pic şi poţi să dormi aici, mi-a spus Ion, pe care începusem să-l bănuiesc de gânduri ascunse. Dacă nu vrei, e simplu ca bună-ziua. Numai să ai răbdare. Cum luăm masa — peştele o să fie gata imediat, şi mămăliga îl aşteaptă — bem o ţuică şi chem băieţii de la unitate să te repeadă cu Aro lor. Într-o clipă te vor depune, ca pe un geamantan, la poarta tăntichii. Poate de-o auzi cât interes îmi dau pentru mata, o să mă privească altfel.

Se-nvârtea ca un titirez. Dirija, aranja, ţipa la muieri, le-mpingea pe mătuşi în odăile lor, să se pregătească pentru cină, că ele n-au renunţat la tabieturi, şi cinează fiecare la locul său, în jurul mesei, ţepene, cu mâinile osoase şi descărnate pe tăblia rece, deoarece nici Ion, nici Ana nu se mai oboseau să le aştearnă o faţă, ca să facă impresie.

— Parcă nu ştiu cum îţi vine, când le vezi că n-au ce mânca, dar la circăraia asta nu renunţă! Pe doamna Calliopi o mai înţeleg, c-a trăit printre oameni de soi — cum o fi fost, dar un pic de spoială s-a prins şi de ea. E ca oala de aramă — ea însăşi din metal bun, însă cu năcazul că cocleşte — cositorită.

Ca să le facă pe plac măcar de data asta, a adus o bucată de pânză, pătată cu toate sosurile din ultima vreme, şi-a aşternut-o numai în faţa mătuşilor mofturoase.

Peştele, fript pe cărbuni, se scălda într-o băltoacă de apă sărată cu mujdei. Alături, mămăliga se lăbărţase pe un fund de lemn în care se încorporaseră aburii altor mămăligi, de-a lungul vremii.

Străchini de pământ, adânci, cu ciorbă mirositoare.

Nu ştiu de ce, dar aveam o anume reticenţă în a folosi lingura albă, din lemn de plop, uşoară. Mă gândeam în câte guri nu s-o fi afundat ea până atunci.

Mătuşile îşi vedeau de treaba lor, cu înverşunare. Un boţ de mămăligă, strâns în palmă, peşte, şi câte-o sorbitură din zeama iute, o dată, de două ori, de zeci de ori, până strachina se golea, şi Ana, nevasta lui Ion, le-o umplea din nou. Pe barba mătuşii Cici se scurgeau pâraie de zeamă sărată.

— Parcă ai lingura spartă, zău aşa! se răţoise Ion la ea. Fii şi mata mai atentă, că nu eşti copil mic, ce dracu'! Spală muierea asta a mea în fiecare zi. Nici într-un azil n-ar avea atâta de treabă. Că nu mai vor să facă nimic. Asta a mică nici să se spele. Zice că pe vremea lui Iisus Hristos oamenii nu se spălau… O fi, că eu n-am citit *Biblia* toată.

Ca şi cum nu l-ar fi auzit, ea continuase să se menţină în competiţia pornită cu celelalte două surori.

— Astea-mi mănâncă şi urechile, zău aşa. Bagă-n ele ca la pomană, când nu sunt bucatele lor. Pe-o parte mă felicit să nu le-am luat în întreţinere. Mă băgam slugă la dârloagă. Nu le intri oricum în voie.

— Aşa e cu bătrânii…

— Sunt şi bătrâni de treabă, care au ştiut cum să-mbătrânească. Da' astea orice-au poftit au avut. Nu de la ele; de la hăia cu care se ţineau. Ale dracului au fost şi aşa au rămas. Încrezute… Copiii mei îi vezi unde mănâncă? Nu-i lasă cu ele la masă…

O revoltă nejustificată împotriva lui mă gâtuia. Ar fi trebuit să-i fiu recunoscător, dar nu ştiu de ce îmi venea să-l strâng de gât pentru atitudinea lui voit ostentativă. La urma urmelor nimeni nu-l obligase să se ocupe de ele…

— De ce nu mănânci, m-a întrebat el, văzându-mi expresia feţei modificată. Şi lui Ion, fost miliţian, nu-i scăpase. Învăţase să citească pe chipurile împricinaţilor transformările izvorâte din conştiinţa traumatizată de anchete. Sau nu-ţi place mâncarea? Voi ce mâncaţi pe-acolo? Doamne, ce prost sunt, păi e clar că te-ai dezobişnuit de bucătăria noastră!

Sub un şopron, Ana, nevastă-sa, pusese o a doua masă pentru fete şi pentru viitorii lor gineri.

— Lor le dai ce ai mai bun… Las' că ştim noi, am auzit-o pe mătuşa Calliopi.

— Aşa să-ţi ajute Dumnezeu, cât le dau eu fetelor mele mâncare pe furiş! Iartă-mă, Doamne, că păcătuiesc cu gura, dar femeile astea mă aduc în stare! Hai, domnule, ia o bucată de peşte, ce dracu'!

— Nu mi-e foame, i-am răspuns, agasat de insistenţele lui. O să mănânc nişte pastile. Iau una şi mă satur. La asemenea performanţă au ajuns americanii. De aia nu mă mai întorc aici. E mai comod să te hrăneşti cu concentrate, decât să faci mâncare, să speli vase…

— Asta mi-a plăcut le mata totdeauna: că ai băsmit şi-ai râs de oameni. Păi de-i aşa, cum de aveţi atâţia graşi?

— Mănâncă pastile multe. Atâta tot.

— Măi, să fie! Ca-n filme cu proşti. Nu mai spală vasele, dar se îngraşă ca porcii. Care-i câştigul? Mai bine ar spăla vasele, că şi de-acolo se-ngreţoşează omu'… Şi-s scumpe boabele alea? Merită să le mănânci?

— Merită. Le mănânci oriunde, nu sunt greu de transportat. Un buzunar plin şi ai cel puţin o săptămână.

— Tăntichii Drina i-ai adus?

— O vezi pe mama mâncând ce-i dau eu?! Pot să-i spun că întinereşte cu douăzeci de ani şi n-am s-o conving.

— N-o convingi, că nu-i nici o bucurie să întinereşti din nou. Zău, eu n-aş vrea. Alte chinuri, alte suferinţe, copii, muiere care nu te ascultă, părinţi pe care trebuie să-i îngrijeşti… Mi-au murit unul după altul. Şi acum mai sunt dator, că la noi ştii cum se fac înmormântările, cu fast, să nu te vorbească satu', închinaţii ăştia de oameni ce n-au loc de tine. Şi când scap de datoriile alea, încep astea, babele. După cum merge treaba, tot pe mine cade beleaua. N-o să mă creadă nimeni că n-am nici un profit din asocierea asta…

Poate se aştepta să-l liniştesc cumva, dar nu găseam ce aş fi putut să-i spun. Poate să-i las ceva bani, dar aveam eu certitudinea că el va fi acela ce va depune unde se cuvine rămăşiţele celor patru neamuri ale mele?

De cum deschisesem gura că voi pleca în ţară, se şi înfăţişaseră diverşi indivizi care ar fi vrut să le fac un oarece serviciu, de la mici colete, cât să le bagi în buzunar, până la cele voluminoase, dar uşoare, de parcă aş fi avut patru mâini.

Dar cel mai tare mă enervase părintele Golgoţiu, ce ar fi trimis un crucifix, danie bisericii din satul domniei sale. L-am liniştit, spunându-i că merg în ţară pentru că nu mă simt prea bine, nu pentru pelerinaje pe la diverse case ale cunoscuţilor mei. Aveam faţă de el şi o anume aversiune, aşa că l-am făcut să înţeleagă că ar fi fost mai bine să-şi invite „omologul" în America şi să-i dea acolo ce doreşte.

Îmi era deajuns că îi promisesem lui Mile Martinovici acea corvoadă… Dacă aş fi putut coborî la Belgrad, s-ar fi schimbat socoteala. Dar n-am avut curajul. Poate nici nu funcţiona aeroportul, n-am avut măcar curiozitatea să aflu. Îi chemam pe părinţii lui Mile chiar acolo şi m-aş fi descotorosit de o parte din griji. Aşa că a trebuit să trec prin Budapesta şi de-acolo, cu un tren, prin Bucureşti şi cu altul…

Aici dădusem peste altă pacoste:

— Auzi, când te-ntorci, se prinsese Ion în jocul meu, la care nevastă-sa Ana şi cele trei mătuşi stăteau cu gura căscată, să-mi trimiţi şi mie nişte provizii din alea. Oi mai potoli foamea muierilor ăstora. Că-mi mănâncă şi urechile. Tudore, mă trăsese el la o parte, într-un târziu, când ţi-o fi mai bine, ia-mi măcar o fată acolo. Toate cinci sunt cuminţi, dar n-am să le dau zestre, să le mărit. Cu mătuşile matale, nici o nădejde!

— Mi-am dat seama: sunt monumentale şi de neînlocuit! Fără ca Ion să priceapă ceva, am continuat: Fetele dumitale, Ioane, n-au ce căuta în lumea aia. Nu s-ar descurca. E o lume cu pretenţii. Şi acolo se munceşte pe brânci…

— Pot să fie neveste bune şi să facă copii… Sunt sănătoase… A mare ştie pe inglezeşte destul de bine. Când a venit un investitor, să arvunească Combinatul, a fost şi Tincuţa mea şi-a tradus…

— Cu engleza…

— Să ştii că atunci când ai fugit şi s-a făcut anchetă, puteam să vă fac mare rău, dar m-am gândit la Dumnezeu că e sus şi mă vede…

— Mare mulţumire… dar nu era cazul. Nu ştiu, ce-ai fi putut face tu ca plutonier?

— S-o închid pe tăntica… Era o soluţie, nu? Veneai s-o scapi… Era o strategie bună? Am preferat să mă mut din sat, numai să te las în pace.

*

Mătuşa Calliopi, reconfortată şi cu burta plină, a venit acolo unde un pui de linişte mă apropia de reculegere. Îmi era bine, şi ea mi-a stricat comunicarea cu natura.

— Nu ştiu cum ne găseşti, dar aş vrea să-ţi spun că nu mai contăm nici un pic pe tine. Ne-am luat adio! E ca şi cum ţi-aş fi făcut şi slujbele cele din urmă. Mumă-ta, dar nu vrea să recunoască, e bolnavă rău… cu nervii. Ţi-a scris numele pe pomelnic la fiecare sărbătoare… Nu ţi-ai dat seama, băiete, că ceva nu e în regulă cu ea? Trăieşte ca o schivnică, nu-i intră nimeni în curte şi nici ea nu se duce la careva. Tot pământul vostru e o paragină. Vreo două hectare le-a dat la Asociaţie, dar e puţin… Cureaua voastră de moşie, pentru care erau invidiaţi ai lui Enchiţescu, de ce să nu fie muncită ca acum cincizeci de ani, când aduceau grâne de nu aveau unde le pune?… Ce timpuri au venit, băiete? Noi unde am fost până acum, că deschid ochii în fiecare dimineaţă şi cred că nu mai sunt pe lumea asta? Mi se pare că m-am strămutat într-un alt loc, pe care, mă mir de unde-l cunosc şi unde mai găsesc rostul. Ce se-ntâmplă cu noi, băiete? Ai tu vreo explicaţie? Ai stat departe de frământarea din urmă şi poate-ai judecat la rece şi nu se poate să nu-ţi fi făcut o impresie…

— Nu-mi dau seama la ce te referi. Ce răspuns aştepţi de la mine? Ce vrei de fapt să fac? Am vreo putere?

— Eu ştiu?! Putere ai avea, numai să renunţi la crezul tău… Să rămâi aici. Asta ar fi una din soluţii. Sau să vinzi pământul, să-i fixezi mumă-ti o rentă lunară, că ea pensie nu ar cine ştie ce… Vreo opt sute de mii… Or, în cel mai rău caz, s-o dai cuiva în întreţinere. Ar mai fi şi azilul, unde presimt că ne vom găsi adăpost în cele din urmă. Numai că e un loc al naibii de claustrant. Nu tu spaţiu, nu tu confort, nu tu căldură umană. O instituţie rece, o puşcărie… Când mama ne menea acest sfârşit, am blestemat-o şi mai tare… S-a dus în mormânt cu durerea asta în suflet, că din patru fete nici una n-a renunţat la comoditatea sa, să stea şi să aibă grijă de ea. Măcar noi nu avem de ce ne plânge… Ştii poate că făcusem o înţelegere de care nu prea ne-am ţinut. Un an era la mine, unul la astea două şi al treilea la mumă-ta. Când venea schimbarea, trei-patru zile mama bolea cu adevărat. Nu se ridica din pat. Credea că noi o vom menaja şi o vom lăsa acolo unde era. Ne purtam cu ea cum fac cei din oraş cu copiii lor când îi duc la grădiniţe săptămânale.

Am ridicat mâinile, încercând să mă apăr de un agresor imaginar, gest ce a derutat-o, dându-şi seama că-i vorbea unui străin.

— De fapt, nu am nici o pretenţie de la tine. Iartă-mă, a spus ea şi s-a retras, ofuscată, ca o mimoză.

— Am un rost acolo, mătuşă, o familie (minţeam cu neruşinare), şi nu pot renunţa la tot, numai pentru că voi n-aţi ştiut să vă rânduiţi viaţa. Toate astea se pregătesc din tinereţe… ca şi sănătatea târzie: te duci la băi, la fizioterapie, la dentist, nu laşi totul în voia soartei… Sunteţi capricioase, asta e!. Văd cum vă purtaţi cu Ion. Sunt sigur că şi cu mine v-aţi purta la fel. Ce cusur îi găsiţi, de nu-i faceţi vânzare pe casă? Nu-ţi dai seama că, de n-ar fi el, voi…

— Miliţianul ăsta afurisit? Ăsta, care nu lipsea din nici o comisie, când cu trecutul în colectiv?! Felicită-mă că mi-a venit gândul bun şi m-am gândit la fetele lui. Că l-au dat afară din miliţie pentru luare de mită şi pentru abuz în serviciu… Acum e un băşinos, dar când avea el putere… să te fi ferit Dumnezeu să ai de-a face cu legea lui. Eu am pensie. Ion, dacă de el îţi e milă, nici nu ştie pe ce lume trăieşte! Crede-mă. Păi el

e un om normal, dacă a făcut cinci fete în vremurile astea?! O inconştienţă motivată, pueril, că ar fi murit Ana de ar mai fi recurs la avorturi… Am făcut zece şi n-am murit. Dă-i dracu' de jumătăţi de oameni! Cum se-mpreună şi încropesc unul întreg, cum iese un cretinoid de copil. Uită-te şi tu la fetele lui, şi-o să vezi ce n-ai văzut. Nişte pitice, parcă-s croite din resturi… Nici servicii n-o să le găsească. Acum se iau fete etalon, pe care patronul să le mai înghesuie prin colţuri, când o fi la andropauză…

— Tot spurcată la gură ai rămas, mătuşa mea preferată. Ştii că te-am iubit? Dar aşa cum iubeşte un bărbat o femeie… Ai fost prima mea dragoste… Mă îmbrăcam în hainele dumitale, numai să te simt aproape. Te-am şi violat în visele mele…

— Familie de nebuni şi de taraţi! a început ea să râdă. Unchiu-tu Aristică nu era la fel?! Dacă ne nimeream la voi, trebuia să mă feresc de el, că era de rău. Alla dormea, şi el — pentru că toată viaţa lui s-a culcat la perete — trecea peste ea ca un gând şi da buzna peste mine.

— Te rog, mătuşă…

— Bine, bine. De fapt venisem să mă ajuţi să scriu nişte memorii — când ai timp şi dacă mai ştii limba română — pe la diverse foruri, să-mi recapăt drepturile pierdute o dată cu venirea noii orânduiri. Şi cu Ion las-o mai moale. E nevoie, Tudore băiete, de o infuzie de inteligenţă în familia lui. Poate vreun ginere… Eu ştiu?! Dar cine îşi îndeamnă băiatul să se lege la cap cu vreo mâţă de-a lui Ion? Din doi proşti ce crezi că a ieşit? Cinci idioate! Puţina minte a părinţilor s-a împărţit la cinci. Pe una am dus-o zilele trecute la doctor. Probleme, dragul meu… Şi pentru ce? Pentru cine? Ion nu-mi e recunoscător nici un pic. Mă sfidează. Mă vorbeşte de rău pe unde poate. Mîine-poimâine o să aflu că mi-a furat actele şi, cu învârteli, o să ne dea afară din casă. Asta ar fi ultima lovitură. Dar am avut eu grijă: le-am pus la loc sigur, nu dă nici dracu' de ele. Dacă mor subit, n-o să le găsească nici cu detectorul. Asta e răzbunarea mea.

V VINERI D

Mi-am zis să fac totul într-o ordine anume. Şi acea zi m-a ameţit cu arome câmpul. Tari, acestea m-au pătruns şi le-am suportat până la leşin. Le voiam înapoi, cu orice risc. Tânjisem mult să le ştiu ale mele. Eram chiar gelos că alţii — fără nici un merit în plus — se scaldă în ele, le folosesc ca pe nişte femei uşoare. (În Bucureşti, căutasem o fată cu care să-mi petrec noaptea sosirii. Erau ca pretutindeni de colorate, de mirositoare, dar aveau ceva în plus, ceva nedefinit, ce n-am găsit nicăieri în altă parte). Pretutindeni pe unde am umblat era frumos, dar o frumuseţe organizată, făcută, artificială... Aici, minunăţia naturii era ca şi cu veacuri în urmă, chiar dacă mâna „iscusită" a omului umblase mult la alcătuirea ei. Poate unde contrasta izbitor cu ceea ce făcuse demenţa unora dintr-un loc binecuvântat de Dumnezeu şi desăvârşit de oameni?! Probabil. Subiectivismul, trebuie să accept, funcţionează şi la mine.

Am mâncat ceea ce ştiam din copilărie, cu toate că organismul meu, pe care-l suprasolicitasem cu o altă bucătărie — aceea a burlacului căruia nimeni nu-i purta de grijă —, avea să se revolte.

Drina. Aşa urma s-o cheme pe „mama” în romanul meu. Ziua de vineri i-am rezervat-o ei. Poate unde se asemănau. Să fi ştiut zgârcenia şi calcul meu meschin, s-ar fi întristat foarte tare şi s-ar fi revoltat. A câta oară?! Dar de mult renunţasem s-o mai fac părtaşă la drămuirea timpului şi a sentimentelor mele. Îmi aparţineau în exclusivitate.

Era jocul firesc al bărbatului fără griji, pornit în vacanţă, călătoria iniţiatică, joc stimulat de sentimentul nesupunerii. În mama, chiar dacă ele mai erau, nu mai descoperisem sentimentele materne. Le pitise bine în vreun colţ de suflet şi-i era jenă să le caute, să le scoată la suprafaţă, neştiind cât de prăfuite pot fi, dacă vor mai convinge, ce răsunet vor mai avea în sufletul meu, dacă nu le voi lua ca pe ceva desuet şi inoportun. Şi chiar, dacă ei înseşi nu-i va fi cumva ruşine cu ele! N-aş putea să spun dacă m-ar fi încântat cu adevărat, dacă nu m-ar fi umilit, dacă nu mi-ar fi trezit sentimentul acela de stinghereală, descoperind că sufletul meu tânjise în aşteptarea lor, că nimic şi nimeni din lume nu se pricepuse să mi le ostoiască. Şi că mă ruşinam de inoportunitatea lor.

N-am reuşit, însă, să abordez acea lipsă de interes care ar fi îndârjit-o să-mi răspundă cu aceeaşi monedă. Poate făcuse o serie de repetiţii generale despre cum trebuie să mă primească.

— Uite ce-i, băiete! Eu, în ideea că ai aceleaşi gânduri cu mine, cu toate că văzui cât de puţin bagaj ai, că-mi vine să cred că mâine faci ca-lea-ntoarsă, m-am gândit să stai de vorbă cu câţiva oameni din sat, aici includ şi veneticii, şi să stabileşti nişte planuri de viitor… Avem mult pământ şi eu nu mai am putere să-l administrez, dar mai să-l muncesc. Nici pe degeaba nu l-aş da, că n-am primit dezlegare de la tat-tu să-l înstrăinez. Poate tu dac-o faci… Eşti cruce de bărbat şi bărbaţii au ieşit totdeauna din sfera judecăţilor.

M-a surprins ideea cu tata. El era mort. Să se fi referit la vremea aceea ca şi cum ar fi făcut un legământ? Mi-a fost jenă s-o întreb.

— Aşadar, ai alcătuit deja un scenariu pentru mine… Hai, dă-i drumul! Spune-mi ce trebuie să fac.

— Mai întâi de toate, aş vrea să-mi spui dacă te recăsătoreşti. Dumnezeu s-o ierte pe răposata! N-am ştiut-o, ca să am remuşcări sau alte sentimente! Ce-a fost a fost! N-o să te călugăreşti. Şi pentru mine, sintagma asta: *ies cu cineva* e aşa de… Mamă, Tudore, e greu să fii singur. Chiar dacă trăieşti între sute de oameni, e nevoie de continuitate, şi asta nu ţi-o dă decât naşterea unui copil.

— Altceva?

— Dacă am stabilit statutul tău, putem trece şi la averea pe care ţi-o încredinţez din clipa de faţă. E o povară. Nu mai vreau să stau cocoşată sub ea, ca să-ţi dau ţie siguranţa zilei de mâine. M-am informat şi eu, şi ştiu ce-ai realizat pe-acolo. Mai nimic, mamă! Mai nimic! Unde-s cărţile promise? Sacrificiul meu pentru a-i da fiului libertatea afirmării?

— Mamă dragă, întreci măsura! i-am spus, indignat. Dacă există un sacrificat, eu sunt acela. Timpul meu s-a irosit… Eşecul nu poate fi împărţit cu nimeni, pentru că nimeni nu-l percepe ca mine.

— Şi toate cuvintele cu care te-am protejat împotriva denigrării, vrei să-mi spui că au fost de prisos, că nu m-au afectat?

— Treaba ta! A fost o alegere proastă, în cazul în care n-a dat rezultat.

— Eşti cinic! Măcar această satisfacţie să fi avut, să vin la o lansare a uneia dintre cărţile tale…

Discuţiile aprinse nu mi-o îndepărtaseră, nu diminuaseră sentimentul că dorisem mult clipa revederii, şi aveam credinţa că-mi stătea în putere s-o fac fericită măcar acum, pe ultima sută de metri. Căci mama mea era rău afectată de trecerea timpului. Poate voi spune o banalitate, dar era ca un câmp pârjolit la suprafaţă, care, însă, în adâncurile lui, încă mai are prospeţimea de a reînvia firicele de iarbă, dacă cineva îl învredniceşte cu încrederea asta. Nu-şi luase haine cernite, nu renunţase la micile artificii cu care femeile trişează în faţa oglinzii, şi, cu toate astea, răzbătea timpuria îmbătrânire ce le e dată femeilor rămase singure: acestea nu mai au pentru cine să se străduiască să arate altfel. Femeile sunt cele mai motivate fiinţe. Mereu mi s-a părut absurd că ele ţin atât de mult cont de felul cum vor fi cotate pe piaţa neagră a cărnii de femelă. Pe multe le pierde concurenţa, şi imposibilitatea de a ţine pasul cu trecerea timpului. Mereu m-a frapat, dar şi indignat curentul feminist iscat de anumite categorii de femei, care ori s-au luat prea în serios, ori nu s-au luat suficient şi, când au descoperit că, femeia este o fiinţă egală bărbatului, trecuse ceva vreme şi peste conştiinţa vulnerabilă a jumătăţii ei, se aşternuse definitiv uitarea peste firava lor dorinţă de uniformitate. Egalitatea e una reală? Pot fie ele la fel de competitive mereu? Nene mi-ar fi spus, dar n-am provocat-o tocmai din dorinţa de a nu-i stârni şi mai multe animozităţi împotriva masculilor care conduceau lumea, ieşiţi ostentativ în faţă, îndemnaţi tot de femei şi dirijaţi de ele din eşalonul doi.

N-o mai deranja absenţa mea de peste douăzeci de ani, o indigna faptul că libertatea, de care dusesem lipsă aici şi pe care i-o cerşisem, şi-o obţinusem până la urmă, fusese doar un pretext, spre de a-mi ascunde incompetenţa, lipsa de talent. Fugisem acolo, să mi se piardă urma, să nu fiu tras la răspundere şi luat în râs, pentru ostentaţia cu care-mi strigam frustrarea în faţa opresiunii. Moştenisem caracterul unchiului Aristică — şi mama ştia cel mai bine acest lucru —, slăbiciunea de a mă plânge, de a denigra, de a trăda, chiar dacă eu o făcusem la mici dimensiuni. Nici măcar luptător n-am fost până la capăt. Nici hotărât definitiv. De eram măcar una din acestea două, mi-ar fi fost mai uşor să mă-mpotrivesc cuvintelor mamei, sincere, pornite din inimă. Ea nu m-a protejat minţindu-mă, nu mi-a creat false iluzii, numai de dragul de a mă avea aproape. A fost dură până la a-şi face rău, tocmai din dorinţa de a mă determina să iau singur hotărâri şi să nu mai am posibilitatea s-o acuz. Dar de câte ori n-aş fi consultat-o ca pe un oracol, de câte ori nu i-aş fi plâns pe umerii osoşi, pe care carnea se conservase, atrofiindu-se în tendoane puternice! Ea era partenera mea de lupte drepte, de replici egale. Credea că, crescând eu fără tată, îi preluase ea acestuia rolul de a desăvârşi caracterul unui tânăr. Nu mai eram fiul, nu-i eram nici rudă, eram un băieţandru într-o sală de antrenament, unde ea, antrenorul, îmi aplica regulile unui joc pe care aveam să-l întâlnesc mereu în viaţă. Doar că n-a ales bine jocul. S-au a uitat câteva din reguli. Sau s-a plictisit pur şi simplu. Ori n-au ţinut-o curelele până la capăt. Atât de mult mă ameninţase că, oriunde aş fugi, n-o să scap de ea, încât plecasem cu liniştea celui supravegheat de-o cameră de televiziune cu circuit închis, când e trimis la

negocieri periculoase şi ar putea s-o sfârşească cu un glonţ în tâmplă… Nu, au fost doar mici sperieturi, vorbe goale, şi m-am trezit singur.

Timpul din care plecasem devenise timpul indiferenţilor şi al indecişilor. Cu mama în frunte. Declaraţiile ei erau fie învăţate din replicile altor femei, fie citite-n cărţi. Cu inteligenţa-i nativă le îmbunătăţise, le cizelase, le dăduse valenţe noi. Sunau convingător pentru urechi străine, dar eu am simţit nuanţa de fals, şi ea, privindu-mă, a conştientizat că nu-mi scăpase nota discordantă din vocea ei.

— Mă intimidezi, asta e! Degeaba te uiţi aşa la mine, cu ochii tatălui tău, şi-ai unchiului tău, şi-ai bunicii tale…

— Dar, mamă…

— Nici un cuvânt în plus! Atâta vreau: să păstrăm un minim de decenţă. N-ai venit nici să te trag şi nici să mă tragi la răspundere.

Dezlegându-o la libertate şi la o bătrâneţe liniştită, mama îmi pusese-n faţă actele de proprietate, un morman de hârtii, unele galbene şi pătrunse de umezeală, altele noi.

— Fă ce vrei cu ele. Eu de-acum mă spăl pe mâini. Azilul de-mi va fi hărăzit şi tot mă voi socoti o câştigătoare. Poţi să crezi că vine un timp când şi-un rege ar abidca, spre a-şi lua libertatea omului fără griji, dar nu-l lasă scenariile celor ce au nevoie de el, cum avea Bulă nevoie de bunicul său, pe care îl pusese-n geam, mort, să-l vadă poştaşul şi să mai încaseze, o lună, două, pensia. Ce-mi trebuie mie pământul şi grijile pe care le aduce cu sine? Să mi-l fi dat cu douăzeci de ani în urmă… Sau să nu ni-l fi luat deloc. Rupturile de ritm sunt fatale. Sau mie mi-au fost. Nu ţin pasul. Îmi pare rău de tine, că eşti sânge din sângele meu, dar n-am ce-ţi face! Castelul e încă în picioare, domeniile sunt întregi, n-am înstrăinat nici o palmă de pământ… fă ce vrei cu ele! Am dorinţa asta…

— Nu pot crede, mamă, că renunţi… Tocmai tu care te-ai luptat ca nimeni alta pentru avere… Bărăganul ar fi motivul ce ar trebui să-l invoci, ori de câte ori ai tendinţa să ierţi.

— Eram tânără, băiete! Strămutarea aceea a făcut parte din frântura frumoasă a vieţii mele, când resentimentele nu au durată, nu se cimentează pentru vecie. În vremea aceea, ţi-o spun doar ţie, eram îndrăgostită lulea de directorul şcolii din satul nostru din Bărăgan. Atât de bine nu mi-a mai fost niciodată!

— Mamă!

— M-ai crezut o sfântă? Te dezamăgesc? Nu e cazul. Şi el mă iubea. Mă iubea mult, doar că venise din Bucovina şi trebuia să se-ntoarcă acolo unde avea familie…

— Nu m-ai dezamăgit. Nu despre asta e vorba. Doar că amesteci lucrurile. E vorba de pământ, de moşteniri.

— Persişti în naivitate. Tocmai asta-ţi spuneam: că moştenirile cu care mă desfăt sunt acele amintiri frumoase. În rest… astea materiale… fleacuri. Le-am păstrat pentru tine. Asta e răzbunarea mea! N-am apucat să i-o plătesc tatălui tău, o fac cu tine acum. El merita din plin, dar s-a ferit cu abilitate. Căci aşa a trăit: parcă plutind, parcă vorbind în vârful buzelor. Să-ţi iei nevasta cu cincisprezece ani mai tânără şi s-o laşi de capul ei, mi se pare o crimă! Şi să nu crezi că nu-l iubeam! Pe el deschisesem ochii! El a fost primul care mi-a intrat în pat. Şi-am mizat foarte mult pe apropierea de el. În Bărăgan, dacă ţii să afli cum s-au petrecut lucrurile, eram singură, singură. El locuia la Galaţi şi venea o dată la o lună. Timp berechet să mă dedic dragostei pentru acel bărbat străin. Nu era nevoie nici să plec undeva departe ca să mă-ntâlnesc cu el: casele noastre fiind

alăturate, spărsese o gaură-n zid, sub pat, prin care venea noaptea la mine, când sora lui dormea.

— Nu vreau să aud! O să te urăsc!

— A răbufnit în tine spiritul Enchiţeştilor când se simt trădaţi? Pe tine te-am făcut mult mai târziu... mă-mpăcasem cu soarta… Mă copsesem pentru suferinţă. Nu mai aşteptam nimic de la nimeni.

— Dacă nu veneam?! Ce făceai cu averea?

— Credeam că te gândeşti la sentimentele mele. Averea o dădeam statului! Ceream să fie înscrisă donaţia mea în Buletinul Oficial, ca să nu poate fi atacată de urmaşi. O pildă tuturor celor ce trec prin ce-am trecut eu. Sau i-o lăsam lui Dumitru… E fratele tău…

Cuvintele acestea m-au lovit în moalele capului. Se legau anumite episoade, când persoane diferite îmi spuseseră acelaşi lucru.

(*a lua şapte piei de pe om)*

Dumitru lui Dumnezeu. În drumul meu de reiniţiere, am trecut şi pe la cimitir. Dumitru se autoplantase acolo, pentru o înmugurire viitoare, împotriva voinţei sătenilor şi chiar a bunicii mele, dar susţinut de părintele Buciu, care motivase acea hotărâre ca fiind binevenită pentru buna administrare a locului sacru, mereu vizitat de mistreţi, de hoţi şi profanatori de morminte. Şi aşa s-a şi întâmplat. Dumitru şi-a intrat în atribuţii. De el nu trecea nici guguştiucul. Ştia şi câte cuiburi erau şi în ce pomi, câţi pui scosese fiecare pasăre din arondismentul lui.

Bunica s-a împăcat repede cu gândul că acel nepot, pe care neşansa i-l adusese-n prag, nu e tot la minte şi-l lăsase în voia lui, mai ales că nici judecata ei nu mai era bine articulată, ca să pornească o ofensivă împotriva mamei şi a unui sat întreg.

Asta se-ntâmpla la vreo cinci-şase ani de la venirea din Bărăgan, când tata plecase în ale veşnice şi ea, de durere, se năruise.

Dumitru lui Dumnezeu*,* cum începuse să-i spună lumea, mă incita ca un personaj nou, pe care ar fi dorit cu îndârjire să-l creionez. Dădea buzna în paginile manuscriselor mele, se transforma în fel şi chip numai să mă seducă. Era umil, sau dârz, cât să-l iau în seamă. Figură de circar, de războinic, de slugă trădată. Niciodată de ins abil, inteligent. Dar cărţile se bizuie şi pe eroi din aceştia, coloraţi, fără de care nu au saftul necesar, sunt seci şi dure ca apa netratată.

Intrasem cu o anume reticenţă în coliba lui. Cât o colivie, uitată la poarta cimitirului, mai degrabă puteai s-o numeşti covercă, sau adăpost de vremuială pe timp de iarnă, când vântoasele Dunării se încurau precum armăsarii cei mai nărăvaşi, mâncători de jăratic. Să-mi fi fost teamă? Nu. Despre ce teamă mai putea fi vorba, când giulgiul morţii în războiul din Jugoslavia era cât pe-aci să m-acopere? Mai degrabă aveam o reţinere vizavi de un loc despre care auzise destule poveşti, şi-mi fuseseră inoculate fanteziile bogate ale unor oameni care iarna, la gura sobei, se plictisesc şi-o trec pe scorneală. Şi mama se număra printre aceia.

Nu mai era nimic din ce ştiam. Un muzeu în aer liber, căci tavanul aproape se dărâmase, rândunicile veneau de câţiva ani şi-şi făceau cuib la subsuoara pereţilor. Să fi

fost vreo zece, cincisprezece, şi ele, păsările, cu traiectorii precise, intrau şi ieşeau, nestingherite, trecând peste şi pe sub umbra lui Dumitru lui Dumnezeu.

Nişte trențe, aproape putrezite, pe o ramă de pat. Un rest de pernă cu pene de găină cuibăreau câțiva şoricei abia fătați. Şi el, pe scări, râzând, mijindu-şi ochii, să nu-l orbească lumina asfințitului. Venise, de unde stătea acum, şi intrase într-un fel de aducere-aminte, greu de închipuit la un ins cu un scăzut nivel de inteligență.

Rolul lui Dumitru, cât a fost mai sănătos la minte, — din câte-mi amintesc — era de a colora satul şi de a-l trezi din amorțeala binecuvântată a începutului de iarnă, când mustul devenise rampaş şi întepa limba băutorului. Cine renunță de bună voie la bufonul lui? La curțile înalte, bufonii, nu proşti ca Dumitru, erau bine plătiți şi ținuți la loc de cinste. Puteau să spună tot ce gândea gloata, şi mai mult decât atât, şi nimeni nu le ducea grija.

Trecea pe ulițe, ca pentru o cotă, când se curățau ştiuleții, aduna glodurile rămase şi le depozita într-un şopron. În timpul tămâiatului, pentru ca femeile puturoase ca să nu mai vină din capătul celălalt al satului cu tăciunii aprinşi pe ulițe, pe ploaie sau pe furtună, Dumitru se scula cu noaptea în cap, făcea focul şi, când creştinele pătrundeau sfielnic-temătoare pe aleile umbrelor, cărbunii zâmbeau în vatra paznicului, gata să marcheze trecerea nopții la plantonul zilei.

Lui Dumitru îi plăceau foarte multe versurile încropite spontan de careva nevastă talentată. Aceleia, el îi umplea făraşul cu cărbuni şi-i dădea şi tămâie. Spuneau acei ce-l văzuseră că stătea ascuns după trunchiul unui pom, plângând de-a binelea. Versurile acela trezeau în el sentimente de care nu l-ai fi crezut în stare. Nimeni nu-i cunoscuse familia. Mulți nici nu ştiau cum de se aciuase în satul lor. Se pomeniseră cu el pe ulița de către moară, ca şi cum ar fi fost acolo de când lumea. Nici un localnic nu s-ar fi mirat dacă Dumitru l-ar fi strigat pe nume. I-ar fi răspuns cât se poate de firesc.

Mai întâi a stat la Nițu, şi-l ajuta la măturat făina din moară. O perioadă bună pentru el; chiar dacă în lume era foamete, la morar se găsea un pumn de făină cu tărâțe, pe care coana Tita o frământa cu spumă de corcoduşe şi-o cocea în țest.

Când s-a stricat cu Nițu, Dumitru a trecut în „proprietatea" lui Ion Mincu, veterinarul, unde a dus-o împărăteşte.

„De-ar fi mâncat numai o parte din fuduliile de la vieroticii castrați de doctor, — comentase mama care niciodată nu l-a avut la suflet — şi tot n-avea de ce se plânge. Dar el s-a plâns, când omul, sătul de câte-i făcuse neghiobul —, îi amestecase nişte vaccinuri de nu le-a mai dat de cap —, l-a scos în drum. Un netrebnic ca ăsta nu ții la bătătură, cu toate că nici pe măcelarul ăla nu l-aş căina: poate era o scorneală de-a lui, ca să taie vreo câteva cornute, rămase şi aşa puține, după marea rechiziție. A fost atunci o îndestulare de carne, de-a pus lumea şi la sare pentru iarnă. Şi-au încropit, ai mai cu minte, şi-un pic e afumătorie. Li s-a rupt sufletul să hăcuiască vaca cu vițel în burtă, mai ales că fiecare se jurase să contribuie la completarea şeptelului. Ca să se descotorosească de Dumitru, îl despăgubise cu ceva parale, de şi-a ridicat cocioaba aia la cimitir. N-a mai adăugat nimic la ea din vremea acea, poate pentru că, în nevolnicia şi indolența lui a mai fost şi prost sfătuit: cum că el e neam cu Enchițeştii şi că are acolo parte la avere. Poate n-a conştientizat adevărul celor spuse, sau n-a mizat prea tare pe ele, dându-şi seama că o schimbare i-ar fi adus anumite restricții de comportament, şi el nu era destul de priceput să le dea curs. Eu zic că, dacă nu şi-a alcătuit o familie, nu i-a trebuit nici un loc mai mare. Aci caca, aci papa... Pentru el era destul. Abia acum îl înțeleg pe de-a-ntregul... Ce folos că străbunicu-tu a făcut palatul ăsta, şi stau singură în

el? Cucuveaua la mine vine, nu la Dumitru. La el n-are un' se pune. Şi nici bufniţelor nu le plac locurile comune”.

Aşa că numai ce l-a scos veterinarul pe poartă afară, că s-a şi trezit cu un samovar alăturea şi c-o legăturică în care pusese ce foc' agonisise, fără să ştie încotro s-o ia. Că hainele, câte avea, erau pe el: un veston militar, purtat, vara, pe pielea goală, o pereche de pantaloni mai largi decât ar fi trebuit, legaţi cu aţă de cânepă, o pereche de opinci din anvelope de camion. Mergea poticnit pe drumul desfundat, din pricina încălţămintei nepotrivite. Iarna îşi înfăşa picioarele butucănoase cu obiele groase dintr-un flanel vechi. Nici nu-i de mirare că reumatismul s-a înfipt în mădularele lui, dacă ne gândim că mereu trenţele alea erau murate. Nu ajungeau să se usuce de la o udătură la alta.

”Martor mi-e Dumnezeu că i-am purtat de grijă... cât am putut să trec peste prejudecăţi. Ştii şi tu că am ţinut o anume ordine şi-am avut o ţinută care pe unii chiar îi deranja. Un timp — şi mi-o ţin cu capul că atunci s-a produs schimbarea definitivă în mintea lui: — nu l-am mai primit în casă. Ce zic eu un timp, cred că a fost vorba de vreo zece ani, cât ai stat tu la şcoală — mi-era teamă să nu-i dăuneze carierei tale... Asta a fost după moartea bunică-ti. Era revanşa-mi pentru perioada când mă chinuise cu acel nima-n lume. N-am înţeles niciodată ce-o determina să se autoflageleze — după tot ce-am aflat mai târziu, ceva ce ea ştiuse dintotdeauna...”

— Mi-a spus lumea, dragă, că te-ai dus în coverca nevolnicului de Dumitru…, m-a luat mama în pene.

— Şi ce dacă? Nu mai poţi mata de gura lumii. S-o fi întors în mormânt bunica, văzând că i-ai nesocotit dorinţa... Să-l fi luat aici, să stea într-un din odăile astea…

— Eu când urma să mai fiu stăpâna mea şi-a casei mele?

— Tot timpul ţi-ai fost stăpână... De ce dramatizezi?

— Tu nu mi-ai fost niciodată aliat...

— La aberaţiile tale?!

Tăcuse îngândurată, întunecându-se la faţă.

— Hotărârea asta o luasem încă de când soacră-mea era în viaţă. Şi în parte a fost de acord cu mine. Nesupunerea lui Dumitru n-a văzut-o nici ea cu ochi buni.

— Satul vuia — reluase după un timp — că la el s-ar ţine întâlnirile subversive ale unora ce veniseră din Bărăgan, pentru înlăturarea guvernului. Nu credeam o iotă, mai ales că oamenii n-ar mai fi riscat să-şi piardă a doua oară să-şi piardă libertatea, dându-se pe mâna unui ins cum era Dumitru, pe care l-ai fi putut cumpăra cu o litră de ţuică. Dar bunică-ti îi era frică să nu se-abată asupra noastră năpasta ce mai trecuse prin sat când îi luase pe cei cinci, despre care nu s-a ştiut nimic cinci ani de zile… S-or fi dus o dată, de două ori acolo, dar nu ceva organizat, bătut în cuie.

— De ce subapreciezi mata calităţile oame-nilor? Ce ştii, concret, despre acest Dumitru? m-am înfuriat eu.

— Nimic în plus faţă de ce ştiu şi alţii. Poate doar că seamănă al dracului de mult cu bunică-ta. I-am văzut o poză de când era copil: pistruiată şi cu părul cânepiu.

— Puţin, ca să-l pui la zid!

— Dar cine l-a pus la zid?

— E o metaforă... i-ai întors spatele...

— Ia stai puţin... Chiar vorbeşti serios? Vii la o sută de ani pe-acasă şi atunci îmi impui cu cine să pun la plug? Mă-ntovărăşesc cu cine-mi convine! Măcar dreptul acesta nu mi l-a luat nimeni, nici comuniştii pe care toţi îi hulesc, dar eu zic că, la vremea venirii lor, au avut şi ei modele şi din ţară de la noi şi din alte părţi... Nici ăştia de-acum,

ce parcă joacă tontoroiul, fără nici o regulă după care să se ghideze. Eu zic că am fost mult peste cum e lumea de aici. Altă femeie n-ar fi acceptat să primească-n curte un copil din flori al bărbatului său cu o alta. Eu zic că am trecut peste realitatea existentă încă în sate…

— Nu vreau să ne certăm pentru Dumitru lui Dumnezeu, dar...

— Dar ce?

— Hai, s-o lăsăm baltă, n-am nici o plăcere să mă contrazic cu mama mea dragă, pe care o văd mai bătrână şi-o simt tot mai îndepărtată...

— Îndepărtată de cele lumeşti, sufletul meu, nu de tine...

— Bine-nțeles... În privința lui Dumitru... e şi el o efemeridă în eternitate... Să-i lăsăm dreptul să se sfârşească în bună înțelegere cu lumea asta..., m-am arătat eu împăciuitor.

— Din partea mea... Numai să nu mi-l bagi pe gât…

— Un lucru îți cer: să fii mai bună cu el. N-are nici o vină că s-a născut aşa pe acest pământ.

*

— Ca să-ți spun drept, continuase ea abia seara, în timpul cinei, fără să țină cont de grimasa mea de nemulțu-mire, că iar aducea vorba de Dumitru, parcă puțin vinovată că îl judecase prea aspru şi că eu îmi făurisem o părere urâtă despre ea, cred că ştiu cine a fost mama acestei stârpituri... una, servitoare la Ulise Ciupagea, adusă de pe la munte, că aia tare bine s-a avut cu tineretul trecut de cincisprezece ani. Au venit nemții, i-a primit cum se cuvine.... După ei ruşii — omeniți ca la ei acasă! Se spune că unul din ei i-ar fi lăsat sămânța-n pântece şi samovarul ăla... şi-a căzut păcatul pe tat-tu.

— Speculații. Ştie careva concret cum s-au petrecut lucrurile?! Femei ca ea, tu mi-a descris-o aşa, nu pot fi credincioase unui singur bărbat... Doar din cauza samova-rului să-ți fi venit ideea asta?! Sau îți e la îndemână să dai vina pe un necunoscut că a procreat o arătare...

— Nu vezi ce blonziu e? se disculpase ea. Cu toate că... să mă ierte Dumnezeu dacă nu-mi ies din minte spusele bunicii tale... ea i-a prins, pe tat-tu şi pe aia, adăugase, ca apoi să tresară speriată ca şi când ar fi fost gata să trădeze o mare taină.

Spaima ei — cu toate că-mi învinsesem cu greu pornirea de a o face să se destăinuie —, fâstâceala de fecioară prinsă cu un gând ascuns, m-au oprit la timp să nu fac o gafă şi mai mare. Învățasem de-a lungul timpului să nu greşesc, mai ales în privința mamei mele. A continuat, dar în registrul neutru de la început:

— La urma urmei, sinceră să fiu, nu mi-ar fi plăcut ca Dumitru să constituie un subiect de dispută între mine şi tat-tu, cum risca să se transforme. Bietul de el, prin venirea lui pe lume n-a îmbogățit-o… Ba, chiar i-a dat o replică urâtă... I-a arătat că, dacă se trăieşte în păcat, roadele sunt rebuturi...

— Poate anomalii?! i-am replicat eu visător, cu gândul aiurea. Răutățile mamei nu aveau atingere asupra spiritului meu, pe care cu greu îl deconectasem de la preocupările stresante. O priveam totuşi, şi privirea mea îi dădea sentimentul de acceptare a spovedaniei. Să cred că asta o apăsase mult timp şi că venirea mea era o izbăvire de păcatul tăinuit în sufletul ei?! Nu m-ar fi mirat — Doamne, iartă-mi gândul cel rău! — să-mi spună:

„Tudore, mamă, eu l-am adus şi-n prag de sinucidere...” şi n-ar mai fi trebuit să adauge nimic după această replică. Nu m-ar fi interesat că ea a fost factorul moral, sau

călăul, pur şi simplu. Nu, asta n-ar fi fost în stare să facă. Avea frica lui Dumnezeu, dar o frică greu de definit, ceva la limita închipuită dintre bine şi rău. Postea, mergea la slujbe, se spovedea ori de câte ori avea ocazia, dădea de pomană la toate lăsările de sec şi la toate sărbătorile, dar, ca să nu treacă drept o sfântă, fura de ici un strugure, pentru că era mai altfel decât al ei, un porumb, mințea — am prins-o chiar eu de câteva ori — bârfea — şi aici era campioană în a scorni răutăți... Nu prea ştiam ce să cred. Era mama mea... Dacă ar fi fost doar atitudinea ei față de Dumitru lui Dumnezeu.... Dar… O priveam. Modificată evident, lucru inerent aici în Câmpia Dunării, unde ielele sudului înfocat, temperamen-tale peste fire îşi fac de cap cu flăcăii nordului, coborâți din munții cei înalți ai Carpaților. Ea făcea şi desfăcea lucrurile din curtea noastră, într-o rânduială bine ticluită, unde fiecare pai îşi avea locul lui, încât te gândeai dacă mai are vreun rost să strici armonia, perfectă, mutând un obiect sau altul. Şi totuşi, ea le schimba ordinea. Poate ca să-şi verifice memoria. Cu trecerea timpului, ar fi fost firesc ca şi a ei să dea semne de oboseală, să-i joace feste. Dar nu, pe lângă faptul că funcționa la parametri cei mai înalți, era întreținută ca un foc viu de spiritul ei de inventivitate. Mi-a dat o mulțime de motive să cred că boala bătrâneții mamei mele nu va fi nicidecum senilitatea, amnezia care o păscuse pe mama ei, de se rătăcea pe drumul mare, unde cunoştea fiecare podeț, stâlp, copil şi om. Ea, când îi va veni vremea, o să se aplece ca o floare, ofilită, într-o parte, şi n-are să se mai ridice niciodată.

— Între anomalii şi rebuturi, în ceea ce-i priveşte pe oameni, mie mi-e clar că nu e mare diferență.

Atât de vie am în minte duminica aceea, când ieşisem să-l aştept pe tatăl tău, plecat la oraş cu treburi de la şcoală. N-am apucat să schimb două vorbe cu moaşa comunală, doamna Bercuci, o italiană refugiată, ce se stabilise la noi cu cei doi copii ai ei — eram grea cu tine şi aproape de soroc — că maşina a şi oprit în crucea satului: s-a dat tat-tu jos şi şoferul tot n-a pornit mai departe spre Dănceu — acolo era comuna în vremea acea. A rostogolit din ea o mogâldeață, ca un ghem, din păr de capră, până-n mijlocul drumului.

Cam prin mai s-au petrecut toate astea — țin bine minte că totul era atât de crud, de ți se strepezeau dinții numai privind marea de verdeață. Lângă pocitania ce se desfăcea în praful drumului, şoferul a pus samovarul şi nişte bulendre într-o foaie de cort. Dar tat-tu, când s-a întors şi m-a văzut, poate unde nu se aştepta să apar, cu pântecele mare şi țuguiat în întâmpinarea sa, i-a fost ruşine; s-a fâstâcit şi, după ce i-a făcut semn şoferului să se ducă-n ale lui, m-a luat de braț şi m-a împins cu bruschețe pe uliță. Nu exagerez cu nimic dacă spun că tatăl tău era capabil de-o mare tandrețe, dar, şi când nu-i convenea ceva, putea să fie de-o brutalitate... N-am îndrăznit să-l întreb cine era copilandrul adus cu maşina. Vedeam pe fața lui că n-ar fi dorit să dea explicații. Nici atunci, iar mai târziu mi s-a părut tardiv, mai ales că fiecare putea făuri biografii după mintea şi imaginația sa. Aşa poate i-am ataşat şi eu lui Dumitru nişte date false. Cine mai ştie? Moaşa, care nu prea avea maniere — fusese mult timp plecată de-acasă şi dusese o viață cazonă, cu spitalul de campanie pe front —, a ieşit în fața noastră:

„Domnule Enchițescu, rău făcurăți că-l aduserăți pe oligofrenul ăsta. Avem destui handicapați în sat, nu mai era nevoie de încă unul. O să ni se ducă buhul: aşezarea cu cea mai mare densitate de debili mintali."

Tată-tău s-a schimbat la față, i s-au umflat venele la gât şi era gata s-o pocnească. A şi schițat un gest cu dosul palmei drepte, dar ea s-a ferit într-o parte.

Încet-încet, ca şi cum ar fi fost dator față de slăbănogul de Dumitru, i-a căutat acestuia un stăpân, pe Nițu, l-a pus să-şi arunce uniforma rusească şi i-a dat haine de-ale

lui, de când era elev la liceu. Orice aşchimodie, când pui pe ea o ţoală mai ca lumea, se transformă din sperietoare în ceva omenesc. L-a dus şi i-a dat jos claia de păr cânepiu, în care, dacă e să credem ce spunea coana Marieta, nevasta de-a doua a lui Marinicu-frizerul, era funie de păduchi. Un pic de leşie din gloduri de porumb spălase râpul de pe picioarele lui Dumitru. Până şi dosul urechilor crăpaseră de murdărie.

Latura aceea a firii tatălui tău n-am cunoscut-o. De fapt, ce să fi ştiut eu despre un om pe care l-am văzut o dată la un bal, la noi în sat, şi a doua oară când a venit să mă peţească... M-a bucurat gândul că, dacă unui străin îi acordă, atâta atenţie..., cu atât mai mult îi va arăta copilului său, ce era gata să se nască... N-am greşit prea tare. Eroarea de calcul s-a datorat poate faptului că tu ai fost un copil normal, cu capacităţi intelectuale peste măsură şi cu mine-n preajmă, ocrotitoare ca o cloşcă.

— Şi ce cloşcă! De multe ori… o povară… dragostea ta exclusivistă. Aş fi vrut s-o mai împart cu cineva, cu un frate, cu o soră, sau cu oricine, numai să nu mă sufoci… Te jignesc? Cred şi eu! Adevărul are asupra oamenilor un efect contrar celui scontat. Te aştepţi să-l primească toţi ca pe ceva nepreţuit. Când colo… Mă mir de tine. Te ştiam un caracter tare, mama mea bună. Ştii că ţi-am dus lipsa?! Aşa cloşcă cum ai fost… Ştiu că iubirea asta, o parte din ea, îi revenea tatei. Şi cum el ţi-a dat cu tifla…

— Fiul meu, eşti cel mai cinic om din lume. Te aştept ca pe un odor de preţ şi tu-ţi verşi veninul depărtării peste durerea mea. N-ar trebui să mă mir şi nici să mă supăr; eşti produsul meu şi-al tatălui tău, nici unul din noi, nici măcar în vis, răbdători şi iubitori de oameni. Tot ce am făcut — şi tu-mi confirmi asta cu prisosinţă — a fost dintr-o învăţătură pe care ţi-o dau cei din jur şi din dorinţa de a te integra comportamentului lor. N-am vrut să ies din masa uniformizatoare. Nu eram, dragul meu, decât o învăţătoare de ţară, cu nişte cărţi citite în plus, cu un pic de instrucţie şi care ajunsese până la Viena cu un şlep, imediat după nuntă, închiriat de tată-tu. A fost premiul cel mare, din care şi acum mă alimentez, când imaginaţia mea e gata să sece.

— Nu-i nici o problemă, vii în America… cu vaporul, ca să-ţi aduci aminte de tinereţea ta.

— Nici gând! Eu a doua oară nu mai pun piciorul pe ceva atât de nesigur.

— Preferi avionul?

— Ferească Dumnezeu! Cele mai mari catas-trofe se întâmplă cu avioanele.

— Astea sunt ştiri şi filme.

— Orice or fi, destul că au băgat frica-n mine. Şi, pe urmă, nu vreau să-mi amestec, să-mi tulbur imaginile pe care mi l-am făcut din cărţi…

— Doamne, mamă… Mă sperii.

Tăcea. Sunt sigur că nu se mai gândea la ce discutasem mai înainte. Ridurile îi dispăruseră, întinerind-o. Dacă n-ar fi fost părul cărunt, în lumina albă, strecurată prin laptele perdelei de muselină, siderat, coborât pe fruntea ei înaltă, pieptănat în două colţuri ca-n pozele vechi, ai fi zis că e o tinerică actriţă într-un rol de compoziţie, alături de tânărul care-i făcea curte.

— Ăsta a fost tat-tu. Se dedica mereu câte unei cauze… chiar şi când nu era a lui. Atunci chiar mai abitir. Şi, cât a trăit, foarte puţine cauze au fost ale lui.

Grija faţă de un copil al nimănui n-a fost luată ca atare. S-au auzit voci care-i puneau în cârcă o vină greu de digerat, mai ales de mine, şi aşa sensibilizată de sarcină. Mă rog... nu m-a iertat niciodată pentru insistenţele de-atunci. Căci n-am putut să scap de gelozie şi nici de ispita de a-l vedea dezvinovăţindu-se de-un păcat al tinereţelor. Când mă gândesc ce nopţi de groază am trăit, cu el umblând prin grădina scăldată de lună, ca un nebun, ca un somnambul... Pe urmă, rana s-a închis. La mine. Pe-a lui, dacă

a avut una, n-am cunoscut-o. Oricât de intimi am fi fost ca soți, tot rămânea între noi un teritoriu neexplorat. Comunicarea noastră, atât cât era, se făcea în dormitor, în restul timpului supravegherea soacrei nu-mi dădea prilejul să mă alătur cu firescul necesar de soțul meu şi de fiul ei. Cât a trăit, m-am simțit ca o fată-fecioară, sau ca o amantă, ce se întâlnea pe furiş cu iubitul ei. Posesiunea asta am încercat s-o înlătur vizavi de tine. E greu să cedezi în fața unei intruse, care n-are nici un merit, decât poate acela de a fi ea aleasa. M-a ferit Dumnezeu să te disput cu o altă femeie, dar nu spun asta cu deplină bucurie: aş vrea, când voi pleca din lumea asta, să te ştiu încredințat unor mâini ce cu siguranță vor avea cel puțin căldura palmelor mele… Omul meu s-a dus, fără să bag de seamă. Nimic nu anunța despărțirea noastră iminentă. Poate de i-aş fi fost mai apropiată, dacă acea femeie, soacră-mea, nu mi l-ar fi ținut în mrejele ei atâta timp... Pur şi simplu, a trecut din posesia ei în cea a morții. Le-am urât pe cele două, cu chip şi fără. De bunică-ta n-ar fi trebuit să mă tem: mă puteam lupta cu ea, îi puteam folosi armele, dar cu cea de fum.... Vorba vine... Nici cu scorpia aia n-am avut sorți de izbândă...

— E prima oară când te aud vorbind aşa despre...

— E scadența. Poate e ultima dată când te văd. M-am tot gândit că n-am făcut bine cu falsul mu menajament. Te-am ținut departe de-o realitate ce mi-a măcinat sănătatea şi autoritatea până şi-n fața lui Dumitru lui Dumnezeu. Şi cine-i Dumitru, vrei să-mi spui? Află tot de la mine... Ba, mai bine tac! Am ținut în mine atâta timp, trebuie să mai am răbdare.

— Treci asta în memoriile tale? am ironizat-o, cu destulă dragoste, dar şi cu dorința de a mai destinde puțin încordarea dintre noi.

— Ei, memorii... N-am fost prea romantică... şi ce bine mi-ar fi prins un pic de poezie. Putea fi o refulare dacă o dozam bine. Dar, sfătuită prost de mama, nu mi-am scos capul dintre jurubițe. Alternam cu bucătăria, ca să nu mă plictisesc, cu moşitul şi cu năşitul puzderiei de copii, de nu ştiam ce nume să le mai dau, la aproape tot satul — dacă oamenii mi-ar fi recunoscători, ar trebui să-mi vină cu plocon la Anul Nou şi să nu duc lipsă un an întreg —, cu pusul de ventuze... Şi când ieşeam la vreo plimbare — tatăl tău era pe front —, la un pas, venea Dumitru lui Dumnezeu, el care la recrutare a fost trimis înapoi ca nefolositor.

„Măcar să sperie inamicul, şi tot ar fi fost bun...", râdea domnul Mincu.

L-au respins, ca să-mi strice mie socotelile. De ştiam asta, aş fi dat porcul din bătătură, cum mai făcuseră şi alții din sat. Un porc şi boul de Dumitru ar fi fost de ajuns să-l pună pe cel din urmă undeva în spatele frontului, măcar la spălat closete…

— Mamă, tu l-ai urât şi-l urăşti pe Dumitru? am spus, iluminat dintr-o dată. Tu i-au dorit mereu moartea! N-oi fi străină şi de perioada când a zăcut în spital şi nu-i puneau un diagnostic.

— Nu cumva o să mă acuzi şi pe mine şi că, s-a îmbolnăvit, mai apoi, de la o nenorocită, de nu i-au folosit toate ierburile pământului?! Cu ce nu l-am oblojit?!

— Lasă asta! Vorbesc de vremea când se zvonea că s-ar fi otrăvit cu suc de rostopască din sticla pe care o ținea bunica în firida dintre odăi.

— C-o fi fost tâmpit, să bea, în loc de țuică, fiere! A fost bolnav de plămâni. A spus-o doctorul Crivina, că el l-a tratat. Cavernă. Am ținut ascuns, să nu ne bage-n carantină pe toți din casă. Ştii ce-nseamnă să se ferească lumea de tine…

În lipsa lui, sau fără el, plănuisem să-i încalec cerbicia bunică-ti, cel puțin s-o fac să-mi recunoască meritul de asociat, nu de noră-slugă. Cu Dumitru-aliat era mai puternică. Făceau corp comun, şi peste puterea şi netrebnicia acestui individ, căruia tu te gândeşti să-i dai nişte merite, chiar că nu se putea trece. Puteai să dinamitezi stânca cea

mai de cremene, să stăvileşti lărgimea şi debitul Dunării, dar cu Dumitru ai fi avut mult timp de furcă. Cred că nu l-ar fi adormit nici o fiertură din lume, nu l-ar fi vrăjit, imobilizîndu-l, nici o făcătură.

Aşa a fost să fie: eu de râsul lumii, neieşită bine dintre fete — aveam optsprezece ani când am venit după tată-tu — şi încă neintrată în rândul femeilor. De fapt, cred că n-am intrat niciodată cu adevărat. Mi s-a părut o umilinţă să-nclin steagul în faţa unor reguli stabilite de alţii şi care mi se păreau absurde: să porţi coc în loc de cozi, sau păr tăiat, să nu joci hora-nainte decât lângă bărbatul tău... Hai, că asta am înţeles-o oarecum, poate pentru că n-am fost o iubitoare a folclorului... în rest... Veterinarul se amuza — că auzise şi el de la ai de erau leat cu Dumitru — c-o arătare ca aia nu le-a mai fost dat să vadă: pădure de păr, maimuţă-n bună regulă, urangutan decolorat de soarele câmpiei şi de miresmele depărtărilor. În rest... trup de cercetat pentru antropologi, dacă pe Dumitru l-ar fi dus mintea să se dăruiască, din timpul vieţii, vreunui muzeu. Braţe lungi până aproape de genunchi, degete scurte şi unghii retezate din carne, picioarele, de la genunchi obădate, dar cu atât mai puternice, iar despre partea aceea... nu mai văzuseră aşa de...

Din greşeală, i-a venit lui Dumitru ordin de încorporare. Sta la noi sâmbăta şi duminica; încă nu-şi construise coliba la intrarea-n cimitir. Îl găzduiam în odaia mică, pe cuptor, şi iarna şi vara. Chiar şi fără să-l văd — dormea de când se-nsera până a doua zi dimineaţa — aveam senzaţia ca de corp străin în ochi, senzaţie deranjantă şi obositoare, mai ales că era dublată de gândul că n-am să scap de apăsarea aceea niciodată. Eu le-am adus ordinele. M-am bucurat că scap de Dumitru. O mai spun încă o dată. O spun cu credinţa că ar fi posibil să se-ntoarcă timpul înapoi, în vremea aceea, şi el să plece din viaţa noastră, lin, tânăr. Aş fi avut şi eu conştiinţa împăcată că l-a cerut ţara, pentru viaţă — îmi plăcea să cred — , nu pentru moartea firească. Oricum, tatăl tău era trimis la o şcoală de ofiţeri... Războiul venea şi trecea şi într-acolo se ducea şi nevolnicul, carne de tun. N-a fost să fie. Dumnezeu m-a scutit de-un păcat, cel purtat în gând. Stârpitura a apărut, nu prea triumfător — îmi băgase careva în cap că e şi el capabil de dăruire şi sacrificiu în slujba Mareşalului. Şi pe urmă purta în adâncul sufletului lui o dorinţă secretă, mărturisită numai mie, mult mai târziu, anume să-şi întâlnească tatăl, dacă a avut vreunul concret, ca să-l scuipe între ochi.

La Niţu nu se mai putea duce, cu Mincu o stricase.... aşa că... În ultimul timp, înainte de a-l îngenunchia Dumnezeu, se tot ducea la una din marginea satului, moştenitoarea lui Tache Pădure, o dezmăţată de rânduise un şantier întreg. Pe Dumitru, vorbea lumea, — nu te uita aşa la mine — tot pentru asta l-ar fi chemat. Aia se pare că a fost singura femeie cu care Dumitru s-a dedulcit. Nevolnicul funcţiona ca şi câinele lui Pavlov: Manda-femeie şi aromele cu care se ungea îl ademeneau. O pocitanie împreunându-se c-o urâtanie, fără dinţi, cu cearcăne adânci sub ochii cenuşii, acum fără expresie, în haine ponosite şi prea largi. Nu, că de bogată... încă mai avea cheag. Poate şi ceva aur. De pământ nu mai vorbesc. Pădure, două case-n oraş, în buricul târgului, de pe care primea chirie. Moşu-său o ţinuse departe de sat. A fost un om cu frica lui Dumnezeu şi cu destul bun simţ, dar cum a murit el... Manda s-a-nfăţişat şi şi-a luat în primire proprietăţile şi acum stau paragină.

— Mamă dragă, dar dumneata povesteşti despre o altă lume, pe care eu n-o ştiu... Mi se pare inventată... neverosimilă... Iartă-mă!

— Aşa-ţi pare de aiurea povestea mea?

— Eu ştiu… totuşi poveste... Fantezia a fost punctul tău forte.... Însă cum se face că o inteligenţă şi-o capacitate mare de inventivitate n-au atenuat surplusul de răutate în care te complaci? Singurul om pe care l-ai vorbit de bine e acel Pădure...

Atacul meu a derutat-o, creându-i o stare de confuzie. Mă privea cu nedumerirea unui copil sau a unui animal, încolţit, după ce cu câteva minute înainte fusese mângâiat. Mi-am dat seama că am gafat, aplicându-i tratamentul adecvat unui străin pe care nu-l cunoşti prea bine. Dar nu-mi devenise mama o străină? Mai puteam fi eu legat de ea ca-n adolescenţă, când încă eram în stare să-i plâng cu capul în poală pentru vreun eşec? Nu, nu mai eram. Dar nici înstrăinatul, în care pozam, nu devenisem îndeajuns. Ce ne îndepărtează de ai noştri, cei dragi e tocmai lipsa de comunicare, de conştienti-zare a ei.

Se ofilise. Atacul meu, mai mult decât virulent, i-a clătinat convingerea că era necesar, atunci, să mă pună la curent cu tot ce mocnise în ea de-a lungul vremii. N-o puteam accepta aşa. Îmi pare rău! Eram egoist. Voiam totul înapoi, aşa cum ştiam. Fără nici o modificare. Era timp puţin şi nu-mi puteam permite experimente. Ori eu venisem acasă şi nu mai găseam nimic din căldura de la plecare. Blândeţea după care tânjisem era doar în imaginaţia mea. Şi ce e mai rău: cred că nu am nici o vină că mama se înstrăinase. Mi-o închipui vorbind seara singură prin casă, cu glas tare. Caz tipic de început de demenţă. Să te-ntrebi şi să-ţi răspunzi şi să nu ai curajul să-i baţi unui vecin în poartă să-l consulţi şi să-i asculţi sfatul.

— Doar de Pădure zici tu? Nu cumva vrei să insinuezi ceva, cum au făcut-o şi unii oameni din satul nostru? Ei, află, acest Pădure, dacă ar fi trăit, ţi-ar fi devenit tată vitreg...

— Mă bucur că n-a supravieţuit sentimentelor lui faţă de tine! i-am răspuns triumfător. Mi-a scris mătuşa Calliopi de toată povestea. Şi unchiul Aristică a adus vorba pe departe. Nici el nu ţi-a vrut binele? Cum te-ai mai dat în petic cu amorul ăsta...

— Amor? Doar pentru că omul mi-a trimis vorbă că ar fi fericit să-l accept de soţ? E un motiv să mă-nvinuieşti? Nu aveam, oare, şi eu dreptul să înnoptez lângă un suflet? Cum pot deveni copiii noştri atât de egoişti... dar de-un egoism feroce, care le întunecă mintea... Te pomeneşti că de asta n-ai mai dat nici un semn de viaţă atâta timp?! Mamă, dragul meu, nu ai nici o obligaţie faţă de mine. Ţi-am demonstrat că... Şi de unchiu-tu Aristică să nu-mi mai aduci aminte! A venit pe la primărie, m-a târât prin judecăţi… Să-şi ia afurisitul de pământ! Şi cavoul din cimitir i-l dau. Nu păstrez nimic pentru mine! Duşmanilor!

Plângea. Plângea cu sughiţuri, ceea ce-mi demonstra că obida pe care o strânsese în ea în decursul timpului nu mai avea stavilă.

O rănisem grav cu absenţa mea, şi-mi părea rău. Inevitabilul s-a produs. Îmi jurasem să nu-i aduc aminte de episodul acela foarte îndepărtat din viaţa ei. Eram un fiu nerecunoscător. Mă rătăcisem prin străinătate, de unde-i trimiteam doar pachete cu fleacuri şi câte-o scrisorică, în care strecuram două-trei vorbe de vreo iubită de-a mea, şi-ntr-un sfârşit de-o soţie... de nepoţi ce să mai zic! Dar, după Nene, mai putea veni cineva? S-ar fi mulţumit cu un nume, pe care să-l rostesc de mai multe ori, şi care ei să-i dea sentimentul datoriei împlinite. Mereu mamele se vor simţi vinovate de fiecare eşec al nostru. Ar fi fost fericită să audă că am un copil din flori şi că ar fi existat posibilitatea, mai târziu, căci toate mamele speră într-un „mai târziu”, să-mi poarte numele şi să nu rămân singur. O rămăşiţă de tradiţionalism, cu care şi eu sunt de acord, altfel n-am mai putea stabili cine ne sunt strămoşii, dar nici urmaşii. Am rugat-o pe Nene, ca pe Dumnezeu am rugat-o, să-mi lase bucuria unui copil. Ştia ce ştia şi n-a vrut.

Am blestemat-o, de două ori am blestemat-o, că vrea să mă lase fără un urmaş. Sau poate nu şi-a dat seama de inevitabil?

— O lună întreagă, noapte de noapte, Dumitru dormise la noi la poartă, pe băncuță. Ştia că, într-un târziu, bunică-ti i se va face milă, sau că, dacă nu din părere de rău, o să-l primească măcar de gura lumii. Eram doar noi două şi tu mic în albie şi aveam nevoie de cineva să ne ajute şi să ne păzească. Umblau cete de nevoiaşi, unii chiar agresivi, ajunşi la disperare, care îți dădeau în cap pentru o bucată de pâine. Ocrotite de Dumitru, noi am fost cele mai în câştig, din punctul acesta de vedere. Era el handicapat, dar îl puteai programa cu precizie, ca pe un ceas deşteptător, şi avea şi-o putere de taur. Pe doamna Angheluş, fugită din oraş de frica războiului şi aciuată la soră-sa, doamna Emilia Şimandan, bănățeancă, a prădat-o amantul fetei pe care o angajase să-i aibă grijă de copil. Le-a luat ăla urma, şi-a lăsat-o nevoiaşă pentru toată viața. Nu l-a dovedit nici în ziua de azi. D fapt, nu-i sigură că e acela vinovatul. Prezumții. Nu-i plăcuse omul c-un picior mai scurt şi faptul că acesta fura de la patronul său, brutar, şi le-aducea lor, să aibă ce mânca. Nici aşa n-a fost bine! Firea omenească, dragul meu, e foarte complicată. E un tot: când se defectează una din piese, celelalte o iau razna, nu se mai pun de acord. Dacă ar lucra vreuna pe cont propriu... Din perioada aia am fețele astea de perne, şi fețele de masă. Veneau mai întâi refugiații de război — îl mai ții minte pe Pătru, de-a fost omul Lenuții, ăl lui Pârjol?

— Da, îl mai țin. Unul negricios cu accent ciudat...

— Un venetic aciuat în sat şi, cu tot disprețul sătenilor, muierea ce avea un copil din flori a pus cu el la plug... ca şi cei, tot ca el, fără familie, sau altceva care să-i lege de-un loc anume, rămâneau te miri unde. Nu mai conta că stăteau într-un sat pustiit de foamete, străin, e drept, dar unde găseau un pat cald şi un pic de mâncare. Nici noi n-o duceam prea bine. După ei, poate pe urmele lor, cei care nu aveau cu ce să-şi țină zilele, dar făceau copii mulți, parcă să-l pună la-ncercare pe Dumnezeu. La urmă de tot, erau țiganii corturari, bogați, țâfnoşi, cu legile lor, stricte, de la care nu se abăteau prea des. Țin minte o țigancă agresată sexual, cum se zice acum, de un vânzător de la magazin. A fost pedepsită aspru: legată de nicovală, afară în plin câmp, sub soarele de iulie, fără apă şi fără o vorbă din partea gintei. Era o înțelegere acceptată şi de copii, acea de a sancționa infidelitatea femeii, chiar nedovedită. Aceştia, chiar când avioanele zburau peste sat, nu-şi părăseau corturile, să fugă în adăposturi. De fapt, ei n-au avut niciodată un război de purtat cu cineva şi nici nu-şi închipuie că, în lumea celorlalți, s-ar întâmpla ceva, poate, de care ei să se teamă.

Eşec!

L-am găsit pe Dumitru acolo unde se mutase, într-o cămăruță în care se simțea străin. Stătea pe un pat acoperit cu o velință veche — la vremea ei frumoasă şi colorată viu. Spre perete — un căpătâi, umplut cu fân proaspăt, tăiat şi uscat de el pe gard. O masă, pe ea samovarul, iarna mirosind a țuică de tescovină, vara a ceai de plante, o icoană afumată cu cine ştie ce sfânt încremenit acolo în smerenie. După uşă, o vadră din lemn cu apă, veche şi ea, udă ca o ciutură, dar care ținea apa rece, şi, lângă ea, căuşul ciobit, ca şi cum dinții lui Dumitru ar fi muşcat de fiecare dată din fibra de alun. Era curat şi mirosea a pelin şi-a frunze de mentă.

— Hai, stai! Aduc imediat un pic de miere şi îndulcesc ţuica..., a sărit el de pe marginea patului.

— De unde ai tu ţuică, Dumitre?

— Faci anchetă? Ştie toată lumea de unde o iau. De pe marginea drumului. Adun prunele, coana asta le pune-n butoaie, face ţuica şi-mi dă şi mie cât crede. E lungă iarna...

— Mulţumesc, nu beau, că fac un tratament, l-am refuzat eu politicos.

— E medicament curat, zău aşa! Nu prea bei lucruri curate acolo, de pe unde vii…

— Nu, nu beau. Intrai doar să vad unde stai, că-mi fu în drum. Mi-a spus mama că te-ai mutat… Vin de la moară. Caut să rezolv şi eu cât mai multe probleme de-ale mamei...

— Rezolvă, rezolvă, că pe mine e supărată rău... Mă mai duc şi la alţii să muncesc, că ea e cam zgârcită... nu m-ajung cu multe... Da, m-am mutat aici la domnişoara Tanţa, o ştii… iubeşte animalele ca Brigite Birdot. Şi, cum eu îl priveam nedumerit, fără să-mi dau seama despre cine vorbeşte, a adăugat: A, da, a venit din oraş după plecarea ta. O somodivă, rea şi urâtă, da' n-am de ales… asta mi-a zis… s-o ajut la gospodărie... În coverca asta a mea nu mai puteam să iernez... Era să mă ia vântoasa din ianuarie. Făceam focu', era cald de nu puteam să stau, şi-ntr-o oră eram gata să am ţurţuri la gură. Cât o mai trăi, eu... Da' nu m-aş muta definitiv, că ştii mata cum e să stai cu strinu'. Acolo la mine fac vreau, la altu-n casă nu-i mai intri-n voie…

— De unde ai, Dumitre, samovarul ăsta? l-am întrebat.

— Eu ştiu? M-am pomenit cu el... Învăţătoru' zicea că aş fi rus, da' nu-l cred. Cică ăia când au făcut — purificare etnică, m-au scos pe porţile ţării afară. Râde de mine, că eu nu-mi aduc aminte să fi ştiut o altă limbă decât asta... Tot don' văstor zice că m-au găsit ai lu Nicoară la marginea proprietăţii lor, cam nebun, cu samovaru' lângă mine... O avea dreptate, cine mai ştie!

— Fantezii de-ale învăţătorului, am adăugat ca să-l liniştesc

— Zice că am făcut şi armata. De unde şi până unde?!... La călărie. Mie mi-e o frică de cai ce nu s-a pomenit. El, cum e de istorie, îi place să facă poveşti şi i s-a părut că eu aş fi bun de luat peste picior.

— Dumitre, tu ai buletin, că nu te-am întrebat nici-odată ?

— Am.

— Mi-l dai să-l văd?

— Cum să nu, Tudore. Numai să dau de el că nu ştiu pe unde l-am pus.

Scormonise peste tot, pe masă, pe sub masă, pe după icoană, sub căpătâi... apoi se scărpinase încurcat prin zgaibele înflorite, cu smocuri de păr roşcate ca de mujic rus şi pornise glonţ, din nou, spre pat. Sub saltea, învelite într-o cârpă curată, o mulţime de nimicuri erau adunate şi ferite de ochii vreunui curios.

Alesese cu grijă cartea de identitate şi mi-o întinsese cu mare încredere.

— Măi, dar a expirat de cincisprezece ani... Ştii? Nu te-a căutat poliţia?

— Ei, pe-nchinatu'! Nu măi mă au în caietele lor….

— Nu-i în regulă. Dacă te omoară cineva...

— Cazi pe vânturi, zău aşa. Unde nu dă...

Fotografia era clară, ca şi cum omul imortalizat acolo s-ar fi fotografiat nu de mult. Fără barbă, Dumitru, după numele pe care-l strigau sătenii, Dimitri în buletin, era de nerecunoscut;

Dimitri Protov... născut în 17 decembrie 1937 în Odessa, mama Sveta, tata Grigori.

— Dragă Dumitre, dacă buletinul ăsta e al tău... eşti rus. Are dreptate învăţătorul. De ce ţi-ai luat numele de Dumitru lui Dumnezeu?

— Mi l-au dat oamenii din sat, şi mie mi-a plăcut să fiu al Împăratului ceresc. Cam prin ’54, aşa, vine Mangu la mine, ăsta era şefu’ de post de la noi din sat, vine unde stam, la cimitir, şi-mi zice:

„Dumitre, mâine, dimineaţă să treci pi la post, că nu-i a bună cu clandestinitatea ta. Ne vine vreun control di la Regiune şi dau de dracu’, că eu sunt şefu’ peste turma de aici. Tu eşti şi-om de bază-n sat… Umbli… Le cade oichi la toţi pe tine, ori pe unde intră-n sat. Şi-acolo la cimitir. Oricine intră şi iese. Corect?”

„Corect”, zic eu ca să-i fac pe plac.

Vine dimineaţa, tare aşteptată, că eu nu pusasăm geană pe geană de frică ce-o să-mi facă la post. Mergeam cam într-o dungă, să pot s-o iau la fugă ’napoi, dar văd un camion cu prelată adăstând o ceată de copilandri care venea pe drum la vale. M-o loa cu ăştia şi m-o trimite la munci pe şantiere, că să vorbea despre alea ca de sfârşitu’ lumii! Nu-i nimic, mă duc, m-am gândit eu chiar cu un pic de bucurie. Mai văd şi eu ce e-n lume…

„Hai, Dumitre, că pe tine te-aşteptăm, îmi zice Mangu şi-mi pune un steag în mână. Sui-te!”

Mă trag unii sus şi mă bag întră două fete cu paltoane pe ele, lungi şi largi, şi cu baticuri pe cap, că era fevruarie, frig, umed, fleaşcă pe jos de intra roţile maşinii până la osii. Alea mirosa a parfum. Mă dedeasăm şi eu un ulei de nucă pe păr, da’ cre’ că erea rânced — îl furam de la tat-tu — că alea să ferea ca de păduichi.

Pe drum cântăm:

Înfuntând furtuni
Spargem munţii-n pumni
Lupta noastră nu s-a sfârşit…

Când ajungem în satu’ vecin, Devesăl, Mangu mă ia la o parte:

„Mă, Dumitre, că uitai să-ţi spun aseară, tu ai certificat de naştere?”

„N-am, tov. şef!”

„Mă, noi aici vrem să-ţi facem buletin şi în scriptele noastre figurezi pe nume străin… Cum şi de unde, n-am făcut cercetări. N-avem timp de asta! Noua orânduire nu se ţine de fleacuri. Pentru asta, ar fi nevoie de procese, de martori, trambalează oamenii pe la tribunal… Şi care-ţi pleacă de-acasă pe timpu’ ăsta?! Eu zic, până una-alta să procedăm după cuviinţă şi să iei birou’ populaţiei aşa cum e în evidenţa noastră…”

Am intrat în căminu’ cultural, o casă mai mare, pe roşu, într-o odaie largă. La o masă cu faţă roşie, s-a aşezat tovarăşu’ Mangu şi cu un alt miliţian şi numai’ că-l aud pe organu’ din satu’ nostru cum strigă:

„Tov. Dumitru, vino cu noi în prezidiu, că mai e un scaun! M’neata eşti decan de vârstă…”

De unde pân-atunci privisem cefele şi cozile fetelor, dintr-o dată, din faţă, vedeam feţele pline de coşuri ale viitoarele cărţi de identitate, urâte, copilăreşti, numa’ bune să faci din ele viitori comunişti. Îmi vine rându’ şi Mangu îmi dă buletinu’, îmi strânge mâna şi mă felicită:

„D’acu’ eşti om în rându’ lumii… Mâine- poimâine te primim şi-n rândul utemiştilor…”

„Nu pot să primesc cinstea asta de pe urmă”, zic eu.

„De ce, Dumitre? Că eu o să traduc din limba rusă numele tău…”

„Nu am aia sănătoasă; cum am fost mic, am făcut boli de-ale copiilor şi mi-a rămas urme de bubat…”

„Auziţi-l, oameni buni! râdea Mangu. Mă, păi tu ai nevoie de iniţiere, nu glumă!” Sala era în delir. Până şi coţofenele alea două ştia ce-i cu originea socială sănătoasă. Mi s-a făcut o ruşine de-mi venea să intru-n pământul scenei.

Şi mi-am jurat că eu alt buletin nu mai fac.

Spre seară, Dumitru îmi întorsese vizita, venise de către capul satului, asmuţind câinii pe duhurile nevăzute ale nopţii, ce abia îşi scuturau faldurile negre în adâncimea fântânilor.

— Etete, îl luase mama în primire. Vine vizdăvoiu’ de Dumitru... O termină cu domnişoara Tanţa şi-şi aduse aminte că mai trăiesc şi eu...

— Huo, nu te ambala că plesneşte fierea-n mata! Trecui să-i aduc lu’ Tudor neşte miere de albine. Avea cineva să-mi dea o datorie...

— Fii, măi, cuminte! Ce, Tudor stă-n pângăriile tale?! Dute să nu te mai văd în viaţa mea! Vrei să-mi umpli copilul de boale?

— Tăntică, lasă-mă să-l văd că eu l-am crescut…

— Pleacă!

Auzindu-le cearta, ieşisem din cameră să-i împac.

— Mă, Tudore, nu mă lasă să intru-n curte. Mumă-ta asta a uitat că e şi curtea mea! Să fiu al halelor, dacă n-am s-o dau în judecată!

— Hai, calmează-te, am încercat să-i domolesc tremurul ce pusese stăpânire pe el.

— Aşa zici tu… să mă calmez… Bine, dacă tu spui… Ieri era să nu te recunosc, se făcuse el că nu aude cuvintele lipsite de politeţe ale mamei care vocifera în continuare, jignită de afrontul meu. Poate se gândea că îi voi ţine parte şi că mă voi alia ei împotriva lui Dumitru. Păi, te-ai făcut om în toată regula, continuase Dumitru. De te-ntâlneam altundeva... Cum, tu nu m-ai uitat? Că m-am făcut urââât şi... Da’ azi mă uitai măi bine la tine şi parcă-parcă recunoscui băietanu’ care se bătea să mă scoată din mâna ciomăgarilor…

— Parcă-i fost vreodată frumos şi cuminte... şi-a continuat mama bombardamentele.

El părea că nu aude, dar faţa i se schimonosea, trupul i se contorsiona ca al unui pom în creştere, dirijat altfel de mâna omului. Se apleca într-o parte ca şi când s-ar fi chinuit să ia o curbă dificilă. — Copilul te ştie cu mintea lui de-atunci... reluase mama.

— Aşa-i, n-am fost prea deştept, dar m-am dat şi eu după unu’ şi după altu’... Mata ştii, tăntică, ce greu e să fii doar al lui Dumnezeu?! Mai ales că Împăratu’ lumii pentru mine a fost mereu dus... Când îl chemam era tot plecat. Cu ale lui... Muncă grea să ţii în spate şi-n minte puhoaie, şi de nărozi şi de oameni ca lumea... Ce i-am zis eu: Mă dau la o parte, Doamne, şi când ţi-ai aduce aminte că sunt şi eu copilu’ tău, cheamă-mă, că eu alt tată nu mai am. Am făcut bine?!

Nu aşteptase răspuns. Îl cunoştea dinainte. Era unul invariabil: „Eşti nărod, Dumitre!”

— Mă gândii că mi-ai fi adus şi mie ceva alifie pentru bubele astea, că se fereşte lumea de mine, Tudore. Tăntica a zis că-ţi scrie despre năcazu’ meu…

— Păi da, că eu numai asta am avut în cap! nu s-a lăsat mama.

— Îți făceai pomană cu mine. M-am tot dat cu unsoarea mamii Săfița: săcâz cu undelemn… Un timp mi-a fost bine, doar că nu mai face nimeni alifie ca aia, după moartea ei, şi boala mea tot revine, după un timp…

Eram la poartă. Aşa-i plăcea lui, să stea de vorbă, să-l vadă lumea. În curte, cine ştia câtă importanță i se acordă lui Dumitru lui Dumnezeu? Nu voia să-mi dau seama că-şi trage un picior, poate fiindcă visa să-l iau la mine în America, să-mi îngrijească grădina... Făcusem una din glumele mele prosteşti, pentru că nu m-aş fi ținut de cuvânt. Deseori, în clipa când glumeam, nu-mi dădeam seama ce impact va avea asupra oamenilor, cuprins cum eram de un elan greu de stăvilit... Mama îmi cunoştea firea, dar şi pe ea o luam prin surprindere cu limbuția mea şi cu felul glumeț de a trata probleme serioase.

— Păi tu cu Dumitru te pui? El e făcut pentru aici. Unde-l duci în a lume-luminată pe Dumitru-prostu', care nici să se spele ca lumea n-a învățat?

E şi el om, căutasem eu să-i înving, de formă, împotrivirea.

— Cine zice că nu? Numai că sunt oameni şi oameni.. Pe-acolo n-ai fi găsit unul ca el? Vrei să te dea de cheltuială? Atâta i-am purtat de grijă de mi s-a acrit. Acum să aibă alții folos după el… Aşa-i, Dumitre? Nu răspunzi! Vezi bine că nu răspunzi! Când eşti vinovat, taci ca porcu-n porumb.

— Eu pe la mata nu mai calc, tăntică. Să mor şi să nu vii la mine, să mori şi n-am să vin… spusese el supărat după car ne întorsese spatele.

Mama tăcuse un timp, vădit stingherită de plecarea lui precipitată. Apoi vorbise, iar, îndelung. O ascultam ca într-un vis, ca în transă:

— Are, mamă, boala asta, de nu-i găseşte nimeni leacul. I s-a spuzit corpul cu beşici cu apă şi nu cedează la nici un tratament. N-a fost chip să scape de brubințe. I-au apărut într-o noapte când păzea la vie. Eu zic că de la experiențele astea atomice... Ni s-a uscat totul în câmp, ca şi când ar fi trecut un duh pârjolitor pe deasupra. Pe Dumitru l-a prins primul. Mai întâi i-au apărut alea în jurul gurii păcătoase, în barbă şi pe sub nas. El zicea că mai ales în locurile ruşinoase. Se scărpina de ziceai că avea râie. Mai mare mila... Să mă ierte Al de Sus, dar nici eu nu l-am mai primit în curte. Aveam frică de boala lui. Că sunt singură, mamă. Până vii tu... S-a înrăit lumea... S-o fi simțit părăsit de toți. Zicea coana Marioara, c-o ştii, a lui Scremete, zicea că nu mai primeşte nici mila muierilor care fac parastase în cimitir. Cum lasă dania pe prag, aşa o găsesc, neatinsă, doar ciugulită de păsări şi muşcată de şobolani. Cât a mai fost bun, s-au folosit toți de el: ba de foaia lui de drum de la handicapați, ba de pensia-i, nu mare lunar, dar măricică la C.E.C. Semna Dumitru şi-şi făcea jupânul treaba până când avea bani să-i dea nevolnicului înapoi. Aud că i-ar fi dat tot, tot Cecilicii lui Nătângu. I-aş cere ăleia samovarul... pentru tine, mai ales… Şi mai are el ceva de muzeu: un flanel pe care-l purta doar duminica şi pe la sărbători, cu tricolorul pe piept, făcut din ață de cănap, de nu mai avea moarte. Era un lucru grosolan, dar cu atât mai interesant pentru cei ce-l priveau. Şi Dumitru, îmbrăcat cu el — de pomină. Îl purta de pe la treizeci de ani.

Cei ce veneau în sat, străinii vreau să zic, aveau ca punct de plimbare şi coliba lui Dumitru, să-l vadă pe proprietar, să-i admire inventivitatea în construirea unei case mai mult din nimic: coceni de porumb — fusese în anul acela o recoltă ce nu s-a pomenit, şi tulpinile erau ca pe mână de groase şi galbene ca aurul. Cu ce le tratase, nimeni n-a aflat, dar parcă nu mai aveau moarte. Două rânduri în lățime, şi între ele pământ, şi două în înălțime, prinse la mijloc cu paiante de salcâm. Țesuse tulpinile cu sârmă din acea cu care se legau snopii după combină. Acoperişul l-a făcut din tablele luate de pe

casa lui Năvădescu, când plecaseră stăpânii în „explorarea” Bărăganului. Dumitru râdea:

„S-au dus alții până-n America, — și accentua pe penultima silabă —, și nu s-au plâns, și ai noștri, trimiși pe cheltuiala statului, cu trenu', nu cu căruța, nu le-a plăcut că-i lasă colea, dincolo de București... hă, hă, hă... mai ales că le da pămâââânt...”

Ei, tu l-ai mai primi în casă?! Eu zic că sunt omenoasă din cale-afară… Și eu și tat-to, ne-am purtat cum nu se poate mai bine cu el.

Avea și el dreptatea lui, dreptatea omului crescu din mila lui Dumnezeu, prin curți străine... Vopsise tablele în roșu, umbra de fereastră și ușa de poveste, în albastru, iar cocenii, ca să le sporească trăinicia, îi văruise în alb. Flori, în fața casei, câtă frunză și iarbă, toate cu scopul de a împodobi mormintele, de unii uitate. Du-te acum în cimitir, și-ai să-i plângi de milă acelui loc, care, în vremea când el își da interesul, era de trecut în cărți. Între flori — el, ca un piticot, zugrăvit mai fără har. Dumitru avea darul de a înlătura, cât îi sta lui în putință, realul obositor și nefolositor, avea darul de a trăi într-o lume paralelă, inventată de el. Sta pe prag, și imaginea asta n-o să-mi iasă din minte câte zile oi avea, cu strachina pe genunchi, ciugulind absent câte ceva din ea, ce se nimerea să fie; lăsa veșnic ușa descuiată și la el intra oricine. De acea, de l-ai fi întrebat:

„Ce-ai, Dumitre, de mâncare?” n-ar fi știut să-ți spună. Erau dăți — mai ales după ce se recolta inul — când aduna copiii din sat și-i omenea cu susane făcute de el din zahăr ars și semințe de in prăjite. Se pricepea ca nimeni altul. Erau greu să mănânci de bunăvoie ceva pregătit de mâinile lui murdare, dar copiii nu aveau ochi pentru acel amănunt. Ei savurau compoziția încă dinainte de a se răci. Cum să mai aibă timp de altceva? La bâlci, de Ispas, el era ales să deschidă târgul, un arlechin, trăgând după el o capră cu un uger imens.

Ții minte, că te-am dus în port de o Sfânta Marie, la Ziua Marinei când Dumitru s-a dat rău în petic.

— Parcă îmi aduc aminte…

— Ei, atunci a primit flanelul acela, drept premiu pentru curajul lui de a aluneca pe o bârnă dată cu vaselină…

Căpitanul portului — și-a fost ceva de pomină —, Gligorie Stonțov, l-a adus pe Dumitru de-a lungul malului, de la Gruia până-n Turn, într-o șalupă. Era ca un maimuțoi, îmbrăcat în costum de ofițer de marină. Sufla dintr-un țignal, gata să-și spargă bojocii, de isteriza oamenii. După șalupă, panglici tricolore se târau, mângâind undele înspumate. I-au dat atunci un purcel, pe care Dumitru l-a crescut, împărțind cu râmătorul puțina mâncare primită de la oameni. Știu că de-abia l-am convins că misiunea porcului, în curtea unui om, se încheia la Ignat. Văzându-l la sărbătoarea aceea, mi-am dat seama că avea capacitatea de a lua măsura și dimensiunea locului în care se afla, adică se putea adapta la orice situația. De-ar fi avut un pic de instrucție! Dar el învățase doar să scrie și să citească, pentru că îl chinuise taică-tău și-l bătuse ca pe hoții de cai. Îl luase și cu buna:

„Hai, Dumitre, că plec la oraș și dacă-ți scriu nu știi să citești”.

„O să-mi citească domnu' Nițu...” nu se lăsase el.

„Secretele noastre ... O să-și spun și eu multe, pe care n-aș vrea să le știe un sat întreg...” Nici asta nu l-a convins.

„Ce să-i scrie un învățător unui nenorocit ca mine? Ți-ai găsit și mata cu cine să tăinui...”

Asta a fost cu Dumitru: putea să fie şi rege, dar şi cerşetor. Să-l ia naiba! A avut dreptate soacră-mea, că ea şi Dumitru, o să-mi bântuie cele mai frumoase clipe. Auzi, tu crezi dacă-ți spun ceva?

— Ce să cred, mamă?

— Oare bunică-ta, pentru că jurase — zicea ea — muribundului de Enchițescu — eu socru nu-i pot spune — că o să-i poarte de grijă lui Dumitru, putea să-mi transfere povara aceea din preaplinul urii ei față de mine?

— Te superi dacă-ți spun că nu cred?

— Nu, nu mă supăr, pentru că şi eu, de multe ori, sunt de aceaşi părere cu tine.

— Ce-a avut de te ura?

— Simplu. Am venit dintr-o familie sărăcită. Doamne, ce grozăvii îmi trec acum prin minte! Aveai zece luni… mai multe?! Încă n-aş fi vrut să te-nțărc. Dar, într-o zi, n-ai mai vrut să iei țâța-n gură. Azi aşa, mâine aşa, până mi-a venit în gând s-o întreb pe mama Safița, bătrâna aia, pe care ar fi trebuit s-o cloneze şi să dea câte o clonă fiecărui sat. Ea m-a întrebat:

„Dormi greu?"

„Mormânt. Dacă sunt obosită, tai lemne pe mine".

„Astă-seară să te culci mai devreme. Bea o cafea tare şi veghează până vine..."

„Cine?"

„O să vezi... Nu-ți spun mai mult."

Aşa am făcut. Nu mai băusem cafea de luni de zile, mai ales seara. O țineam şi noi pentru musafiri. Când bunică-ta s-a dus la culcare, mi-am făcut o licoare şi-am băut-o, uite colea, unde stăm acum, sub nucul ăsta. Era ceasul meu de taină, comunicarea cu nemărginirea lumii. Tu — în albie; te legănam cu piciorul şi sunt sigură că vedeai stelele pentru că aveai ochii ațintiți spre boltă.

— Nu ştiam de unde mi-a rămas imaginea mantiei albastre...

— Râzi de mine?! Bine, râzi, dar când m-am culcat, ce nopți, Doamne, ce nopți… cât îmi doream bărbatul lângă mine ... şi era plecat… m-am făcut că dorm. Încercam să te amăgesc cu puținul lapte pe care foametea mi-l mai lăsase. Într-un târziu — credeam chiar că sfătuitoarea mea greşise cerându-mi să rămân de veghe o noapte întreagă — s-a deschis uşa de la săliță, apoi cea la odaia mea, şi-o stafie albă s-a strecurat cu atâta îndemânare de-am crezut pentru o clipă că dorm şi-un duh îmi bântuie visul. Asta până când am simțit mirosul de pomadă cu suc de piersici cu care bunică-ta îşi spoia fața.

„Doamne, ce colorat vorbeşte! N-a fost aşa! mă gândeam cu tristețe":

— Mamă dragă, fața bunicii nu era podea s-o spoiască...

— Ba, mai rău. Nu mă-ntrerupe. Am lăsat-o în pace. Avea în mână o ceaşcă de ceramică din serviciul pe care-l cumpărasem de la un târg de oale. A dat plapuma la o parte, mi-a scos țâța din gura ta şi-a uns-o cu degetul arătător cu ce avea în vas. Apoi, cumplit, cum de n-am țipat? mi-a scos şi celălalt sân şi-a repetat şi cu el operația. Vrei să-ți spun ce punea-n gura ta hulpavă? Fiere.

— Tu erai moartă?

— Îmi pusese ceva-n mâncare... Cu ce scop, dacă nu să mă sugrume?

— Voia să te ajute să nu mori, hrănind un copil prea mic pentru a supraviețui în acele vremuri… Asta trebuie să fi fost. Eu nu mai aveam tată... Poate ar fi voit să-ți redea libertatea.

— Ba bine că nu! Asta da. M-a şi scos pe uşă afară. Ştia cum să se descotorosească de ce nu-i era folositor. Mi-a pus țoalele la uşă. Dumitru însă le-a băgat la loc. Cum e el, a ținut cu mine: s-a proptit bine pe picioarele lui crăcănate şi-a amenințat-o: „Gata, i-a

murit omu', acum ea comandă!" Rostise atât de răspicat totul de parcă asta mi-ar fi lipsit, să conduc o navă cu vechituri, adunături care-i plăcuseră soacră-mi şi pe care le-am aruncat la prima curăţenie serioasă.

Pe coana mare a speriat-o agresiunea piticotului; la orice s-ar fi aşteptat numai la împotrivirea lui nu. Ea-l preluase de la taică-tău ca trecut într-un testament şi chiar că respectase dorinţa fiului dispărut. Mai rar atâta devoţiune la un om de condiţia ei, că nu terminase decât patru clase şi spoiala de bună-creştere şi-o însuşise şi ea cum putuse. Cu timpul, n-o deosebeai de nevestele oamenilor cu stare din sat, ba chiar le-ar fi dat clase multora. Mi-a reproşat mult timp provenienţa, dar uita să spună că veneam dintr-o casă de oameni cumsecade... nu din grotele unor sălbatici, care încă mai trăiau în matriarhat. Era şi de înţeles comportamentul ei, dacă avem în vedere că bunicu-tău o luase forţat de împrejurări ce şi acum mi-au rămas neclare. Farmece, o burtă mare înainte de vreme, avere cu care el îşi achitase datoriile pentru jocul de cărţi ... Oricum, şi-a luat pe dracu' pe cap şi-a suportat consecinţele toată viaţa. Se da jos din automobilul lui Ştiucan şi se urca în trăsura lui Pădure, din ea suia spinarea calului, numai să nu stea prea mult acasă. Muma vânturilor îl găsea oriunde, cu oamenii credincioşi ei, că din acest punct de vedere a fost diabolică: nici în gaură de şarpe nu s-ar fi putut ascunde de răul ei. O singură dată a scăpat de sub supraveghere, în casa uneia, Tecla-inimă-largă din Kladovo. Cum a trecut înainte şi-napoi nimeni nu ştie, poate într-o înţelegere cu vreun barcagiu, pe vreme de furtună, sau de ger cumplit, când cătanele se adăposteau în bordeiele de pe graniţă. A lipsit o lună întreagă şi, tocmai când ea — trecuse de faza bocitului — se gândea că e timpul să-i facă pomenile, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, a apărut, mai întâi în visul dinspre ziuă, ca un strigoi arătos, care s-a strecurat în patul ei de femeie nevăduvită. Atunci s-a zămislit tat-tu, un duh ce venea în ajutorul slăbiciunii ei de caracter. Alta nu l-ar mai fi primit pe marele absent, dar ea s-a făcut că-i crede povestea — altfel, frumos ticluită — cum că zăcuse ostatic vremuielii de-afară — erau nişte nămeţi cât muntele — în gospodăria unui unuia din Munţii Mehedinţiului. Nu tu loc, nu tu nume, nimic, nimic care... N-a vrut. Era limpede că n-a crezut nici o boabă din ce spunea el fără s-o privească cu ochii tulburaţi de amintiri dragi. Ştia, bietul de el, că n-ar mai fi-ndrăznit să repete experienţa. Tecla avea omul plecat demulticel în America, dar casa ei era popas drumeţilor aduşi de ape. O ştimă aciuată la marginea aşezării, la care nu intrau localnici. Era un o zăcătoare internaţională. Atunci s-a şi umplut bunicu-tău de *boale,* şi-a trebuit să mai stea şi-n oraş, la tratament, vreo lună de zile... Alt război ca acela — dar ce lupte! — n-a mai purtat socru-meu. Era cam surd de-o ureche şi pentru asta reformat de la prestaţiile militare. L-a mai ajutat şi-un bou gras când s-a făcut mobilizarea din primul război, şi-o îndatorare pe viaţă la colonelul Iordache din Malovăţ. Trecuse deja de mult de obsesia milităriei, dar nătăfleţul de ofiţer de carieră nu renunţa niciodată, de sărbători şi de rugă, să oprească şareta la poarta noastră. Nu mânca mult, nici nu bea, îi plăcea doar să se distreze, să joace cărţi şi să se hârjonească cu slujnicele şi, mai apoi, când, adusă de vânturile rele, am poposit şi eu aici, şi veneau surorile mele în vizită, cu mătuşa-ta Constanţa. Doamnei colonel îi jucau ochii în lacrimi, dar nu avea ce face, că nu era un prilej atât de evident de gâlceavă. Nu puteai să te superi numai pentru...

— Lasă, mi s-a povestit şi mie... Colonelul era cam senil în vremea de care povesteşti mata... Tanti Constanţa râdea de el şi nici coloneleasa nu-şi făcea sânge rău... O bătrână înţeleaptă...

— Poveştile bunicului tău erau şi ele din amintiri, ce mai restituia memoria lui afectată de scleroză.

— Nici pe el nu l-ai iertat?

— Ce te miri? Nu aveam pentru ce. O nătăfleață cu două picioare lungi, înfipte-n fund, care n-a fost bun de nimic. Mi-a fost milă tot timpul de incapacitatea lui de a deveni bărbat. A intrat din adolescență direct în uitare. Asta e, degeaba te strâmbi. Trebuie să accepți că n-ai înaintaşi prea grozavi. Când el trăia, tu erai prea mic să-ți dai seama de caracterul oamenilor. Spui de coloneleasă... Trei zile încheiate l-a pândit pe soldățoiul de bărbatu-său în timpul când bietul de el era încă activ şi făcea o revizie de rutină la unitatea militară din Vânju Mare. Îşi luase o gazdă peste drum de cazarmă şi, din podul casei, urmărea — ce foc credea ea că vede! — tot ce se-ntâmpla în curtea plină cu militari. Numai că nici colonelul nu era prost să se lase descoperit de-o nevastă geloasă, care-i urmărea şi ce băga-n gură; cât ea s-a perpelit în cuptorul podului — era o căldură de iulie, de puteai coace pâine sub țiglele încinse de prigoria soarelui —, el a luat-o frumuşel, c-o şaretă, pe sub pădure, cu soră-mea lângă el, şi c-un violonist pe capră, şi nu s-a oprit decât în Lunca Vânjului, într-o poieniță, la un fel de picnic, cum îi zice-n filmele americane. Au stat cât au stat acolo, şi seara s-a dus tată-tu şi i-a luat încoace. S-o dau pe soră-mea afară, m-am gândit, să mă fac că nu observ lipitura lor — veniseră separat, întâlnire ca din întâmplare –!? I-am lăsat închinatului, cu credința că nu eu trebuia să fac dreptate într-un adulter, dacă era să-l condamn pe colonel, iar cu soră-mea, ei! acolo aş fi avut un cuvânt de spus, numai că... mi-era o lehamite… N-am lăsat-o să doarmă în patul şi-n țoalele mele. Era o spurcată de muiere, ce mereu făcea să sufere câte un suflet de creştină. Aşa că, dac-o vorbesc pe Constanța de rău, n-o fac din dorința de a-mi defăima rudele, ci ca să-ți deschid ochii asupra lumii. Tu, acolo unde eşti, trăieşti într-o etuvă? În jurul tău nu se mişcă oameni? Ei nu au drame, boli, nenorociri? Ori lumea aia de unde vii o fi alcătuită după alte reguli, străine nouă? Fii cuminte, românul nu-şi schimbă „bunele maniere”, nici la a doua sau a treia reîncarnare. Aşa e el structurat sufleteşte. Sau crezi cumva că fabulez?

Iar cu mătuşile tale, surorile mele, eu zic că e nevoi să le vizitezi de mai multe ori ca să le pui un diagnostic corect. Decrepite, o să-ți trezească poate mila. La mine sentimentul acesta s-a diminuat; e atenuat de ideea că nu mai e mult şi va trebui să-mi alcătuiesc un azil, cu babe în exclusivitate. Patru! Mă invidiezi?

Era pe fața ei, nu resemnarea pe care o cerem bătrâneții, ca semn al împăcării cu soarta şi cu sine, cu moartea inevitabilă, şi cu Dumnezeu, ci o ferocitate care, chiar/sau mai ales, fiindcă o descoperisem la mama mea, m-a dezgustat şi m-a întristat.

„Asta e!” răsună în creierul meu, saturat cu informații de tot felul, cuvintele Nenei.

„Nici tu nu vei fi altfel! Acum eşti judecător. Îți ai în grijă doar propriul trup, căci sufletul ți l-am înfiat eu... Şi mai e ceva: ce e în afara legilor şi-a ştiinței tale intră sub incidența faptelor reprobabile”.

— Mamă dragă, n-avem ce discuta. Depăşeşte puterea mea de înțelegere. Zău!

— Nu-mi dai nici o şansă? Schimbă rolul cu mine măcar o lună. Rămâi în mediul acesta din zi în zi mai ostil. Renunță la lumea largă pentru un univers îngust, populat cu ştime, şi-ai să vezi cum ți se-mbogățeşte experiența de viață. Dar cu timpul o să-ți scadă apetitul pentru cunoaştere.

— Poate te identifici cu vreuna dintre ele?! E o proiecție în viitor?

De parcă nici nu mă auzea, continuase pe acelaşi ton egal, fără nici o nuanță în glas:

— Uite, fiindcă nu ştiu dacă ne mai vedem până... înainte de-a pleca, am să-ți dictez testamentul meu... Te umflă râsul? Nu e nimic hazliu. Vreau să merg la azil. Eu n-o să-ți dau de furcă cu neputința mea. Şi să mă ardă când oi muri.

— Cu arderea să nu crezi că e o nimica toată. Poate aici să coste mai puțin, dar, de unde vin eu, pentru unul ca mine, e o avere: zece mii de dolari. Nu zic că nu merită mama mea o asemenea sumă, i-am spus cu cinism, însă când e în viață să trăiască bine, nu când... Mă mai gândesc, dar te rog să nu mori până nu termini cu babele. Întâi ele, bine?

— Crezi că e o ordine anume?! Pot să mă duc înaintea lor. Tu te distrezi, dar când ... O să-ți piară cheful… Nu există povară mai mare decât să fii nevoit să moştenești atâtea amintiri.

— Unii s-ar bucura că primesc o aşa moştenire, mamă dragă, dar nu ştiu de ce, eu n-am trebuință de nimic. Acolo valorile sunt altele. Nu sentimentale… Nene, femeia cu care stau acolo, uite că aduc vorba de ea, e o femeie voluntară, legată de neamul ei, poate mai mult decât sunt eu de voi, din două considerente: mai întâi că femeile sunt mai sentimentale şi apoi că a şi fost crescută în spiritul familiei şi al legăturilor indestructibile până la a şaptea spiță…

— Păi da, că noi suntem mai proşti…

— Nu te supăra, şi matale ai o parte din vină, şi neamul ăsta afurisit care n-a ținut la unitate. Măcar de ochii lumii ar fi trebuit să stați laolaltă, surorile. Unchiul Aristică, vai de capul lui, e prin Bucureşti… singur. Cu pensia lui şi cu ce mai ai matale v-ar fi ajuns să vă descurcați…

— Cum poți să fii atât de iresponsabil? Dacă eu ți-aş rândui viața după bunul meu plac, ce-ai zice? Te-ai gândit la mine când ai lăsat-o pe Elvira? Cât a suferit ea când ai fugit? Are copilul tău, Tudore! O să vezi ce-nseamnă să fii singur la bătrânețe. Nene aia a ta… slabă nădejde! N-o ține ea cu noi, dacă e din altă țară! Dar, mă rog, măcar negresă să nu fie, că-n rest! Să nu ne râdă lumea şi pentru asta!

— Dar pentru ce ne-a mai avut în vedere, mamă? Ce nu i-a convenit lumii la noi? Cu ce e mai brează ea? Ce mă miră e faptul că a început să-ți pese de personajul acesta: lumea. Era un timp când nu dădeai doi bani pe părerile oamenilor… Cum s-a produs schimbarea acesta în comportamentul tău?

— Să nu crezi că-i chiar fără formă lumea! E reală. A trebuit să mi-o iau aliată când ai plecat. Vezi tu steagurile de la streaşina casei?! Mereu le pun. Le iau, le spăl, le calc şi Dumitru le suie din nou. Al nostru şi… Să se ştie că… Sunt pavăză împotriva oamenilor. Mă apără.

— Dar e drapelul vechi, cu stemă… Tu nu te uiți la televizor?

— Şi ce dacă are stemă? Crezi că din pricina stemei am eu pensia mică? Crezi că spicele alea ca mustățile lui Stalin, dacă le-aş da jos din stemă, ar rodi pe pământul nostru nisipos? N-ar mai fi seceta asta care ne usucă? N-ar mai fi războaie pe pământ?

— Mâine, dimineață mă sui şi le cobor…

— Să nu-ndrăzneşti, că…!

— Mamă!

— Nici o vorbă-n plus. Nu-ți place, te duci în treaba ta, că eu nu te-am chemat!

*

Ieşisem pe drum, iritat la culme. Mi-era necaz că nu găseam modalitatea de a mă apropia de mama. Mergeam la întâmplare, fără să-mi aleg un traseu, o uliță anume.

— Domnule Enchințescu, o clipă, vă rog! mă strigase un ins dolofan, care se apropiase de mine gâfâind. Dar ştiţi că mergeţi, domnule! Condiţie fizică, nu glumă! Sunt Iulian Tănase, patronul presei de ulei. De vreo trei ani am pus pe picioare această afacere. Şi aş vrea să mă mut aici.

— Şi merge treaba? l-am întrebat politicos, obligat să-i strâng mâna jilavă.

— Ar merge, că e teren bun pentru floarea soarelui, numai că am nevoie şi un loc unde să depozitez sămânţa. Toată lumea m-a îndrumat la mama dumneavoastră, să iau în chirie acareturile şi… când dumneaei pleacă… să cumpăr.

— Unde să plece?

Poate că figura mea reflecta atâta surprindere că omul mi-a spus dintr-o suflare de frică să nu-l întrerup.

— În America, de ce vă miraţi aşa? Spunea prin sat că veniţi, vindeţi şi o luaţi. A pus neamurile pe foc. A băgat spaimă-n surorile dumneaei, că vezi bine, pentru pământul de pe-acolo… Într-o zi s-a mai ivit un moştenitor, şi el indignat din acelaşi motiv; un unchi de-al dumneavoastră din Bucureşti. Îi cerea să renunţe la înstrăinarea dreptului lui de moştenire. Ar putea să reintre în posesie chiar şi după vânzare, dar are omul, biet pensionar, atâţia bani să se judece şi să umple buzunarele-bureţi ale avocaţilor?! M-am gândit să n-o scap din ochi şi să dea altcuiva — pe nimica — toată casa asta pricopsită. Că eu ceva agoniseală am la bancă şi mi-e şi frică de Dumnezeu să jefuiesc un bătrân…

— De pe unde eşti, domnule…?

— De la munte, din Şişeşti. Am făcut Agronomia şi acum e timpul prielnic să aplic ce-am învăţat acolo. Casa, domnul Enchiţescu, casa — cum am stat de vorbă şi cu don primar şi cu unchiul dumneavoastră, care-i minte luminată — e monument istoric. Poate fi trecută-n patrimoniu' ţării şi reconstruită cu bani pe vreun proiect internaţional. Bani gârlă, după ce va intra în circuitul turistic naţional. Şi aici am ceva idei… Sau, dacă nu vindeţi, măcar să ne asociem. Vă dau cuvântul meu că mă pun în slujba satului acestuia mai mult decât ar face-o unul născut aici. Pe mine nu mă-nteresează intrigile şi războaiele dintre clanuri, vreau doar să iasă treabă bună şi să câştig şi eu şi localnicul, că fără el eu n-aş avea posibilitatea să devin ce sunt. Lui îi vând produsul meu finit! Ştiu că dumneavoastră sunteţi mai mult cu literatura. V-aş sponsoriza şi o carte, două. Că misia noastră e îndeplinită, când ajutăm surori mai sărace, cum e cultura… Reclama e cu atât mai mare cu cât figurează pe o operă de artă. Nimeni n-o să-şi mai aducă aminte că în satul cutare a fost S.C. „Comestibil" SRL, dacă nu va citi pe o pagină de roman că, la apariţia lui, a contribuit financiar şi S.C. „Comestibil" SRL.

— De unde, domnule, atâta milă la un străin? Ce faci, pândeşti oamenii neputincioşi, ca să-i păcăleşti şi să devii un arendaş prosper? m-am aprins eu, nervos din cale-afară. Un timp, mă stăpânisem, să văd până unde poate merge cu neobrăzarea un astfel de individ. Află, domnule, că mama nu pleacă în America şi nici eu nu mă mai întorc acolo. Am destui bani să cer să te expulzeze de aici şi să-ţi cumpăr presa de untdelemn. OK?

Ce m-o fi apucat, nu ştiu! Cert este că, depărtându-mă de el, mi-a venit să mă prăpădesc de râs, văzându-l cum rămăsese în mijlocul drumului ca omul prost. Credea că voi accepta tranzacţia imediat, fără să mă tocmesc. Cineva îl sfătuise să facă pasul acela, altfel n-ar fi îndrăznit să mă acosteze cu siguranţa insului stăpân pe situaţie, şi acum, probabil, se mirau amândoi, el cu sfătuitorul său, de nechibzuinţa mea.

Am luat-o la picior, să scap din raza de observaţie a celor de la primărie, care adăstau pe podeţul vopsit în verde, gurile-cască, de când era lumea pomenită-n satul

nostru. Acasă eram în siguranță, în odaia păstrată anume pentru reîntoarcerea şi reintegrarea mea rapidă. Mama mă cunoştea şi-mi ştia punctele vulnerabile, numai că acum era preocupată de ceva. Absentă, vorbea singură. Rostea semicuvinte, jumătate rămase în mintea ei ca într-o clocitoare. O luase prin surprindere venirea mea şi, dacă începuse să-şi făurească planuri, unele rămăseseră în fază de proiect.

Lângă pat, geamantanele erau încă nedesfăcute şi nici ea nu le grăbea golirea. Nici măcar vorbele de circumstanță, cu care mă primea ori de câte ori veneam din Bucureşti, nu-i mai erau la îndemână. Le uitase? Se ruşina de ele, ca şi când le-ar fi folosit în întâmpinarea unui străin? Oricare variantă era valabilă.

„Ce mi-ai adus frumos din Bucureşti, Tudore?”

„Puiul târgului, mamă”, răspundeam eu râzând.

„Credeam că un nepoțel…”, schimbase ea repertoriul, mai târziu, după ce mă cunoscusem cu Elvira.

Mă aştepta. Steagurile — tot la streaşină. Se înfoiau în vânt. Parcă eram la o legație străină, deoarece poarta noastră era larg deschisă, ca să intre şi să iasă oricine, fără oprelişte.

— Ce-i mamă cu poarta noastră? Nu-i nici nuntă şi nici înmormântare…

— Vreau să arăt lumii ce deschisă sunt eu la dialog. Vreau să vadă că fiul meu, pe care toți l-au făcut trădător, e acelaşi, că nu mi l-au răpit depărtările cele înghițitoare de oameni dragi…

— Dar de ce n-ai făcut-o până acum? Dacă tot ai fâlfâit drapelele, puteai să-ți cauți aliați la acțiunile matale. Să devii activistă, lider de opinie, să iei atitudine, să stârpeşti răul din rădăcină, nu să te hărțuieşti cu surorile, cu cumnatul, cu notabilitățile, pentru pământ şi pentru moşteniri, şi, când sunt gata să te dovedească, să te închizi în fortăreața respingerii definitive. Eu, dacă ştiam ce găsesc aici, nu veneam! Crede-mă, a fost un şoc toată mizeria asta pe care am văzut-o, începând cu aeroportul şi terminând cu satul nostru!

Ca şi cum nu m-ar fi auzit, şi precis asta se întâmpla — mi-am dat seama după inexpresivitatea ochilor — şi-a dus gândul mai departe.

— Tudore, veni, mamă, fosta ta învățătoare să te vadă şi nu ştiui ce să-i spun… unde eşti…

— Dar tu ai fost învățătoarea mea, ai uitat? Numai două luni, cât ai fost bolnavă, a fost domnişoara Maria… Şi acum e moartă…

— Da? De aia mi se păru mie cunoscută… Măi, cum trece vremea şi cum uită oamenii, cum se uită între ei, cum se uită pe ei… Zicea, şi eu o cred în stare, c-o să te pună să scrii despre viața ei, un roman de altfel. O să ai succes pe-acolo, dacă o să vorbeşti de urâtul şi mizeria cu care ți-ai murdărit retina. Le place, hai? Hai sictir! le-aş spune. Aveți şi voi mizeria şi urâtul vostru. Ocupați-vă de deratizare acolo şi apoi aruncați-vă privirea la alții.

— Mamă dragă, ți-am spus că ai fi făcut carieră politică?!

— Tu crezi că eu stau de vorbă aşa, ca proasta-n târg, cu oricine? Astea sunt lucruri grave… Să te fi-nsurat cu Elvira. Poate nu erai aşa dezghețat la minte ca acum şi n-ai fi purtat hainele astea ieftine, dar… Nu ți-ar mai plăcea de ea. A îmbătrânit şi s-a urâțit.

— Ce face?

— Ce să facă? Ce fac muierile… Suferă. S-a măritat cu unu' pe care nu l-a iubit. Nu ştiu ce-o mai fi între ei, că el e cam bolnav şi ea nici nu prea povesteşte din casă. Are demnitate. Nu s-a plâns nici după ce tu ai fugit, nici când al ei a fost închis, cred că vreo cinci ani pentru delapidare. Au o fată… C-o fi a lui, că n-o fi… dar el a crescut-o

şi-n curtea lui o să se mărite. Destine, mamă, curioase. Ea zice că nu-ţi poartă pică. N-ai fost soarta ei… Numai de fată-mi pare rău. Poate că-i a ta.

— Îţi dai seama ce enormitate spui? Crezi că n-aş fi ştiut? Eram eu tânăr, dar realizam şi eu că…

— Ştii cum o cheamă pe fată? Tudora. Nu-i semnificativ?

— Aş putea s-o văd?

— Ar avea vreun rost? Ca şi cum ai muta osemintele dintr-un mormânt în altul… Nu se mai poate face nimic.

— Dar am iubit-o. Ştie asta?

— Ce folos? E cu tine? Tu poate ai vreo negresă pe-acolo… şi ea aici, contabilă la asociaţie, cu Emil al ei… Veni şi ea să te vadă, dar dis-de-dimineaţă să nu afle bărbatu-su. Îi dedei un pachet din cele aduse de tine…

SÂMBĂTĂ

Mirosea a ars, ca şi cum natura prăjise pe frigarea verii toată întinderea pământului. Erau primele semne ale coşmarului ce pârjolea lumea din sud. Aici, izul de cărbune stins era dizolvat în vastitatea câmpiei. Pentru mine, depărtările oricum au o emanaţie care îmbată şi cheamă, halucinant. Pe alţii acea emanaţie îi nelinişteşte. Pentru că e necunoscut. Şi aventură.

Trecusem de mult de curtea Elvirei, fără să am curajul să intru, să dau bună ziua şi să-i întreb ce mai fac. Era firească atitudinea mea, după douăzeci de ani? Mergeam, şi alcătuiam în minte o posibilă întâmplare, ai cărei eroi să fie Elvira şi Emil.

IV E

Elvira şi Emil.

Acum se-ntorcea, oarecum mulţumită, strângând în pumnul mâinii stângi, copilăreşte, un pacheţel. Era câştigul ei. L-ar fi putut afla şi altfel, dar preferase să se convingă cu proprii ochi de-o realitate, contestată de mulţi. Se întorcea şi c-o schimbare în suflet. O melancolie greu de stăpânit. Ştia să şi-o explice. Cum să nu ştie? O purtase mereu, atâta amar de ani, doar că acum şi-o reîmprospătase cu o nuanţă nouă, dar şi c-o ştiinţă pe care o descoperise ca fiind adevărată. Pasiunea, oricât de durabilă ar fi fost, nu numai în cazul lor, nu purta în ea, încă de la început, destrămarea?!

Emil era pe scări. Tăcut şi nedormit. Închis în sine. Aşteptând, mai mult decât altcândva, o schimbare care nu i-ar fi fost favorabilă. În firea lui ar fi acceptat-o, plecând de la premisa că nimic nu e veşnic. Nu-şi punea întrebări existenţiale, ce rost are viaţa, şi alte din astea. Reacţiona ca la începuturi, când omul nu devenise încă fiinţa

inteligentă şi sofisticată de acum. Dacă era să se întâmple ceva, avea să se întâmple, fără dorința lui. Vreo împotrivire n-ar fi fost de nici un folos. De mai era ceva de dres, ceva de schimbat… Dumnezeu putea să intervină. De aceea n-o să spună Elvirei nimic de vizita aceea, cel puțin ciudată, chiar dacă aflând ce-o chemase într-acolo iar fi luat o piatră de pe inimă, ar fi aflat în ce ape se scaldă şi dacă, de-a lungul vremii, în absența lui Tudor Enchițescu, iubirea ei s-a cimentat, ori a rămas la la-nceput, fragilă şi nestatornică. Dar nici aceea nu era viață: să-ți iei bocceluța, ori de câte ori nu-ți convine ceva, şi să pleci la mama. Din ce cauză? Din cauza unei alternative care, ca un narcotic administrat periodic, te ține mereu conectat la o altă realitate.

O lăsase să facă a doua facultate, tot din acest motiv: să nu simtă nici o constrângere din partea lui. Când i-o veni de ducă, să nu-i plece din prag cu reproşuri, c-ar fi ținut-o sechestrată, cum fac alți bărbați cu soțiile lor.

Trăgea trudnic dintr-o țigară proastă, cu tutun gros, şi sufla pe nările-i groase rotocoale de fum puturos. O dată cu el evacua şi-o parte din obida strânsă, stocată, fiartă şi depusă pe pereții sufletului său amărât.

Când ea intră pe poartă, el se afla deja la a treia țigară din dimineața aceea. Avea gura pungită de asprimea ierbii.

Tresări, ca şi cum o arătare s-ar fi ivit pe neaşteptate şi ar fi intrat fără voie în gândurile lui, şi aşa tulburi din pricina neodihnei. De pe chipul ei, prins în crepuscul, nu putea desluşi mare lucru, doar o oboseală de moarte, care-i alungise trăsăturile, masculinizându-le. Era prea devreme, sau el nu mai avea perspicacitatea de la început, când şi o încruntare a sprâncenei spunea ceva despre ce simțea ea atunci? Sau nu mai avea disponibilitatea sufletească să facă investigații ce i-ar fi adus un plus de suferință? Alinare, în nici un caz.

Se ridică şi-i ieşi în întâmpinare, cu pasul rar şi apăsat, ca şi cum ar fi ieşit în calea unui străin. Nu asta simțea, dar îşi impusese să dea dovadă de stăpânire de sine, oricare ar fi fost hotărârea ei.

— Ce-i cu tine, omule? De ce te-ai sculat aşa de dimineață? se miră ea, neliniştită şi descumpă-nită.

— Nu ştiu ce-a avut câinele nostru, că toată noaptea a lătrat. Tu nu l-ai auzit? Urla parcă a streche şi-a prevestire de ceva rău. N-am putut să pun geană pe geană.

— De ce nu l-ai închis în grajd? O fi de lună nouă?! Nu l-am auzit, că eram obosită, spuse, privind în altă parte.

— Ştii că nu pot să-l claustrez? E un biet suflet şi el…

— Tudora mai doarme?

— Ea n-are nici un fel de apăsare. Şi asta mă bucură. De unde vii aşa dis-de-dimineață?

— Ar fi multe de povestit, dar nu e ora cea mai potrivită. Mă dusei… Pe-o parte mă bucur că avusei curajul acesta… Trăim de multe ori cu nişte imagini false… Asta e! Amăgiri, adăugă în pripă, apoi tăcu, îndreptându-se cu grabă către intrare. Îşi lăsă pachetul pe trepte şi se aşeză şi ea, oftând. Eh, acolo, după atâta timp, nu te duci, bați la uşă, dai bună ziua, aştepți să vezi dacă te recunoaşte, şi gata… E altfel. Puteam să-mi închipui, dar am refuzat tot timpul să suprapun reprezentării vechi din mintea mea o alta, acum fără dimensiune.

— Măcar îl văzuşi?

— Ieri, pe drum. Acum nu era acasă.

— Nu poate să se fi schimbat prea mult… De ce nu m-ai întrebat pe mine? Ți-am demonstrat că mă pricep să văd evoluția oamenilor şi-a faptelor…

— Intrăm într-un cerc vicios. Nu voiam să fiu influențată de nimeni şi de nimic. Mai ales de tine. Ai fi căutat să-ți fac pe plac, şi ar fi fost un eşec. Asta e! Şi pe urmă… nu i-ai fost favorabil niciodată… n-ai fi putut să scrii despre el poezii.

— Draga mea, dar omul la care te-ai dus şi-a păstrat caracterul. Poate e ceva mai corpolent, are morgă de om important, şi ceva cultură, dar caută-l la esență şi-o să-ți dai seama şi de propria-i disoluție. N-am stat prea mult de vorbă cu el, însă m-am convins că-i pătimaş, şi asta pe tine te-a subjugat, o înflăcărare născută dintr-un egoism mai puțin temperat, care se hrănea din pasiunea ta pentru el.

— Doamne, dar nu-i momentul pentru astfel de remarci?! Şi ştii doar că nu-mi place să deşert tolba dintr-o dată. Am nevoie de un timp, în care să rumeg singură nişte posibile stări…

— Ai dreptate. Bine că eşti din nou aici! Ăsta e cel mai important lucru. În rest…

Renunțarea lui, chiar şi dintr-o tactică ce mereu a dat rezultate, în situații diverse şi la oameni felurиți, o intrigă.

„Chiar nu-l interesează?"

— Era doar a bătrână acasă şi pe ea o ştii: e cam dusă cu sorcova. Nu prea apucarăm să stăm de vorbă. Să-mi spună mai multe. Las' că nici n-aş fi avut răbdare să aştept toate supozițiile şi parantezele ei. Mă gândeam la tine, că te-ai fi trezit şi ai fi îngrijorat că nu mă vezi…

Emil mustăcise. Îi conveneau cuvintele. Erau pe placul lui. Era adevărat că o scutise cât putuse, de multe corvezi, asta aşa era, dar, de la accidentul pe care-l avusese în primăvară trebuise să renunțe la asemenea menajamente… Nu era încă întremat fizic. De psihic ce să mai vorbim? Când piciorul îi era ca o cârpă, fără nici un simț în el… cum ar fi putut să iasă-n lume ca un om normal… Nici sătenii nu-i mai purtau respectul de dinainte. Ce mai putea schimba în starea de-acum? Mai nimic. Băile făcute la Bala îi amelioraseră întrucâtva suferința, dar piciorul rămăsese mai scurt, tija din şold îl supăra mereu…

Femeia se foi neliniştită, obosită, înstrăinată, cu gândul la altă lume, care furase sufletele unor oameni la locul lor. Decât să se întoarcă în matca satului, ştiută, cunoscută, preferau, acum, cu lipsa asta de locuri de muncă, să taie frunze la câini prin alte țări. Muncă pe apucate, zilieri, pe nimica toată, pe la câte vreun exploatator. „De asta urăsc eu societatea ce exploatează omul. Societate de consum, se hrăneşte din trupul şi sufletele noastre", conchisese ea odată, într-un gând de profundă filozofie, spre hazul lui Emil care vedea lucrurile altfel: Lui îi era destul de clară diviziunea socială a muncii. Adică: nu fiecăruia după nevoi… La emitea acelei „filozofii" Elvira nu luase în calcul lipsa de cultura a acelora ce nu trecuseră granițele țării, să ia contacte cu o altă lume, o altă educație, unde nu primează creşterea natalității, un fapt lăudabil de altfel, pentru că națiunea îşi sporeşte, în acest chip, capacitatea de înnoire şi rezistența în timp, doar că în unele locuri fenomenul era scăpat de sub control. „Slavă Domnului, hoții şi pungaşii mai trec şi granițele…"

Îi mulțumea lui Dumnezeu că scăpase cu bine din lumea pestriță, ursuză şi însingurată, când mergea la examene în timpul celei de-a doua facultăți; de fiecare dată ieşea, chiar cu bucurie, din oraşul neprimitor, cu ganguri amenințătoare (rodul ştirilor din ziare şi de la televizor) şi se urca cu grabă în trenul murdar (dar era un loc provizoriu, doar pentru câteva ore!).

Ajungea la Emil, însă cu un sentiment ciudat, de ceva lipsă. Ca şi cum ființa ei ar fi fost împărțit între un trecut înviat şi prezentul pregnant.

Tutunul lui Emil o înecă. Şi tuşi semnificativ, alertându-l, pentru că-l văzu cum stinge ţigara şi-o aruncă în curtea largă.

Se înteţise vântul şi tăciunele ţigării clipi de câteva ori cu şiretenie, ca şi cum le-ar fi făcut cu ochiul.

Stelele, ultimele, pieriră, parcă şterse cu un burete. Greierii, căutându-şi deja un cuib pentru iarnă, măsurau liniştea crâmpeiului de noapte, sau ce mai rămăsese din acea împărăteasă africană.

— Zici că nu te văzuşi cu el?!

— Ieri, pe drum… nu-ţi spusei? Şi nu mă recunoscu. Nici eu nu l-am întrebat de vorbă.

— Oare de fată ştie?

— Nu cred. Şi ar avea vreun rost? Nu dau eu o stare de fapt clară, unde totul este armonie, pe ceva… Omul la care mă dusei, nu mă cunoscu, de asta sunt sigură. Avea o figură imobilă, programată, şi-o mască de nepătruns. Un zâmbet profesional, cum vezi la câte o crainică sau prezentatoare de la televizor şi nu-ţi place. Şi Dumnezeu de i-ar fi apărut în cale, nu ar fi modificat cu nimic surâsul de ins blazat. S-a schimbat esenţial. E drept, încă pe-atunci nu prea avea memoria figurilor…

Femeia rămase câtva clipe îngândurată, apoi tresări:

— Lasă tu asta, hai să gătesc ceva. Nu te mai frământa degeaba, că tot împreună vom îmbătrâni… Nu mă mai răpeşte nici un prinţ, chiar dacă vreun gând ca ăsta îţi creează ţie insomnii. Dar ştii că mă bucur de interesul tău pentru mine? spuse ea, fără convingere, însă el nu-i văzu chipul inexpresiv, pentru că deja pornise spre bucătăria de vară.

— Te invită şi ea în casă? îi strigă din urmă.

— Nu, măi omule! Nu mă invită, că venirea lui a agitat-o foarte tare. Poate ar fi trebuit să-i anunţ din timp că mă duc… Aşa spune buna-cuviinţă, codul bunelor maniere…Dar am simţit că-i mai bine să-i testez memoria. Făcui rău, mai ales că-l păzeşte ca un buldog mumă-sa. Poate că era-n casă, dormea, şi nu vrut să-l trezească.

— Pentru fată trebuia să faci totul. Nu avem dreptul să-i ascundem, acum, un fapt, pentru care mai târziu ar putea să ne judece. El, chiar şi fără să facă publică descoperirea sa, sau neajunsul său, ar putea s-o ajute mult mai mult decât reuşim noi. Şi actoria nu-i lucru simplu… Are şi un unchi prin minister…

— Ăla-i pensionar, Emile! Revino-ţi! Nu mai are nici o putere…Soţul meu cu capul în nori, fata noastră se mărită înainte de a ţi se împlini ţie visul. Netrebnicul ăla n-o mai scapă din ochi. A văzut că e o partidă bună şi n-o mai lasă. N-ar fi băiat rău, facultate are, numai cu patima asta a lui… cu băutu'…

— Îi rup amândouă picioarele de-l mai prind pe la poarta noastră! Să ştii că asta fac…

Elvira îşi privi soţul. Obosit, puţin adus de spate, cu chipul marcat de-o neputinţă de care nu reuşise să scape de-a lungul anilor, şi acum amplificată de infirmitate, părea un moşneguţ, dar el era un bărbat de patruzeci de ani, viguros, încă capabil de pasiuni devastatoare. Ea nu-l văzuse niciodată aşa, însă acum era explicabil: avea viu în minte modelul celuilalt, buhăit, agitat… Îi displăcuse, fără să recunoască în faţa lui Emil. Era tactica ei de a nu scoate cartea ultimă, pe cea din mânecă.

— Zici că-i altul? îi ghici el gândul, urmând-o îndeaproape către bucătărie.

— Tot aşa-l cheamă, doar că a agonisit nişte titluri. Nu cumpărate, că-i băiat deştept, dar ţine la ele ca la ochii din cap. Cel puţin aşa-mi spuse a bătrână. Zice că le pune pe toate hârtiile, pe uşă, pe mapă, pe ştampilă…

— Asta nu-i rău! E munca lui şi unii au tot interesul să i-o bagatelizeze. Oare cum s-ar comporta fie-ta, dacă…

— E capricioasă. N-aş conta pe loialitatea şi pe sentimentele ei. Copiii de azi te trădează pentru… Tăcu deoarece nu găsi cuvântul cel mai potrivit să continue.

— Dacă tu spui asta, ca mamă… e grav.

— N-o spun unui străin…

— Ieri când tu ai fost plecată la oraş, cum sunt şi schilod, m-am simțit cel mai înstrăinat om din lume. Fie-ta nu mi-a făcut nici măcar o omletă. A zăcut în pat, cu ochii la televizor, şi când a venit seara s-a dus la bal c-o aştepta ăla.

— Un sărăntoc. M-am interesat eu de pe unde vine. Tat-su era tehnician silvic prin pădurile veşnice şi avut ambiția să-şi învețe băiatul carte. Merită tot respectul. Dar aici s-a oprit contribuția lui. Mă uitam, Emile, la tinerii ce-i întâlneam pe coridoare la facultate… acolo… chinuiți, cu obrajii scofâlciți, de pe acum marcați de vreme. Beau de sting şi nu dorm nopțile. Las' c-or şi învăța… şi nici mâncare pe săturate…

— Tu n-ai de unde şti cum e viața în cămin, că ai stat în gazdă, aşa că nu mai fi aşa justițiară. Tinerețea are avantajul inconştienței. Pentru ea timpul lucrează altfel, are alte dimensiuni. De aceea este invidiată şi râvnită. Pendularea în timp nu e posibilă, dar dacă ar fi, fii sigură că n-o să auzi un tânăr să dorească să ajungă încă o dată moş. Tu nu vezi că nici cei ce cred în reîncarnare, nu vorbesc că în trupul unui moş sau al unei babe ar fi intrat vreun suflet de copil. Mie mi-ar fi greu şi invers. Cum l-aş purta — e uşor, dar fragil şi neştiutor — pe picioarele mele şubrede şi cu şira spinării strâmbă? M-aş descurca, dacă ar vrea să-şi ia un avânt mai mare decât aş fi eu în stare să suport_ În ce fel să-l reprezint în instanța lui Dumnezeu?!

— Le cam încurci, bărbate! E prea de dimineață pentru filozofii, zău aşa!

— Naiba ştie cum de-am rezistat atâta timp împreună: eu filozof şi tu poetă, sau mai degrabă iubitoare de poezii de dragoste…

— Aici e şmecheria, spuse Elvira şi rămase dusă pe gânduri.

Tudora era aidoma ei, cum fusese ea într-o vară… O durere vie o străbătu, ca un curent de mare tensiune şi se cutremură, totodată, ca de un frison de gheață. Era mersul acelui om, spre care plecase ca spre un cunoscut vechi, o grabă şi-o rutină imbecilizatoare. Le căutase, această grabă şi această rutină, şi le descoperise descoperise şi pe figurile altora pe care, cu o zi înainte, îi întâlnise în autobuz. Ori moțăiau imobili pe câte-un scaun, de credeai că nici nu ştiu încotro se duc, ori priveau absenți, presați unii-n alții.

Îi povestise toate astea lui Emil şi-l întrebase derutată:

„Încotro se duce omenirea, se întrebase derutată? Mă ia şi pe mine?"

„Nu te teme că rămâi singură, o liniştise el. Şi noi mergem cu ea, doar că la câțiva paşi în urmă, mai lucizi. Morbul ăsta devorator de personalitate, la noi a prins ceva mai târziu, şi efectul lui va întârzia, nefiind încă alimentat din plin de nebunia înnoirii. Ăsta-i norocul nostru, sau… neşansa de a privi neputincioşi cum semenii o iau la vale, precum apele ce ne poartă. Apele ne-au adus, apele ne duc cu banu-n mână. Mai şi plătim intrarea, ca pentru un spectacol chiar dacă ştii că de la el nu te mai întorci".

Îi veni în minte o vară anume, în curtea mătuşii sale din Bucureşti, curte mare, pavată cu plăci de mozaic colorat, colț cu Cimitirul Bellu.

Ia, nişte îmbogățiți peste noapte, care, de i-ai fi luat la bani mărunți, ar fi dat din colț în colț, fără să poată aduna toate chitanțele trebuincioase să justifice sfidătoarea lor proprietate. Legea 18 i-ar fi băgat la puşcărie, fără doar şi poate. Ca să deruteze curioşii,

mătuşă-sa luase în gazdă, liceeni şi studenţi, tocmai să pară că de aici mai adună un ban. Elvira, fata surorii sale, contra găzduirii, o ajuta în gospodărie.

Unul din băieţandri, student în anul întâi, consătean cu ea, dar mai mare cu vreo doi ani, îi atrăsese luarea aminte fetei, tocmai prin aerul lui de absenţă.

„Nu te uita după el, o avertizase Lucreţia, mătuşa-sa, că nu-i de nici o treabă. Nici patul nu şi-l face. Dacă te-ar interesa, dar eşti prea tânără, am în vedere un flăcău de ispravă, o partidă cum nici nu visezi”.

Elvira se scuturase atunci ca de-o vedenie. Bănuia cine era cel ales. Venea des în vizită. De fiecare dată aducea cu sine izul de oi şi capre, parcă în perioada de împerechere, dar şi de piei argăsite, pentru că grosul averii îl făcuse familia lui din atelierul de tăbăcărie şi croitorie. La marginea Bucureştilor, la ei la poartă, veşnic spânzura o haină de ca reclamă. Venea la madam Lucreţia cu ţuică şi brânză, şi cu un pic de smântână proaspătă, când terminau ai lui de vândut în piaţă.

Ce-o deranja şi pe Lucreţia la familia respectivă, era că se pocăiseră, că trădaseră biserica tradiţională, pentru o credinţă nouă, îngrăditoare, mai mult de ochii lumii, a multor lucruri fireşti. Şi poate că băiatul era sortit unei astfel de ”cariere”. De aia nici nu pedala prea mult pe dorinţa ei de înrudire cu familia Arnăutu.

Elvirei, de fapt, nici nu-i stătea gândul la vreun băiat; ea era în anul I, la Finanţe-Contabilitate, dar cu fumuri şi poezie multă în cap. Doar că nici soarta, când se activează, nu stă pe loc. Într-o săptămână, n-a fost zi de la Dumnezeu să nu-i audă consăteanului ei Tudor paşii cu tălpile goale pe pavajul încins. Făcea exerciţii de yoga şi rămânea în contemplarea naturii ore-n şir, exact când fata avea treburi de făcut, drumuri de umblat şi el îi sta-n cale, pe aleea strâmtă dintre smochinii aplecaţi până la pământ.

„Ce să fac, tanti, nu-l vezi că-mi tot iese-n drum?”

„Nici nu te observă, să fii sigură de asta. Nici pe el nu se vede. La el în odaie nu e oglindă. Poate i s-o răsfrânge chipul în apa unde se spală sau în vitrinele magazinelor”.

„Tanti, râzi de mine. Ştii că mă inciţi să-l cunosc?”

„Treaba ta. Dar n-are nici o calitate, decât că citeşte foarte mult”.

În ultima zi de şcoală, studentul pentru care era gata să facă o pasiune, o întrebase cu cel mai firesc aer din lume:

„Pleci?”

„E vacanţă. Mi-am luat toate examenele şi ne vedem la toamnă”, spusese ea, cu dorinţa să pară că triumfă. ce le spun alor tăi? Ce să-i spun mamei tale? Ai un mesaj de îmbărbătare, zisese în doi peri, cu toate că auzise de nopţile pe care Tudor le pierdea la pocher, în Complex.

„Păcat! Mă obişnuisem cu tine prin preajmă. Mă inspirai. Toate exerciţiile mele ţi le-am dedicat. E ceva, nu? Să vezi că nu ai nici un rateu… Puteam să mă concentrez, cum n-am făcut-o niciodată până acum. Mă apropiasem chiar de levitaţie… De mai rămâneai o zi, două… Negreşit, eşti… Percepeam altfel lumea, prin alt filtru, nu al unui om singur, izolat, ci al unuia cu o nouă identitate”.

„Te râzi de mine, Tudore? Ce-i cu tine, că te-ai schimbat de nu te mai recunosc?”

„Nici gând. Cum să râd de singura fiinţă care-mi dă atenţie? Am să mă mut la unchiu’ Aristică. Dar voiam să-ţi spun că dragostea nu este un sentiment, ci o atitudine pozitivă, un fel de leac ce triumfă împotriva bolilor, suferinţelor, de orice fel ar fi ele. Nici lipsa banilor nu are mare influenţă asupra acestui sentiment înălţător”.

Discursul lui ditirambic, pasional şi cu tonul ridicat o scosese pe Lucreţia din bucătărie.

„Numai că în transfigurarea asta a ta nu ştiu dacă o să accepţi că muza ta e fată de la ţară, cu pământ puţin şi cu facultatea neterminată… S-o laşi în pace! E o copilă. Nu-i suci minţile! Cum naiba să creadă că te interesează, când în clipele alea uiţi de ea? Aşa o fi acum dragostea la tineri! Dacă se fac copii în eprubetă, cu taţi donatori şi mame purtătoare, de ce n-ar fi posibil ca mata, când levitezi, să găseşti sufletul pur al Elvirei, aşteptându-te în abstractul spre care tinzi. O dragoste spiritualizată până la esenţă”.

„Ea le suceşte pe-ale mele, n-aţi observat, doamnă Lucreţia?”

„Cum ţi le-a sucit, când nici n-ai chemat-o măcar la o cofetărie?…”

„E mai presus de înţelegerea profanilor. Comunicarea nu se face doar ca pe vremea dumneavoastră… Noi, cei de-acum… altfel…”

Nu mai continuase, pentru că gazda i-o retezase scurt; nu avea timp de controverse cu un ins căruia abia îi mijiseră primele fire dintr-o barbă spânatică:

„Comunicaţi pe dracu’! Tot la pat se ajunge. Poate mai repede decât… Eu zic ca din toamnă să-ţi găseşti altă gazdă! Nu ţin beleaua-n casă să mă blesteme soră-mea”.

Ce-a urmat…

Două veri fierbinţi. În ultima, hormonii o luaseră razna şi trupul Elvirei se copsese ca un strugure. Emana iz de dragoste, străvezie ca o boabă coaptă. El se mutase. Avea nişte restanţe de dat şi ea venise s-o ajute pe mătuşa-sa, singură menajeră la câteva camere pline cu chiriaşi. Muncea de se spetea, ca să redea prospeţimea odăilor de dinaintea venirii vandalilor, pentru câteva sute… Doar că Legea 18… Aia veche, care urmărea insul şi-n gaură de şarpe şi-l căuta, ca şi vameşul la frontieră, până şi-n…

Ieşise-n oraş şi se odihnea pe o bancă-n Cişmigiu.

A fost de-ajuns o singură zi, doar una, ca apropierea lor să se facă într-o grabnică şi viforoasă contopire.

Oh, o resimte şi acum, încercându-i inima traumatizată.

Revederea lui, chiar şi pe drum, a fost o prostie. O reîmprospătare a unei suferinţe acutizată ca o boală incurabilă. Era el altul, dar ei i se păruse, după cum privea în jur, la fel ca atunci, temător, laş, gata s-o ia la fugă la cel mai mic gest de agresiune asupra lui. De aceea, nici nu îndrăznise să-l oprească şi să-i spună cine este, şi să-l facă părtaş la acel secret, despre care nu se poate să nu fi auzit măcar câteva frânturi.

Chiar după terminarea facultăţii, băiatul trecea des pe la fosta lui gazdă. Îl legase ceva anume. Şi mătuşa-sa ghicise bine: păcatul. Nimeni nu i-a spus nimic. Nu s-a făcut nici măcar o aluzie la ce se-ntâmplase între el şi Elvira, mai întâi că fata n-a vrut să recunoască cine era făptaşul. Bănuielile lor, bănuieli… fără temei. El întrebase numai o singură dată de fată, aşa, parcă într-o doară, ca şi cum ar fi fost o cunoştinţă veche, dar care nu-i marcase cu nimic existenţa.

O altă vară de chin. Studentul apăruse în sat, la un sfârşit de săptămână, la bal, cu o fostă colegă de liceu. Elvira deja era măritată şi cu burticică. El a privit-o în treacăt, căutând în memorie o figură identică şi, regăsind-o, s-a apropiat de ea cu aerul cel mai firesc din lume:

„Ce-a fost graba asta pe tine, Elvira? El ştie de noi?”

„Despre cine vorbeşti?”

„Despre Emil, ce eşti tâmpită?…”

„Dar ce-a fost între noi? Că nu-mi aduc aminte. Emil o să fie soţul meu…”

Tudor n-a mai stat nici o clipă în sala căminului. A plecat fără fata cu care venise. Nimeni nu şi-a explicat ieşirea lui. Doar Elvira a priceput că cele câteva ore de dragoste avuseseră impact asupra acelui băiețandru cu capul în nori. Nu mai era nimic de făcut. În nopțile ei frumoase apărea s-o ia şi s-o ducă. Oriunde ar fi mers cu el, numai să fie împreună. Ce nopți chinuitoare, din care se scula epuizată şi căuta în fiecare om din drumul ei figura ce-o obsedase în vis. Nici una nu aducea cu ce ştia şi-i rămăsese ei lipit de suflet.

Căutase amintiri în casa mătuşii. Şi le găsise. Cu duiumul. Şi ce greu i-a fost când, moştenind imobilul, trebuise să-l vândă ca să împartă cu o altă verişoară. De-ar fi avut bani s-o despăgubească pe aia, ar fi păstrat casa numai de dragul amintirilor, să se hrănească necontenit din ele. Cât i-ar fi ajuns? Avea ea putere să le drămuiască, să le-ncuie în cutie şi să rătăcească cheia?! Nu s-ar fi hrănit din ele cu nesaț? Şi… o dată terminate… Cu amintirile nu e de glumit. Ele te pot copleşi şi te termină, sau le diminuezi tu pe ele tot povestindu-le la cine nu ştie nici să le-asculte. Nu, că dacă omul nu e interesat, nu ai senzația de uşurare pe care ți-o dă spovedania. Dacă nu le diminuezi, rămân la fel de puternice, doar că amorțite.

Pe urmă auzise de fuga lui. Chiar că nu mai era nimic de făcut. Dumnezeu făcuse cărțile.

Emil, Emil era lângă ea. O cerceta, întrebător. O simțise îndepărtată şi aştepta câteva cuvinte, să-l repună în drepturile lui de soț iubitor ce avea nevoie de încurajare şi de mângâiere. Emil al ei bălan, aproape spânatic. Îmbătrânitul ei Emil! Ce dacă! Nici ea nu rămăsese la fel! Se privise în oglindă şi i se arătase un chip înstrăinat, ofilit, încercănat…

— Ştii la ce mă gândii? o întrebă Emil puțin amuzat. Să-l punem naş la nunta fetei noastre. Dacă ăla i-o fi ursita, cu el o mărităm. Naş mai bun nici n-am găsi. Şi cu poziție socială, din familie…

— Mă, tu eşti supărat pe mine, aşa-i? îl întrebă Elvira descumpănită. — Ieşiri din astea avea Emil doar când îi reproşa ceva. — Spune deschis, nu mă-nvălui în scorneli de-ale tale. Tu n-auzi că nici nu mă recunoscu?! Cum să-i cerem să fie naş, dacă nici nu-şi mai aduse aminte de mine? Şi-apoi, corect, nu-i păcat în fața lui Dumnezeu?

— De tine nu, dar de mine… şi de-o vedea fata…

— Eşti nebun! Din cauza oboseli sau a bolii. Nu eşti bine întremat şi te ții de prostii. Eu zic să te culci la loc, să te linişteşti şi, când te scoli, reluăm discuția. Pare să fie lungă şi cu multe necunoscute pentru tine.

— Sunt bolnav la suflet, nu la gură! Stau cu tine zeci de ani, şi-ți vine aşa, dintr-o dată, să te duci să-l vezi pe neisprăvitul ăla, care n-are nici o responsabilitate pe lumea asta. Nu-i nici însurat, şi asta mă nelinişteşte cel mai mult. Se zvonea că i-ar fi murit muierea pe-acolo…

— De unde ai auzit tu toate astea? se enervă Elvira.

— Lumea vorbeşte, draga mea.

— Parcă am convenit să nu ne lăsăm influențați de nimeni…

— Şi n-a fost aşa? Ai ceva să-mi reproşezi?

— În general, nu! Dar nu ştiu ce-ți veni acum, că eşti schimbat.

— Nu mi-e bine, Elviro! Nu mi-e bine deloc! Mă ia cu sfârşeală…

— Eu zic să te duci şi să te culci… Am eu grijă de rest. Şi cu insul ăsta să nu-ți faci griji: nu mai înseamnă nimic pentru mine. Nu vezi că nu s-a lipit niciodată o femeie

de el?! Probabil că nu are ce dărui. M-am gândit şi la asta. Altfel, cum îți explici că are peste patruzeci de ani şi…

— În afara ta. Dar ai dreptate, numai puțin, cât să-mi faci mie zile fripte.

— Te-am mințit vreodată? De ce te răzvrăteşti tocmai acum?

— …

Tăcuse obidit, cu ochii în ochii zorilor luminoşi, de pe-acum prevestitori de arşiță. Pentru el, dacă ar fi fost liniştit, căldura era mană cerească; putea să-i întărească piciorul beteag, să-i încarce bateriile pentru iarna lungă. Doctorul nu-l speriase, dar nu avea să mai meargă bine niciodată, şi niciodată nu se va mai aventura ca un om sănătos în locuri accesibile doar bărbaților. Iaca, era deja un muiercea, pe lângă poalele femeilor.

— Ştii de ce se făcu ăla că nu te cunoaşte? Eşti prost îmbrăcată. Nu prost, pentru cum e portu' pe-aici… Dar el vine din altă lume, unde femeile dau totul pe ele…

— Nu te contrazic. Mediul îl face pe om. Sunt nişte reguli pe care eu nu le ştiu şi mi-ar fi greu să le învăț. Măcar fata noastră să fie altfel, spuse femeia cu tristețe.

Se privi cu atenție: da, Emil avea dreptate: culorile hainelor ei nu se asortau, croiul era simplu, ca pentru pungi, croi în care corpul se închide şi asudă. Şi pieptănătura era demodată. Îşi făcuse părul permanent şi coafeza greşise compoziția. Pe la sfârcuri era ars şi decolorat, cornos şi casant la atingere.

Emil, ca s-o liniştească, întinse mâna lui aspră şi i-o apucă pe-a ei. I-o simți rigidă, rece. Când îşi lipi nasul de părul ei, mirosul nou îl nelinişti, ca şi cum ar fi al altei femei, pe care n-o cunoscuse niciodată şi de care nu era legat cu nimic. ”Ce face o dimineață din viața unui om?! I-o poate întoarce pe dos”.

Elvira se ridicase parcă prea repezit încât el să nu se clatine, ca de-o veste rea. Ea era cea care întotdeauna întârzia mai mult lipită de el, cumva îndatorată pentru clipa de tandrețe şi de răgaz. Acum se schimbase ceva. Nu-şi dădea seama ce, dar Elvira se grăbise să scape de apăsare, să rămână singură cu gândurile ei.

„Doamne, omul acela… îi e un străin… Ce amintire o ține alături de el? Un mafiot, care pe-acolo a exercitat trafic de influență şi-a ajuns acum cineva. Fiecare urcare a lui, am auzit de la atâția, a fost o campanie abil făcută, plătită gras”.

„Şi eu, proasta, mă duc, să-i spun… Ce? Ce să-i aduc aminte? Memoria lui nu lucrează tot selectiv, ca şi a altor oameni? E firesc să fi dosit anumite întâmplări, pe care să vin să i le împrospătez…”

Emil se târî spre casă, urcă scările cu greutate şi, când ajunse în odaia de zi, se lăsă trudit pe fotoliul de la birou. Puse mâna pe stilou, potrivi o coală albă şi se puse pe scris.

Stimate domnule Tudor Enchițescu,

Dacă v-aş spune cine sunt, precis v-ați aduce aminte de mine. Nu se poate să vi se fi şters din minte întâlnirea noastră. Ohoo, e ceva vreme de atunci, când confruntarea noastră părea să se transforme într-un duel cavaleresc. Mi-ați promis atunci, mi-ați dat şi-n scris, că o lăsați pe Elvira în pace. Şi v-ați ținut de cuvânt până… Căci nu cred să nu fi trimis vreo vorbă ceva... care s-o îndemne să vă caute…

Mâna i se-nțepeni pe stilou, penița pătrunse coala şi cerneala punctă aspru, inundând albul hârtiei.

Când intră Elvira, trupul lui Emil mai era cald.

=

— Scoală, Tudore, că veni Ion Mucică… e cu un străin. Îi zice Pavle. A mai fost pe la noi prin sat. Mie nu-mi place tovărăşia cu el, mai ales acu', dar poate tu îi dai de cap vizitei ăsteia. Ne punem lumea din sat în cap. Că e împărțită, mamă!

Nu aveam ce comenta. Încă mă mişcam cu nesiguranța pe care ți-o dă un loc aproape necunoscut. Chiar dacă-mă construisem o lume paralelă, cu personaje viabile, care — cred că reuşisem —, trăiau, nu reuşisem încă să le însuflețesc suficient încât să le pot da drumul şi să locuiesc cu ele teritoriile redescoperite.

Aveam eu căderea să suplinesc puterea divină? Un loc pe care Dumnezeu îl certase cu blândețea sa puteam eu să-l repopulez cu o lume ideală! Mai întâi că nu eram mulțumit de creația mea. Prezenta multe hibe. Doamne, dar rescriind o carte cu o lume posibilă, n-am făcut nimic altceva decât să te imit, bineînțeles gotesc. Lumea cărții mele e una gata de Apocalipsă!

O voi sacrifica. Şi de va fi nevoie voi muri odată cu ea. Fără ezitare.

Ion se ținuse de cuvânt. Aveam să mă achit de obligația pe care m-o luasem față de Mile Martinovici.

— Poftiți, poftiți! îi îmbiase mama, fără tragere de inimă. Tudor s-a culcat târziu. Alt fus orar…

— Dacă mata torci şi pe căldura asta…, dăduse Ion cu bățul în baltă.

— Vai de cultura ta, Ioane. De milițian, de ce mă mir? Şi te superi că nu vreau să am de a face cu tine, Ioane, şi cu neamul tău, îl luase mama la rost. La ei e altă oră acum, prostule!

— Dom'ne Tudor, el e văru' meu Pavle. Poți să ai încredere în el ca şi cum aş fi eu. Zău aşa, subliniase el. Nu mă cunoşti destul de bine, tăntică, de aia mustăceşti a…

Pavle îmi întinsese o mână mare, bătătorită, uscată ca o obadă de roată de car din lemn de plop. Mă fixase cu o privire ascunsă sub sprâncene dese şi negre, rece, tăioasă, plină de neîncredere, şi surâsese cu subînțeles, pe sub mustața ca de husar.

— Ce poate să-i trimită de pe-acolo, bietul de el? Ştii de când îl cunosc pe acest Mile… Ehe, e mult de-atunci. Când mi-a spus văruțu' ăsta al meu despre cine-i vorba, nu mi-a venit să cred ce mică-i lumea. Era contabilul nostru. Fuga lui a fost fără de-nțeles. Dar aşa hotărâse şi nimeni n-a ştiut. Vezi, până acum nu m-am mai gândit la el… Ce face pe-acolo?

— Munceşte, am spus neutru.

Nu aveam de gând să-l trădez pe Mile. Mai ales că omul din fața mea îmi trezisem o anumită suspiciune. Mai că-mi venea să renunț la serviciile lui. Numai că… Parcă era un făcut; una gândeam şi alta înfăptuiam, hinoptizat de ochii lui.

— O duce bine… Poate o să vină şi pe-acasă, numai că acum e prins cu un nou *job* şi e nevoie să se-nvechească un pic în funcția aceea.

Mă scotocisem în buzunar: scosesem ca-n transă dolarii şi-i pusesem, cu regret, în palma încăpătoare a lui Pavle. Nu-i tresărise nici un muşchi. Nu ştiam câţi erau şi l-am sfătuit să nu-i numere. Aveam credința că ştiind câți sunt, voi trăi mereu cu credința că am fost părtaş la o hoție de drumul mare. I-am spus, ca să-i alung suspiciunea, că nu vreau să alunge intimitatea pe care Mile o transmitea mamei sale.

— Mai sunt şi două colete, i-am spus şi le-am căutat din ochi, să-mi fie la-ndemână când Pavle avea să plece.

Încercam să le identific din mulțimea de fleacuri, lăsate să zacă lângă patul meu de cel puțin trei zile. Unul îmi sărise repede în ochi, dar pe celălalt îl căutasem în zadar.

— Mamă, parcă mata ai luat unul dintre pachetele de aici? Ziceai că ai dat ceva Elvirei… Văzându-i fața perplexă, m-a apucat nebunia. Cum ai putut…, am strigat cuprins de un tremur uşor. Am avut grijă să nu rătăcesc nimic şi… Nu-mi vine să cred! Du-te şi cere pachetul înapoi!

— Ce zice femeia aia despre noi, Tudore? Cã suntem neam de taistã… sau cã am înnebunit…

— Nu mă interesează! Du-i altceva în schimb, dar adu pachetul înapoi, că nu-i al nostru. Înțelegi? Mamă, poate fi o bombă, droguri, orice şi mata nici nu mă-ntrebi dacă poți să înstrăinezi ce-am adus eu. Crezi că n-am auzit de la oameni că dai lucruri din casă, că ai umplut biserică cu daruri, că toate hainele tatei le îmbracă țiganii?

Urletele mele o speriaseră. Cei doi ieşiseră în tinda casei şi aşteptau să se calmeze spiritele.

— Are dreptate omul… Poate avea alte gânduri cu cadourile astea şi ea…, spusese Ion.

— Nu-i cazu'… Mile ar înțelege… Îl cunosc eu bine… A pierdut el multe la viața lui, dar un biet pachet… Poate nici nu crede că neamul tău va ajunge cu bine în țară.

Mama ieşise val-vârtej pe poartă, buimacă, parcă ar fi fost beată. Un timp stătuse în cumpănă dacă să-şi continue sau nu drumul, apoi o luase la picior, cu mare grabă.

— Nu e nevoie s-o sperii aşa rău pentru un cadou. Oamenii ăia au pierdut multe…

— Măcar de-aş fi verificat ce era-n ele…, mă căinam eu cuprins de deznădejdea cea mai cumplită din lume.

— *Duşe moi*, dar e urât să dai cuiva un cadou şi apoi să i-l ceri înapoi… Prestigiul tău are de pierdut. Oamenii te vor vorbi…, mă certase Pavle, stăpânit de cele mai bune intenții.

Mama venise, transfigurată ca şi cum aş fi trimis-o să profaneze un mormânt, cu pachetul în mână şi mi-l depusese ca pe un odor de preț în palmele transpirate.

— Fii fericit, băiatul meu! Un lucru mai urât nici că se putea să-mi ceri! Mă gândeam, ducându-mă într-acolo, dacă n-ar fi fost bine să-i dai sârboaicei un alt pachet în loc, să te scuzi, că măcar asta ți-a dat Dumnezeu, puterea cuvântului, să-i explici care era situația… Văd că-n cazuri limită eşti tot la fel de neajutorat precum răposatul tat-tu. N-o să uit ofensa asta până-oi intra în mormânt! Noroc de Elvira, că în dorința ei de a bucura la rându-i pe altcineva, ascunsese cadoul, să i-l dea fetei mai încolo.

Ion Mucică tăcea, Pavle se foia neliniştit, căci neînțelegerile noastre îi luaseră din timpul pe care-l socotea prielnic să ajungă la Pristol, de unde avea să treacă dincolo, cu un autocar, pe la Porțile de Fier II.

— Domnule, măcar acu' să văd ce iau cu mine, dacă dumneata n-ai făcut-o la timpul potrivit. N-oi aştepta să-mi arate grănicerii…

— Nu, domnule Pavle, vreau să duci pachetul aşa cum e…, i-am cerut eu.

— Şi dacă o fi ceva şi mi-l opresc şi mă reţin şi pe mine…?
— Nu cred ca Mile să ne facă una ca asta…

Încercam să nu mă las pradă sentimentelor, să rămân cel care relatează lucid o stare de fapt, să nu fiu părtaş la frământările din jurul meu — pentru că, bănuiam, şi aşa mi-ar fi şi plăcut —, stârnisem anumite reacţii, zgândărasem anumite conştiinţe, chiar fără să sesizez prea bine ce pârghii atinsesem, fără să reuşesc să mă sustrag urii, să expun teoria mea despre clonarea unei lumii care să-i ia locul celei ştiute dintotdeauna. Redescoperind-o, încercam s-o anulez. Dar abia acum îmi dau seama că nu eu lucram asupra ei, ci ea asupra mea. Lumea adevărată era prea mare — asta n-am luat în calcul —, o burtă uriaşă de balenă şi eu, doar un peştişor de momeală.

În cel mai bun caz creasem o insulă. În care locuiam. O insulă într-o altă insulă. Eu zic că o protejam de toate slăbiciunile ei fireşti, tocmai prezentându-le, conştientizân-d-o, dacă le uitase cumva, că nu era perfectă. Ba mai mult, că era spuzită de rău. Dar să nu se aştepte la mai mult de la mine…

Vreau să cred că, la început, lumea asta avusese încredere în mine, ca într-un frate mai mare şi mă făcuse fericit, alegându-mă s-o supraveghez. Numai că eu nu mă pregătisem destul să n-o dezamăgesc şi nu luasem în calcul bărbile false, cazărmile populate cu soldaţi de plumb, armele de jucărie dar care luau foc, iar lanterna magică se defectase tocmai când mai aveam doar să-mi însufleţesc creaţia cu fasciculul de lumini.

Trădătorii ciocneau paharele succesului. Toastau pentru reuşită. Şi eu încă aveam credinţa că sunt un câştigător. Am pierdut un meci dar nu campionatul, am .

Lumea asta se va mântui. Prin sacrificiu? Jertfindu-mă? Poate. Căci a trădat totdeauna. Prin reprezen-tanţii ei cei mai de frunte. Tu te lupţi pentru ea, şi-o susţii, şi-i vrei binele, şi ea, pe la spa-te-ţi, îşi ridică poalele-n cap, cu te miri cine.

*

Încă de la venire, mama îmi dăduse târcoale ca o pasăre de pradă ce pândeşte oul de aur să-l valorifice. Semăna, căci nu avea abilitatea necesară, cu un spion de duzină care vânează orice informaţie s-o dea celor ce le jurase credinţă. Bănuiam că interesul ei sporit cu privire acţiunile mele era-n legătură cu venirea celor doi. Nimic confirmat. Felul ei confuz de a se purta dădea naştere multor interpretări. Chiar şi eu — dar mai ştiam ceva despre acţiunile ei? — eram complet derutat. Oscilam între a-i da dreptate (căci eram fiul ei şi lipsisem atâta vreme!) şi a o incrimina. Îmi găsisem lucrurile scotocite, răvăşite, de parcă cineva umblase în ele în mare grabă şi, surprins, nu mai avusese timp să le pună la loc. Sau nici nu-l interesa aspectul ăsta. Or, poate, asta şi urmărea. În primul rând. Să mai deruteze. Să intru-n panică. Dacă nu ea era vinovata, cum de îngăduise altcuiva să pătrundă-n casa noastră? Că doar trăiam într-un sat, ce naiba! E lume puţină şi se cunosc cei cu metehne din acestea?!

Cum aş putea s-o pedepsesc? Reducând-o la tăcere. Dispariţia ei, din roman, va fi una pe cât de simplă pe atât de controversată. Şi disputată. Mulţi se vor declara înfăptuitorii acestei „crime". Pentru fapte trecute şi nepedepsite la timpul respectiv.

Emil murise în paginile mele. Elvira era de nerecuperat. Soarta ei fusese deja pecetluită. Pentru ea, răul a fost mai mult sau mai puţin viaţa însăşi, cursul sinuos, lipsa de exigenţă şi prea puţina osteneală pe care şi-a dat-o să şi-o schimbe. În ultima instanţă, soarta ei dacă vreţi. Fiică-sa nu mă interesa: eu nu mai aveam sentimente.

Paterne, nici atât! Ce puteam face s-o salvez, era să-i hărăzesc un destin blând, s-o întăresc cu instinct de conservare, fiindcă e atât de puțin pregătită să facă față valurilor vieții. Am datoria asta față de ea, după ce i-am omorât tatăl, nu?

Am stat şi m-am tot gândit dacă venirea mea aici e una reală sau dacă am fost plecat cu adevărat. Dacă m-am întors, dispariția mea din acel loc va fi trecută sub tăcere? Divizarea personalității mele nu-mi va fi favorabilă. Zic asta deoarece identitatea mea nici mie nu-mi e clară. Pot fi Mile Martinovici, Tudor Enchițescu şi… mai apoi, Dumitru lui Dumnezeu…

*

— Noi plecăm, să prindă şi văruțu autocaru'… zice Ion Mucică, înlăturând-o, supărat, pe mama care ne iese în cale cu tava cu trei păhărele cu țuică.

— Lasă, nu te-ntrece cu dărnicia… Eu nu beau că sunt cu maşina grănicerilor…

— Vă-nsoțesc… le spun, mai mult din dorința de a mă linişti şi de a ieşi din starea de surescitare nervoasă creată de nesupunerea mamei şi de influența nefastă a naturii.

Pavle e primul, apoi Ion. Eu închei plutonul.

Maşina, o rablă, birjărită de inşi nepricepuți cum e şi Mucică, se revoltă, tuşeşte, dar o ia din loc, în cele din urmă, cu sprinteneala unei tinere, şi se unduie una cu drumul către fluviu.

De departe, apa scânteiază cu veselie de parcă ne aşteaptă la o escapadă, făcându-ne c-un ochi tulbure de peşte mort.

Se zăresc grănicerii. Sunt cinci. Doi se-dreaptă spre noi. Hainele kaki le sunt decolorate de soarele necruțător. Din cei rămaşi, unul coboară malul povârnit şi-şi netezeşte obrajii cu palmele ude, muiate-n murdăria depărtărilor.

Pavle şi Ion trec podul. Îi văd. Încă-i aud. Destul de clare le sunt cuvintele schimbate cu grănicerii. Gestul lor de despărțire îmi scapă, furat cum sunt de disputa dintre doi câini pe o ciosvârtă de carne.

Metalul încins pare că ia foc.Un chibrit să atingi de el…

Mi se pare, sau Pavle cade?… Cade! Fulgerat, zace în nori de cenuşă împrăştiați de briza Dunării nesătule care-şi ia tributul.

Ion aleargă pe pod, spre maşină; încearcă să-l străbată, şi-l aud cum țipă disperat.

— Fugi, Tudore!

Un bliț puternic mă orbeşte…

* * *

Şi a sfârşit Dumnezeu în ziua a şasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a şaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le-a făcut.

*

Pentru că cine a intrat în odihna lui Dumnezeu s-a odihnit şi el de lucrurile lui, precum Dumnezeu de ale Sale.